

**T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI**

YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASI LAŞMASI ÇERÇEVESİNDE TÜRK ÜNİVERSİTELERİNİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN ÇEKİM MERKEZİ HALİNE GETİRİLMESİ

ARAŞTIRMA PROJESİ RAPORU

Kalkınma Araştırmaları Merkezi

2015

YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASILAŞMASI ÇERÇEVESİNDE TÜRK ÜNİVERSİTELERİNİN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER İÇİN ÇEKİM MERKEZİ HALİNE GETİRİLMESİ

ARAŞTIRMA PROJESİ RAPORU

Kalkınma Araştırmaları Merkezi

2015

HAZIRLAYANLAR:**Proje Koordinatörü:**

Fahrettin Kerim KADIOĞLU, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzmanı

Özgür Kadir ÖZER, Kalkınma Bakanlığı, Daire Başkanı (23/08/2013 tarihine kadar)

Proje Ekibi:

Sevgi YALÇIN, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzmanı

Meltem AYHAN, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzman Yardımcısı

Müge ÜNAL, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzman Yardımcısı

Hasan Çağdaş KARAKAŞ, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzman Yardımcısı

KATKI YAPANLAR:

Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN, Kalkınma Bakanlığı, Bakanlık Müşaviri

Sedat ÇETİK, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzmanı

Dr. İdris DOĞAN, Kalkınma Bakanlığı, Daire Başkanı

Bayram İNCE, Kalkınma Bakanlığı, Planlama Uzman Yardımcısı

ISBN 978-605-9041-50-8

YAYIN NO: 2936

Yayın ve referans olarak kullanılması Kalkınma Bakanlığının iznini gerektirmez.

Bu yayın 1500 adet basılmıştır.

SUNUŞ

Ülkeler arasında işbirliği ve etkileşimin artmasıyla birlikte üretim ilişkileri giderek değişmekte, ülkelerin kalkınma ve zenginleşme çabalarına paralel olarak ekonomilerin itici gücü olarak görülen nitelikli insan gücüne duyulan gereksinim daha da artmaktadır. İşgücü hareketliliğinin hızla arttığı günümüz dünyasında, uluslararası öğrenci ve akademisyen hareketliliği de önemli bir seviyeye ulaşmıştır.

Yirmibirinci yüzyıl, nitelikli insan gücünü yetiştirmenin yanında küresel ölçekte bu insanları kendisine çekebilene, sahip olduğu insan gücünü doğru ve yerinde değerlendirebilen, küresel bilgiyi kullanarak yeni bilgiler üretebilen, bilgiyi ekonomik ve sosyal faydaya dönüştürebilen ve insan odaklı kalkınma anlayışını benimseyen ülkelerin yüzyılı olacaktır.

Türkiye hızlı gelişme sürecini destekleyecek genç ve dinamik bir nüfus yapısına her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Mevcut beşeri sermayenin geliştirilmesine yönelik politikaların yanı sıra üstün nitelikli insan gücünün ülkemize çekilmesi, kalkınmaya doğrudan katkı sağlayacağı gibi, teknoloji geliştirme yeteneği ve kurumsal kalite alanlarına da önemli girdi sağlayacaktır.

Yükseköğretim sistemimizin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesi; toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarına duyarlı, küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine ulaşılmasına katkıda bulunacaktır.

2012 yılı itibarıyla küresel düzeyde 4,5 milyonu bulan uluslararası öğrenci sayısının 2020 yılında 8 milyona ulaşması beklenmektedir. Buna paralel olarak, yükseköğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısı da giderek artmaktadır. Son yıllarda yaşanan gelişmeler iki yönlü öğrenci hareketliliğinin önümüzdeki dönemde daha da artacağına işaret etmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği konusu ekonomik, sosyal, siyasi, akademik ve kültürel boyutlarıyla bir bütün olarak, stratejik bir yaklaşımla ele alınmalı, ilgili paydaşlar ve toplumun tüm kesimleri tarafından sahiplenilmelidir.

Türkiye, gelişen beşeri sermayesi ve eğitim kurumları, uluslararası alanda artan tanınırlığı ve son yıllarda yükseköğretimde uluslararasılaşma faaliyetlerine verdiği önem itibarıyla uluslararası yükseköğretim alanındaki fırsatlardan istifade edebilecek bir potansiyel taşımaktadır. Yükseköğretim sistemimizi, hesap verebilirlik temelinde daha özerk, performans ve kalite odaklı, ihtisaslaşmış ve çeşitlendirilmiş, rekabetçi bir yapıya dönüştürerek, üniversitelerimizin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesini hedeflemekteyiz. Böylelikle ülkemizin potansiyelini, bölgesel dinamikleri ve insanımızın yeteneklerini diğer ülkelerin entelektüel birikimleri ve farklı deneyimleriyle zenginleştirerek kalkınma sürecinin hızlandırılabilmesine inanmaktayız.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda mevcut durumu, temel sorun alanlarını ve çözüm önerilerini ortaya koyan bu Rapor, mevcut literatürün zenginleşmesine ve uygulama aşamasında ihtiyaç duyulacak bilgi altyapısına katkı sağlaması temennisiyle yararlanıcıların istifadesine sunulmuştur. Önemli bir boşluğu dolduracağını ümit ettiğim bu çalışmada emeği geçen tüm arkadaşlarımı gayretlerinden dolayı kutlamak isterim.

Dr. Cevdet YILMAZ

Kalkınma Bakanı

ÖNSÖZ

1990'lı yıllardan itibaren dünyada meydana gelen hızlı değişim ve küreselleşme birçok alanda olduğu gibi yükseköğretim sisteminde de kendini göstermiştir. Bu çerçevede gelişmiş ülkelerin nitelikli insan gücü talebi, gelişmekte olan ülkelerin daha kaliteli eğitim talebi ile birleşince uluslararası öğrenci hareketliliğini önemli ölçüde artırmıştır. Artan bu öğrenci hareketliliğinden daha fazla pay alabilmek için küresel bir rekabetin bulunduğu ve ülkelerin yükseköğretimde cazibe merkezi olmak için çalışmalar yürüttüğü görülmektedir.

Üniversitelerimize uluslararası öğrencileri çekmeye yönelik atılacak adımlar en başta yükseköğretim sistemimizdeki kaliteyi artırmaya katkı sağlayacaktır. Diğer yandan uluslararası öğrencilerin ülkemizde geçirdikleri süre boyunca eğitim hayatı ve sosyal imkanlardan memnun olmalarını sağlayacak bir ortam sunulabilmesi, Türkiye'nin tanınırlığını artıracak, imajını olumlu yönde geliştirecek ve farklı ülkeler ile dostluk köprülerinin kurulmasına imkan tanıyacaktır. Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi haline getirilmesinin, yukarıda belirtilen katkılarının yanı sıra ekonomik olarak da önemli boyutlarda getirisi olacaktır.

Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) tarafından yürütülen "Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi" ile Türk üniversitelerine yurtdışından gelen öğrenci sayısının artırılması için yapılması gereken iyileştirme ve düzenlemelerin tespit edilmesi ve politika önerileri olarak ilgili kurumların değerlendirmesine sunulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yürütülen araştırma projesi kapsamında literatür taramasının yanı sıra başta YÖK olmak üzere 30'a yakın kamu kurumu, üniversite ve özel sektör kuruluşundan üst düzey yönetici ve uzmanların görüşü alınmış ve elde edilen bulgular sistematik bir şekilde özetlenmiştir. Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasının önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik yapılması gerekenler ise çalışmanın son kısmında yer alan öneriler ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

KAM'ın ilk araştırma raporu olma hüviyetini taşıyan Çalışmanın bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların tamamlayıcısı olması beklenmektedir. Bu Çalışmanın, uluslararası öğrenciler alanında literatürün zenginleşmesine katkıda bulunması ve yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasının önemi hususundaki bilinci artırması umut edilmektedir.

Proje, Planlama Uzmanı Fahrettin Kerim KADIOĞLU'nun koordinatörlüğünde, Planlama Uzmanı Sevgi YALÇIN, Planlama Uzman Yardımcıları Meltem AYHAN, Müge ÜNAL ve Hasan Çağdaş KARAKAŞ tarafından yürütülmüştür. Projenin başlangıcında Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN ve Özgür Kadir ÖZER tarafından tasarım, paydaşlarla görüşmeler ve hazırlık aşamalarında önemli katkılar sağlanmıştır. Ayrıca proje taslak metninin tamamlanmasının ardından Dr. İdris DOĞAN, Sedat ÇETİK ve Bayram İNCE'nin görüşlerinden de faydalanılmıştır.

Projeye verdikleri destekten dolayı Kalkınma Bakanlığı Müsteşarı M. Cüneyd DÜZYOL ve Müsteşar Yardımcısı İlyas ÇELİKOĞLU'na, Projeyi yürüten mesai arkadaşlarıma ve katkı veren herkese teşekkür eder, Türk üniversite sisteminin uluslararasılaşma çabalarına katkı yapması temennisiyle Araştırma Projesi Raporunu saygıyla takdim ederim.

Emin Sadık AYDIN

Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
TABLolar.....	vii
ŞEKİLLER.....	viii
KUTULAR.....	ix
KISALTMALAR.....	x

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	2
----------------------------	----------

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ.....	10
--	-----------

1.1 Giriş.....	10
1.2 Çalışmanın Önemi.....	11
1.3 Amaç.....	12
1.4 Yöntem ve Kapsam.....	13

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KÜRESEL GELİŞMELER, MEVCUT DURUM.....	18
---	-----------

2.1 Uluslararası Öğrenci Tanımı.....	18
2.2 Küresel Gelişmeler ve Eğilimler.....	20
2.3 Türkiye'nin Durumu.....	27
2.4 Eğitim İçin Yurt Dışına Gitmeyi ve Ülke Tercihini Belirleyen Etkenler.....	38

3. BÖLÜM: SORUN ALANLARI VE TESPİTLER.....	42
---	-----------

3.1 Uluslararası Öğrencilere İlişkin Strateji ve Politikalar.....	42
3.1.1 Uluslararasılaşma stratejileri ve üst politika metinleri.....	42
3.1.2 Kurumsal yapılanma.....	44
3.1.3 Sivil toplum kuruluşlarının rolü ve uluslararası öğrenci algısı.....	49
3.2 Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetleri.....	50
3.2.1 Türk üniversiteleri markası ve tanıtım stratejisi.....	50
3.2.2 Hedef ülke çalışmaları.....	54
3.2.3 Tanıtım araçları.....	57
3.2.3.1 Kamu teşviki ve uluslararası eğitim fuarları.....	57
3.2.3.2 İnternet siteleri ve sosyal medya.....	61

3.3 Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Öğrenciler İçin Hazır Hale Getirilmesi.....	64
3.3.1 Barınma ve sosyal ihtiyaçlar.....	64
3.3.2 Öğrenci ofisleri, rehberlik ve mezun hizmetleri.....	66
3.3.3 Fiyatlandırma.....	68
3.3.4 Akreditasyon, denklik, uluslararası işbirlikleri.....	74
3.3.5 Yabancı dilde eğitim.....	78
3.3.6 Yabancı öğretim üyeleri.....	79
3.4 Öğrenci Başvuru, Seçim ve Kabul Süreçleri.....	81
3.5 Mevzuat ve Bürokratik İşlemler.....	84
3.5.1 Vize ve ikamet izni.....	85
3.5.2 Çalışma izni.....	86
3.5.3 Sağlık sigortası.....	89
3.6 Burs Uygulamaları.....	91
3.7 Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi.....	96
4. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
EKLER.....	111
EK-1: Çalışma Kapsamında Yapılan Görüşme ve Sunumlar.....	112
EK-2: Türk Yükseköğretim Kurumlarındaki Uluslararası Öğrenci İstatistikleri.....	117
EK-3: Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2012/4).....	123
EK-4: 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Karar.....	132
EK-5: Yurt Dışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar.....	144
EK-6: Yabancı Öğrenci Bilgilendirme Formu.....	147
EK-7: Türkiye Bursları Kapsamındaki Burslar.....	149
EK-8: TÜBİTAK'ın Uluslararası Öğrenciler ve Bilim İnsanlarına Yönelik Burs Ve Destekleri.....	151
KAYNAKLAR.....	156

TABLÖLAR

Tablo 1: Uluslararası Öğrenciler Tarafından En Fazla Tercih Edilen İlk 20 Ülke (2000, 2012).....	21
Tablo 2: Uluslararası Öğrenci Sayısını En Çok Artıran İlk 20 Ülke (2000, 2012).....	22
Tablo 3: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk 20 Ülke (2000, 2012).....	24
Tablo 4: Gönderdiği Öğrenci Sayısını En Çok Artıran Ülkeler (2000, 2012).....	25
Tablo 5: Uluslararası Öğrencilerin ABD Ekonomisine Katkısı (2011-2012).....	26
Tablo 6: Türkiye’de Yükseköğretimin Genel Görünümü-1 (2014).....	28
Tablo 7: Türkiye’de Yükseköğretimin Genel Görünümü-2 (2014).....	29
Tablo 8: Uluslararası Öğrenci Sayısına Göre İlk 20 Üniversite (2013-2014).....	31
Tablo 9: Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu En Yüksek Olan Üniversiteler (2013-2014).....	32
Tablo 10: Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İller (2013-2014).....	34
Tablo 11: Türkiye’ye En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler (2013-2014).....	35
Tablo 12: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk 20 Ülkeden Türkiye’ye Gelen Öğrenci Sayıları (2012).....	35
Tablo 13: İslam İşbirliği Teşkilatı Üyesi Ülkelerin Gönderdikleri Uluslararası Öğrenci Sayıları ve Öğrencilerin En Fazla Tercih Ettiği Ülkeler (2010).....	37
Tablo 14: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrencilere İlişkin Politika ve Strateji Belgeleri.....	42
Tablo 15: Uluslararası Öğrencilere Yönelik Faaliyet Yürüten Kurumsal Yapı Örnekleri.....	45
Tablo 16: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Çekme Konusundaki Hedef Ülkeleri.....	56
Tablo 17: Ekonomi Bakanlığının Eğitim Sektörüne Yönelik Destekleri – Özet.....	59
Tablo 18: OECD ve G-20 Ülkelerinin Fiyatlandırma Politikaları.....	68
Tablo 19: Uluslararasılaşmada Öne Çıkan Ülkelerdeki Yükseköğrenim Ücretleri.....	69
Tablo 20: Devlet Üniversiteleri Lisans Programlarında Uluslararası Öğrenciler için Eğitim- Öğretim Yılı Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Öğrenim Ücretleri (TL).....	71
Tablo 21: 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı İçin Bazı Vakıf Üniversitelerinin Lisans Düzeyindeki Uluslararası Öğrencilere Yönelik Öğrenim Ücretleri.....	73
Tablo 22: MEB ve TDV Verilerine Göre Burslu Öğrenci Sayıları.....	91

ŞEKİLLER

Şekil 1: Uluslararası Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Değişimi (1975-2012).....	20
Şekil 2: Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Ülkelere Göre Yüzde Dağılımı (2012).....	20
Şekil 3: Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ülkelerdeki Toplam Üniversite Öğrencileri İçindeki Payı (Yüzde, 2012 Yılı İtibarıyla).....	23
Şekil 4: ABD'deki Lisans ve Lisansüstü Programlarına Kayıtlı Olan Uluslararası Öğrenci Sayısı.....	26
Şekil 5: Türkiye'deki Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Değişim (2000-2013).....	30
Şekil 6: Uluslararası Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı (2013-2014).....	33
Şekil 7: Uluslararası Öğrencilerin Bulundukları İldeki Toplam Öğrenci İçindeki Payı (2013-2014).....	33
Şekil 8: Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Alanlara Göre Dağılımı (2012).....	36

KUTULAR

Kutu 1: Uluslararası Öğrenci Tanımları.....	19
Kutu 2: Hacettepe Üniversitesi Uluslararasılaşma Faaliyetleri.....	44
Kutu 3: YTB Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun Görevleri ve Üyeleri.....	47
Kutu 4: “I See Istanbul” - Uluslararası Öğrenci Merkezi.....	50
Kutu 5: Yunus Emre Enstitüsü.....	52
Kutu 6: Uluslararası İlahiyat Programı.....	53
Kutu 7: Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi.....	54
Kutu 8: Uluslararası Eğitim Konusunda Faaliyet Gösteren Bazı Kuruluşlar.....	58
Kutu 9: Bazı Ülkelerin Tanıtım Amaçlı İnternet Siteleri.....	63
Kutu 10: Bologna Süreci.....	75
Kutu 11: Erasmus ve Mevlana Değişim Programları.....	76
Kutu 12: Eğitim Dili Konusunda Bazı Ülkelerde Uygulanan Politikalar.....	78
Kutu 13: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Lisans ve Lisansüstü Programlar için Yurt Dışından Öğrenci Kabul ve Kayıt Koşulları.....	83
Kutu 14: Bazı Ülkelerin Ortak Başvuru Sistemleri.....	84
Kutu 15: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrencilere Yönelik Vize, İkamet ve Çalışma İzni Uygulamaları.....	89
Kutu 16: Büyük Öğrenci Projesi (1992-2008).....	92
Kutu 17: Fulbright Programı.....	95

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
AB	Avrupa Birliği
AEI	Australian Education International
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
AUCC	Association of Universities and Colleges of Canada
Bkz.	Bakınız
BÖP	Büyük Öğrenci Projesi
BRIC	Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DAAD	Deutscher Akademischer Austausch Dienst
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EAGÜ	En Az Gelişmiş Ülkeler
EAIE	European Association for International Education
EEİK	Eğitim Ekonomisi İş Konseyi
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
ENIC	European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility
EURAS	Eurasian Universities Union
GATS	Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (General Agreement on Trade in Services)
IIE	Institute of International Education
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
KAM	Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Araştırmaları Merkezi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KTA	Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MFN	En Çok Kayırılan Ülke (Most-favoured-nation)
MSB	Milli Savunma Bakanlığı
NAFSA	Association of International Educators
NARIC	National Academic Recognition Information Centres
NUFFIC	Netherlands Organisation for International Cooperation in Higher Education

ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ÖGEB	Öğrenme ve Öğrenci Gelişim Birimi
ÖSYM	Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi
SAT	Scholastic Aptitude Test
SETA	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TCS	Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜBİTAK-BİDEB	TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UBYT	Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı
UCAS	Universities and Colleges Admissions Service
UCCA	Universities Central Council on Admissions
UIP	Uluslararası İlahiyat Programı
UKCISA	Uluslararası Öğrenci İşleri Kurulu
UNAM	Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UÖDB	Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı
UÖDK	Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu
UTS	Uzaktan Türkçe Sınavı
YEE	Yunus Emre Enstitüsü
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
YÖS	Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
YURTKUR	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu
WES	World Education Services

YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kalkınma Bakanlığı bünyesinde 2011 yılında kurulan Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) kalkınma planları, hükümet programları, orta vadeli ve yıllık programlar ile diğer ulusal politika belgelerinde yer alan stratejik alanlarda araştırmalar yapmaktadır. Bu çerçevede KAM'ın sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla Türkiye'nin kalkınması ve diğer ülkelerle işbirliğine olan katkısı nedeniyle stratejik bir alan olarak değerlendirilen uluslararası öğrenciler konusunda KAM İzleme ve Yönlendirme Kurulu kararıyla bir proje yürütmesi kararlaştırılmıştır. Proje kapsamındaki faaliyetler Ocak 2013'te başlamıştır. Literatür taraması ve yüz yüze görüşmeler yapılarak taslak rapor hazırlanmış, ilgili paydaşlardan alınan görüşlerle Rapora son şekli verilmiştir.

Bu Araştırma Projesi, Türk üniversitelerine yurt dışından gelen öğrenci sayısının artırılmasına yönelik derinlemesine düşünülmesi gereken konuları, yapılması gereken iyileştirmeler ve düzenlemeleri tespit etmek üzere, yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik politikaların etkinliğini artırmak amacıyla tasarlanmıştır. Çalışmanın odağında, Erasmus ve Mevlana gibi çok taraflı ve ikili değişim programlarıyla ülkemize gelen öğrenciler yer almamakta, daha çok kendi imkânlarıyla eğitim gören uluslararası öğrenciler ön planda tutulmaktadır.

Proje kapsamında öncelikle konuya ilişkin akademik çalışmalar ile uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkelerin strateji ve politika belgeleri incelenmiş, daha sonra ana paydaşlar olan kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası eğitim şirketleriyle görüşmeler yapılmış, ilgili toplantı ve çalıştaylara katılım sağlanmıştır.

Bu çalışma, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) koordinasyonunda hazırlanan Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi ve daha önce yapılan benzer çalışmalar da dikkate alınarak hazırlanmıştır. Çalışma, söz konusu Stratejiden farklı olarak yalnız Türkiye Burslusu öğrencileri değil, kendi imkânlarıyla öğrenim gören tüm uluslararası öğrencileri göz önüne alması bakımından bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'de uluslararası öğrenciler konusunu tüm boyutları ile ele alan daha önce yapılmış bir çalışma olmaması ve bu alandaki ulusal politika eksikliğinin devam ediyor olması bu çalışmayı değerli kılmaktadır.

Uluslararası eğitime olan ilgi dünyada meydana gelen hızlı değişime paralel olarak 1990'lı yıllardan itibaren giderek artmıştır. Küreselleşme ile birlikte farklı nitelik ve yetkinliklere ihtiyaç duyulan yeni iş alanlarının ortaya çıkması, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma çabalarındaki yükseliş, gelişmiş ülkelerin nitelikli insan gücüne duydukları gereksinim, ülkeler arasında işbirliği ve etkileşimin artması, üretim ilişkilerinin değişmesi, kişilerin kendi ülkelerinin dışında farklı bir entelektüel birikimden yararlanma isteği ve daha pek çok sebep günümüzde uluslararası öğrenci hareketliliğinin önemli bir seviyeye ulaşması sonucunu doğurmuştur. 1970'li yıllarda dünyada 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı 2012 yılında 4,5 milyona ulaşmış olup, bu rakamın 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir.

Uluslararası eğitimin sağladığı doğrudan ve dolaylı ekonomik imkânlar ülkelerin uluslararası öğrencilere yönelik ilgisini artıran nedenlerden biridir. Uluslararası öğrencilerin ve yanlarında getirdikleri aile fertlerinin harcamaları bulundukları ülkenin ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. ABD'deki uluslararası öğrencilerin 2011-2012 eğitim-öğretim yılı süresince toplam harcamalarının 29,8 milyar ABD Doları olduğu, 2010 yılında Kanada'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin eğitim, barınma ve diğer kalemler için yaklaşık 7,5 milyar ABD Doları harcama yaptığı, 2009 yılında İngiltere'nin eğitim ihracatı içinde yükseköğretim ihracatının payının yaklaşık 12,2 milyar ABD Doları olduğu ve Avustralya'nın uluslararası eğitimden 2009 yılında yaklaşık 14 milyar

ABD Doları gelir elde ettiği göz önüne alınırsa, yükseköğretimin uluslararasılaşmasının ülkelere ekonomik katkısının büyüklüğü anlaşılabılır.

Bununla birlikte uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler ve kültürler arasındaki işbirliği ve dayanışmanın artırılması adına etkili bir dış politika, kamu diplomasisi ve kalkınma işbirliği aracı olarak görülmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrenciler eğitim gördükleri ülkelerin tanıtımına katkı sağlamakta ve uluslararası öğrencileri çekmek için yapılan akreditasyon ve standartları sağlama çalışmaları eğitim kalitesinin yükselmesine olumlu etki yapmaktadır.

Uluslararası öğrenciler tarafından en çok tercih edilen bölgeler Avrupa ve Kuzey Amerika olmakla birlikte Latin Amerika ve Karayipler, Okyanusya ve Asya'nın bu konuda son yıllarda en hızlı gelişen bölgeler olduğu, İngilizce konuşulan ülkelerin ise öncelikli olarak tercih edildiği görülmektedir. 2012 yılı Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) istatistiklerine göre uluslararası öğrencilerin yüzde 16,4'ü eğitim için ABD'yi tercih etmiştir. ABD'yi yüzde 12,6 ile İngiltere, yüzde 6,4 ile Almanya, yüzde 6 ile Fransa ve yüzde 5,5 ile Avustralya takip etmektedir. Türkiye için ise bu oran yüzde 0,9'dur.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) istatistiklerine göre Türkiye 2000 yılında uluslararası öğrencilerin tercih ettiği ilk 20 ülke arasında bulunmaktayken, öğrenci sayısında önemli bir artış yaşanmasına rağmen 2012 yılında en çok öğrenci çeken ilk 20 ülke arasında yer almamıştır. Dikkat çeken başka bir husus ise Belçika, Hollanda, İsviçre, Danimarka gibi Avrupa ülkelerinin yerlerini Çin, Güney Kore, Birleşik Arap Emirlikleri, Singapur, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkelere bırakmasıdır.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, üniversitelerimizde eğitim görmek üzere Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısı da artmıştır. Üniversite ve eşdeğeri yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası öğrenci sayısı 2000-2001 eğitim-öğretim yılında 16.656 iken, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 48.183'e ulaşmıştır.

Türkiye'de uluslararası öğrencilerin sayıca en fazla bulunduğu ilk yirmi üniversitenin on yedisi devlet üniversitesidir. İlk yirmi üniversite uluslararası öğrencilerin yüzde 55'ine eğitim imkânı sağlamaktadır. YÖK verilerine göre 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilerin yüzde 80'i devlet üniversitelerinde, yüzde 20'si vakıf üniversitelerinde bulunmaktadır. Vakıf üniversitelerinin toplam uluslararası öğrenci pazarından aldıkları payın devlet üniversitelerinin aldığı paya oranla daha az olduğu görülmektedir.

Üniversitede bulunan tüm öğrenciler içindeki uluslararası öğrencilerin payına bakıldığında ise vakıf üniversitelerindeki uluslararası öğrenci yoğunluğunun daha yüksek olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla uluslararası öğrencilerin tüm öğrenciler içindeki yoğunluğunun en fazla olduğu 20 üniversitenin 17'si vakıf üniversitesidir.

Uluslararası öğrencilerin yaklaşık yüzde 60'ı İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Erzurum gibi büyük şehirlerdeki üniversitelerde bulunmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik sistematik yaklaşımı ilk olarak Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmasını müteakip, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesiyle olmuştur. Son yıllarda Türkiye'nin uluslararası alandaki bilinirliğinin ve etkisinin artması, yükseköğretimde uluslararasılaşmanın bazı kurumlarca bir stratejik hedef olarak ele alınması, üniversite sayısının artması ve özellikle vakıf üniversitelerinin uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmalarını sistematik hale getirme çabaları konunun daha fazla gündemde olmasını ve ülkemizin uluslararası öğrenciler için daha çekici bir hale gelmesini sağlamıştır.

Uluslararası öğrenciler konusu, Onuncu Kalkınma Planı ile Türkiye'nin de öncelikleri arasına girmiştir. 2018 yılı sonunda Türkiye'nin yükseköğretimde dünya uluslararası öğrenci pazarındaki payının yüzde 1,5'e çıkarılması, ayrıca yükseköğretim sisteminin hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı, rekabetçi bir yapıya dönüştürüleceği belirtilerek, yükseköğretim kurumlarının çeşitlendirilmesi ve yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu Raporda uluslararası öğrenci konusu kapsamlı bir biçimde ele alınmakta, sorun alanlarına ilişkin tespitler yapılmakta ve atılması gereken adımlara ilişkin öneriler paylaşılmaktadır.

Türkiye uluslararası öğrencileri çekme bakımından önemli mesafe kat etmiş olmasına rağmen uluslararası öğrencileri doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyebilecek konuları bütün boyutlarıyla ele alan kapsayıcı bir strateji belgesine halen sahip değildir. Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, üst düzeyde sahiplenmeyi ve sistematik bir çabanın ortaya konulmasını gerektiren bir süreçtir. Uluslararasılaşma sürecinde başarı için konunun hükümet politikası olarak ele alınması, sivil toplum kuruluşlarının da sürece daha aktif bir şekilde dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede öncelikli olarak tüm paydaşların katkılarıyla, Türkiye'nin izlediği kalkınma politikaları ve dış politikayla uyumlu, kapsamlı bir uluslararasılaşma stratejisi hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca, oluşturulacak bu üst politika belgesini esas alan eylem planları hazırlanmalı, programlar oluşturulmalı, politika-program-uygulama sistematigi içinde faaliyetlerin maliyeti hesaplanmalı ve buna ilişkin bütçe oluşturulmalıdır.

Tüm paydaşların karar alma süreçlerinde etkin ve eşit biçimde temsil edileceği, standartları belirleyecek, koordinasyonu sağlayacak, tanıtım ve markalaşma faaliyetlerine önderlik edecek ve uluslararasılaşma stratejisini hayata geçirecek bir üst yapı ihtiyacı bulunmaktadır. Kurulması öngörülen üstyapı için farklı alternatifler oluşturulabilir. Bu üst yapının bağımsız bir kurum olarak tesis edilmesi, bir kurul oluşturularak bu kurulun sekretarya hizmetlerinin uluslararasılaşma konusunda çalışacak mevcut bir kuruma verilmesi ya da söz konusu üst yapı için tanımlanan işlevlerin YÖK veya YTB içindeki birimlere ya da Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (UÖDK) gibi kurullara verilmesi düşünülebilir. Kurulması öngörülen yapının çalışma esaslarında üniversitelerin akademik ve idari özerklikleri gözetilmeli ve bu yapının uluslararası öğrenci çekme konusundaki rolü kolaylaştırıcı bir unsur olmanın ötesine geçmemelidir. Söz konusu üst yapı tesis edilirken mevcut bürokratik yükün artırılmaması, kurumlar arasında çatışmaya yol açılmaması, devlet/vakıf üniversitesi ayrımının gözetilmemesi esas olmalıdır.

Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımının etkin ve etkili bir şekilde yapılamadığı, YÖK, üniversiteler ve kamu kurumları arasında eşgüdümün bulunmadığı düşünülmektedir. Başarılı ülke örnekleri ve yapılan literatür incelemeleri göz önüne alındığında, Türk üniversitelerinin tanıtımına ilişkin kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Türk üniversite markası oluşturularak; hedef pazar analizleri yapılmalı, tespit edilecek hedef ülke/bölgelere yönelik tanıtım stratejileri geliştirmeli, üniversitelere tanıtım konusunda rehberlik edilmelidir. Bu amaçla geliştirilecek tanıtım stratejisiyle hedef kitleye uygun tanıtım araç ve ortamları tespit edilmelidir. Ayrıca, üniversiteler stratejik planlarında uluslararasılaşmaya özel önem vermeli, öğrenci ve akademisyenlerin tercihlerinde belli bir alandaki yetkinliği esas aldıkları göz önünde tutulmalı, üniversiteler rekabet güçlerinin yüksek olduğu alanları ve tematik kimliklerini ön plana çıkaracak kendilerine özgü stratejiler ve eylem planları oluşturmalıdır.

Uluslararasılaşma konusunda tanıtım ve farkındalık, sadece eğitim kurumları ve hedef kitle olan öğrencileri değil, bir anlayışı temsil etmesi bakımından tüm toplumu ilgilendiren

bir konudur. Bu yüzden başta uluslararası öğrenciler ile doğrudan etkileşim içindeki kişiler olmak üzere toplumda bu konudaki farkındalığın artırılması ve algının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmelidir. Bu kapsamda, uluslararası öğrencilerin eğitimi ile ilgili olarak ortak aklın oluşturulması ve etkin uygulamaların yaygınlaştırılması amacıyla başta akademisyenler ve yerli öğrenciler olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde farkındalığın artırılmasına yönelik bilgilendirme ve farkındalık seminerleri düzenlenmelidir.

Günümüzde yükseköğretimin uluslararasılaşması konusunda en etkili tanıtım internet ortamında yapılmaktadır. İnternet sitelerinin yanı sıra hitap edilen kitlenin yoğun olarak kullandığı sosyal medya araçları Türk üniversitelerinin tanıtımda yeterli düzeyde kullanılmamaktadır. Ülkemizdeki örnekler incelendiğinde uluslararası örneklerine kıyasla bu çalışmaların istenilen etkinlikte olamadığı ve tek durak özelliğini taşımadığı, daha ziyade yönlendirme fonksiyonu üstlendiği söylenebilir. Türk üniversitelerinin tanıtımında kurumsallaşma adına YÖK tarafından 'Study in Turkey' adlı internet sitesinin kullanıma açılması önemli bir adım olmakla birlikte bu girişimin, Türkiye'nin tanıtımı kapsamında değerlendirilerek daha fazla desteklenmesi gerekmektedir.

Döviz kazandırıcı hizmet ticaretine ilişkin kamu destekleri ve uluslararası eğitim fuarları uluslararası öğrenci çekme bakımından önemli araçlar olarak görülmektedir. Uluslararası eğitimin döviz getirici bir ticari faaliyet olarak görülmesiyle tanıtım faaliyetleri Ekonomi Bakanlığı tarafından teşvik edilmeye başlanmıştır. Fakat bu desteklerin uygulamasına ilişkin bazı aksaklıklar olduğu, uygulanan teşvik sisteminin ve ilgili mevzuatın üniversiteler tarafından yeterince bilinmediği gözlemlenmektedir. Üniversitelerin Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen desteklerden faydalanma konusunda yaşadıkları sorunları gidermek üzere eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Döviz kazandırıcı hizmet gelirlerini artırmak ve eğitim sektöründe ülkemizin uluslararası rekabet gücünü geliştirmek amacıyla verilen teşviklere ilişkin bürokratik süreç sadeleştirilmeli ve hızlandırılmalıdır. Teşviklerden yararlanma konusunda devlet ve vakıf üniversiteleri arasında öngörülen oransal farklılığa son verilmeli, ilgili düzenlemelerde üniversitelerin performanslarına dayalı kriterleri esas alan bir revizyon yapılmalıdır. Ayrıca, profesyonel eğitim fuarcılığının geliştirilmesi suretiyle, eğitim fuarlarında sadece üniversitelerin değil ülkelerin de tanıtımlarının yapıldığı dikkate alınarak bu tür organizasyonlarda tecrübeli, profesyonel bir ekiple çalışılması faydalı olacaktır.

Yükseköğretim kurumlarının fiziki ve sosyal imkânları ile rehberlik hizmetleri öğrencilerin eğitim için ülke tercihinde kritik rol oynaması sebebiyle öncelikle ele alınması gereken hususlar arasındadır. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere yönelik barınma ve sosyal ihtiyaçlar gibi konularda da birtakım sorunlar bulunmaktadır. Öğrencilere yeterli sayıda ve nitelikte yurt imkânı sunulması gerekli görülmektedir. YURTKUR ve üniversite yurtlarının fiziki koşulları ve sosyal imkânları uluslararası öğrencilerin beklentilerini karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Üniversiteler bünyesinde, uluslararası öğrencilere yönelik, yeni bir kültürle ilk temaslarından itibaren eğitim sürecinin tamamında kendilerine yol gösterecek, sorunlarına çözüm bulacak ve mezuniyet sonrası irtibatın sürdürülmesi gibi hizmetleri sunacak bir uluslararası öğrenci ofisi yapısına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla mevcut öğrenci ofislerinin hukuki statülerinin oluşturulması ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi diğer bir önemli husustur.

Uluslararası öğrencilere yönelik öğrenim ücretleri tespit edilirken vakıf üniversitelerinin ücret belirleme serbestisi bulunmakta olup, devlet üniversiteleri için her yıl Bakanlar Kurulu Kararıyla bir üst sınır belirlenmektedir. Devlet üniversiteleri için 2014-2015 eğitim-öğretim yılında fiyat belirleme bakımından önemli bir esneklik getirilmiştir. Üst sınırı artıran bu değişikliğin yerinde

bir uygulama olduğu değerlendirilmektedir. Ancak, marka değeri taşıyan bazı üniversitelerin yeni uygulama ile belirlenen sınırın da üzerinde fiyatlandırmaya gidebileceği, bu sebeple üst sınırın daha da yükseltilebileceği düşünülmektedir. Üniversiteler, uygulayacakları fiyatlandırma politikalarını belirlerken eğitim kalitesi, bilinirlik, uluslararası sıralamalardaki yer, fiyat-kalite dengesi ile uluslararası muadillerinin uyguladığı öğrenim ücretleri ve öğretim programlarına olan talep gibi unsurları göz önünde bulundurarak hareket etmelidir.

Akreditasyon, denklik ve eğitim dili konuları uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite tercihlerini belirleyici olmaktadır. Uluslararası öğrenci çekme konusunda hedef ülkeler tespit edildikten sonra Türk üniversitelerinin bu ülkelerdeki tanınma durumu ve diplomalarının denkliğine ilişkin detaylı inceleme yapılmalı, bu konudaki girişimler YÖK tarafından sistematik hale getirilmelidir. Tüm dünyada geçerli diploma verebilmek ve uluslararası ölçekte rekabet edebilir programlar sunabilmek yükseköğretimin uluslararasılaşması açısından önem taşımaktadır. Başta İngilizce olmak üzere yabancı dilde eğitim verilen program sayısı artırılmalı ve mevcut programlar gözden geçirilmelidir. Öğretim elemanları yabancı dilde eğitim vermek üzere desteklenmelidir. Üniversitelerin cazibesini artırmak üzere eğitim programlarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Yurt dışındaki öğrencilerin yükseköğretimde Türkiye'yi tercih etmeleri için çift diploma, sertifika ve kısa süreli diploma, yaz okulları, uzaktan eğitim gibi programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca dört yıllık yüksekokullar açılmalı, tasarım, sinema, konservatuvar, beden eğitimi, denizcilik, turizm işletmeciliği, Ortadoğu çalışmaları, ilahiyat gibi alanlarda butik/tematik üniversiteler kurulmalı ya da ihtisas programları düzenlenmelidir. Ayrıca Türk üniversitelerinin kalitesinin artması ve uluslararasılaşmasına katkı sağlayabilecek alanında tanınırlığı yüksek, seçkin yabancı akademisyen ve araştırmacıları çekebilmek için uygun özlük hakları içeren farklı istihdam modelleri geliştirilmelidir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de başarılı olmaları ve motivasyonlarını sürdürebilmeleri kabul edildikleri programa uygun nitelikleri taşımalarına bağlıdır. Öğrenci seçiminde merkezi sınav uygulamasına son verilmesinin olumlu etkileri olmakla birlikte üniversiteler tarafından gerçekleştirilen sınavların belirli bir standardının bulunmayışı da bazı aksaklıkları beraberinde getirmektedir. Özellikle üniversiteler tarafından yapılan sınavların zorluk dereceleri, türleri, değerlendirme yöntemleri, başvuruların sonuçlandırılmasında farklı uygulamaların varlığı uluslararası öğrenciler için bir karmaşaya yol açmaktadır. Yapılmakta olan sınavlara bir standart kazandırmak adına, üniversitelerarası sınav komisyonu gibi bir yapı kurulması ve bu yapı marifetiyle bütün yükseköğretim kurumlarının esas alabileceği ortak bir sınav ihdas edilmesi, bu sınavın farklı ülkelerde, farklı dillerde ve birden çok kez yapılması değerlendirilebilir. Üniversitelerin bu sınavda alınan puanları veya ilave kriterleri esas alabilmelerine imkân sağlanmalıdır. Öğrenci kabulünde uluslararası geçerliliğe sahip SAT benzeri sınavlar ile diğer ülkelerin yaptıkları ulusal sınavların kullanılması da alternatif olarak düşünülebilir. Bununla beraber üniversitelerin kendi programlarına, hedefledikleri ülkelere, belirledikleri akademik kaliteye göre önceden belirlenmiş kabul standartları doğrultusunda seçebileceği bir sistemi oluşturabilmeleri önem taşımaktadır.

Uluslararası öğrencilere yönelik ikamet izni ve vize gibi konularda bürokratik işlemler oldukça uzun sürmekte ve uygulamada sorunlar yaşanmaktadır. Birbiriyle bağlantılı işlemler tam olarak entegre edilmeli; uluslararası öğrencilerin, farklı resmi kurumların birimlerinin/personelinin bir arada bulunduğu tek bir adreste veya çevrimiçi olarak işlemlerini sonuçlandırabilmeleri sağlanmalıdır. Öğrencilerin başvuru durumlarını çevrimiçi olarak takip edebilmeleri de önemlidir. Uluslararası öğrenciler için genel sağlık sigortası zorunlu hale getirilmeli ve öğrencilerin öğrenim süreleri boyunca genel sağlık sigortasından mahrum kalmalarına yol açan süre kısıtları gözden geçirilmelidir. Ayrıca uluslararası öğrencilere yönelik özel sigorta imkânları geliştirilmelidir.

Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri süre içerisinde çalışmalarına olanak verecek düzenlemeler yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlayacaktır. Başarılı ve ülkeye katkıları olabilecek öğrencilere diğer bazı ülkelerde olduğu gibi mezuniyet sonrası ikamet ve çalışma izni imkânı verilmeli, hatta vatandaş olabilmelerinin yolu açık olmalıdır. Çalışma izinleri, suistimale açık olması bakımından, dikkatle düzenlenmeli ve denetlenmelidir. Ayrıca, yetmişmiş insan gücünün Türkiye’de kalması, çalışma hayatına entegre edilmesi Türkiye için bir kazanım olacaktır. Aynı şekilde yabancı uyruklu öğretim görevlisi ve araştırmacıların da bu imkânlardan faydalanabilmesi düşünülmelidir.

Uluslararası öğrencilere verilen burslar, ülkeler arası siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri geliştirmesi ve işbirliğine zemin hazırlaması bakımından önem taşımaktadır. Kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen burslar, Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, daha fazla öğrenci çekilmesi ve üniversitelerin bir marka olarak tanıtımı ve imajını etkilemektedir. Burs için seçilen öğrencilerin geldikleri coğrafyaya, toplumsal yapılarına ve başarı durumlarına göre analizleri yapılmalı, elde edilecek sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin seçimi için akademik bir sistem kurulmalıdır. Türkiye kaynaklarından verilen burslar tek bir merkezden dağıtılmaktansa üst politika metinlerinde öngörülen sektörlerde, alanlarda veya özel projelerde, iş piyasası ihtiyaçlarına göre üniversitelere veya öğretim üyelerine burslu öğrencisini seçme imkânı tanınmalıdır.

Yabancı öğrencilerin Türkiye’ye adaptasyonu açısından önemli bir faktör olan Türkçe öğretimi, yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması kapsamında ele alınması gereken bir konudur. Türkiye’ye gelen öğrencilere ülkeyi ve kültürü sevdirmek, başarılı olanların Türkiye’de kalmalarını sağlamak ve ülkelerine dönenlerin Türkiye ile bağlantılarını sürdürmelerini temin etmek için Türkçe öğreniminin teşvik edilmesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye’ye gelen öğrencilerin eğitim görecekları süre içerisinde Türkçe öğrenmelerine ilişkin uygulamaların sınırlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrencilerin seçtikleri programların eğitim dili bu açıdan önem arz etmektedir. Eğitim dilinin Türkçe olması halinde, uluslararası öğrenciler tarafından iyi düzeyde Türkçe okuma, yazma ve konuşma becerilerinin kazanılması zorunlu olacaktır. Türkçe dışında başka bir dilde eğitim gören uluslararası öğrenciler için ise günlük ihtiyaçlarını karşılamada kendilerine yetecek bir Türkçe’ye sahip olmaları beklenmeli ve Türkçe verilen zorunlu derslerin bu öğrencilerin mağduriyetine yol açmaması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, yukarıda yapılan tespit ve önerilerin yanında, hazırlanan bu Çalışmanın mevcut literatürün zenginleşmesine ve uluslararasılaşma faaliyetlerinin uygulama aşamasında ihtiyaç duyulacak bilgi altyapısına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca Çalışmanın, uluslararası öğrenciler konusuna özellikle Türkiye’nin iktisadi ve sosyal kalkınmasına katkıları bakımından yaptığı vurguyla başta kamu kesimi ve ilgili paydaşlar olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde konuya ilişkin farkındalık düzeyinin artması bakımından da önem taşıdığı düşünülmektedir. Uluslararasılaşma konusu ele alınırken kısa vadede ve sadece ekonomik getiri elde etmek yerine uzun vadede beşeri sermayeye katkı, üniversitelerde eğitimin niteliğinin artırılması ve kültürel etkileşim gibi kazanımların en üst seviyeye çıkarılması amaçlanmalıdır. Diğer yandan yükseköğretimin uluslararasılaşması, siyasi ve kültürel yakınlık oluşturmaya sebebiyle Türkiye’nin giderek artan bölgesel ve küresel düzeydeki etkinliğine de katkı sağlayacak şekilde ele alınmalıdır.

1

ARAşTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ

1.1 Giriş

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyada meydana gelen hızlı değişim pek çok alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında da kendini göstermiştir. Az gelişmiş ülkelerin kalkınma çabalarındaki yükseliş, gelişmiş ülkelerin nitelikli insan gücüne duydukları gereksinim, artan küreselleşmenin getirdiği seyahat kolaylığı, ülkeler arasında işbirliği ve etkileşimin artması, üretim ilişkilerinin değişmesi, artan nüfus, kişilerin kendi ülkelerinin dışında farklı bir entelektüel birikimden yararlanma isteği ve daha pek çok sebep günümüzde uluslararası öğrenci hareketliliğinin önemli bir seviyeye ulaşması sonucunu doğurmuştur. 1970’li yıllarda dünyada 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı günümüzde 4,3 milyona ulaşmış olup, bu rakamın 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir.

Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmasını müteakip, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesiyle ivme kazanan uluslararası öğrenciler konusunda son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur. Yükseköğretim sistemindeki gelişmelerin yanı sıra Türkiye’nin uluslararası alandaki bilinirliğinin ve etkisinin artmasıyla ülkemiz uluslararası öğrenciler için daha çekici bir hale gelmiştir.¹ Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın bazı kurumlar tarafından bir stratejik hedef olarak ele alınması, üniversite sayısının artması ve özellikle vakıf üniversitelerinin uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmalarını sistematik hale getirme çabaları konunun daha fazla gündemde olmasını sağlamıştır.

2010 yılında, bünyesinde Uluslararası Öğrenciler Dairesini de barındıran Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (YTB) kurulması ve 2012 yılında Türkiye Bursları sisteminin hayata geçirilmesi bu konuda atılan önemli adımlardandır. Stratejik amaç ve hedefler doğrultusunda uluslararası öğrenciler konusunda yapılması gereken faaliyetleri belirlemeye yönelik olarak, 2012 yılında YTB koordinasyonunda “Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi” hazırlanmıştır. Diğer yandan, konuya verilen önemin diğer bir göstergesi olarak, Ekonomi Bakanlığı eğitim sektörünü döviz kazandırıcı hizmetler kapsamına almış ve buna yönelik destekleri uygulamaya koymuştur.

Kalkınma Bakanlığı bünyesinde 2011 yılında kurulan Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM) kalkınma planları, hükümet programları, orta vadeli ve yıllık programlar ile diğer ulusal politika belgelerinde yer alan stratejik alanlarda yaptığı ve yaptırdığı araştırmalarla hükümete müşavirlik hizmetinde katkı vermeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, KAM İzleme ve Yönlendirme Kurulunun 26/12/2012 tarihinde yaptığı toplantıda, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla Türkiye’nin kalkınması ve diğer ülkelerle olan işbirliğine olan katkısı nedeniyle stratejik bir alan olarak değerlendirilen uluslararası öğrenciler konusunda bir proje yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Söz konusu projenin, 2013 Yılı Programında belirtildiği üzere Yabancı Öğrenci Strateji Belgesindeki hedeflerin hayata geçirilebilmesi açısından ilgili tüm kurumlar arasında etkin bir işbirliğine katkı sağlaması hedeflenmiştir.

¹ AKGÜN, M. ve GÜNDOĞAR, S., Ortadoğu’da Türkiye Algısı 2013, TESEV, İstanbul, Kasım, 2013.

1.2 Çalışmanın Önemi

Akademik, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik katkıları sebebiyle uluslararası öğrenciler günümüzde pek çok ülkenin gündemine girmiştir. Bu ülkelerde giderek büyüyen uluslararası öğrenci pazarından pay alma çabasını destekleyen akademik çalışmalar yapılmakta, ulusal strateji ve politika metinleri hazırlanmakta, kurumsal yapılar oluşturulmaktadır.

Uluslararası öğrenciler, eğitimleri sonrası bulundukları ülkelerde kalarak üretim ve kalkınma hedeflerinin önemli bir aracı haline gelmekte veya ülkelerine dönerek birer kültür elçisi sıfatıyla ülkeleri ile misafir oldukları ülke arasında siyasi, sosyal, kültürel ve ticari alanlarda bir köprü vazifesi görmektedir. Özellikle nüfusu azalan ve giderek yaşanan ülkelerde işgücü açığının giderilmesine katkısı, eğitim sektörünün gelişmesi ile yeni istihdam alanlarının açılması ve eğitim alan öğrencilerin ülkelere dönmesi ile uzun vadede yeni pazarlar ve ticari ortaklıkların ortaya çıkması yükseköğretimin uluslararasılaşmasının dolaylı ekonomik kazanımları arasındadır.

Uluslararası öğrenciler konusu, Onuncu Kalkınma Planı ile Türkiye'nin de öncelikleri arasına girmiştir. Ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, toplumumuzu yüksek refah seviyesine ulaştırma yolunda önemli bir adım olarak görülen Onuncu Kalkınma Planı; yüksek, istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, insani gelişmişlik, çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi unsurları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı ayrıca dünyadaki hâkim eğilimlere işaret ederek, kamu sektörünün artan oranda düzenleyici faaliyetlerine, denetim işlevlerine ve koordinasyona yönelmesine dikkat çekmektedir. İzlenecek politikalar ve alınacak tedbirler konusunda kamu sektörünün stratejik bir yaklaşımla hareket etmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, stratejik bir bakış açısıyla ve paydaşların geniş katılımıyla hazırlanacak ulusal planların giderek daha önemli olduğu tespiti yapılmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planında uluslararası öğrencilere ilişkin olarak; *“Beşeri sermayenin geliştirilmesi genç nüfusa sahip ülkemiz açısından önümüzdeki dönem için bir fırsattır. Bu fırsat değerlendirilerek eğitim kalitesinin ve işgücü niteliğinin artırılması, büyümeyi ve kalkınmayı olumlu yönde etkileyecektir. Diğer yandan Türkiye'nin içinde bulunduğu geniş kültürel havza, dinamik nüfus açısından hem işgücü hem de eğitimle ilgili fırsatlar barındırmaktadır. Türkiye'nin bir bölgesel merkez olarak yükselmesi, iki yönlü insan hareketliliğini artırmaktadır. Bölgesel ve uluslararası hareketliliğin önümüzdeki dönemde daha da artması beklenmektedir. Çok sayıda öğrencinin yurt dışında eğitim görme eğiliminde olduğu günümüzde, Türkiye gelişen beşeri sermayesi ve eğitim kurumlarıyla bu alanı fırsata dönüştürebilecek bir potansiyel taşımaktadır.”* tespiti yapılmaktadır.

Yine Onuncu Kalkınma Planının “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlıklı bölümünde Türkiye'nin yükseköğretimde dünya uluslararası öğrenci pazarındaki payının 2018 yılında yüzde 1,5 olması hedeflenmektedir. Planda ayrıca yükseköğretim sisteminin hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürüleceği belirtilmekte, yükseköğretim kurumlarının çeşitlendirilmesi ve yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Tabi olarak söz konusu hedeflere ulaşılmasında toplumun tüm kesimlerine önemli roller düşmektedir. Bu çerçevede evrensel fonksiyonları itibarıyla nitelikli insan gücü yetiştirme ve güçlü bir toplum oluşturma hedefine ulaşmak için üniversitelerin öncü ve itici roller üstlenmesi doğal ve beklenen bir durumdur. Dolayısıyla, her kademedeki eğitim kurumlarımızın uluslararası alanda var olabilmesi ve rekabet edebilmesi için bilgi üretme ve yayma fonksiyonlarını çok daha kaliteli bir şekilde yerine getirmesi zaruridir.

Diğer yandan Türk üniversite sisteminin akademik anlamda standartlarının gelişmiş ülkeleri yakalaması, üniversitelerimizin yaptığı araştırma ve yayınların, sayı ve akademik kalite olarak yükselmesi uluslararası öğrenci sayısının artmasında kritik önemi haizdir. Bu Raporda, üniversitelerin uluslararasılaşmasının sağlayacağı ekonomik getiriler ile birlikte bilgi üretme ve yayma kalitesinin yükselmesi, kültürel zenginlik, kamu diplomasisi gibi diğer katkılar da ele alınmaktadır.

Son yıllarda Türkiye'nin etkinliği bölgesel ve küresel düzeyde artmakta ve ülkemiz uluslararası sorunların çözümünde daha fazla rol üstlenmektedir. Bu kapsamda uluslararasılaşma; uluslararası ilişkilerde giderek önemi artan yumuşak güç (soft power) edinme yolunda siyasi ve kültürel yakınlık oluşturma amacıyla da uyumludur. Bu Raporda, küresel gelişmeler ve eğilimlere, ülkemizin mevcut durumuna, temel sorun alanlarına ve uygulanabilir nitelikte somut çözüm önerilerine yer verilmektedir. Bu çerçevede, ülkemizin uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi haline getirilmesinde karşılaşılan sorunlar tartışılmakta ve bahsedilen sorun ve tespitlere ilişkin uygulanabilir politika önerileri geliştirilerek sorumlu ve ilgili kurumların dikkatine sunulmaktadır. Ayrıca, Raporun hazırlıklarında temel politika metni olan Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi ve daha önce yapılan çalışmalarda dikkate alınmıştır. Bu Rapor, söz konusu Stratejiden farklı olarak yalnız Türkiye Burslusu öğrencileri değil, kendi imkânlarıyla öğrenim gören tüm uluslararası öğrencileri göz önüne alan bir çalışma olması bakımından bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilere yönelik ulusal politika eksikliğinin devam ediyor olması bu çalışmayı değerli kılmaktadır.

1.3 Amaç

Yurt dışında eğitim, öğrenciler için gittikleri ülkenin deneyimlerinden faydalanma, lisan öğrenme, kariyer imkânları ve değişik kültürlerle etkileşim fırsatı sunarken ev sahibi ülkeler için diğer ülkelerdeki genç ve nitelikli beyin gücüne erişim açısından önem taşımaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler ve kültürler arasındaki karşılıklı anlayış, işbirliği ve dayanışmanın artırılması adına etkili bir dış politika, kamu diplomasisi ve kalkınma işbirliği aracı olarak görülmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrenciler eğitim gördükleri ülkelerin tanıtımına katkı sağlamakta ve uluslararası öğrencileri çekmek için yapılan akreditasyon ve standartları sağlama çabaları eğitiminin kalitesinin yükselmesine olumlu etki yapmaktadır.

Yukarıda belirtilen katkılarının yanı sıra doğrudan ve dolaylı ekonomik getiriler sunmaları uluslararası öğrencilere yönelik rekabeti artıran nedenlerden biridir. Uluslararası öğrenciler, hem ödedikleri öğrenim ücretleriyle hem de konaklama, seyahat ve gündelik ihtiyaçlarını gidermek için aile fertleriyle birlikte yaptıkları harcamalarla, bulundukları ülkenin ekonomisine katkı sağlamaktadır.² Eğitim ücretleri ülke ekonomisine katkısının yanında yükseköğretim kurumlarının finansal sürdürülebilirliğine de destek olmaktadır.

² ÇAĞLAR, A. Türk Üniversitelerinde Öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları, Hacettepe Üniversitesi İİBF, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 32, Sayı 4, 1999, s. 134.

Bu çalışma, Türk üniversitelerine yurt dışından gelen öğrenci sayısının artırılması için yapılması gereken iyileştirme ve düzenlemeleri tespit etmeyi ve politika önerileri geliştirerek ilgili kurumların değerlendirmesine sunmayı amaçlamaktadır. Yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik politikaların etkinliğini artırma anlayışı ile uygulanabilir nitelikte öneriler geliştirmek amacıyla başlatılan projenin bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların bir tamamlayıcısı olması ve yerel literatürün zenginleşmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

1.4 Yöntem ve Kapsam

Türkiye’de son yıllarda ekonomik ve sosyal alanlarda yaşanan gelişmelere paralel olarak, yetişmiş insan gücüne olan ihtiyacın karşılanabilmesi amacıyla 2002 yılında 72 olan üniversite sayısı 2014 yılında 184’e çıkartılmıştır. Üst politika metinlerinde öngörülen hedeflere ulaşılabilmesi bakımından yükseköğretimde niceliksel olarak yaşanan bu genişlemenin niteliksel olarak da gerçekleşmesi öngörülen değişimin esasını oluşturmaktadır. Toplumun farklı kesimlerinden yükseköğretimin mevcut yapısına eleştiriler getirilmekte, sistemin reforme edilmesine yönelik tartışmalar uzun bir süredir gündemde bulunmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye’deki yükseköğretim sisteminin bir bütün olarak yeniden gözden geçirilmesi ve niteliksel gelişmenin de sağlanması gerekliliği ortadadır.

Dünyada yükseköğretim alanındaki eğilimler ve beklentiler göz önüne alındığında, Türk yükseköğretim sisteminin reforme edilmesi kapsamında; küreselleşme, yığınlaşma, özelleşme, özerklik ve hesap verebilirlik, kalite güvencesi ve akreditasyon, uluslararasılaşma, yükseköğretimin finansmanı, yükseköğretimde yönetim, eğitimin içeriği, eğitim ve araştırmanın toplumun gereksinimleriyle bağlantısı, kurum dışı paydaşlarla ilişkiler gibi üzerinde derinlemesine düşünülmeleri gereken pek çok konu bulunmaktadır. Bu başlıkların her biri başlı başına bir araştırma konusu ve kapsamlı bir yükseköğretim stratejisinin alt başlığı olabilecek mahiyettedir. Bu Araştırma Projesinin konusunu oluşturan uluslararasılaşma meselesi söz konusu başlıkların sadece bir tanesidir. Türk yükseköğretim sisteminin tüm boyutları ile analiz edilmesi ve değerlendirmeye tabi tutulması, konusu uluslararasılaşma olan bu Araştırma Projesi çerçevesinde ele alınması mümkün olamayacak kadar geniş ve derin bir çabayı gerektirmektedir. Yukarıda özetlenen bu başlıklar her ne kadar uluslararasılaşma konusu ile çok yakından ilişkili olsa da bu hususların yükseköğretim reformu bağlamında ayrıca kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu yüzden konu yükseköğretime ilişkin diğer konulara mümkün olduğunca girilmeden ele alınmıştır.

Raporda sadece kendi imkânlarıyla eğitim gören uluslararası öğrenciler ön planda tutulmuş, Erasmus ve Mevlana gibi çok taraflı ve ikili değişim programlarıyla ülkemize gelen öğrenciler, programların süresi, uygulama sistematığı ve finansmanındaki farklılıklar sebebiyle çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Diğer yandan, bilişim ve eğitim teknolojileri ile birlikte giderek uzaktan eğitim konusu önem kazanmaktadır. Uzaktan eğitim konusu 1974 yılında “Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi” ile Türkiye’nin gündemine girmiş, 1981 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinin kurulması ile önemli bir ivme kazanmıştır. Türkiye’de hâlihazırda 3 üniversitede Açık Öğretim Fakültesi bulunmakta, 56 üniversitede ise uzaktan eğitim programları yürütülmektedir. Uzaktan eğitim programlarında 47.629 öğrenci eğitim almaktadır. Türkiye uzaktan eğitim konusunda önemli bir tecrübeye sahip olup, uzaktan eğitimin önemli fırsatlar sunduğu değerlendirilmektedir. Buna rağmen rapor kapsamında Türkiye’ye gelen uluslararası öğrencilerin sayısının artırılması hedeflendiğinden uzaktan eğitim konusu çalışma kapsamına alınmamıştır.

Türkiye'nin kalkınması ve diğer ülkelerle olan işbirliğini artırmasına yönelik olarak, Türk üniversite sisteminin uluslararasılaşmasına, Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olmasına katkı yapmak üzere, KAM İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından KAM'ın uluslararası öğrenciler konusunda araştırma yapmasına karar verilmiştir. Oluşturulan proje ekibi ilk iş olarak proje kavramsal çerçevesini hazırlamış ve ilk toplantısını Kalkınma Bakanlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü yöneticileri ve yükseköğretim sektör uzmanları ile gerçekleştirmiştir. Daha sonra Ocak 2013 – Şubat 2013 tarihleri arasında sırasıyla YTB, TÜBİTAK, Avrupa Birliği Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı temsilcileri ve eski Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya ile projeye ilişkin ön hazırlık ve değerlendirme toplantıları yapılmış, araştırmanın çerçevesi çizilmiştir.

Bu Projenin hazırlık aşamasında konuyla ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalar ile ABD, Avustralya, Hollanda, İngiltere, Japonya, Kanada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gibi birçok ülkenin bu konudaki strateji belgeleri ve çalışmaları dikkate alınarak literatür taraması yapılmıştır.

Uluslararası öğrenci konusunda dünyadaki eğilimin ve potansiyelin analiz edilebilmesi için OECD, World Education Services (WES), UNESCO, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) gibi ulusal ve uluslararası kuruluşların bu konudaki çalışmaları incelenmiştir. Ayrıca dünyada ve Türkiye'deki mevcut durumun tespit edilmesi ve yıllara göre karşılaştırmalı analizlerinin yapılabilmesi için UNESCO, YÖK ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezinin (ÖSYM) verileri kullanarak çalışma için gerekli istatistikler üretilmiştir.

Ülkelere ait uluslararası öğrenci istatistiklerinin karşılaştırmalı olarak verildiği tablolarda UNESCO'nun veri tabanı (UIS Data Centre) kullanılarak öğrenci hareketliliğine ilişkin uluslararası öğrenciler tarafından en çok tercih edilen ülkeler, en çok öğrenci gönderen ülkeler vb. bilgiler üretilmiştir. Ayrıca OECD'nin yayınladığı Education at a Glance 2013 ve 2014 yılları raporlarında uluslararası öğrenciler konusunda hazırlanan tablolardan yararlanılmıştır.

Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören uluslararası öğrencilere dair 2013 yılına kadar olan verilerde ÖSYM'nin, 2014 yılı verilerinde ise YÖK'ün yayınladığı istatistiklerden yararlanılmıştır. Raporda, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ve öncesi yükseköğretim istatistikleri ÖSYM'nin "Araştırma, Yayın ve İstatistikler" başlığı altında paylaştığı verilerden, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri ise YÖK tarafından Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nde yayınlanan "Yükseköğretim İstatistikleri"nden faydalanılarak hazırlanmıştır. Proje kapsamında yapılan görüşme ve gelen görüşlerde üniversitelerdeki uluslararası öğrenci sayılarının ÖSYM ve YÖK'ün yayınladığı istatistiklerden farklı olabildiği gözlemlenmiştir. Bu durumda tutarlılığı sağlamak üzere veri kaynağı olarak ÖSYM ve YÖK dikkate alınmıştır.

Proje ön hazırlık aşamasının ardından konuyu daha derinlemesine araştırmak ve farklı boyutlarıyla değerlendirmek amacıyla Bakanlık bünyesindeki birimlerle yapılan toplantılar dışında diğer kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, eğitim danışmanlık şirketleri gibi kurum veya kuruluşlarla görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, "Uluslararası Öğrenci Temini Çalıştayı" ve "Uluslararası Öğrencilere Yönelik Türkçe Öğretimi Çalıştayı" gibi bu konuda düzenlenen çalıştaylara katılım sağlanmıştır.

Proje kapsamında 29 kurum/kuruluştan konuya vakıf ve uluslararası öğrencileri ilgilendirecek konularda söz sahibi olan toplam 93 kişi ile görüşülmüştür (Bkz. EK-1). Yapılan bu görüşmeler sonucunda uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar daha detaylı tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Ayrıca Üniversitelerarası Kurulun iki toplantısına katılım sağlanmış, Kurul üyelerine projeye ilişkin sunum yapılarak konunun birinci dereceden muhataplarının görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır. Taslak Rapor Eylül 2013 tarihinde Kalkınma Bakanlığı bünyesinde görüşe açılmıştır. Son olarak Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Eğitim Ekonomisi İş Konseyi (EEİK) ve İstanbul Aydın Üniversitesi koordinasyonunda 6 üniversitenin katılımıyla 6 Aralık 2013 tarihinde İstanbul Aydın Üniversitesinde dar kapsamlı bir çalıştay gerçekleştirilmiş, kurum içi görüşe açılan Taslak Rapor tartışılmıştır. Ayrıca Taslak Rapor 10 Şubat 2014 tarihinde eski YÖK Başkanı Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya ile yapılan ikinci görüşmede tekrar ele alınmıştır. Gerçekleştirilen faaliyetler sonrasında revize edilen Taslak Rapor, nihai şeklinin verilmesi amacıyla 14 Temmuz 2014 tarihinde 11 bakanlık, 10 kamu kurum ve kuruluşu, 177 üniversite, 46 dernek, vakıf, düşünce kuruluşu, meslek odası, uluslararası temsilcilik ve uluslararası eğitim şirketi olmak üzere toplam 244 paydaşın görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Bu kuruluşlardan 83 adedi geri bildirimde bulunmuştur. Bu geri bildirimler toplam 375 madde olarak tek tek değerlendirmeye tabi tutulmuş, gerekli düzeltme ve eklemeler yapılmıştır. Mart 2015 tarihine kadar veri güncellemeleri rapora yansıtılmıştır.

Raporda, uluslararası öğrenci çekme konusu üzerinde derinlemesine düşünülmesi gereken konular ele alınmaktadır. Bu araştırma ile uluslararası öğrencilere ilişkin hazırlanacak bir politika dokümanının ana hatları ortaya konmuş ve yürütülmesi gereken faaliyetler belirtilmiştir. Çalışmada yer alan önerilerin hayata geçirilmesi aşamasında yükseköğretimin uluslararasılaşması etrafındaki tüm paydaşlara yönelik nicel yöntemlerle analizlerin derinleştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, genel çerçeve çizilmiş, çalışmanın önemi, amacı ve kapsamı belirtilmiştir.

İkinci bölümde ise kavram birliği oluşması ve projenin sınırlarının belirlenmesi için uluslararası öğrenci tanımı yapılmıştır. Yükseköğretimin uluslararasılaşmasına ilişkin küresel gelişme ve eğilimlerin özetlenmesini müteakip ülkemizdeki mevcut durum veriler ışığında analiz edilmiştir. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkeye yaptıkları sosyal, ekonomik, bilimsel ve kültürel katkılar kısaca izah edildikten sonra öğrencilerin ülke ve üniversite tercihlerini belirleyen faktörlere değinilmiştir.

Üçüncü bölümde Proje kapsamında yapılan görüşmeler, literatür taraması ve iyi uygulama örnekleri ışığında mevcut durum ve temel sorunlar yedi başlık altında ortaya konulmuştur. Bu kapsamda, sırasıyla uluslararası öğrencilere ilişkin strateji ve politikalar, tanıtım ve markalaşma faaliyetleri, yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler için hazır hale getirilmesi, öğrenci başvuru, seçim ve kabul süreçleri, mevzuat ve bürokratik işlemler, burs sistemi ve uluslararası öğrencilere Türkçe öğretimi konuları çalışmanın kısıtları içinde incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise sonuç ve yükseköğretimin uluslararasılaşması amacıyla geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

A low-angle shot of a graduation ceremony. Numerous black mortarboard caps with blue tassels are floating in the air against a clear blue sky. In the foreground, the arms and hands of graduates in blue gowns are visible, some holding rolled-up white diplomas. A large, semi-transparent white diagonal band runs from the bottom left towards the top right, serving as a background for the page number and title.

2

**KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KÜRESEL
GELİŞMELER, MEVCUT DURUM**

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KÜRESEL GELİŞMELER, MEVCUT DURUM

2.1 Uluslararası Öğrenci Tanımı

Daha önce “yabancı öğrenciler” olarak tanımlanan uluslararası öğrenciler çeşitli ülkeler ve uluslararası kuruluşlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Uluslararası öğrenciler, eğitim sürelerinin tamamında ya da değişim öğrencisi olarak belli bir kısmında başka bir ülkede bulunmaktadır. Değişim öğrencileri, Erasmus ve Mevlana gibi değişim programları veya üniversitelerin yurt dışındaki üniversiteler ile yaptıkları ikili anlaşmalar yoluyla uluslararası hareketliliğe katılmaktadır.

Hali hazırda OECD uluslararası öğrenci ile yabancı öğrenciyi farklı tanımlamaktadır. Söz konusu ayırım şu şekilde yapılmaktadır; uluslararası öğrenci, eğitim amacıyla başka bir ülkeye giden öğrencileri ifade ederken, yabancı öğrenci ise yine kendi ülkesi dışında eğitim gören fakat o ülkede uzun süreli ikamet iznine sahip kişidir. OECD’nin tanımına göre uluslararası öğrenci, vize ya da özel izinler çerçevesinde kendi ülkesi dışında akredite bir kurumda belli bir öğrenim programına katılma hakkı verilen kişidir.³ UNESCO ise uluslararası öğrenciyi, eğitim amacıyla ulusal ya da bölgesel sınırların dışına çıkan ve uyruğu bulunduğu ülke dışında öğrenci olarak kayıtlı kişi olarak tanımlamaktadır.⁴

Mevzuatımızda uluslararası öğrencilere ilişkin ilk düzenleme 14/10/1983 tarih ve 2922 sayılı Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun ile yapılmıştır. Bu Kanun uluslararası öğrenci tanımını doğrudan yapmasa da Kanun’un kapsamı uluslararası öğrenciyi tanımlar niteliktedir. Kanun’un kapsamına ilişkin 2’nci maddesi şu şekildedir; *“Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkanlarıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar. Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı okullara kabul edilen yabancı uyruklu öğrenciler, bu Kanun’un kapsamı dışındadır.”*

Mevzuatımızdaki ilk uluslararası öğrenci tanımı ise 30 Nisan 1985 tarihli Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik’te yapılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenci “her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi” olarak tanımlanmıştır. 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun’da ise yabancı öğrenci, “kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrenci” olarak tanımlanmıştır.

³ OECD, Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing, 2013, s. 314-315.

⁴ UNESCO Institute for Statistics (UIS), Global Education Digest 2009: Comparing Education Statistics Across the World, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183249e.pdf>>, 2009, s. 250.

Kutu 1: Uluslararası Öğrenci Tanımları

Avustralya: Uluslararası öğrenci; kendi imkânları ile eğitim almak üzere öğrenci vizesiyle Avustralya’da öğrenim gören öğrencilerdir. Bu tanıma, öğrenci vizesi talep edilmediği için Yeni Zelanda vatandaşları dâhil değildir.

[http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/LookupAttach/4102.0Publication14.12.113/\\$File/41020_International_Dec2011.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/LookupAttach/4102.0Publication14.12.113/$File/41020_International_Dec2011.pdf), Haziran 2013.

Kanada: Uluslararası öğrenci; Kanada’da eğitim görmek için vize alan veya göçmenlik bürosuna başvurarak geçici vatandaş statüsünü kazanan öğrencilerdir. Ayrıca Kanada dışında bulunan Kanada menşeli eğitim kurumlarındaki öğrenciler ve internet üzerinden eğitim gören öğrenciler de bu tanıma dâhildir. Uluslararası öğrenci tanımı Kanada’da sürekli ikamet izni olan yabancı öğrencilerden ayrılmaktadır.

<http://www.statcan.gc.ca/pub/81-004-x/2010006/def/intlstudent-etudiantetranger-eng.htm>, Haziran 2013.

Fransa: En az bir yıllığına eğitim almak amacıyla Fransa’ya gelen ve Fransa tarafından onaylanmış orta dereceli okul mezunları ya da ‘diplôme de l’Université’ sahibi olan yabancı ülke vatandaşı öğrenciler ‘uluslararası öğrenci’ olarak adlandırılmıştır.

<http://www.iie.org/Services/Project-Atlas/France>, Haziran 2013.

Almanya: ‘Yabancı öğrenci’ kavramı, ‘hareketli yabancı öğrenci’ yani Almanya’ya sadece eğitim için gelen yabancı öğrenci ve ‘hareketli olmayan yabancı öğrenci’ yani Alman orta dereceli okul yeterliliği olan ve büyük ihtimalle Almanya’da oturma izni alacak öğrenci olarak ikiye ayrılmıştır.

<http://www.iie.org/Services/Project-Atlas/Germany>, Haziran 2013.

Japonya: Göç Kontrolü ve Mülteciler Kanunu’nda belirtildiği üzere ‘kolej öğrencisi’ vizesi alıp istediği herhangi bir seviyede eğitim gören kişiler yabancı öğrenci olarak tanımlanmıştır.

<http://www.iie.org/Services/Project-Atlas/Japan>, Haziran 2013.

İngiltere: ‘Uluslararası öğrenci’, İngiltere’de ikamet etmeyen öğrencidir. Ancak AB vatandaşları ile Birleşik Krallık vatandaşı olmayıp sadece oturma izni olanlar bu tanıma dâhil edilmemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri: ‘Yabancı öğrenci’ Amerika Birleşik Devletleri’nde bir yükseköğretim kurumuna kayıt yaptırmış ve geçici veya kalıcı oturma izni olan Amerikan vatandaşı olmayan öğrencileri ifade etmektedir. Bu tanım F (öğrenci) vizesi, H (geçici işçi/stajyer) vizesi, J (geçici değişim öğrencisi) vizesi ve M (mesleki eğitim) vizesi sahibi olanları kapsamaktadır.

<http://www.wes.org/educators/pdf/studentmobility.pdf>, Haziran 2013.

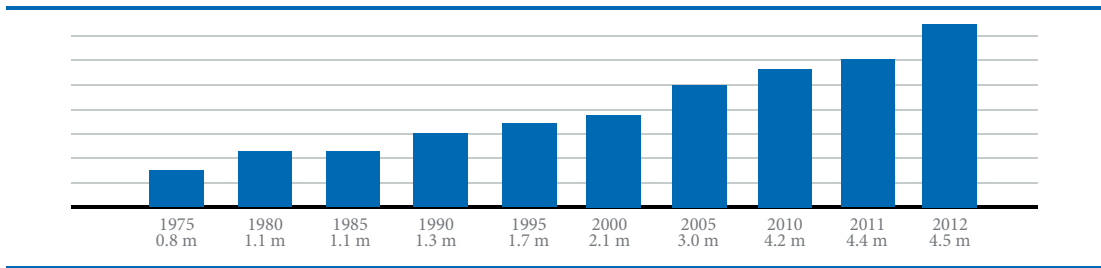
YTB koordinasyonunda 2012 yılında hazırlanan ve Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kurulu tarafından kabul edilen Yabancı Öğrenci Strateji Belgesinde yabancı öğrenci “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayıp öğrenci vizesi ya da özel izinlerle Türkiye’de her derece ve daldaki bir eğitim-öğretim kurumunda sosyal, kültürel, mesleki gelişim amacıyla kendi hesabına ya da burslu olarak öğrenim gören öğrenci” olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada ise uluslararası öğrenci, Türk vatandaşı olmayan ve Türkiye’de kurulu bir yükseköğretim kurumundaki bir programda burslu ya da burssuz olarak eğitim gören kişileri ifade etmektedir. Bu tanım tamamen araştırmanın çerçevesini çizmek amacıyla yapılmıştır. Kökenleri itibarıyla Türk uyruklu olup fakat çeşitli sebeplerle başka ülke vatandaşlığını seçen ve ülkemizde eğitim gören öğrenciler yapılan tanım gereği uluslararası öğrenci kabul edilmektedir. Burada yapılan tanım halihazırda uygulanmakta olan herhangi bir programın amaç ve kapsamının yeniden düzenlenmesini gerektiren bir tanım değildir.

2.2 Küresel Gelişmeler ve Eğilimler

Bugün dünyada uluslararası öğrenci hareketliliği önemli bir seviyeye ulaşmış ve gelişmiş ülkeler başta olmak üzere pek çok ülke bu öğrenci hareketliliğinden pay alma çabasına girmiştir. Şekil 1’de de görüleceği üzere OECD istatistiklerine göre 1975 yılında 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı, 2000-2012 yılları arasında yüzde 115 artış göstererek 2,1 milyondan 4,5 milyona çıkmıştır. Bu rakamın 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir.

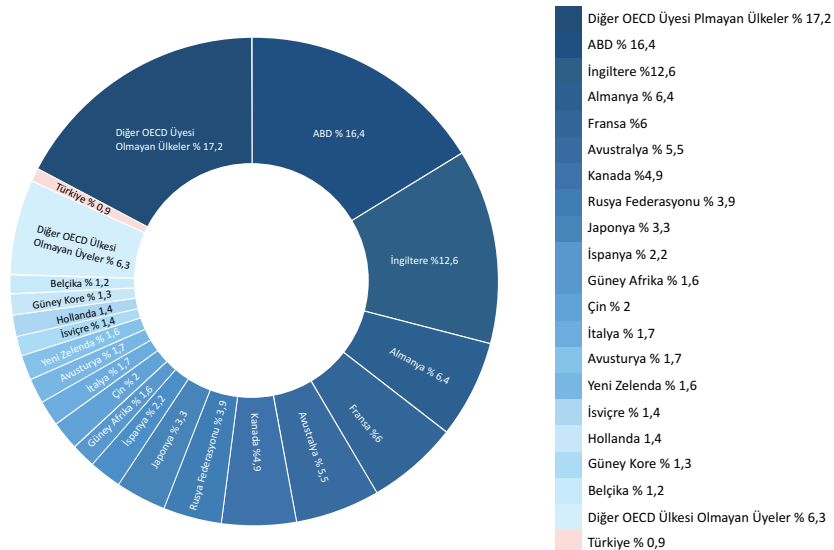
Şekil 1: Uluslararası Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Değişimi (1975-2012)

Kaynak: OECD, 2014, s. 344.

Uluslararası öğrenciler tarafından en çok tercih edilen bölgeler Avrupa ve Kuzey Amerika olmakla birlikte Latin Amerika ve Karayipler, Okyanusya ve Asya bu konuda son yıllarda en hızlı gelişen bölgeler olmuştur. Uluslararası öğrencilerin dağılımları incelendiğinde, İngilizce konuşulan ülkelerin en çok öğrenci çeken ülkeler olduğu görülmektedir. 2012 yılı OECD istatistiklerine göre uluslararası öğrencilerin yüzde 16,4’ü eğitim için ABD’yi tercih etmiştir. ABD’yi yüzde 12,6 ile İngiltere, yüzde 6,4 ile Almanya, yüzde 6 ile Fransa ve yüzde 5,5 ile Avustralya takip etmektedir. Türkiye ise uluslararası öğrencilerin yüzde 0,9’una ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 2: Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Ülkelere Göre Yüzde Dağılımı (2012)

Kaynak: OECD, 2014, s. 345.

Tablo 1’de uluslararası öğrenciler tarafından en fazla tercih edilen ülkelerin 2000 ve 2012 yılları arasındaki değişimi görülmektedir. UNESCO istatistiklerine göre Türkiye 2000 yılında ilk yirmi ülke arasında yer almakta iken öğrenci sayısında önemli bir artış (2000-2012 yılları arasında 17.654’ten 38.590’a yüzde 118 artış) olmasına rağmen 2012 yılında en çok öğrenci çeken ilk yirmi ülke arasında yer almamaktadır. Dikkat çeken başka bir husus ise Belçika, Hollanda, İsviçre, Danimarka gibi Avrupa ülkelerinin yerlerini Çin, Güney Kore, Birleşik Arap Emirlikleri, Singapur, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkelere bırakmalarıdır.

Tablo 1: Uluslararası Öğrenciler Tarafından En Fazla Tercih Edilen İlk 20 Ülke (2000, 2012)

2000		2012	
ABD	475.169	ABD	740.482
İngiltere	222.936	İngiltere	427.686
Almanya	187.033	Fransa	262.597
Fransa	137.085	Avustralya	249.588
Avustralya	105.764	Almanya	206.986
Japonya	59.691	Rusya Federasyonu	173.627
Güney Afrika	45.377	Japonya	150.617
Rusya Federasyonu	41.210	Kanada (2011)	120.960
İspanya	40.689	Çin*	110.079
Belçika	38.799	İtalya	77.732
Kanada	36.450	Suudi Arabistan (2013)	62.105
Avusturya	30.382	Güney Kore	59.472
İsviçre	26.003	Birleşik Arap Emirlikleri (2013)	59.227
İsveç	25.548	Avusturya	58.056
İtalya	24.929	Hollanda	57.506
Malezya	18.892	Malezya	56.203
Türkiye	17.654	İspanya	55.759
Hollanda	14.012	Ukrayna (2013)	49.686
Lübnan	14.008	Mısır (2010)	49.011
Danimarka	12.871	Singapur (2013)	48.938

* Hong Kong dahil, Macao hariç

Açıklama: Tabloda Türkiye sarı ile işaretlenmiş olup mavi ile gösterilenler listeden çıkanları kırmızı ile işaretlenmiş olanlar listeye yeni giren ülkeleri göstermektedir.

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tabloda 2012 yılı verileri kullanılmıştır. 2013 yılına ait verisi bulunan ülkeler ayrıca gösterilmiştir.

Tablo 2’de ise UNESCO istatistiklerine göre 2000-2012 yılları arasında uluslararası öğrenci sayısı oransal olarak en fazla artan ülkeler yer almaktadır.

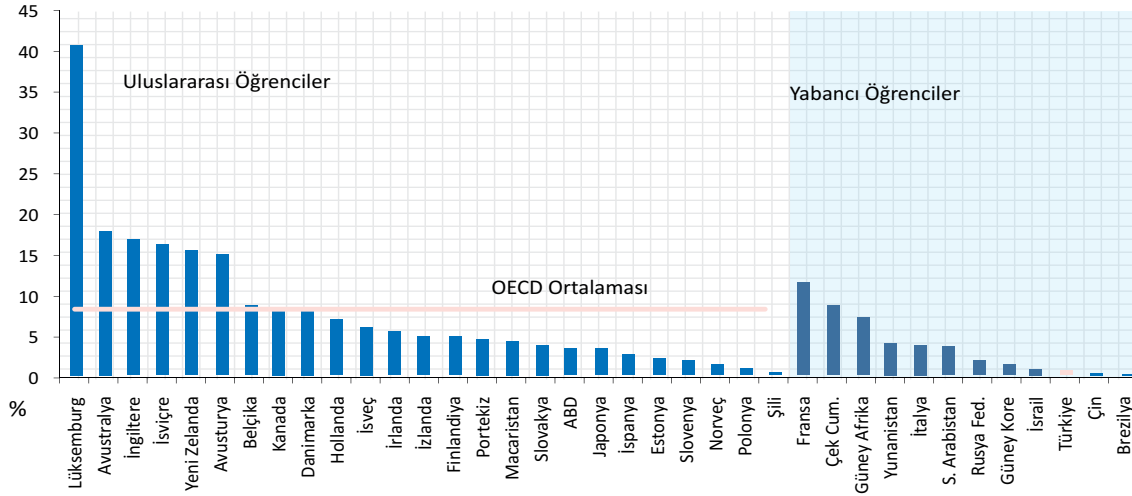
Tablo 2: Uluslararası Öğrenci Sayısını En Çok Artıran İlk 20 Ülke (2000, 2012)

Ülkeler	2000	2012	Artış Oranı (%)
Güney Kore	3.373	59.472	1.663
Brezilya	1.260 (2002)	15.221	1.108
Suudi Arabistan	7.561	62.105 (2013)	721
Tayland	2.508 (2001)	20.309	710
Çek Cumhuriyeti	5.468	39.455	622
Yeni Zelanda	8.210	40.995	399
Beyaz Rusya (Belarus)	2.684	12.131	352
Hindistan	6.988	31.475	350
Rusya Federasyonu	41.210	173.627	321
Hollanda	14.012	57.509	310
Ukrayna	12.880 (2001)	49.686 (2013)	286
Polonya	6.117	23.525	285
Küba	6.169	22.754	269
Yunanistan	8.615 (2002)	29.012	237
Kanada	36.450	120.960 (2011)	232
Finlandiya	5.570	17.636	217
İtalya	24.929	77.732	212
Malezya	18.892	56.203	198
Japonya	59.691	150.617	152
Avustralya	105.764	249.588	136

Açıklama: 2012 yılı itibarıyla 10 binden fazla uluslararası öğrencisi olan ülkeler dikkate alınmıştır.

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tabloda 2012 yılı verileri kullanılmıştır. 2013 yılına ait verisi bulunan ülkeler ayrıca gösterilmiştir.

Şekil 3: Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ülkelerdeki Toplam Üniversite Öğrencileri İçindeki Payı (Yüzde, 2012 Yılı İtibarıyla)

Açıklama: OECD'e göre yabancı öğrenci tanımı ülke vatandaşlığı temelinde yapılmaktadır. Yabancı öğrenci ve uluslararası öğrenci verisi karşılaştırılamayacağı için ayrı olarak verilmektedir. Tanımlar için bkz. s.18.

Kaynak: OECD, 2014, s. 346.

Yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşma düzeyini ortaya koyan en önemli göstergelerden biri olarak değerlendirilen uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkedeki toplam üniversite öğrencileri içindeki payı Avustralya'da yüzde 18, İngiltere'de yüzde 17, İsviçre'de yüzde 17, Yeni Zelanda'da yüzde 16 ve Avusturya'da yüzde 15 iken Türkiye'de yüzde 0,89'dur.⁵

Tablo 3'te 2000 ve 2012 yıllarında yurt dışına en fazla öğrenci gönderen 20 ülke sıralanmıştır. Türkiye'nin gönderdiği öğrenci sayısında kayda değer bir artış görülmemiş ve en fazla öğrenci gönderen ülkeler sıralamasındaki yeri önemli ölçüde değişmemiştir. Suudi Arabistan, Vietnam Nijerya, Kazakistan, Beyaz Rusya ve Pakistan ise 2012 yılında ilk 20 ülke arasına girmiştir.

⁵ OECD, Education at a Glance 2014: OECD Indicators, OECD Publishing, 2014, s. 349.

Tablo 3: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk 20 Ülke (2000, 2012)

2000		2012	
Çin*	166.939	Çin*	726.995
Güney Kore	71.061	Hindistan	189.472
Yunanistan	63.673	Güney Kore	123.674
Hindistan	62.576	Almanya	117.576
Japonya	59.320	Suudi Arabistan	62.535
Almanya	54.733	Fransa	62.416
Fransa	50.500	ABD	58.133
Türkiye	49.641	Malezya	55.579
İtalya	45.555	Vietnam	53.802
Fas	42.688	İran	51.549
ABD	41.637	Türkiye	51.487
Malezya	40.484	İtalya	51.236
Endonezya	32.114	Rusya Federasyonu	51.171
Kanada	30.839	Nijerya	49.531
Rusya Federasyonu	28.386	Kanada	45.509
İspanya	27.854	Fas	44.161
İngiltere	22.359	Kazakistan	43.039
İran	21.681	Beyaz Rusya	40.643
Ukrayna	20.950	Ukrayna	39.627
Singapur	20.581	Pakistan	37.962

* Macao ve Hong Kong dahil

Açıklama: Tabloda Türkiye sarı ile işaretlenmiş olup mavi ile gösterilenler listeden çıkanları kırmızı ile işaretlenmiş olanlar listeye yeni giren ülkeleri göstermektedir.

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tablonun güncellendiği tarih itibarıyla ülkelerin 2013 yılına ait verileri bulunmadığından tabloda 2012 yılı verileri kullanılmıştır.

Tablo 4'te 2000-2012 yılları arasında yurt dışına eğitim amacıyla giden öğrenci sayısının oransal olarak en fazla arttığı ülkeler sıralanmıştır. Bu tablo incelendiğinde, gelişmekte olan ülkeler ile Hindistan ve Çin gibi ülkelerin üst sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Bu ülkelerin kalkınma yolunda attıkları adımlara paralel olarak yetişmiş insan gücü ihtiyacının artışı uluslararası öğrenci akımını güçlendirmiştir. Eğitim hizmeti ihraç eden ülkelerin yoğun tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin ve öğrenci gönderen ülkelerdeki refahın artmasının da önemli faktörler oldukları söylenebilir.

Tablo 4: Gönderdiği Öğrenci Sayısını En Çok Artıran Ülkeler (2000, 2012)

Ülkeler	2000	2012	Artış Oranı (%)
Nepal	4.307	29.184	578
Beyaz Rusya	6.688	40.643	508
Türkmenistan	4.648	27.959	501
Suudi Arabistan	10.616	62.535	489
Vietnam	9.152	53.802	488
Slovakya	5.823	33.127	469
Moğolistan	2.439	10.717	339
Azerbaycan	4.617	20.127	336
Çin*	166.939	726.995	335
Arnavutluk	5.780	24.847	330
Ekvator	3.272	10.926	234
Nijerya	15.089	49.531	228
Litvanya	3.903	12.364	217
Hindistan	62.576	189.472	203
Irak	4.974	14.465	191
Bangladeş	7.789	21.927	182
Zimbabve	10.072	27.994	178
Çek Cumhuriyeti	4.596	12.077	163
Romanya	12.685	32.017	152
Pakistan	15.429	37.962	146

* Macao ve Hong Kong dahil

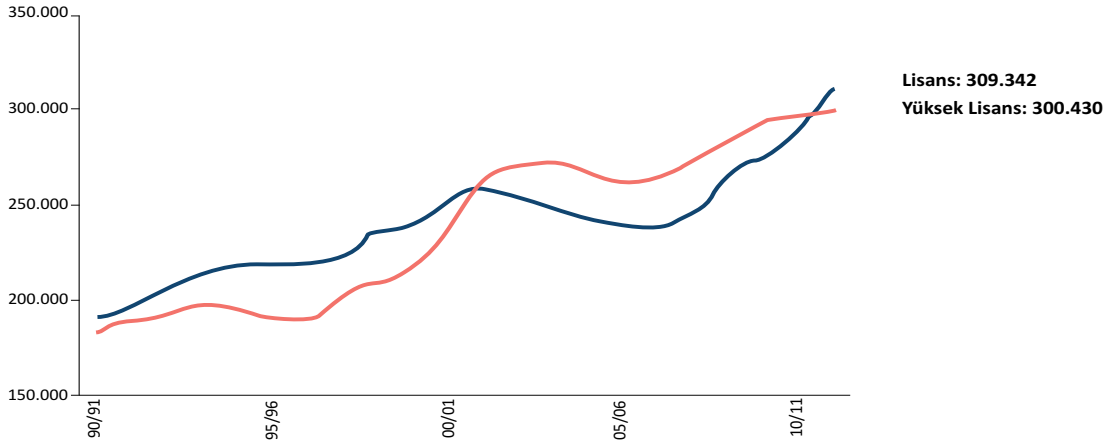
Açıklama: 2012 yılı itibarıyla yurt dışına 10 binden fazla öğrenci göndermiş olan ülkeler dikkate alınmıştır.

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tablonun güncellendiği tarih itibarıyla ülkelere 2013 yılına ait verileri bulunmadığından tabloda 2012 yılı verileri kullanılmıştır.

ABD’de uluslararası öğrencilerin sayısının artmasının yanı sıra son yıllar itibarıyla lisans ve lisansüstü tercihlerinde az da olsa bir değişim gözlenmektedir. Şekil 4’te görüldüğü üzere 2000’li yıllarda ABD’ye eğitim için gelen lisansüstü öğrenci sayısı lisans öğrencisi sayısından fazla iken, 2010 yılında bu eğilim tersine dönmüştür. Çin gibi ABD’ye çok sayıda öğrenci gönderen ülkelerde refahın artması ve Suudi Arabistan gibi ülkeler tarafından çok sayıda öğrencinin devlet tarafından burslu olarak yurt dışına gönderilmesinin bu değişimlerin ana nedeni olduğu belirtilmektedir.

Eğitim kurumları da sınırlı finansman desteğine ihtiyaç duymaları ve lisansüstü öğrencilere kıyasla daha uzun süre eğitim almaları nedeniyle lisans öğrencilerine yönelik faaliyetlere ağırlık vermektedirler.⁶

Şekil 4: ABD'deki Lisans ve Lisansüstü Programlarına Kayıtlı Olan Uluslararası Öğrenci Sayısı

Kaynak: Open Doors, Report on International Educational Exchange, 2012, s. 6.

Tablo 5: Uluslararası Öğrencilerin ABD Ekonomisine Katkısı (2011-2012)

Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	764.495
Öğrenim ücretlerinin katkısı *	15.812
Yaşam giderleri *	13.997
Toplam *	29.809
ABD Desteği (% 28,2)*	(-) 8.399
Aile fertlerinin yaşam giderleri*	397
Uluslararası öğrencilerin ve aile fertlerinin net ekonomik katkısı *	21.807

* Milyon ABD Doları

Kaynak: NAFSA Association of International Educators, 2012, s. 2.

⁶ CHOUDAHA, R., CHANG, L., KONO, Y., International Student Mobility Trends 2013: Towards Responsive Recruitment Strategies, WES Research and Advisory Services, <<http://cdn-ci33.actonsoftware.com/acton/cdna/4184/f-003c/0/2.>>, Mart 2013, s. 6.

ABD'deki uluslararası öğrencilerin 2011-2012 eğitim-öğretim yılı süresince toplam harcamalarının 29,8 milyar ABD Doları olduğu⁷, 2010 yılında Kanada'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin eğitim, barınma ve diğer kalemler için yaklaşık 7,5 milyar ABD Doları harcamaya yaptıkları⁸, 2009 yılında İngiltere'nin eğitim ihracatı içinde yükseköğretim ihracatının payının yaklaşık 12,2 milyar ABD Doları olduğu⁹ ve Avustralya'nın uluslararası eğitimden 2009 yılında yaklaşık 14 milyar ABD Doları gelir elde ettiği¹⁰ göz önüne alınırsa yükseköğretimin uluslararasılaşmasının ülkelere doğrudan ekonomik katkısının büyüklüğü anlaşılabilir.

2.3 Türkiye'nin Durumu

Türk yükseköğretim sisteminin genel görünümü, uluslararasılaşma konusunda Türkiye'nin bulunduğu konumun ve atılabilecek adımların tespiti bakımından önem taşımaktadır. Bu kapsamda genel bir değerlendirme yapıldığında; Nisan 2014 itibarıyla Türkiye'de 81 ilde mevcut 184 yükseköğretim kurumunda toplam 5.449.961 öğrenci yükseköğrenim görmektedir. Öğrencilerin yüzde 93'ü devlet üniversitelerine devam etmektedir. Öğrencilerin yüzde 60'ı beşeri ve sosyal bilimler, yüzde 30'u doğa ve mühendislik bilimleri, yüzde 10'u ise sağlık bilimleri alanında eğitim görmektedir.

⁷ NAFSA Association of International Educators, The Economic Benefits of International Students to the U.S. Economy Academic Year 2011-2012, Washington, DC. http://www.nafsa.org/_/File/_/eis2012/USA.pdf, Ekim 2013, 2012, s. 2.

⁸ Roslyn Kunin & Associates, Inc., Economic Impact of International Education in Canada - An Update Final Report, Department of Foreign Affairs and International Trade, 2012. <http://www.international.gc.ca/education/assets/pdfs/RKA_IntEd_Report_eng.pdf>, Ekim 2012, s. 22.

⁹ CONLON, G., LITCHFIELD, A., SADLER, G., Estimating the Value to the UK of Education Exports, Department for Business, Innovation and Skills Research Paper, Number:46, Londra, 2011. <<http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/higher-education/docs/e/11-980-estimating-value-of-education-exports.pdf>>, Ekim 2013, s. 22.

¹⁰ Council of Australian Governments.

Tablo 6: Türkiye’de Yükseköğretimin Genel Görünümü-1 (2014)

Temel Göstergeler	Devlet Üniversiteleri		Vakıf Üniversiteleri		Vakıf Meslek Yüksekokulu		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Üniversite Sayısı	104	56,52	72	39,13	8	4,35	184
Öğrenci Sayısı	5.089.291	93,38	350.999	6,44	9.671	0,18	5.449.961
-Ön Lisans	1.683.044	96,17	57.418	3,28	9.671	0,55	1.750
-Lisans	3.139.516	93,14	231.172	6,86	0	-	3.370.688
-Yüksek Lisans	206.014	78,41	56.738	21,59	0	-	262.752
-Doktora	60.227	91,44	5.637	8,56	0	-	65.864
-Sanatta Yeterlik	490	93,51	34	6,49	0	-	524
Öğretim Elemanı Sayısı	122.116	86,20	19.188	13,54	370	0,26	141.674
-Profesör	16.990	13,91	2890	15,06	7	1,89	19.887
-Doçent	11.172	9,15	1.459	7,60	3	0,81	12.634
-Yardımcı Doçent	25.468	20,86	5.265	27,44	17	4,59	30.750
-Araştırma Görevlisi	41.691	34,14	2.749	14,33	0	-	44.440
-Öğretim Görevlisi	16.080	13,17	3.933	20,50	312	84,33	20.325
-Okutman	7.205	5,90	2.706	14,10	31	8,38	9.942
-Uzman, Çevirici, Eğitim-Öğretim Planlamacısı	3.510	2,87	186	0,97	0	-	3.696
Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı*	20,83		18,29		26,14		20,50
İdari Personel Sayısı	105.690	89,06	12.770	10,76	207	0,18	118.667
Fakülte Sayısı	1.070	72,54	405	27,46	0	-	1.475
Bölüm Sayısı	13.478	84,01	2.462	15,35	103	0,64	16.043

* Açık Öğretim öğrenci sayıları dahil değildir.

Kaynak: ÇETİNSAYA, Gökhan, Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma:Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası, Mayıs 2014, <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Nisan 2014, <https://istatistik.yok.gov.tr/> dan derlenerek hazırlanmıştır.

Yükseköğretimde toplam 141.674 akademik personel görev yapmakta, bu rakamın yüzde 31 ile en büyük kesimini araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Profesörlerin akademik personel içindeki payı yüzde 14 iken, doçentler ise yaklaşık yüzde 9'da kalmaktadır. Türkiye’de öğretim elemanı başına yaklaşık 20 öğrencinin düştüğü tespit edilmiştir.

Tablo 7: Türkiye’de Yükseköğretimin Genel Görünümü-2 (2014)

Akademik Alanlar	Öğrenci Oranı (%)	Öğretim Elemanı Oranı (%)	Öğretim Üyesi Oranı (%)
Doğa ve Mühendislik Bilimleri	30	28	32
Beşeri ve Sosyal Bilimler	60	37	38
Sağlık Bilimleri	10	35	30
Toplam	100	100	100

Kaynak: ÇETİNSAYA, Gökhan, Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası, Mayıs 2014, <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Nisan 2014, <https://istatistik.yok.gov.tr/> dan derlenerek hazırlanmıştır.

Ülkemizin akademik yayın performansı incelendiğinde Scopus veri tabanına göre, 1996-2012 yılları arasındaki 17 yıllık sürede, Türkiye akademik yayın sayısı bakımından dünyada 20’nci sıradayken, ortalama atıf sayısı bakımından 27’nci sırada, etki değeri bakımından ise 37’nci sıradadır. Yine Web of Science verilerine göre Türkiye kaynaklı uluslararası yayınların 2012 yılı itibarıyla dünya içindeki payının yüzde 1,82’ye yükseldiği görülmüştür.¹¹ İngiltere merkezli Times Higher Education (THE) tarafından oluşturulan ve akademik dünyanın en prestijli üniversiteleri listesi olarak kabul edilen, dünya çapındaki en itibarlı 100 üniversitenin belirlendiği “Dünya Saygınlık Sıralaması”nda (World Reputation Rankings) ise, Türkiye’den ODTÜ 2012,2013 ve 2014 yılları için sırasıyla 91-100, 51-60 ve 71-80 bandlarında yer almıştır. Fakat aynı sıralama 2015 yılı için incelendiğinde, en prestijli 100 üniversite arasında hiçbir Türk üniversitenin bulunmadığı görülmektedir. Sıralama; yüzde 30 oranında eğitim, yüzde 30 oranında bilimsel yayınlara yapılan atıflar, yüzde 30 oranında araştırmalar, yüzde 7,5 oranında uluslararası görünüm ve yüzde 2,5 oranında sanayi gelirleri dikkate alınarak yapılmaktadır.¹²

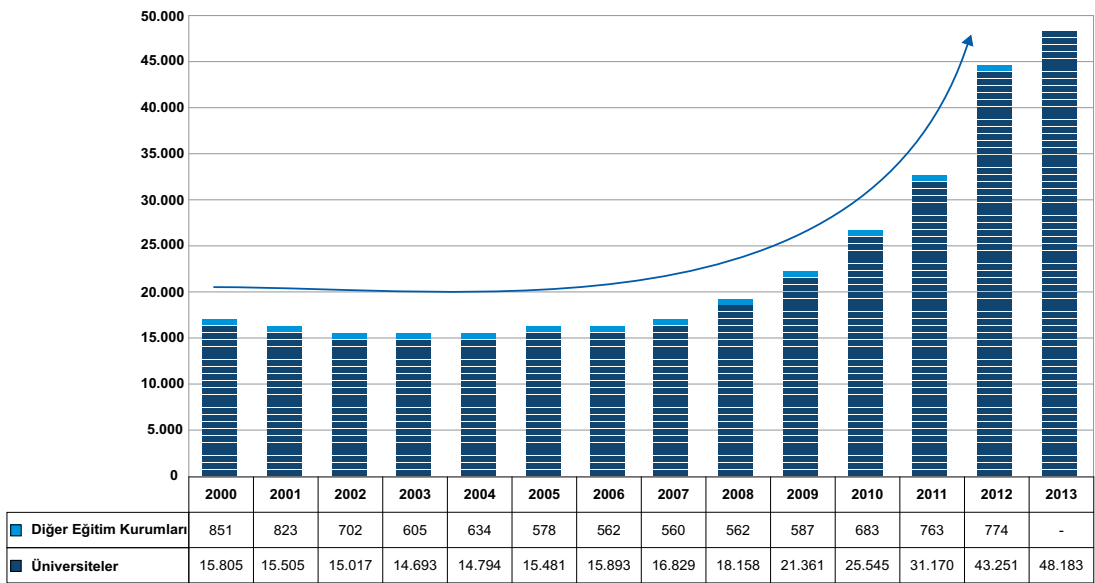
Yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik dünyadaki gelişmelere paralel olarak, üniversitelerimizdeki uluslararası öğrencilerin ve akademisyenlerin sayısı da artmıştır. Üniversite ve eşdeğeri yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası öğrenci sayısı 2000-2001 eğitim-öğretim yılında 16.656 iken, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 48.183’e ulaşmıştır. Türkiye’deki uluslararası öğretim elemanlarının sayısı ise 2000-2001 eğitim-öğretim yılında 851 iken, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 2.372 olmuştur.

¹¹ ÇETİNSAYA, G., Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası, Yükseköğretim Kurulu Yayın no:2014/2, Eskişehir, 2014, s. 122-126.

¹² THE, Times Higher Education, World Reputation Rankings, <<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2015/reputation-ranking>>, Mart 2015.

2000-2013 yılları arasında uluslararası öğrenci sayısı ile öğrencilerin üniversite ve diğer yükseköğretim kurumlarına dağılımlarına ilişkin ayrıntı Şekil 5'te verilmektedir. Uluslararası öğrenci sayısında son yıllarda yaşanan artışta Türkiye'nin uluslararası alanda tanınırlığının artması, uluslararasılaşma faaliyetlerine verilen önem ve Ekonomi Bakanlığı tarafından üniversitelerin tanıtımı için verilen desteklerin yanı sıra "Türkiye Bursları"nın hayata geçirilmesinin de katkısı olduğu düşünülmektedir. Tüm yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası öğrenci sayılarına ilişkin detaylı bilgi EK-2'de yer almaktadır.

Şekil 5: Türkiye'deki Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Değişim (2000-2013)

Kaynak: YÖK ve ÖSYM Yükseköğretim istatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye'de uluslararası öğrencilerin sayıca en fazla bulunduğu ilk yirmi üniversitenin onyedisi devlet üniversitesidir. İlk yirmi üniversite uluslararası öğrencilerin yüzde 55'ine (Bkz. Tablo 8) eğitim imkânı sağlamaktadır¹³. YÖK verilerine göre 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilerin yüzde 80'i devlet üniversitelerinde, yüzde 20'si vakıf üniversitelerinde bulunmaktadır. Vakıf üniversitelerinin toplam uluslararası öğrenci pazarından aldıkları payın devlet üniversitelerinin aldığı paya oranla daha az olduğu görülmektedir.

¹³ Açık öğretim programlarına kayıtlı öğrenciler hariç tutulmuştur.

Tablo 8: Uluslararası Öğrenci Sayısına Göre İlk 20 Üniversite (2013-2014)

Üniversite	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)	Türkiye'ye Gelen Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı İçindeki Payı (%)
İstanbul	3.051	128.656	2,37	6,33
Marmara	2.146	72.540	2,96	4,45
Ankara	2.018	61.522	3,28	4,19
Orta Doğu Teknik	1.817	26.678	6,81	3,77
Gazi	1.695	75.188	2,25	3,52
Atatürk	1.424	103.795	1,37	2,96
Trakya	1.329	35.218	3,77	2,76
Ege	1.316	55.972	2,35	2,73
Fatih	1.214	14.553	8,34	2,52
Uludağ	1.214	54.182	2,24	2,52
İstanbul Teknik	1.075	33.283	3,23	2,23
Hacettepe	1.042	41.025	2,54	2,16
Bahçeşehir	1.003	13.537	7,41	2,08
Sakarya	927	69.632	1,33	1,92
Erciyes	924	49.942	1,85	1,92
Ondokuz Mayıs	923	35.791	2,58	1,92
Süleyman Demirel	922	61.015	1,51	1,91
Karadeniz Teknik	854	53.328	1,60	1,77
Selçuk	849	72.499	1,17	1,76
İstanbul Aydın	839	26.807	3,13	1,74

Kaynak: YÖK yükseköğretim istatistiklerinden derlenmiştir.

Üniversitede bulunan tüm öğrenciler içindeki uluslararası öğrencilerin payına bakıldığında ise vakıf üniversitelerindeki uluslararası öğrenci yoğunluğunun daha yüksek olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla uluslararası öğrencilerin tüm öğrenciler içindeki yoğunluğunun en fazla olduğu 20 üniversitenin 17'si vakıf üniversitesidir (Bkz. Tablo 9).

Tablo 9: Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu En Yüksek Olan Üniversiteler (2013-2014)

Üniversiteler	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	U.Öğrenci Yoğunluğu (%)*	U. Öğrenci İçindeki Payı (%)**
İpek***	52	181	28,73	0,11
Uluslararası Antalya ***	247	1.067	23,15	0,51
İstanbul 29 Mayıs ***	113	617	18,31	0,23
İstanbul Şehir ***	401	2.604	15,40	0,83
Fatih***	1.214	14.553	8,34	2,52
Melikşah ***	267	3.342	7,99	0,55
Bahçeşehir ***	1.003	13.537	7,41	2,08
Orta Doğu Teknik	1.817	26.678	6,81	3,77
Fatih Sultan Mehmet***	177	2.612	6,78	0,37
Sabancı***	243	3.652	6,65	0,50
Süleyman Şah***	79	1.224	6,45	0,16
Gediz***	329	5.350	6,15	0,68
Türk Hava Kurumu***	314	5.153	6,09	0,65
Zirve***	397	6.834	5,81	0,82
Özyeğin***	241	4.245	5,68	0,50
Yıldırım Beyazıt	341	6.032	5,65	0,71
Mevlana***	163	2.890	5,29	0,32
İst. Kemerburgaz***	133	2.661	5,00	0,28
Çankaya***	277	6.094	4,55	0,57
Ardahan	159	3.533	4,50	0,33
Diğer Öğr. Kurumları****				
GATA	116	1.862	6,23	0,26
Kara Harp Okulu	194	3.559	5,45	0,44
Deniz Harp Okulu	42	857	4,90	0,10
Hava Harp Okulu	42	997	4,21	0,10
Polis Akademisi	311	19.048	1,63	0,71

*Yükseköğretim kurumundaki uluslararası öğrenci sayısının toplam ön lisans, lisans, lisansüstü ve tıpta ihtisas yapan öğrenci sayısına oranı.

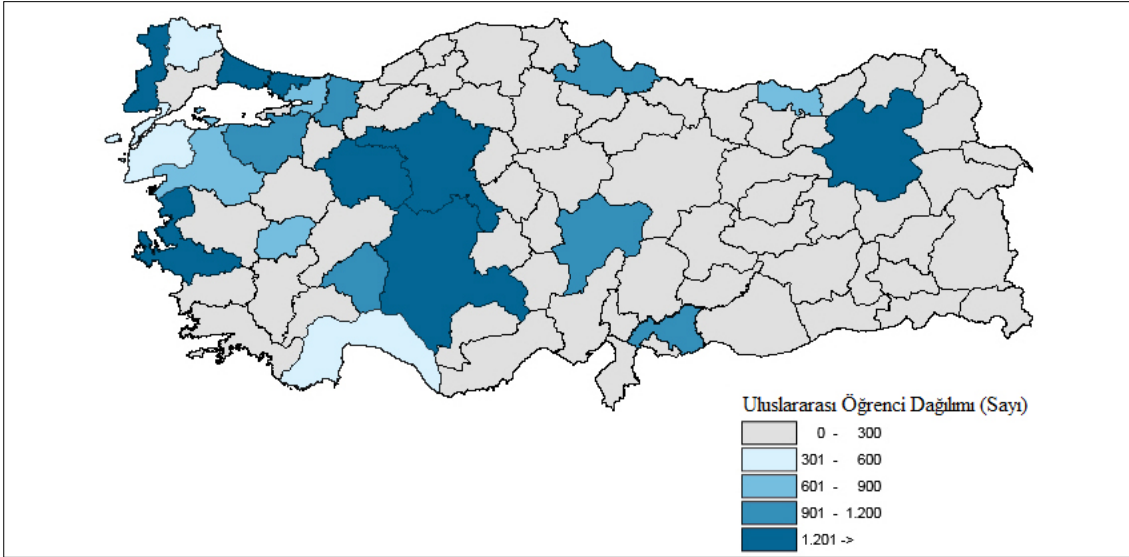
**Yükseköğretim kurumundaki uluslararası öğrenci sayısının Türkiye'ye gelen toplam uluslararası öğrenci sayısına oranı.

*** Vakıf Üniversitesi

****Diğer Öğretim Kurumları başlığında yer alan istatistikler 2012-2013 eğitim-öğretim yılına aittir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılına ait diğer öğretim kurumları istatistikleri YÖK tarafından yayınlanmamıştır.

Kaynak: YÖK Yükseköğretim İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

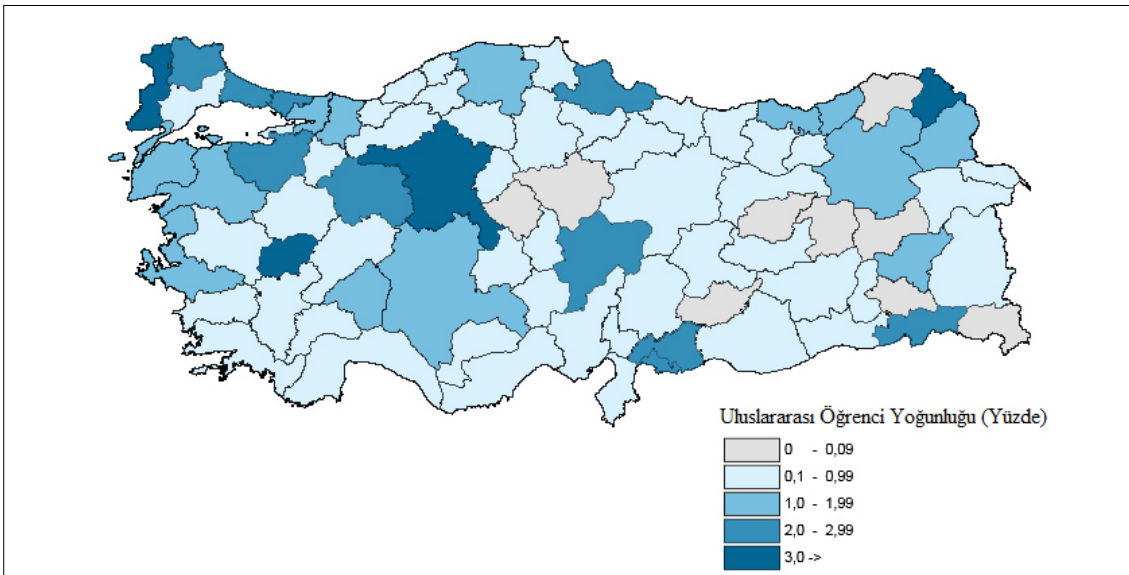
Şekil 6: Uluslararası Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı (2013-2014)

Kaynak: YÖK yükseköğretim istatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İllerin uluslararası öğrenci sayısından aldıkları pay ile illerdeki uluslararası öğrencilerin toplam öğrenci içindeki payları Şekil 6 ve 7’de gösterilmektedir.

Şekil 7: Uluslararası Öğrencilerin Bulundukları İldeki Toplam Öğrenci İçindeki Payı (2013-2014)

Kaynak: YÖK yükseköğretim istatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Uluslararası öğrencilerin yaklaşık yüzde 60'ı (Bkz. Tablo 10) İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Erzurum gibi büyük şehirlerdeki üniversitelerde bulunmaktadır. Uluslararası öğrencilerin yüzde 97'si örgün eğitimde iken yüzde 3'ü açık öğretimdedir. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin yaklaşık yüzde 5'i öğrenim görmek için meslek yüksekokullarını tercih etmektedir.¹⁴

Tablo 10: Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri İller (2013-2014)

	Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Oranı (%)	İlin Aldığı Pay (%)
İstanbul	14.072	584.959	2,41	29,21
Ankara	8.371	261.365	3,20	17,37
İzmir	2.869	146.138	1,96	5,95
Konya	1.520	100.792	1,51	3,15
Erzurum	1.424	103.795	1,37	2,96
Edirne	1.329	35.218	3,77	2,76
Eskişehir	1.257	57.968	2,17	2,61
Kayseri	1.194	54.085	2,21	2,48
Bursa	1.135	54.859	2,07	2,36
Gaziantep	951	38.092	2,50	1,97
Samsun	938	37.000	2,54	1,95
Sakarya	927	69.632	1,33	1,92
Isparta	922	61.015	1,51	1,91
Trabzon	854	53.328	1,60	1,77
Kocaeli	786	70.594	1,11	1,63
Balıkesir	612	35.934	1,70	1,27
Uşak	602	15.620	3,85	1,25
Kırklareli	465	16.202	2,87	0,97
Antalya	444	45.680	0,97	0,92
Çanakkale	348	32.991	1,05	0,72

Kaynak: YÖK yükseköğretim istatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Geldikleri ülkeler itibarıyla incelendiğinde Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin ağırlıklı olarak Türkiye'nin coğrafi, tarihi ve kültürel bağlarının güçlü olduğu ya da Türklerin yoğun olarak yaşadığı ülkelerden oldukları göze çarpmaktadır.

¹⁴ YÖK: İnternet sitesi Eylül 2014, <<https://istatistik.yok.gov.tr/>>

Tablo 11: Türkiye'ye En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler (2013-2014)

Sıra	Ülke	Öğrenci Sayısı	Sıra	Ülke	Öğrenci Sayısı
1.	Türkmenistan	6.941	11.	Nijerya	876
2.	Azerbaycan	6.901	12.	Moğolistan	862
3.	İran	4.343	13.	KKTC	860
4.	Afganistan	2.332	14.	Bulgaristan	843
5.	Suriye	1.785	15.	Rusya Federasyonu	825
6.	Irak	1.585	16.	Pakistan	728
7.	Yunanistan	1.500	17.	Çin	691
8.	Kırgızistan	1.410	18.	Filistin	675
9.	Kazakistan	1.306	19.	Arnavutluk	644
10.	Kosova	925	20.	Somali	638

Kaynak: YÖK Yükseköğretim İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yurt dışına en fazla öğrenci gönderen bazı ülkelerden Türkiye'ye gelen öğrenci sayılarına bakıldığında ise Türkiye'nin uluslararası öğrenci pazarından aldığı payın çok düşük olduğu görülmektedir. Örneğin, 2012 yılında Çin ve Hindistan'dan yurt dışına giden öğrenci sayısı toplamda 900 bini aşarken, Türkiye aynı yıl bu iki ülkeden sadece 308 öğrenci çekebilmiştir.

Tablo 12: Yurt Dışına En Çok Öğrenci Gönderen İlk 20 Ülkeden Türkiye'ye Gelen Öğrenci Sayıları (2012)

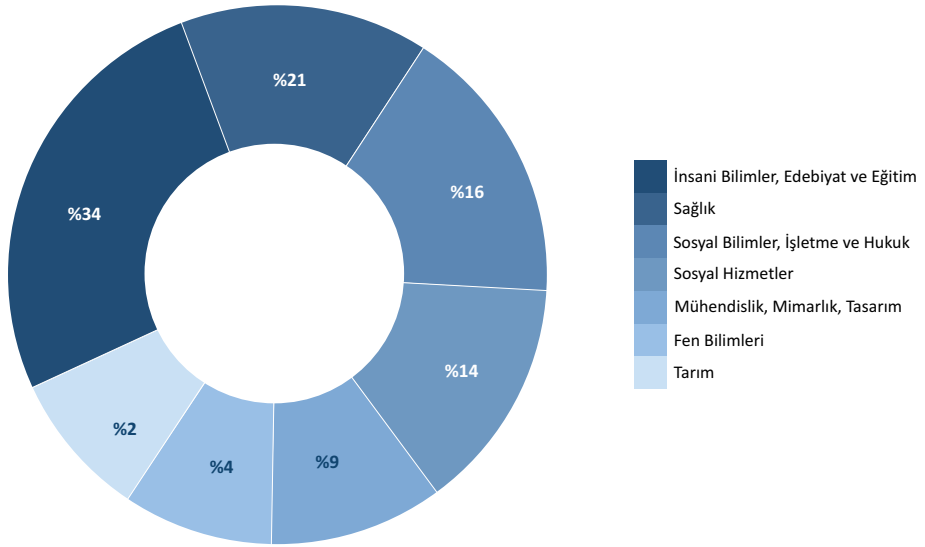
	Gönderilen Toplam Öğrenci Sayısı	Türkiye'ye Gelen Öğrenci Sayısı	Türkiye'ye Gelen Öğrenci Oranı (%)
Çin*	726.995	276	0,038
Hindistan	189.472	32	0,016
Güney Kore	123.674	41	0,033
Almanya	117.576	1.383	1,176
Suudi Arabistan	62.535	36	0,058
Fransa	62.416	151	0,242
ABD	58.133	221	0,380
Malezya	55.579	13	0,023
Vietnam	53.802	19	0,035
İran	51.549	1.488	2,886
İtalya	51.236	38	0,074
Rusya Federasyonu	51.171	567	1,108
Nijerya	49.531	342	0,690
Kanada	45.509	22	0,048
Fas	44.161	77	0,174
Kazakistan	43.039	851	1,977
Beyaz Rusya	40.643	7	0,017
Ukrayna	39.627	232	0,585
Pakistan	37.962	171	0,450
Endonezya	34.999	219	0,625

* Macao ve Hong Kong dahil

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tablonun güncellendiği tarih itibarıyla ülkelerin 2013 yılına ait verileri bulunmadığından tabloda 2012 yılı verileri kullanılmıştır.

Türkiye'ye gelen öğrenciler eğitim gördükleri alanlar itibarıyla incelendiğinde en çok sosyal bilimler, işletme ve hukuk (yüzde 34) alanlarının tercih edildiği görülmektedir. Bu alanı insani bilimler, edebiyat ve eğitim (yüzde 21), mühendislik, mimarlık, tasarım (yüzde 16), sağlık (yüzde 14) ile fen bilimleri (yüzde 9) alanları takip etmektedir.

Şekil 8: Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Alanlara Göre Dağılımı (2012)

Kaynak: OECD, Education at a Glance 2014: OECD Indicators, 2014 çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

2010 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) üyesi ülkelerden yurt dışına en fazla öğrenci gönderen ülkeler Tablo 13'de verilmektedir. Malezya, Türkiye, Fas ve Suudi Arabistan bu gösterge bakımından başı çekmektedir. Yine İİT üyesi ülke kaynaklı uluslararası öğrenciler ağırlıklı ABD, İngiltere ve Fransa gibi batılı ülkeleri ve son yıllarda uluslararası eğitim alanında atılım içinde olan Avustralya, Japonya ve Güney Kore'yi tercih etmektedir. İİT üyesi ülkeler içinde en fazla uluslararası öğrenci çeken ülke ise 2010 yılı itibarıyla Malezya'dır. İİT üyesi ülkelerden 13.579 öğrenci eğitim görmek amacıyla aynı listede dördüncü sırada olan Türkiye'yi tercih etmiştir.

Tablo 13: İslam İşbirliği Teşkilatı Üyesi Ülkelerin Gönderdikleri Uluslararası Öğrenci Sayıları ve Öğrencilerin En Fazla Tercih Ettiği Ülkeler * (2010)

Yurt Dışına En Fazla Öğrenci Gönderen İİT Üyesi Ülkeler	Öğrenci Sayısı	İİT Üyesi Ülke Öğrencilerinin En Çok Tercih Ettiği Ülkeler	Öğrenci Sayısı	İİT Üyesi Ülke Öğrencileri Tarafından En çok Tercih Edilen İİT Üyesi Ülke	Öğrenci Sayısı
Malezya	51.216	ABD	585.957	Malezya	58.944
Türkiye	48.924	İngiltere & K. İrlanda	269.782	Tayland**	17.995
Fas	41.209	Avustralya	235.373	Kırgızistan	15.364
Suudi Arabistan	41.099	Fransa	191.295	Türkiye	13.579
İran	38.067	Japonya	137.522	Suudi Arabistan	12.627
Pakistan	34.602	Almanya	105.936	Kazakistan	8.252
Endonezya	34.127	Kanada	83.424	Fas	8.179
Tayland**	25.853	Malezya	58.944	Endonezya	5.950
Arnavutluk	23.391	Güney Kore	57.254	Azerbaycan	5.434
Cezayir	22.221	Güney Afrika	48.243	Katar	5.270
Bangladeş	20.552	İspanya	40.095	Tacikistan	3.254
Kamerun	19.644	İtalya	39.002	İran	3.002
Tunus	19.245	Küba	28.754	Kamerun	1.850
Özbekistan	13.432	Yeni Zelanda	28.416	Oman	1.762
Bosna Hersek**	12.413	Ürdün	27.188	Nijer	1.125
Kuveyt	12.086	Yunanistan	23.169	Fildişi Sahilleri	864
Kazakistan	11.935	Ukrayna	20.475	Brunei	222
Senegal	11.929	Tayland**	17.995	Özbekistan	220
Lübnan	11.690	İsveç	17.836	Guyana	39
Türkmenistan	11.553	Kırgızistan	15.364		

* İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) üyesi ve gözlemci ülkeler esas alınmıştır. (Rusya Federasyonu hariç)

** Gözlemci Ülke

Kaynak: UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Öğrencilerin eğitimlerini nasıl finanse ettikleri incelendiğinde kendi imkanları ile gelenlerin yanında Türkiye Bursları Programı kapsamında olanlar, karşılıklı anlaşmalarla kendi hükümetleri tarafından finanse edilenler ve bazı STK'lar ve vakıf üniversiteleri tarafından burs verilen öğrenciler olduğu görülmektedir. Ancak bu konuda sağlıklı veri bulunmamaktadır. Diğer yandan Yükseköğretim Kurulu Ortak Veritabanı Sistemiyle (YÖKSİS), yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilere, akademik ve idari personele ait özgeçmiş ve diğer bilgiler toplanmaktadır. Bu bilgiler Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Milli Savunma Bakanlığı (MSB), TÜİK, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve ÖSYM gibi paydaşların kullanımına sunulmaktadır. YÖK tarafından kurulan bu sistemin daha aktif hale getirilmesi ve sisteme yetkinlik kazandırılmasıyla yükseköğretim sistemine ve dolayısıyla uluslararası öğrencilerle ilişkin güvenilir ve tutarlı bilgiler toplanabilecek, sağlıklı analizler gerçekleştirilebilecektir.

Uluslararası öğrenciler konusunda son yıllarda yapılan birçok çalışmada genel hatlarıyla Türk yükseköğretiminin tanıtımının yetersiz olduğu, uluslararası öğrencilerin bazı ekonomik ve sosyal sorunlar yaşadığı, “nitelikli” öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmediği, başvuru, kayıt, vize gibi işlemlerde aksaklıklar yaşandığı, öğrencilerin oryantasyonuna ilişkin yetersizlikler olduğu ve mezun takibinin yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir.¹⁵

2.4 Eğitim İçin Yurt Dışına Gitmeyi ve Ülke Tercihini Belirleyen Etkenler

Ülkelerin çekiciliğinin ve uluslararası öğrenci sayısının artmasında; eğitim dili, üniversitelerin ve programların kalitesi, öğrenim ücretleri, öğrenim görülen ülkedeki iş fırsatları ve göçmen politikaları ile o ülke ile olan coğrafi, ticari, kültürel ve tarihi bağlantılar gibi faktörlerin önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Hollanda Yükseköğretimde Uluslararası İşbirliği Kurumu (NUFFIC- Netherlands Organisation for International Cooperation in Higher Education) yaptığı bir çalışmada, öğrencileri uluslararası eğitime yönlendiren ve öğrencilerin ülke, üniversite ve eğitim programı seçimlerini etkileyen faktörleri “teşvik edici” ve “çekici” olarak iki ana başlık altında sınıflandırmıştır.

Teşvik edici faktörler, kişisel ve çevresel olmak üzere iki kategori altında incelenmiştir. *Kişisel faktörler* ana hatları ile aile, sosyoekonomik durum, akrabaların yurt dışında olması gibi sebepleri kapsamaktadır. *Çevresel faktörler*¹⁶ ise aşağıdaki şekilde listelenmiştir:

- Öğrencinin vatandaşı olduğu ülkedeki yükseköğretim ve araştırma imkânlarının kıtlığı ve bu imkanlara erişim sorunu, eğitim ve araştırma kurumlarının bilinirliği ve kalitesi,
- İş piyasasında ulusal eğitimin değeri ve yurt dışında eğitime verilen önem, sunulan iş ve eğitim olanaklarının eşleşmemesi,
- Kültür, ekonomi, eğitim, dil, tarih ve din konularında başka bir bölgeye, ülke, şehir veya kuruluşa bağlılık,

¹⁵ Söz konusu çalışmalar şunlardır: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı koordinatörlüğünde hazırlanan “Yabancı Öğrenci Stratejisi 2012”; SETA tarafından yapılan “Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler”; Ankara Kalkınma Ajansı desteği ile Türk İstatistik Derneği, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Avrasya Enderun Eğitim ve Araştırma Vakfı tarafından gerçekleştirilen “Ankara Kenti Yabancı Öğrencilerle Zenginleşiyor”; Eğitim Ekonomisi İş Konseyi tarafından hazırlanan “Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu” raporu ve 2009 yılında Milli Eğitim Bakanlığı için Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) desteğiyle ODTÜ’den Fatoş Yarman Vural ve Serkan Alkan’ın hazırladıkları “Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi” raporları.

¹⁶ BECKER, R., KOLSTER, R. International student recruitment: policies and developments in selected countries, Netherlands Organisation For International Cooperation In Higher Education, 2012, s. 13.

- d) Sosyo-ekonomik koşullar,
- e) Öğrenci çeken ülkelerin iklim koşulları,
- f) Eğitim ve yaşam pahalılığı,
- g) Öğrenci çeken ülkelerin cazip burs ve göç politikaları.

*Çekici faktörler*¹⁷ ile öğrencilerin eğitim için ülke seçimlerini etkileyen koşullar kastedilmekte olup adı geçen çalışmada aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- a) Ülkeler ve eğitim olanakları hakkında detaylı bilgilerin varlığı ve kolay ulaşılabilirliği,
- b) Eğitim sunan ülkenin eğitim sisteminin kalitesi ve bilinirliği,
- c) Diplomaların karşılıklı tanınması (denklik),
- d) Eğitim ve yaşam maliyeti,
- e) Eğitim kurumlarının yönetişimi,
- f) Güvenlik,
- g) Üniversitelerin uluslararasılaşma düzeyi (Uluslararası öğrenci ve çalışan sayısı, yabancı dilde açılan program sayısı ve çeşitliliği),
- h) Yaşam, eğitim ve çalışma koşulları, (Üniversitelerin fiziki ve sosyal koşulları, kütüphane, laboratuvar, üniversite içindeki sosyal imkanlar ve çalışma imkanları vb.),
- i) Sosyal ve coğrafi bağlar.

¹⁷ Becker ve Kolster, 2012, s. 14.

3

SORUN ALANLARI VE TESPİTLER

3. BÖLÜM: SORUN ALANLARI VE TESPİTLER

3.1 Uluslararası Öğrencilere İlişkin Strateji ve Politikalar

3.1.1 Uluslararasılaşma stratejileri ve üst politika metinleri

Uluslararası öğrencilere yönelik artan küresel ilgiyle birlikte uluslararasılaşma faaliyetlerini sistematik hale getirmek amacıyla, bu konuya önem veren ülkeler tarafından, ulusal strateji ve politika çalışmaları yürütülmektedir. Uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapma konusunda öne çıkan aktörlerden pek çoğu konuya bütüncül yaklaşmakta ve bu konuda Tablo 14’de örnekleri verilen üst politika ve strateji belgeleri ile çerçeve mevzuat hazırlamaktadır.

Tablo 14: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrencilere İlişkin Politika ve Strateji Belgeleri

Avustralya	Avustralya Uluslararası Öğrenci Stratejisi (2010- 2014), Uluslararası Öğrenciler Eğitim Hizmetleri Yasası (2000)
İngiltere	Başbakanlık Uluslararası Eğitim Girişimleri (1999-2005/2006-2011)
Yeni Zelanda	Uluslararası Eğitim için Liderlik Raporu
Kanada	Kanada Uluslararası Öğrenci Stratejisi Üzerine Danışma Paneli Nihai Raporu: ‘Uluslararası Eğitim: Kanada’nın Gelecekteki Refahının Ana Kaynağı’
Japonya	Global 30 Programı
Çin	Orta ve Uzun Dönem Eğitim Reformu ve Kalkınma Planı (2010-2020)

Kaynak: Proje ekibi tarafından derlenmiştir.

Türkiye’de de YTB’nin koordinasyonunda 2012 yılında “Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi” hazırlanmıştır. Bu belgede, Türkiye’nin uluslararası öğrenci vizyonu ve bu alandaki kısa, orta ve uzun vadedeki hedefleri ortaya konulmuş, uluslararası öğrencilere ilişkin süreçlerin yeni bir bakış açısı ile dünya standartlarına getirilmesi hedeflenmiştir. Ancak, söz konusu belgenin giriş kısmında da belirtildiği üzere strateji, ülkemizin burslu yabancı uyruklu öğrenci çalışmalarına yönelik olarak hazırlanmış olup kendi imkanlarıyla öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere yönelik ifade, tanım ve bölümleri tespit ve tavsiye niteliğindedir.

YÖK tarafından yükseköğretime ilişkin genel bir strateji çalışması halihazırda yapılmakta olup çalışmanın 2015 yılı içerisinde tamamlanması beklenmektedir. Uluslararasılaşmaya ilişkin bir başlığın da bulunacağı çalışmada, niceliksel büyümeyi niteliksel hale getirecek kalite güvencesi ve akreditasyon ile nitelikli öğretim üyesi yetiştirme konuları da ele alınacaktır.¹⁸

¹⁸ Eski YÖK Başkanı Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya tarafından Türk üniversite sistemini; niceliksel büyümeden nitelikli büyümeye, akademik insan kaynağı ve yükseköğretimin uluslararasılaşması olarak üç başlık altında inceleyen “Türkiye Yükseköğretimi için bir Yol Haritası” isimli kapsamlı bir rapor yayımlanmış, Türk üniversite sistemini geliştirmeye yönelik politika önerileri sunulmuştur.

Bu Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde de belirtildiği üzere; uluslararasılaşma sürecinde başarı için konunun hükümet politikası olarak ele alınması, üst düzeyde sahiplenilmesi ve tüm paydaşların katkıları alınarak kapsamlı bir strateji hazırlanması yararlı olacaktır.

Hazırlanması öngörülen strateji belgesiyle uluslararası öğrencilerin sayısının artırılması ve konunun ilgili ve sorumlu tüm paydaşlar tarafından benimsenmesi hedeflenmelidir. Bu strateji belgesinde, kısa vadede ve sadece ekonomik getiri yerine uzun vadede beşeri sermayeye katkı, üniversitelerde niteliğin artması ve kültürel etkileşim gibi katkıların en üst seviyeye çıkarılması amaçlanmalıdır.

Türkiye'nin kalkınma stratejisi ve izlediği dış politikayla uyumlu "Uluslararası Öğrenci Strateji Belgesi" hazırlanmalı ve eylem planlarıyla da desteklenmelidir. Yükseköğretimin uluslararasılaşması süreci tasarlanırken, küreselleşmenin getirdiği tehdit ve fırsatlarla temel dinamikler ve itici güçler esas alınmalı, etkin ve şeffaf bir sistem kurulmalıdır.

Bu stratejide kurumsal yetki ve sorumluluk alanlarına, öğrencilerin nasıl seçileceğine, uluslararası öğrenci kabul edecek üniversitelere ilişkin ölçütlere, öğrencilerin oryantasyon sürecine ve mezunlarla iletişim gibi hususlara yer verilmelidir. Ayrıca, ülke içinde yükseköğretime olan talebin fazlalığı ve özellikle uluslararası öğrenciler tarafından tercih edilecek konumda bulunan devlet üniversitelerindeki kontenjanların yetersizliği strateji ve politika tasarımında dikkate alınmalıdır.

Hazırlanacak stratejinin uygulama aşamasında üniversiteler ve yerleşik oldukları şehirler sundukları imkânlar ve sosyoekonomik yapıları bakımından incelenmelidir. Bu incelemenin sonuçları ışığında yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik çabalar, uluslararası öğrenci çekme konusunda potansiyeli ve rekabet gücü daha yüksek olan yerlerde yoğunlaştırılmalıdır. Örneğin; Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi gibi uluslararası öğrenciler konusunda deneyim sahibi üniversitelerin yanı sıra İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa, Kayseri, Konya gibi büyük şehirlerdeki yerleşik üniversiteler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu şehirlere ilave olarak Gaziantep, Diyarbakır, Edirne, Trabzon, Samsun, Van şehirlerindeki üniversiteler komşu ve çevre ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler için bölgesel çekim merkezi haline getirilebilir.

Kalkınma ajansları, bölgesel kalkınma öncelikleri doğrultusunda katma değeri yüksek ve rekabetçi sektörlerin belirlenmesinde, üniversitelerin Ar-Ge kapasitesi ile ulusal/uluslararası özel sektör işbirliklerinin geliştirilmesinde ve bölgelerin tanıtımında etkin faaliyetler yürütmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma kapsamında ulusal strateji belgesinin hazırlanmasında, hayata geçirilmesinde ve özellikle bölgelerin tanıtımında kalkınma ajansları ile işbirliği halinde bulunulmalıdır.

Üniversitelerin uluslararasılaşma sürecinde sağlaması gereken kriterlerin saptanması ve bu kriterler doğrultusunda uluslararası öğrenciler için göreceli olarak daha hazır olan üniversite ve şehirlerin tespit edilmesi hususu değerlendirilmelidir. Bu kriterler belirlenirken eğitim kalitesinin yanı sıra yerleşkenin bulunduğu şehir, yerleşke hayatı, öğrenciye sunulan sosyal imkanlar vb. dikkate alınmalıdır. Objektif kriterlerle oluşturulması önem arz eden yükseköğretimde uluslararasılaşma kriter seti, üniversitelerin uluslararasılaşma performanslarının ölçülmesine imkan sağlayacaktır.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma ekonomik, sosyal, siyasi, akademik ve kültürel boyutları ile bir bütün olarak ele alınmayı ve paydaşlar arası işbirliğini gerektiren bir konudur.

Bu çerçevede, uluslararasılaşmanın sadece akademik olarak algılanmayıp çok boyutlu bir süreç olarak görülmesinde fayda olacağı değerlendirilmektedir. Üniversiteler, stratejik planlarında uluslararasılaşmaya yer vermeli, stratejik hedefleri doğrultusunda eylem planları oluşturmalarıdır.

Küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine ulaşma çabalarının da, uluslararasılaşma hedeflerinin gerçekleştirilmesine büyük oranda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede üniversite ve özel sektör işbirliğinin kolaylaştırılması, yükseköğretimin yeniden yapılandırılması çalışmalarında akademisyenlerin ve öğrencilerin Ar-Ge ve girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesi, üniversiteler ile özel sektörü bir araya getiren Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin yapısı ve işleyişinin etkinleştirilmesi, teknoloji transferine yönelik mekanizmaların oluşturulması önem arz etmektedir.

Ayrıca, uluslararasılaşma hedefi doğrultusunda üniversiteler niteliklerine göre farklı stratejiler izlemelidir. Örneğin, Ar-Ge faaliyetlerine ve ülkenin ekonomik gelişmesine katkı sağlayacak nitelikteki insan gücünün çekilmesinin önemi göz önünde bulundurularak araştırma kapasitesi yüksek olan üniversitelere özellikle lisansüstü öğrencilerin çekilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Bu çerçevede yetişmiş insan gücünün Türkiye’de kalması ve çalışma hayatına katılması hedefi de gözetilmelidir.

Kutu 2: Hacettepe Üniversitesi Uluslararasılaşma Faaliyetleri

Hacettepe Üniversitesinde 100’ün üzerinde akademik ve idari personelin çalıştığı bir Ulusal ve Uluslararası Eğitim İşbirliği Genel Koordinatörlüğü kurulmuştur. Koordinatörlük bünyesinde İkili İlişkiler ve Protokoller (AB Dışında) Sorumlusu, Sanayi ve Teknoloji İşbirliği Birimi, Mevlana ve Farabi Koordinatörlükleri ile İletişim ve Tanıtım Birimi bulunmaktadır.

Bu koordinatörlüğün kurulması ve üniversitenin uluslararasılaşma çalışmaları kapsamında Hacettepe Üniversitesinin mevcut durumu değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, 19.07.2012 tarihinde YTB, TÜBİTAK, Ulusal Ajans’ın da katılımıyla “Dünya ile Bütünleşen Üniversite: Hacettepe Üniversitesi” başlıklı bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Uluslararasılaşma akademik, politik, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla ele alınarak GZFT analizi sonrasında çalışma grupları oluşturulmuştur. Dünyanın en iyi 100 üniversitesi ile kıyaslama yapılarak Hacettepe Üniversitesinin bu çerçevede geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca, Ankara’daki büyükelçilerle toplantılar yapılmış olup elçiliklerin de destek vereceği uluslararası öğrenci haftası düzenlenmesi öngörülmektedir.

Kaynak: Hacettepe Üniversitesi yayınlanmamış Çalıştay Raporu

3.1.2 Kurumsal yapılanma

Türkiye’de uluslararası öğrencilere yönelik kapsayıcı ve bağlayıcı bir üst politika belgesi eksikliği yanında, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı tüm yönleriyle ele alan ve bu konuda sarf edilen çabaları etkin bir biçimde koordine eden ve standartları belirleyen bir kurumsal yapı eksikliği bulunmaktadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşma hedefi doğrultusunda başta YÖK olmak üzere sorumlu ve ilgili kuruluşların yapıları gözden geçirilmeli ve üniversitelere politik, stratejik ve teknik destek verecek şekilde yapılandırılmaları sağlanmalıdır.

Uluslararası öğrenciler konusunda önde gelen ülkelerde bu konudaki faaliyetler kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin işbirliğiyle yürütülmektedir. Bazı ülkelerdeki kurumsal yapılara ilişkin bilgiler Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15: Uluslararası Öğrencilere Yönelik Faaliyet Yürüten Kurumsal Yapı Örnekleri

Ülke	Kurum	Faaliyet Alanı
ABD	Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültürel İlişkiler Dairesi	Uluslararası öğrenci hareketliliği yoluyla ABD ile diğer ülkeler arasındaki karşılıklı anlayışı geliştirmek üzere faaliyet gösteren EducationUSA adlı web sitesinin finansmanını yapmaktadır.
	Uluslararası Eğitim Enstitüsü (IIE)	1919 yılında kurulan Enstitü burs, değişim ve liderlik programları yürütmekte, küresel yükseköğretim politikaları hakkında araştırmalar yapmaktadır. Fulbright Programı da Enstitü bünyesinde yürütülmektedir.
Kanada	Eğitim Bakanları Kurulu (The Canadian Council of Ministers of Education)	Ülkedeki eğitim olanaklarını uluslararası eğitim pazarında tanıtmak için 2008 yılında “Imagine Education in Canada” markası oluşturulmuştur.
	Kanada Üniversite ve Kolejler Kurumu (AUCC)	Ekonomik ve sosyal konularda politika geliştirilmesi süreçlerinde de rol oynayan kuruluş, çalışmalarını hükümet, kamu ve özel sektörle işbirliği içerisinde yürütmektedir. Üniversite yöneticileri için liderlik seminerleri düzenlemekte, bazı burs programları ile uluslararası programları yönetmekte ve çeşitli yayınlar yapmaktadır.
Almanya	Almanya Akademik Değişim Servisi (DAAD)	Uluslararası pazarda Almanya yükseköğretim sisteminin tanıtımını yapmaktadır. Hedef ülkelere yönelik uluslararası eğitim programları geliştirilmesini ve yaz ayları için İngilizce dil programları açılmasını sağlamak üzere üniversitelere ekonomik destek sağlamaktadır.
Malezya	Yükseköğretim Bakanlığı	Malezya yükseköğretim sisteminin tanıtımını yapmaktadır. Bu amaçla hedef ülkelerde faaliyet göstermek üzere tanıtım merkezleri oluşturmuştur.
İngiltere	Uluslararası Öğrenci İşleri Kurulu (UKCISA)	Uluslararası öğrencilere verilen destekleri artırmaya, yükseköğretimde uluslararasılaşmanın ülkeye katkıları hakkında farkındalık oluşturmaya, uluslararası öğrenci hareketliliği önündeki engelleri belirlemeye ve ortadan kaldırmaya, ilgili birimlerde görev alan personelin profesyonel gelişimine katkıda bulunmaya yönelik çalışmalar yürüten ulusal bir danışma kuruludur.
	British Council	Ülkenin resmi uluslararası kültürel ilişkiler kuruluşu olarak faaliyet göstermekte, İngiltere yükseköğretimini uluslararası pazarda temsil etmekte ve tanıtmaktadır. Pek çok ülkede bulunan ofisleri ve yaptığı yayınlar aracılığıyla öğrencilere yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Araştırma ve eğitim amaçlı uluslararası işbirliği programları ve projeler gerçekleştirmektedir.
Avustralya	Australian Education International (AEI)	Sanayi, Yenilik, İklim Değişikliği, Bilim, Araştırma ve Yüksek Öğretim Bakanlığının uluslararası eğitim konusunda faaliyet gösteren birimidir. Uluslararası eğitim konusunda işbirliklerini güçlendirme, politika geliştirme, hizmet kalitesi koruma ve öğrencilerin deneyimlerini zenginleştirme faaliyetleri yürütmektedir.
	Ticaret Kurulu (Austrade)	Avustralya eğitim sektörünün uluslararası pazarda tanıtımını yapmakta ve ülkedeki hizmet sağlayıcılara pazara ilişkin bilgi sunarak yardımcı olmaktadır.

Kaynak: İlgili kurumların internet siteleri; ÖZOĞLU, M., GÜR, B.S., COŞKUN, İ., 2012 ve BECKER, R., KOLSTER, R., 2012.

Uluslararasılaşma konusunda ön plana çıkan ülkelerde, bu konuda faaliyet gösteren kamu kurumları tarafından yükseköğretim kuruluşlarına teknik desteğin yanında ekonomik olarak da destek verilmektedir. Avustralya Eğitim Bakanlığı üniversitelere uluslararasılaşma için her yıl 6,5 milyon Avustralya Doları tutarında destek vermektedir.¹⁹ Ayrıca, Austrade'in eğitim konusundaki tanıtım faaliyetleri için 2012-13 yılında 196 milyon ABD Doları kaynak tahsis edilmiştir.²⁰ Yeni Zelanda'da ise 2011 yılı bütçesinde üniversitelerin tanıtımı için 10,9 milyon ABD doları tutarında kaynak tahsis edilmiştir.²¹ Fransa Dışişleri ve AB İlişkileri Bakanlığı burs ve hibe desteği olarak 2009 yılında 110 milyon ABD Doları kaynak ayırmıştır.²²

Daha önce de belirtildiği üzere Türkiye'de uluslararasılaşma konusunda tüm yönleriyle sorumlu olan kurumsal bir yapılanma mevcut değildir. Mevcut yapıda, 6/4/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'la kurulan ve sekretarya hizmetleri YTB tarafından üstlenilen Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (UÖDK); yabancı öğrenciler ile ilgili çalışmalar yapan kamu kurumları ile sivil toplum ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul, Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen öğrencilerin, eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Kurula katılım sağlayan kamu kurumları incelendiğinde Kalkınma Bakanlığı temsilcisinin söz konusu Kurulda yer almadığı görülmektedir. Eğitim-öğretim konusunda genel politikaları, uygulamaları ve yatırımları yönlendirme yetkisi bulunan Kalkınma Bakanlığının da UÖDK'da temsil edilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

¹⁹ ÖZOĞLU, M., GÜR, B.S., COŞKUN, İ., Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler, SETA, Ankara, 2012, s. 44.

²⁰ Advisory Panel on Canada's International Education Strategy, International Education: A Key Driver of Canada's Future Prosperity, <http://www.international.gc.ca/education/assets/pdfs/ies_report_rapport_sei-eng.pdf>, Kanada, 2012.

²¹ a.g.e., 2012, s. 30.

²² a.g.e., 2012, s. 30.

Kutu 3: YTB Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun Görevleri ve Üyeleri

YTB bünyesinde kurulan Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun görevleri şunlardır:

- 1) Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler aracılığıyla öğrenim görmek üzere getirilen uluslararası öğrenciler hariç olmak kaydıyla, kamu kurum ve kuruluşlarınınca temel eğitim giderleri karşılanmak suretiyle öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelecek olan ve Türkiye'de öğrenim gören öğrencilere ilişkin genel politikaları belirlemek.
- 2) Uluslararası öğrenci stratejisini Türkiye'nin menfaatleri çerçevesinde belirlemek.
- 3) Türkiye'de öğrenim gören öğrenciler için sağlanacak eğitim, öğretim ve sosyal amaçlı rehberlik hizmetlerinin ilkelerini belirlemek.
- 4) Yükseköğretim Kurulunun önerilerini dikkate alarak Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınınca temel eğitim giderleri karşılanmak suretiyle yükseköğretim kurumlarına alınacak öğrenci kontenjanlarını ve seçim esaslarına ilişkin ilkeleri belirlemek.
- 5) Türkçe öğrenmek için kurslara katılmak üzere Türkiye'ye gelecek burslu uluslararası öğrencilere ilişkin esasları belirlemek.
- 6) Burslu uluslararası öğrencilere ilişkin uygulamaları değerlendirerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirmek.
- 7) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurt dışındaki eğitim-öğretim kuruluşlarının faaliyetlerinin hedeflenen başarıya ulaşabilmesi için, yaşadıkları sorunları kurumlar nezdinde takip etmek ve çalışma sonuçlarını analiz ederek değerlendirmek.
- 8) Ulusal ve uluslararası şartlara göre, burs verilecek uluslararası öğrenci sayısına, burs miktarına, barınma, iye ve diğer ödemelere ve Türkiye'deki genel uygulamalar dikkate alınarak tedavi giderlerine ilişkin esaslar ile bu giderleri karşılayacak olan kurum veya kuruluşları belirlemek.
- 9) Kurul görev alanına giren konularla ilgili toplantı, çalıştay, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlenmesini ve yurt içi veya yurt dışındaki diğer kurum ve kuruluşlarca düzenlenen etkinliklere katılımı sağlamak.

Kurulun üyeleri;

- 1) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı,
- 2) Dışişleri Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- 3) İçişleri Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- 4) Maliye Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- 5) Millî Eğitim Bakanlığının en az genel müdür düzeyindeki ilgili temsilcisi,
- 6) Diyanet İşleri Başkanlığının en az genel müdür düzeyindeki temsilcisi,
- 7) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı,
- 8) Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürü,
- 9) Yükseköğretim Kurulu tarafından görevlendirilecek iki Yükseköğretim Kurulu üyesi,
- 10) Konu ile ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu temsilcilerinden her yıl Başkanlığın teklifi ile Kurul Başkanı tarafından seçilen altı kişi,
- 11) Kurul Başkanı tarafından uygun görülecek diğer yetkililerdir.

Kaynak: 5978 Sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (6/4/2010 tarihli ve 27544 sayılı Resmi Gazete), Değerlendirme Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (4/5/2011 tarihli ve 27924 sayılı Resmi Gazete)

Türkiye Bursları kapsamında gelen uluslararası öğrencilerin, öğrenimleri süresinde ve sonrasında, ülkemizi daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurt içinde ve yurt dışında çalışmalar yapmak veya benzeri çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunmakla görevli olan Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı (UÖDB), YTB bünyesinde yer almaktadır. Yurt dışından öğrenim görmek amacıyla ülkemize gelen öğrencilere burs, barınma, iâşe, sigorta, tedavi ve diğer giderlere ilişkin destek sağlayan UÖDB, Türkiye Bursları sistemini yönetmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Burslarının tanıtımından başlamak suretiyle dünyanın farklı coğrafyalarındaki başarılı gençlerin Türkiye’de eğitim görmelerini teşvik etmekte ve bu adayların seçim süreçlerini koordine etmektedir. Türkiye’ye çeşitli alanlarda eğitim, öğretim, seminer, kurs ve benzeri faaliyetler için gelen yabancı uyruklu öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda destek veren UÖDB, eğitimlerini tamamlayan uluslararası öğrencilerin mezuniyetleri sonrasında Türkiye ile olan ilişkilerini sürdürmelerini temin etmek amacıyla da çalışmalar yapmaktadır.

Ayrıca, YÖK bünyesinde yer alan ve uluslararası ilişkiler alanında faaliyet gösteren birimler uluslararasılaşma vizyonu çerçevesinde kurumsal verimliliği ve etkinliği artırmak üzere 2012 yılında Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörlüğü adı altında yeniden yapılandırılmıştır. Koordinatörlük uluslararası öğrencilere ilişkin çalışmalar yapmakta ve bünyesinde Burslu Öğrenciler, İkili İlişkiler, Çok Taraflı İlişkiler Birimleri ile 2014 yılında kurulan, temel amacı kendi imkanları ile öğrenim gören uluslararası öğrencilere hizmet vermek ve “Study in Turkey” projesi kapsamında tanıtım faaliyetlerini yürütmek olan Uluslararası Öğrenciler Birimi bulunmaktadır.

YÖK Burslu Öğrenciler Birimi, Türkiye Bursları ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde kendi devletlerinin sağladığı burslarla eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin üniversitelere yerleştirilmesiyle ilgili işlemleri gerçekleştirmektedir. İkili İlişkiler Birimi diğer ülkelerle olan işbirliklerine ilişkin işlemleri yürütmektedir. Bu kapsamda, üniversitelerin yurt dışındaki muadilleriyle yaptıkları karşılıklı mutabakat anlaşmaları, işbirliği protokolleri ve ortak diploma programları Birimin görev alanında bulunmaktadır. Çok Taraflı İlişkiler Birimi ise ulusal/uluslararası kurum ve kuruluşlarla ilişkileri yürütmektedir. Bu kapsamda Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Bologna Sürecine ilişkin faaliyetleri sürdüren Birim ayrıca ENIC (European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility) / NARIC (National Academic Recognition Information Centres) ağıları Türkiye merkezi olarak görev yapmaktadır.

Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans), Emniyet Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu gibi kurumlar da görev alanları kapsamında uluslararası öğrencilere ilişkin faaliyetler yürütmektedir.

Uluslararası öğrenciler konusunda yukarıda özetlenen kurumsal görev ve çalışmalara rağmen yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasına yönelik faaliyet yürüten kurumsal yapılarda çeşitli sorunlar gözlenmektedir. Örneğin, YÖK’ün yeterli beşeri ve mali kaynağı temin etme ve yurtdışı temsilcilik açma yetkisi konusunda kısıtları bulunmaktadır. Benzer şekilde, 5978 sayılı Kanun’un amaç, kapsam, tanımlar ve birimlerin görevlerini düzenleyen maddeleri değerlendirildiğinde YTB’nin görev alanının Türkiye’ye gelen tüm uluslararası öğrencileri kapsayacak genişlikte olmadığı, Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler dahilinde ve kendi imkânlarıyla ülkemize gelen uluslararası öğrencileri kapsamadığı; kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen öğrencilerle sınırlı olduğu görülmektedir.

Yükseköğretimin uluslararasılaşmasında birbirinden farklı ve bağımsız birden çok kuruluşun faaliyet göstermesi, teknik ve mali destekleri sağlaması uygulamada çok başlılığa sebep olmakta, sistemin bütüncül bir değerlendirmeden uzak yapılmasına yol açmaktadır.

Türkiye’deki tüm uluslararası öğrencilere uygulanabilecek politika ve strateji eksikliğinin bir yansıması olarak kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak ve uluslararasılaşma standartlarını belirleyecek bir üst yapı mevcut değildir. Bu sebeple mevcut bürokratik yükün artırılmaması, kurumlar arasında çatışmaya yol açılmaması, devlet/vakıf üniversitesi ayrımının gözetilmemesi esas alınarak bir üst yapının tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bahsi geçen üst yapının, kurulması halinde, hazırlanacak uluslararasılaşma stratejisinde belirlenen hedeflerin hayata geçirilmesi konusunda önemli bir aktör olabileceği düşünülmektedir.

Bu yapının, yükseköğretim sistemimizin uluslararasılaşmasında ilgili tüm resmi kurum ve kuruluşlarla (YÖK, bakanlıklar, büyükelçilikler, emniyet müdürlükleri, SGK, YTB, YEE, ÖSYM, vb.) koordinasyonu sağlayabilecek şekilde görevlendirilmesi, yükseköğretim sistemimizin uluslararasılaşmasının önündeki engelleri yükseköğretim kurumlarımızla işbirliği içinde ortadan kaldırmayı amaçlaması ve yükseköğretimin uluslararasılaşmasında kaliteyi artırması sağlanmalıdır.

3.1.3 Sivil toplum kuruluşlarının rolü ve uluslararası öğrenci algısı

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde uluslararası öğrenci algısı konusunda toplumun tüm kesimlerinde (özellikle büyükşehirler dışında) sorun yaşandığı ifade edilmiştir. Yapılan bazı bilimsel çalışmalarda benzer şekilde uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları sosyal sorunlara dikkat çekilmiştir.²³ Ankara’daki uluslararası öğrenciler üzerine yapılan bir çalışmada da öğrencilerin yüzde 4,3’ünün akademisyenlerin kendilerine karşı olan davranışları nedeniyle rahatsızlık duyduğu belirtilmektedir.²⁴ SETA’nın çalışması kapsamında yapılan görüşmelerde de öğretim elemanlarının uluslararası öğrencilere karşı kültürel, dini, etnik nedenlerle sergiledikleri olumsuz davranışlara dikkat çekilmiştir.²⁵ Yapılan bir diğer çalışmada ise uluslararası öğrenciler geldikleri bölge ya da ülkeler itibarıyla etiketlenme hususunun kendilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler arasında zaman zaman yaşanan kampaşma nedeniyle rahatsızlık duyulduğu dile getirilmiştir.²⁶ Bu sorunun çözümüne yönelik olarak başta akademisyenler ve yerli öğrenciler olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

²³ KIROĞLU, K., KESTEN, A., ELMA, C., “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, Aralık 2010, s. 26-39.

²⁴ APAYDIN, A., ERHAN.Ç., KESTEL.S., HAZAR.S., ÇÖRTOĞLU.F.S., Ankara Kenti Yabancı Öğrencilerle Zenginleşiyor, Türk İstatistik Derneği, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Avrasya Enderun Eğitim ve Araştırma Vakfı, Ankara, 2012, s. 105.

²⁵ Özoğlu, Bekir ve Coşkun, 2012, s. 119.

²⁶ GÜNDÜZ, O., Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara, Kasım, 2012, s. 44.

Kutu 4: “I See Istanbul” - Uluslararası Öğrenci Merkezi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı Dış İlişkiler Müdürlüğü tarafından 2013 yılında 12 aylık bir süre için oluşturulan ve İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve “I See Istanbul” (İstanbul’u anlıyorum) sloganıyla oluşturulan proje, yürüteceği faaliyetlerle İstanbul’daki uluslararası öğrencilerin yönlendirilme ihtiyacının giderilmesinin yanı sıra Türk öğrenciler ve uluslararası öğrenciler arasındaki sosyal ve kültürel etkileşimin artırılmasını hedeflemektedir.

Fatih Ali Emiri Efendi Kültür Merkezi’nde faaliyet gösterecek olan merkez, İstanbul’da yaşayan uluslararası öğrencilerin şehir yaşamına uyum sürecini hızlandırmayı, eğitim hizmetlerine erişimlerini artırmayı, eğitim sonrası hayatlarında ülkemizle olan bağlarını güçlü kılmayı ve bu yolla İstanbul’u mesleki ve entelektüel bir cazibe merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Proje süresi içinde, merkez bünyesinde İngilizce, Rusça ve Arapça dillerinde rehberlik edecek olan öğrenci danışmanları, İstanbul’da yaşayan uluslararası öğrencilere eğitimlerine başlamadan, eğitim süreçleri boyunca ve ülkemizden ayrıldıkları andan itibaren olmak üzere üç farklı dönemde hizmet sunacaktır.

Proje kapsamında sürdürülecek olan faaliyetler akademik, sosyal ve kültürel olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Bu çerçevede; sunulacak olan hizmetler arasında proje faaliyetlerine erişimi kolaylaştıracak bir mobil uygulamanın geliştirilmesi, karşılıklı dil öğrenimi sisteminin kurulması, kültürel geziler düzenlenmesi, bir multimedya kütüphanesinin oluşturulması yer almaktadır. Proje kapsamında bir çalıştay düzenlenecek ve İstanbul’da yaşayan uluslararası öğrenciler üzerine bir araştırma raporu da yayınlanacaktır.

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=21067#.UfJZio17leo>

Uluslararası öğrencilere yönelik faaliyet gösteren STK’lar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi hazırlanacak strateji kapsamında ele alınmalıdır. Yerel yönetimler ve STK’ların farkındalıklarının artırılması suretiyle uluslararası öğrencilerin sorunlarına daha kolay çözüm bulunabileceği düşünülmektedir.

Başta uluslararası öğrenciler ile doğrudan etkileşim içindeki kişiler olmak üzere toplumda bu konudaki farkındalığın artırılması ve algının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Bu kapsamda, uluslararası öğrencilerin eğitimiyle ilgili olarak ortak aklın oluşması ve etkin uygulamaların yaygınlaştırılması amacıyla öğretim elemanlarını bilgilendirme ve farkındalık seminerleri düzenlenmelidir.

Kent içi ulaşım hizmetlerinde çalışanlar gibi, öğrencilerin hizmet almak üzere günlük hayat içinde etkileşim içinde oldukları kişilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri düzenlenebilir. Ayrıca, öğrencilerin bulundukları şehirde yaşayan kişilerle bir araya gelebilecekleri sosyal faaliyetler gerçekleştirilebilir.

3.2 Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetleri

3.2.1 Türk üniversiteleri markası ve tanıtım stratejisi

Yükseköğretimde marka oluşturmak ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmak daha fazla uluslararası öğrenci çekebilmek için kritik önemi haizdir. Buna rağmen, çalışma kapsamında yapılan görüşmelerden ve literatür incelemelerinden Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımının etkili bir şekilde yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Ankara'daki uluslararası öğrenciler üzerine yapılan bir çalışmada öğrencilerin yüzde 33'ünün Türkiye'yi ailesinin yönlendirmesiyle tercih ettiği belirtilmektedir.²⁷ Öğrencilerin tercihlerini etkileyen diğer önemli etkenler ise arkadaş çevresi, internet araştırmaları ve okullarındaki öğretmenler olarak sıralanmıştır. Bu faktörler arasında üniversitelerin doğrudan tanıtımları yer almamaktadır.

Bir diğer çalışma ise Türkiye'de lisans ve lisansüstü programlarında eğitim gören 35 uluslararası öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle yapılan mülakatlarda öğrencilerin eğitim görmek için Türkiye'yi tercih etme nedenleri üzerinde durulmuştur. Söz konusu çalışma kapsamında elde edilen bulgular arasında uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleri arasında Türk yükseköğretiminin bilinirliği yüksek görülmemektedir. Bir Türk okulundan mezun olmalarının, kaliteli eğitim görme beklentisinin ve dini, kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi alanda sahip oldukları olumlu Türkiye algısının Orta Asya'dan gelen öğrencilerin tercihlerini şekillendirdiği görülmektedir. Balkanlar ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelen öğrenciler tercihlerinde anadilde eğitim görme avantajının, ülkelerindeki Türk şirketlerinin etkilerinin, tanıdık tavsiyelerinin ve tarihi bağlantıların etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Ortadoğu'dan gelen öğrencilerin dile getirdiği faktörler dini ve kültürel yakınlık, ülkelerindeki siyasi sorunlar, İngilizce eğitim görme beklentisi ve Türk televizyonlarının etkisi olurken; Afrika ülkelerinden gelenler ise Türkiye'de İngilizce ve Fransızca eğitim görme imkanı olmasını ve kendilerine akademik kariyer fırsatı görmelerini ülkelerinde aldıkları tarih derslerinden Türkiye'ye aşına olduklarını ve ülkelerinin Türkiye'de eğitim görmeleri konusunda yönlendirici olduğunu ifade etmişlerdir.²⁸

Başarılı ülke örnekleri, yapılan görüşmeler ve literatür taraması Türk üniversitelerinin tanıtımına ilişkin kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Stratejiyle etkinlik, etkililik ve ekonomiklik ilkeleri gözetilerek, tanıtımda abartılı ve yanıltıcı unsurlardan kaçınılarak, hedef kitleye uygun tanıtım araç ve ortamlarının tespit edilmesi ve üniversitelere rehberlik yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca, yükseköğretim sisteminin tanıtımına liderlik edecek bir yapının eksikliği göze çarpmaktadır. Bu görevi üstlenebilecek YÖK, üniversiteler ve kamu kurumları arasında etkin bir eşgüdüm bulunmadığı görülmektedir.

Bu olumsuz durumu gidermek amacıyla bağımsız ya da YÖK bünyesinde, birçok ülkede şubesi bulunan British Council, Fulbright, Campus France benzeri, üniversitelerin tanıtım ve markalaşma faaliyetlerine önderlik edecek ve kamu, üniversiteler ve STK'lar arasında eşgüdüm sağlayacak bir yapı kurulması değerlendirilmelidir. Ana faaliyet alanı Türkiye'ye uluslararası öğrenci çekmek, Türk yükseköğretim sistemini yurt dışında tanıtmak olacak bu yapı, öğrenci ve akademisyen hareketliliği yanında araştırma ve geliştirme işbirlikleri konusunda da görev üstlenebilir. Ayrıca, üniversitelerle imzaladığı İşbirliği ve Tanıtım Protokolü ile kültür merkezlerinin bulunduğu ülkelerde üniversitelerin tanıtımını yapmakta olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE), bahse konu protokollerin daha çok üniversite ile imzalanması ve yaygınlaştırılması suretiyle tanıtım ve markalaşma faaliyetleri kapsamında daha çok yararlanılabilir.

²⁷ Apaydın, Erhan ve ark. 2012.

²⁸ Gündüz, 2012, s. 60-66.

Kutu 5: Yunus Emre Enstitüsü

05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı Kanun’la kurulmuş Yunus Emre Vakfına bağlı Yunus Emre Enstitüsü (YEE), eğitim ve öğretim faaliyetleri ile bilimsel araştırma ve uygulamalar yürütmektedir. Enstitü, kuruluş amaçları doğrultusunda Türk kültürünün, tarihinin, dilinin ve edebiyatının daha iyi tanıtılması ve öğretilmesi için araştırmalar yapmak, farklı kurumlarla işbirliği yaparak bilimsel çalışmaları desteklemek ve ortaya çıkan sonuçları çeşitli yayınlar vasıtasıyla kamuoyuna duyurmaya yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bu çerçevede, Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlanırken, diğer taraftan Türkiye ile diğer ülkeler arasında dostluk pekiştirilmekte ve kültürler arasındaki münasebetler artırılmaktadır.

Faaliyetlerine 2009 yılında başlayan Enstitünün Almanya’dan Japonya’ya Rusya’dan Güney Afrika’ya kadar geniş bir coğrafyada 31 kültür merkezi bulunmaktadır. Enstitünün faaliyetlerini yürüttüğü bu merkezlerde, Türkçe eğitim verilmesinin yanı sıra çeşitli seminerler, sempozyumlar, konferanslar ve paneller düzenlenmekte, kültür ve sanat dünyasının önde gelen isimleri sanatseverlerle buluşturulmaktadır. Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri bünyesinde yürütülecek olan Türkçe dil kursları sayesinde, hem yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere Türkçe öğrenim imkânı, hem de ilgili ülkelerdeki Türk vatandaşlarının dillerini daha yakından tanımları temin edilerek, Türkiye ile kültürel bağlarının devamı sağlanmaktadır.

YEE, ayrıca, Türk dili, tarihi, kültürü, sanatı ve müziği alanlarında yetkin akademisyen ve araştırmacıların yetişmesine katkı sağlamayı; sertifika programlarıyla eğitim-öğretim uygulamalarını gerçekleştirmeyi de hedeflemektedir.

Kaynak: Yunus Emre Enstitüsü: İnternet Sitesi. Ocak-2014 “<http://yee.org.tr/>”

Tanıtım faaliyetlerine, Türkiye’nin son yıllarda gösterdiği ekonomik performansının, artan küresel etkisinin, Türk kültürü ve tarihi ile ülkenin doğal güzelliklerinin ve bunların yanı sıra Türk televizyon dizilerinin bazı ülkelerdeki popülaritesinin katkı vereceği değerlendirilmektedir.

Tanıtıma yönelik bütüncül yaklaşımın yanı sıra üniversitelerin de rekabet güçlerinin yüksek olduğu alanları ön plana çıkaracak stratejiler belirlemesi gerekli görülmektedir. Öğrenci ve akademisyenlerin tercihlerinde belli bir alandaki yetkinliği esas aldıkları göz önünde tutularak üniversitelerin tematik kimliklerini oluşturmaları ve güçlü oldukları alanlara yoğunlaşarak marka oluşturmaları faydalı olacaktır.

Türkiye’nin rekabet üstünlüğüne sahip olduğu veya sahip olma potansiyelinin olduğu alanlarda, uluslararası saygınlığa sahip akademisyenlerin tam/yarı zamanlı görev yaptığı, uluslararası üniversitelerle ortak programı olan üniversitelerin sayısının artırılması gerekmektedir. Ayrıca dört yıllık yüksekokullar açılmalı, tasarım, sinema, konservatuvar, beden eğitimi, denizcilik, turizm işletmeciliği, ilahiyat gibi alanlarda butik/tematik üniversiteler kurulmalı ya da ihtisas programları düzenlenmelidir. Özellikle bu üniversitelerin kuruluş misyonları çerçevesinde ve rekabet üstünlüğü olan alanlarda, belirli ülkelere veya sektörlere öncelik vermeleri sağlanmalıdır.

Türkiye’nin ilahiyat eğitimi konusundaki potansiyeli de Türk üniversitelerinin markalaşma politikası içerisinde değerlendirilebilecek bir husustur. Bu çerçevede dini eğitim alanında ilgi gösterilen Mısır, Malezya, Suudi Arabistan, Fas ve diğer İslam ülkelerine alternatif olarak Türkiye’nin başta Rusya Federasyonu, Orta Asya ve Balkanlardan hatta Çin’den gelecek öğrenciler için bir çekim merkezi olabileceği düşünülmektedir. Halihazırda Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfının ortaklaşa yürüttüğü Uluslararası İlahiyat Programının tüm uluslararası öğrencilere yönelik olacak şekilde kapsamının genişletilmesinin Türkiye’nin markalaşmasına ve bölgesinde yumuşak güç elde etme potansiyeline katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan üniversitelerde yeni araştırma merkezlerinin kurulması ve araştırmaya ayrılan kaynakların artması gibi son yıllarda yükseköğretim, bilim ve teknoloji alanında gerçekleştirilen atılımlar tanıtım stratejisinin bir parçası olmalıdır.

Tanıtım faaliyetleri lisans ve lisansüstü derece programları ile değişim programları için ayrı ayrı tasarlanmalıdır. Değişim programları kapsamında gelen öğrencilerin sonrasında derece programları için tekrar gelme ihtimallerinin arttığı dikkate alınarak farklı değişim programları (iki taraflı ve çok taraflı) geliştirilmeli ve değişim öğrencilerine yönelik tanıtım faaliyetleri yoğun bir şekilde yürütülmelidir.

Kutu 6: Uluslararası İlahiyat Programı

Uluslararası İlahiyat Programı (UIP), yurt dışında yaşayan Türk toplumunun genç kuşaklarına ülkemizde dini yükseköğrenim imkânı sağlamak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) tarafından yürütülen bir burs programıdır. Programda Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), ilgili üniversiteler, yurt dışı birlik ve vakıfları ile din hizmetleri müşavirlik ve ataşelikleri de yer almaktadır. Program ile başta Avrupa olmak üzere Amerika ve Avustralya gibi yurt dışındaki vatandaşlarımızın yaşadığı bölgelerde lise öğrenimini tamamlamış öğrencilerin, Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde lisans düzeyinde dini yükseköğrenim görmeleri amaçlanmaktadır.

UIP mezunu olan öğrencilerin öncelikle geldikleri ülkelerde din hizmetleri alanında istihdam edilmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde öğrenimini tamamlayan mezunlar, yerel dil ve kültür ile olan yakınlıkları yanında İslam ilahiyatına dair ilmi birikimleriyle din hizmeti, din eğitimi ve sosyal hizmetler gibi çeşitli alanlarda çalışma imkânı bulabilmektedir.

Programa kabul edilen öğrencilerin barınma, beslenme ve eğitim giderleri DİB ve TDV tarafından karşılanmakta, ayrıca öğrencilere maddi destek sağlanmaktadır. Program kapsamında gelen öğrenciler, 29 Mayıs, Ankara, Uludağ, İstanbul, Necmettin Erbakan ve Marmara Üniversitelerinin ilahiyat fakültelerinde eğitim almaktadır. Programın devam ettiği her fakülte ve şehirde rehberlik hizmetleriyle görevlendirilmiş DİB koordinatörlükleri, program kapsamında gelen öğrenciler ile yakın ilişki içerisinde çalışmaktadır.

Programa başvuru yapılabilmesi için, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamak veya 4112 sayılı Kanun gereğince Türk vatandaşlığından çıkmış olmak, lise mezunu ya da lise son sınıf öğrencisi olmak, 25 yaşından gün almamak ve evli olmamak şartları aranmaktadır.

UIP 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Ülke/Öğrenci Dağılımı

Ülke	Lisans Öğrencisi	Mezun
Almanya	312	82
Fransa	78	20
Belçika	49	27
Avustralya	14	-
Norveç	5	1
ABD	16	2
İtalya	6	-
İsviçre	5	-
İngiltere	4	-
Kanada	6	-
Avusturya	10	-
İsveç	6	2
Hollanda	24	9
Danimarka	9	-
Toplam	544	193

Kaynak: T.C. Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı, *Uluslararası İlahiyat Programı Tanıtım Kılavuzu*, Ankara, 2014.

Uluslararası öğrenci sayısını artırmak ve bazı alanlarda Türkiye markası oluşturmak üzere uluslararası öğrencilerin ilgisini çekecek bölümler açılmalıdır. Bu kapsamda, Türkiye'nin siyasi, tarihi ve kültürel ilişkileri ile coğrafi konumunu dikkate alarak İngiltere, ABD ve diğer ülkelerdeki bazı üniversitelerde bulunan Ortadoğu Çalışmaları Merkezleri benzeri birimler kurulmalıdır. Yakın çevredekiler başta olmak üzere diğer ülkelerdeki üniversitelerle çift diploma programları gerçekleştirilmeli, öğrencilere uluslararası alanda tanınırlığı olan özel sektör kuruluşlarında staj imkânları sağlanmalı ve bu tür işbirliklerini ve imkanları çoğaltmak amacıyla bürokratik süreçler sadeleştirilmelidir.

Kutu 7: Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi bünyesindeki Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi (UNAM), 2006 yılında Devlet Planlama Teşkilatının desteğiyle kurulmuş ve kısa süre içerisinde ülkemizin önde gelen araştırma merkezlerinden biri olmuştur. 220 personeliyle çalışmalarına devam eden UNAM, yurt içi ve yurt dışında faaliyet gösteren 108 kuruluştan 800 araştırmacıya hizmet vermektedir.

Sahip olduğu bilimsel birikim ve teknik altyapısıyla bölgemizde önemli bir cazibe merkezi haline gelen UNAM'da komşu ve çevre ülkelerden gelenler başta olmak üzere çok sayıda yabancı uyruklu araştırmacı bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde IBM'in desteğiyle kurulmakta olan Masdar Institute, araştırmacı ve öğrencilerinin eğitimleri için Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) yerine 2 yıldır UNAM'ı tercih etmektedir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TİKA ve UNIDO desteğiyle 2013 yılında üçüncüsü düzenlenen temiz oda çalıştaylarına 40 farklı ülkeden 130 civarında bilim insanı katılmıştır. Türkiye'nin tanıtımının yapılmasına ve prestijinin artmasına katkı sağlayan çalıştaylar katılımcı ülkelerdeki bilim insanlarıyla etkileşimin artması açısından da önem taşımaktadır. Kurulum çalışmaları devam eden Mısır Nanoteknoloji Merkezini kurmakla görevlendirilmiş iki bilim insanı da araştırmalarına UNAM'da devam etmektedir.

UNAM yabancı uyruklu araştırmacıların yanı sıra uluslararası öğrencilere de ev sahipliği yapmaktadır. UNAM bünyesindeki Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji lisansüstü programlarında Nijerya, Pakistan, Azerbaycan, Kırgızistan, İran ve Moğolistan dâhil olmak üzere çok sayıda ülkeden yüksek lisans ve doktora öğrencisi bulunmaktadır.

Kaynak: BAYINDIR, Mehmet, "UNAM", 06/08/2013, yazılı mülakat

Diğer yandan bazı vakıf üniversitelerinin hâlihazırda düzenlemekte olduğu yaz okulları ve arkeoloji etkinlikleri gibi öğrencilerin kredi olarak sayılabilecekleri uygulamalarla hem yaz boyunca boş olan kampüsler değerlendirilebilir, hem de üniversitelerin ve Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımına katkı sağlanabilir. Sertifika programları ve kısa süreli diploma programları da yurt dışındaki öğrencilerin Türkiye ile olan bağlarının güçlendirilmesi için kullanılabilir.

Ayrıca, üniversitelerin uluslararası öğrencilere yönelik programlar oluşturmak üzere bir araya gelmeleri teşvik edilebilir. Bu konuda, Güney Kore'de Seoul National, Korea ve Yonsei adlı üç üniversitenin baş harflerinden esinlenerek oluşturulan ve devlet tarafından da desteklenen sanal "SKY Universities" örnek olarak alınabilir.

3.2.2 Hedef ülke çalışmaları

Uluslararası öğrenci çekmeye çalışan bazı ülkeler hazırladıkları stratejiler çerçevesinde belirledikleri hedef ülkelere yönelik çabalarını yoğunlaştırmaktadır. NUFFIC tarafından 2012 yılında yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda küresel genel bakışı özetlemeyi ve Hollanda için dünyada yayılmakta olan uygulamaları tanımlamayı amaçlayan "International student recruitment: policies and developments in selected countries" isimli bir rapor hazırlanmıştır.

Raporda yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunun ele alındığı şekliyle çeşitli ülkeler tarafından hedef ülke olarak belirlenen ülkeler ve seçilme nedenleri aşağıda özetlenmiştir²⁹:

1. Büyüyen ekonomileri ve genç nüfuslarıyla iyi kalitede yükseköğretim taleplerini kendi potansiyeliyle karşılamakta zorlanan ve uzun dönemli işbirliği potansiyeli olan ülkeler olmaları nedeniyle
 - a) BRIC ülkeleri (Brezilya, Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin),
 - b) Endonezya, Vietnam, Tayland, Malezya,
 - c) Ortadoğu ülkeleri,
2. Yurt dışında eğitimin popüler olması ve istihdam edilebilirliğe katkısı nedeniyle
 - a) Güney Kore,
3. Tarihi ve kültürel bağlar nedeniyle
 - a) Fransa ve İngiltere için eski kolonileri.

Diğer ülkelerin uygulamalarına paralel bir şekilde seçilecek hedef bölge ve ülkelere yönelik stratejiler hazırlanarak, Türk üniversitelerinin tanıtımının ve öğrenci çekme faaliyetlerinin bu yerlerde yoğunlaştırılması gerekmektedir. Hedef bölge ve ülkelerin yanı sıra hedef üniversite ve liseler de seçilebilir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Türk Cumhuriyetleri ile Hindistan, Pakistan, Çin, Malezya, Endonezya ve Nijerya gibi ülkelerin Türkiye için hedef ülkeler olması gerektiği ifade edilmiştir. Hedef bölge ve ülkelerde konuşulan dillere hâkim olan bölgesel eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi de uzun vadede değerlendirilmelidir.

Bu çerçevede Türkiye'nin kendi markasını uluslararası alanda etkin bir şekilde duyurmak için pazar analizlerini yapması gerekmektedir. Uluslararası eğitim konusunda piyasa eğilimleri ve ülkelerin durumlarını Türkiye açısından inceleyen raporlar hazırlanmalıdır. Son dönemde Türkiye'nin ihracat pazarlarında çeşitlenmenin artırılması yönündeki yaklaşımının yükseköğretimde uluslararasılaşma kapsamında yapılacak hedef ülke çalışmaları ve pazar analizlerinde de göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

Ayrıca yine aynı raporda uluslararası öğrenciler konusunda aktif olan ülkelerin (Hollanda, Fransa, Almanya, İsviçre, İngiltere, ABD, Kanada, Avustralya, Singapur, Malezya, Çin) yükseköğretimleri uluslararasılaşma boyutunda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan incelemeler doğrultusunda hazırlanan, bu ülkelerin yoğunlaştıkları hedef ülkeleri gösteren tablo aşağıdadır (Bkz. Tablo 16).

²⁹ BECKER, R., KOLSTER, R., 2012, s. 10-15.

Tablo 16: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrenci Çekme Konusundaki Hedef Ülkeleri

Hedef Ülkeler	Hollanda	Fransa	Almanya	İsviçre	İngiltere	ABD	Kanada	Avustralya	Singapur	Malezya	Çin
Brezilya											
Çin											-
Hindistan											
Endonezya											
Meksika											
Rusya Federasyonu											
Güney Kore											
Tayvan											
Tayland											
Vietnam											
Malezya										-	
Japonya											
Singapur									-		
Avustralya								-			
Kanada							-				
ABD						-					
Almanya			-								
Fransa		-									
Şili											
Mısır											
Ortadoğu (BAE, İran, Ürdün, S. Arabistan)											
Afrika (Botswana, Tanzanya, Mauritius)											
Güney Afrika											

Açıklama: Tabloda satırlarda yer alan ülkeler hedef pazar olarak seçilen ülkeleri, sütunlar ise hedef pazar analizi yapan ülkeleri göstermektedir. Örneğin; ABD; Hindistan, Endonezya ve Vietnam'ı hedef ülke olarak tespit etmiştir.

Kaynak: BECKER, R., KOLSTER, R., 2012, s. 49.

3.2.3 Tanıtım araçları

3.2.3.1 Kamu teşviki ve uluslararası eğitim fuarları

Uluslararası eğitim fuarları ve tanıtım uluslararası öğrenci çekme bakımından önemli araçlardan biri olarak görülmektedir. Bazı eğitim şirketleri yılın belli dönemlerinde düzenledikleri yurt içi fuarların yanı sıra Türk üniversitelerinin tanıtımının yapıldığı yurt dışı eğitim fuarları da düzenlemektedir. Farkındalığın artması ve tanıtım faaliyetlerine Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen desteklere paralel olarak Türk üniversitelerinin bu fuarlara katılımı son yıllarda artmıştır. Fuar düzenleme konusunda Başbakanlık Tanıtma Fonundan da destek alınmaktadır.

YÖK Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörlüğü yurt dışında düzenlenen fuarları takip ederek stratejik olarak önemli görülen ülkelerdeki fuarlara katılım konusunda üniversiteleri yönlendirmektedir. YÖK bu konuda Ekonomi Bakanlığı ile eşgüdüm içinde çalışmakta olup bazı fuarlara üst düzey katılım sağlamaktadır. Üniversitelerin, eğitim fuarlarının yanı sıra Avrupa Uluslararası Eğitim Derneği (EAIE), Uluslararası Eğitimciler Derneği (NAFSA) gibi organizasyonların düzenlediği etkinliklere katılmaları desteklenmelidir.

Türkiye’de de Bakanlar Kurulunun 3/1/2011 tarihli ve 2011/1281 sayılı kararıyla, Avrasya’daki üniversiteler ve yükseköğretim kuruluşlarını bir araya getirmek üzere Avrasya Üniversiteler Birliği (EURAS) kurulmuştur. İstanbul Aydın Üniversitesi öncülüğünde kurulan EURAS; Avrupa, Asya ve Ortadoğu’dan 80’in üzerinde üniversitenin işbirliğini teşvik eden ve Avrasya Bölgesinde eğitim standartlarının küresel gelişime uyumunu sağlamak için çalışan, uluslararası ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur.

Birliğin misyonu, uluslararası eğitim hizmetlerine ulaşmak için bölge üniversitelerine yönelik bir platform oluşturmak, üyeler arasında işbirliği ve iş ağı kurmak, eğitimin akademik standartlarını geliştirmek, yeniliği desteklemek, öğrenci ve akademik personel değişimini desteklemek, uluslararası politikaların geliştirilmesini teşvik etmek, üye üniversitelerin dünya çapında tanınırlığını ve görünürlüğünü sağlamak ve bu üniversitelerin çıkar ve sorunlarını temsil etmek, bilgi ve becerilerinin paylaşılması aracılığıyla Avrasya üniversiteleri liderliğini güçlendirmek olarak belirlenmiştir. EURAS bu çerçevede ortak projeler, araştırma ve geliştirme faaliyetleri, çift diploma, sertifika, uzaktan eğitim, staj ve burs programları ile yaz okulları ve tanıtım gezileri; öğrenci ve akademik değişimler, tematik konferanslar, seminerler ve toplantılar gerçekleştirmeyi ve yayınlar yapmayı hedeflemektedir.

Kutu 8: Uluslararası Eğitim Konusunda Faaliyet Gösteren Bazı Kuruluşlar

Uluslararası Eğitimciler Derneği (NAFSA) - 1948 yılında ABD’de yükseköğretimde uluslararasılaşmayı desteklemek amacıyla kurulmuştur. 10 binden fazla üyesiyle dünyanın uluslararası eğitim alanındaki en büyük meslek örgütüdür. NAFSA, üniversite öğrencileri ve akademisyenlerin kendi ülkeleri dışında eğitim alması, vermesi veya araştırma yapmasını desteklemek ve uluslararası eğitimin önündeki engellerin kaldırılmasını tartışmak amacıyla her yıl Mayıs ayında ABD’de kongre ve tanıtım fuarı düzenlemektedir. Yılda bir kez düzenlenen NAFSA konferansı ile birçok üniversite ve kuruluş arasında yeni uluslararası işbirliği temellerinin atılması amaçlanmaktadır. Ayrıca dünyanın farklı ülkelerinden gelen uluslararası eğitimciler ve yükseköğretim kurum temsilcilerinin bir araya gelmesiyle uluslararası eğitim ile ilgili güncel sorunların tartışıldığı bir platform oluşmaktadır.

Kaynak: NAFSA: İnternet Sitesi. Eylül 2013. “www.nafsa.org”

Avrupa Uluslararası Eğitim Derneği (EAIE) - Avrupa başta olmak üzere yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlayan, eğitim süreçlerinin topluma etkilerini irdeleyen ve tartışan bir sivil toplum kuruluşudur. Üniversite yöneticilerinden eğitim danışmanlarına kadar uzanan bir yelpazede 80’in üzerinde ülkede 2500’ün üzerinde üyesi bulunmaktadır. EAIE tarafından düzenlenen konferanslar, üniversitelere, özel sektör ve diğer üniversitelerle aynı platformda buluşma imkanı vermekte ve katılımcı kurumlar arasında mevcut işbirliklerinin güçlendirilmesi ve yeni ortaklıkların kurulabilmesi için bir ortaklık ve işbirliği platformu işlevi görmektedir. EAIE’nin 2013 yılı konferansı 10-13 Eylül tarihleri arasında İstanbul’da düzenlenmiştir.

Kaynak: EAIE: İnternet Sitesi. Eylül 2013. “www.eaie.org”

Ekonomi Bakanlığı tarafından 2012/4 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ve Tebliğ’in Uygulama Usul ve Esasları Genelgesi hükümleri uyarınca ülkemizin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerini artırmak ve eğitim sektöründe ülkemizin uluslararası rekabet gücünü geliştirmek amacıyla pazara giriş, yurt dışı tanıtım ve yurt dışı birim destekleri verilmektedir. Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen desteklere ilişkin detaylı bilgi EK-3’te yer almakta olup özet bilgi ise Tablo 17’de sunulmuştur.

Fuar katılımlarında etkinlik başına destek miktarı 15.000 ABD Doları olup yılda on sefere kadar verilebilmektedir. Yapılan görüşmelerde bu meblağın fuar stantlarının ücretlerini karşılama hususunda yeterli bir tutar olduğu ifade edilmiş ancak fuarlara katılım için verilen desteğin uluslararası ulaşım ve konaklama harcamalarını kapsamamasının uygulamada sorun oluşturduğu belirtilmiştir. Mevcut uygulama üniversitelerin yurt dışı eğitim fuarlarına katılımı konusunda bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Eğitim fuarlarına katılım için, etkinlik öncesinde ücret talep edilmekte ve söz konusu ücret öncelikle üniversite tarafından ödenmekte, sonrasında ise faturanın Ekonomi Bakanlığına ibraz edilmesi suretiyle üniversiteye geri ödeme yapılmaktadır. Ayrıca Ekonomi Bakanlığı teşvikleri kapsamında yapılan tüm harcamaların geri ödemesi yapılmamaktadır.

Tablo 17: Ekonomi Bakanlığının Eğitim Sektörüne Yönelik Destekleri – Özet

Destegin Adı	İçerik ve Açıklama	Destekten Faydalananlar	Destek Oranı	Maksimum Destek Tutarı (\$) / Yıl
Rapor alımı	Bakanlık tarafından ön onay verilen sektör, ülke, mevzuat ve yatırım raporları alımı desteklenir.	EK, İK, DEK	EK: %60 İK: %70 DEK: %100	EK: 100 bin İK: 300 bin DEK: 60 bin
Yurt Dışı Tanıtım	Yurt dışında yapılan tanıtımlara ilişkin reklam, pazarlama, danışmanlık, tanıtım ve organizasyon giderleri desteklenir.	EK, İK, DEK	EK: %50 İK: %70 DEK: %100	EK: 300 bin İK: 500 bin DEK: 150 bin
Arama Motoru	Google, Yahoo vb. arama motorlarında yapılan reklam ve arama ağı reklamı giderleri desteklenir.	EK, İK, DEK	EK, İK: %50 DEK: %100	EK, İK: 100 bin DEK: 50 bin
Fuar Organizasyon	Fuar, kongre, konferans vb. etkinliklere ilişkin katılım maliyeti desteklenir.	EK, İK, DEK	EK, İK: %70 DEK: %100	EK, İK: Etkinlik başına yılda en fazla 15 bin DEK: 15 bin (Yılda en fazla 10 adet)
Yurt Dışı Birim	Birimlerin yıllık kira gideri desteklenir.	EK, İK, DEK	EK: % 60 İK: %70 DEK: %100	EK: 200 bin/birim İK: 300 bin/birim DEK: 60 bin (Yıllık) Bir birim 4 yıl Toplam 10 birim

EK: Eğitim Kurumları, İK: İşbirliği Kuruluşu, DEK: Devlete Ait Eğitim Kurumu

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı internet sitesindeki bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Ekonomi Bakanlığı teşviklerinin uygulamasına ilişkin olarak teşvik sisteminin ve ilgili mevzuatın üniversiteler tarafından yeterince bilinmediği çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir. Üniversitelerin mevcut sisteme yönelik eleştirilerine karşılık Ekonomi Bakanlığı tarafından ise eğitim kurumlarının yapmış olduğu başvuruların büyük bir kısmında Tebliğ kapsamında talep edilen bilgi ve belgelerin çoğunun eksik olarak gönderildiği ve çoğu kurum/kuruluşta konuyla ilgili bir muhatap bulunmadığı belirtilmiştir. Bu gibi nedenlerle başvuru sürecinin uzadığı görülmektedir. Bu kapsamda yurt dışına açılmak isteyen ilgili üniversitelerin teşvik başvuruları konusunda sorumlu birimlerinin kapasiteleri artırılmalıdır. Ayrıca, üniversitelerin Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen desteklerden faydalanma konusunda yaşadıkları sorunları gidermek üzere eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Üniversiteler, uluslararası öğrencilere yönelik yapılan ve yapılması planlanan faaliyetler, uluslararası öğrenci sayısında göstermiş oldukları artış vb. performans kriterleri göz önünde tutularak bütçe imkânları çerçevesinde mali olarak desteklenmelidir. Ekonomi Bakanlığının teşvik uygulamasından farklı olarak önerilen mali desteklerin harcama yapılmadan önce verilmesi önem arz etmektedir.

Üniversitelerin ağırlıklı olarak eğitim fuarlarına katılım konusundaki teşviklerden faydalanmak için başvuru yaptığına, uluslararası pazara girerken kullanabilecekleri temel bilgileri içeren ve strateji oluşturmalarına katkı sağlayabilecek raporların alınması ve yurt dışı tanıtım gibi diğer desteklere ilgi göstermediği anlaşılmıştır. Tanıtım konusunda fuar dışındaki tanıtım araçları da üniversitelerin uluslararasılaşma stratejileri çerçevesinde etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımına yönelik faaliyetlerin yanı sıra uluslararası öğrencilere hitap edecek, öğrenim gördükleri süreçte hayatlarını kolaylaştıracak uygulamalar geliştirilmesi gibi tanıtıma katkı sağlayacak yenilikçi projelere de destekler sağlanabilir.

Türk yükseköğretim sisteminin tanıtılmasına ve uluslararası öğrenci çekme faaliyetlerine katkıda bulunan şirketlere ve STK'lara da şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri gözetilerek aynı (tanıtım materyali, fuar yeri vb.) ve nakdî destek verilmesi, yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren STK'lar ve eğitim şirketleri ile işbirliği içinde reklam ve tanıtım faaliyetleri yürütülmesi düşünülebilir.

Ayrıca, yurt dışındaki temsilciliklerimizin (büyükelçilikler, eğitim müşavirlikleri, TİKA temsilcilikleri, YEE merkezleri gibi) tanıtım çalışmalarına daha fazla katkı vermeleri (tanıtım materyalinin dağıtılması, üniversite günleri düzenlenmesi gibi) sağlanabilir. Bu kapsamda TİKA, YEE gibi kuruluşlar çatısı altında yurt dışı tanıtım faaliyetlerinde yararlanmak üzere irtibat ofisleri kurulmasına yönelik stratejiler geliştirilebilir.

Avustralya, Kanada gibi uluslararası öğrenci çekme konusunda yoğun çaba gösteren ve başarılı olan bazı ülkeler eğitim fuarlarında pavyon kiralayarak ülkelerindeki üniversitelerin kullanımına sunmakta ve tanıtım materyali sağlamaktadır. Benzer şekilde, Türk üniversiteleri fuar organizasyonlarına toplu katılım sağlamaları hususunda teşvik edilmesi, üniversiteler arasında tanıtım faaliyetleri çerçevesinde eşgüdüm ve işbirliği sağlanması ve gerçekleştirilen faaliyetlerin verimliliğinin periyodik olarak raporlanması değerlendirilmelidir.

Malezya Yükseköğretim Bakanlığının ülkeleri inceleyerek, hangi ülkelerde düzenlenen fuarlarda stant açılacağını belirlediği ve bu faaliyetler için kaynak ayırdığı ifade edilmiştir. Aynı bakanlığın bütçesinden üniversite tanıtımları da desteklenmektedir. Ayrıca, Malezya üniversitelerinin katıldığı yurt dışı eğitim fuarlarına Yükseköğretim Bakanlığından üst düzey temsilciler katılım sağlamak ve fuara gelen heyet üyeleri bölgedeki üniversite ve liseleri ziyaret ederek tanıtım faaliyetlerini yürütmektedir.

Eğitim fuarlarında sadece üniversitelerin değil ülkelerin de tanıtımlarının yapıldığı dikkate alınarak fuarlar için verilen desteklerin artırılması ve daha nitelikli tanıtım yapılması gerekmektedir. Fuarların düzenlendiği ülkelere Malezya örneğinde olduğu üzere fuarla eşzamanlı olarak yükseköğretim kurumlarından üst düzey temsilcilerin katılımının ve bu temsilcilerin o ülkedeki önemli üniversite ve liseleri ziyaret etmelerinin sağlanması tanıtım açısından faydalı olacaktır. Tüm bu tanıtım çalışmalarında fuar yapılan ülkedeki Türk dış temsilciliklerinin desteklerinin alınması son derece önemlidir.

Benzer şekilde, tanıtım çalışmalarına katkı sağlamak üzere, diğer ülkelerden Türkiye'ye gelen üst düzey yöneticilerin, akademisyenlerin ve bürokratların uluslararası öğrenci çekme potansiyeli yüksek olan üniversiteleri, teknoloji geliştirme bölgelerini ve araştırma merkezlerini ziyaret etmeleri sağlanabilir.

Eğitim şirketleriyle yapılan görüşmelerde yurt dışından öğrenci çekebilmek için bazı üniversiteler ile ortak çalışmalar yürütüldüğü ifade edilmiştir. Bu çalışmalarda ABD'deki üniversitelerin kullandıkları model ve sözleşmelere benzer yöntemler (acentelere verilen pay, primler vs.) kullanılmaktadır.

Uluslararası öğrenci çekme konusunda faaliyet gösterecek, belli standartları taşıyan şirketlerin kurulması ve bu şirketlerin üniversitelerle ortak çalışmaları teşvik edilebilir. Türkiye'den yurt dışına öğrenci gönderen eğitim şirketleri de bu kapsamda değerlendirilebilir.

Öğrenciler için önemli bir maliyet unsuru olan ulaşım konusunda, Türk havayolu şirketleriyle görüşülerek uluslararası öğrenciler için özel indirimli tarifelerin uygulanması sağlanabilir.

3.2.3.2 İnternet siteleri ve sosyal medya

Yükseköğretimin uluslararasılaşması konusunda en etkili tanıtım internet ortamında yapılmaktadır. Bazı ülkelerde yükseköğretim sisteminin tanıtımına yönelik internet siteleri bulunmaktadır. Bu siteler vasıtasıyla öğrencilere yönelik yönlendirme ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir.

Türk üniversitelerinin tanıtımında kurumsallaşma adına YÖK tarafından 'Study in Turkey' (www.studyinturkey.gov.tr) adlı internet sitesi 2013 yılında kullanıma açılmıştır. 'Key for Future (Geleceğin Anahtarı)' sloganı ile Türkiye'ye uluslararası öğrenci çekmeyi hedefleyen site Türkçe, İngilizce ve Rusça dillerinde hizmet vermek üzere tasarlanmıştır. 'Meeting Point (Buluşma Noktası)' markası ile oluşturulan konsept yükseköğretimde uluslararası alanda Türkiye'nin buluşma noktası olması amacını taşımaktadır. Ayrıca, 'Study in Turkey' projesi kapsamında 'Türkiye'de Öğrenci Olmak HARİKA (Being a Student in Turkey AMAZING)' marka çalışması yapılmış ve Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça, Rusça, Boşnakça broşürler hazırlanmıştır.

Türk üniversite sisteminin markalaşması ve ortak başvuru sistemi oluşturulması bağlamında önemli bir adım olan bu girişimin, Türkiye'nin tanıtımı kapsamında değerlendirilerek daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda YÖK tarafından başlatılan 'Study in Turkey'in kapsamının genişletilmesi ve özellikle sitenin geliştirilerek uluslararası öğrencilerin tüm sorularına cevap verebilir hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bunun yanında öğrencilerin Türkiye'ye gelmesi sonucu onların birer gönüllü elçi misyonlarını da dikkate alarak, uluslararası öğrencilerin kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ve adaptasyon sürecini hızlandırabilecek uluslararası öğrenci kulüplerinin de 'Study in Turkey' kapsamında geliştirilmesi gerekmektedir.

Üniversitelerin kendi internet sayfalarında yabancı dillerde tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Ancak bu sitelerin ihtiyacı karşıladığını ve güncel bilgi içerdiğini söylemek güçtür. Ayrıca, DEİK-EEİK koordinasyonunda hazırlanan "studyinturkey.org.tr" ve bir eğitim şirketi tarafından hazırlanan "studyinturkey.com" siteleri bulunmaktadır.

Ülkemizdeki örnekler incelendiğinde uluslararası örneklerine kıyasla bu çalışmaların istenilen etkinlikte olamadığı ve tek durak özelliğini taşımadığı, daha ziyade yönlendirme fonksiyonu üstlendiği söylenebilir. Bu çerçevede Türkiye'nin tanıtımına hizmet etmek üzere var olan tanıtım siteleri/portalları tek durak özelliği taşıyacak biçimde geliştirilmelidir.

Study

Life in Turkey

Why Turkey?

İnternet sitesinin yanı sıra hitap edilen kitlenin yoğun olarak kullandığı sosyal medya araçları da tanıtımda etkin olarak kullanılmalıdır. Sosyal medya araçlarından etkili bir şekilde faydalanılmadığı ve hedef kitleye doğrudan etki edecek tanıtım araçlarının yeterli düzeyde kullanılmadığı değerlendirilmektedir. Bu sebeple tanıtım araçları çeşitlendirilmeli ve Türkiye’de yükseköğrenim seçeneği Türkiye’ye öğrenci gönderme potansiyeli olan ülkelerdeki hedef kitlenin yoğun olarak kullandığı internet sitelerinde daha görünür hale getirilmelidir.

ABD

İNGİLTERE

GÜNEY KORE

AVUSTRALYA

Öğrenci memnuniyetinin tanıtım ve imaj açısından çok önemli olduğu dikkate alınarak olumlu tecrübelerin tanıtım faaliyetlerinde kullanılması düşünülmelidir. Bu çerçevede, tanıtım materyallerinde başarı hikâyelerinin paylaşılması faydalı olacaktır.

Tanıtım için ABD, İngiltere, Güney Kore ve Avustralya gibi ülkelerdekine benzer bir internet sitesi/portali oluşturulmalı ve tanıtımda bu araçtan etkili bir şekilde yararlanılmalıdır.

Kutu 9: Bazı Ülkelerin Tanıtım Amaçlı İnternet Siteleri

ABD (EducationUSA - www.educationusa.info): EducationUSA, ABD'deki kolej ve üniversitelere başvuru süreçlerinde doğru, kapsamlı ve güncel bilgiye sahip ağ yapısıyla 170 ülkede hizmet vermektedir. Uluslararası Eğitim Enstitüsü (Institute of International Education – www.iie.org) tarafından hazırlanan EducationUSA web sitesi ABD ile diğer ülkeler arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek amacıyla Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültür İşleri Bürosu tarafından finanse edilmektedir.

İngiltere (EducationUK - www.educationuk.org): British Council tarafından hazırlanan site farklı dillerde ülkelere özgü bilgi sunmakta olup arama özellikleri ile İngiltere'deki 3 bin burs ve 150 bin program hakkında bilgiye erişim imkanı vermektedir. Ayrıca sitede başvuru, vize ve burslar hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Güney Kore (Study in Korea - www.studyinkorea.go.kr): Çevrimiçi tek durak ofis olarak hizmet veren internet sitesi Güney Kore Eğitim Bakanlığına bağlı olan Ulusal Uluslararası Eğitim Enstitüsü (NIIED) tarafından yönetilmektedir. 2004 yılında başlatılan “Kore’de Eğitim Projesi” ile yurt dışına öğrenci gönderen ülke konumundan yurt dışından öğrenci alan ülke politikasını hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda kurulan web sitesinde Kore’de yaşam ve üniversiteler hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin kendilerine uygun programı seçmesine yardımcı olmaya çalışan sitede üniversite ve vize başvurularına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Fransa (Campus France - www.campusfrance.org): Fransa’da yüksek eğitim görmek isteyen öğrencilere rehberlik ve yardım etmeyi amaçlamaktadır. 110 ülkede kurulu ofislerinde ve internet aracılığıyla öğrencilere destek olmaktadır. Campus France vize başvurusu, diploma, sertifika ve diğer belgelerin kontrolü, adayların dil seviyelerinin ölçülmesi konularında da görev üstlenmektedir.

Rusya (russia.edu.ru): Rusya Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlığının resmi sitesidir. Türkçe dâhil olmak üzere toplam 16 dilde hizmet vermektedir. Rusya’daki yükseköğretim kurumlarının üniversite, enstitü ve akademi bazında veri tabanları sitede yer almaktadır. Rusya’da eğitim görmek isteyen bir öğrenci başvuracağı eğitim kurumuna ait bilgileri buradan öğrenebileceği gibi sürece ilişkin her konuda danışabileceği mercilerin irtibat bilgilerine de bu veri tabanından ulaşabilmektedir. Vize ve pasaport gibi bürokratik işlemlerle ilgili izlenmesi gereken süreç anlatılmaktadır. Sitede ayrıca Rusya ve Rus dili hakkında bilgiler yer almaktadır.

Yeni Zelanda (Study in New Zealand - www.nzeducated.com): Uluslararası eğitim konusunda temsil ve tanıtım yapmak amacıyla kurulan Education New Zealand tarafından oluşturulan sitede eğitim kurumlarında sunulan programlar, burslar, konaklama, akademik takvim, ücretler, başvuru gibi konularda bilgi sunulmaktadır.

Avustralya (Study in Australia - www.studyinaustralia.gov.au): Avustralya hükümeti tarafından uluslararası öğrencilere yönelik kurulan resmi internet sitesidir. Site eğitim sistemi ve ücretleri, burslar, başvuru süreci, vize çeşitleri ve mezuniyet sonrası hakkında bilgiler içermektedir.

Kaynak: İlgili kurumların internet sitelerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

3.3 Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Öğrenciler İçin Hazır Hale Getirilmesi

Yükseköğretimin başarılı bir şekilde uluslararasılaşmasında; üniversitelerin fiziki ve akademik altyapısının ve sosyal imkânlarının uluslararası öğrenciler için hazır hale getirilmesi, İngilizce ve diğer temel dillerde eğitim imkânı sağlanması, fiyatlandırma ve diplomaların diğer ülkelerde tanınması ön koşul olarak görülmektedir.

3.3.1 Barınma ve sosyal ihtiyaçlar

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, barınma konusunun öğrencilerin en çok sorun yaşadığı alanlardan biri olduğu ve uluslararası öğrenciler ile ailelerinin eğitim için ülke tercihinde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin üniversitelerden ve yurtlardan beklentileri, geldikleri ülkelerin kültürel yapısı, gelişmişlik durumları ve hayat standartlarına paralel olarak farklılık gösterebilmektedir.

YURTKUR Yurt İdare ve İşletme Yönetmeliği'nin 8'inci maddesi, 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uyarınca, burslu uluslararası öğrenciler ve Yükseköğretim Kurulu tarafından yürütülen uluslararası değişim programlarından yararlanacak uluslararası öğrenciler için gerektiği kadar kontenjan ayrılmaktadır. Uluslararası öğrencilere ayrılan yatak sayısı ile gerçek ve tüzel kişilerle YURTKUR arasında yapılan protokollerdeki özel hükümlere göre ayrılan yatak sayısı dışında kalan boş kontenjanın yüzde 1'i de diğer uluslararası öğrencilere tahsis edilmektedir. Yurt başvuruları elektronik ortamda alınmakta olup öğrenciler yurt dışından da başvurularını yapabilmektedir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla 131 ülkeden gelen 3.278 kız, 6.434 erkek olmak üzere toplam 9.712 uluslararası öğrenciye YURTKUR yurtlarında barınma imkânı sağlanmaktadır. Bu sayı ülkemizde eğitim gören uluslararası öğrencilerin yüzde 20,15'ine karşılık gelmektedir.

YURTKUR yurtları dışında Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi gibi bazı üniversitelerin kendilerine ait yurtları bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde üniversitelerin yurt konusundaki eksikliklerini gidermek için yeterli bütçelerinin olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, yurt işletme konusunda tecrübe ve kapasite sahibi olmayan bazı üniversitelerin kampüslerine YURTKUR tarafından yurt yapılmasını ve işletilmesini tercih ettikleri ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, YURTKUR, YÖK ve üniversiteler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi önemli görülmektedir. Barınma imkanlarının öğrencilerin ülke tercihlerinde ve eğitim süreçlerini başarılı bir şekilde tamamlamalarında önemli bir rol oynadığı göz önünde bulundurularak gerek YURTKUR gerek üniversite yurtları tüm fiziki koşulları ve sosyal imkanlarıyla beklentileri karşılayacak şekilde iyileştirilmelidir.

Artan yurt ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla son yıllarda yurt yapımının kamu-özel sektör işbirliğiyle gerçekleştirilmesinin önü açılmıştır. Bu çerçevede; fiziki koşulların iyileştirilmesi yanında verilen hizmetin kalitesinin de artırılması için, özel sektör tecrübesinden faydalanılması hedeflenmiştir. 351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu'nda 25/11/2010 tarihli ve 6082 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle; Yüksek Planlama Kurulunun karar vermesi halinde ihale ile belirlenecek gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine kırk dokuz yılı geçmemek şartıyla belirli süre ve bedel üzerinden kiralama karşılığı yurt binası yaptırılabilmesi düzenlenmiştir. Ancak söz konusu Yap-Kirala modelinin uygulama esas ve usulleri henüz belirlenmemiş olup, bu sebeple bu modelle yapımına başlanmış bir proje bulunmamaktadır. Yine 3996 sayılı Kanun'da

3/4/2013 tarihli ve 6456 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle de yurtların Yap-İşlet-Devret modeliyle gerçekleştirilebileceği düzenlenmiştir. Yap-Kirala ve Yap-İşlet-Devret modellerinin yurt yapımı konusunda hayata geçirilmesi halinde, uluslararası öğrencilerin barınma ihtiyacının da bir ölçüde iyileştirilebileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesinde 10/09/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle belediyelere yükseköğretim öğrenci yurtları yapma ve yaptırma yetkisinin tanınmasının da barınma sorununun çözümüne katkı sağlaması beklenmektedir.

YURTKUR tarafından Türkiye’ye aileleriyle birlikte gelen öğrencilere gerekli nitelikte mekân bulunmamasından dolayı barınma olanağı sunulamamaktadır. Ancak, lisansüstü öğrencilere bazı üniversitelerde kısıtlı sayıda lojman ve benzeri kalacak yer tahsis edilmektedir.

Yurt dışındaki birçok üniversitenin, en azından ilk yıl uluslararası öğrencilere kalacak yer garantisi verdiği göz önüne alındığında, üniversiteler ve YURTKUR’un Türkiye’yi cazip kılmak için uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye geldiği ilk yılda garantili konaklama imkanları sağlaması gerektiği düşünülmektedir.

Profesyonel şekilde yürütülen bir uygulama olmamakla birlikte bazı üniversiteler öğrenci ofisleri aracılığıyla kampüs dışı barınma imkanları konusunda uluslararası öğrencilere yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu çerçevede uluslararası öğrenci sayısı fazla olan ABD ve İngiltere üniversitelerindeki uygulamalar örnek alınarak barınma konusunda öğrenci ofisleri aracılığıyla verilen hizmetler geliştirilmelidir. Yapılan görüşmelerde öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak, uygun şekilde tasarlanmış yaşam alanlarının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Özellikle batılı ülkelerde yaygın olan ve kültürel etkileşime de katkı sağlayan aile yanında konaklama seçeneği değerlendirilmelidir. Ayrıca, ailesiyle gelen uluslararası öğrencilerin barınma sorunlarına çözümler üretilmelidir.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, barınma konusunda yaşanan sorunlar nedeniyle öğrencilerin kendi ülkelerinden gelen diğer öğrencilerle beraber yaşamayı tercih ettikleri belirtilmiştir. Bu durumun diğer öğrencilerle iletişimi ve Türkçe öğrenimini olumsuz etkilediği görülmektedir.

Ankara’daki uluslararası öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada öğrencilerin yaşadıkları yerlerin üniversiteye, şehir merkezine ve arkadaşlarına yakın olmasının yer seçiminde önemli bir kriter olduğu belirtilmektedir.³⁰ Bu çerçevede, öğrenci yerleşkelerinin belirlenmesinde bu faktörlerin dikkate alınması ve özellikle kız öğrencilerin güvenlik endişelerinin giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca, üniversite yerleşkeleri ve yurtlar, uluslararası öğrencilerin yaşamlarını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir. Örneğin yurtlar, idari ofisler ve kütüphanelerde yabancı dil bilen personel istihdam edilmesi, yönlendirme levhalarının Türkçenin yanı sıra İngilizce olması, başka dinlere mensup öğrenciler için ibadethane sağlanması ve ders dışı sosyal imkânlar gibi konularda iyileştirmeler yapılması gerekmektedir.

Öğrencilerin üniversite dışındaki sosyal hayatını destekleyecek programlar düzenlenmeli, diğer öğrenciler ve toplumla kültürel etkileşime girecekleri ortamlar yaratılmalıdır. Öğrencilere yaşayacakları kültür şokunu atlatmaları için yardımcı olacak oryantasyon hizmetleri sunulmalıdır. Öğrencilere Türk kültürüne ve şehir hayatına ilişkin pratik bilgiler verilmelidir. Örneğin, bulundukları şehirde temel bazı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yerler başlangıçta gezdirilebilir.

³⁰ Apaydın, Erhan ve diğ. 2012, s. 111.

Ayrıca, bu kapsamda gerçekleştirilecek etkinliklerin sonuçları değerlendirilmeli, örnek uygulamalar yükseköğretim kurumlarında yaygınlaştırılmalıdır.

Üniversitelerde faaliyet gösteren öğrenci topluluklarına uluslararası öğrencilerin katılımının sağlanmasının sosyalleşme, dil öğrenme ve akademik başarı üzerinde olumlu etkileri olacaktır. Ayrıca, uluslararası öğrencilerin kendi topluluklarını kurmaları özendirilerek ülkelerinin önemli günlerinde etkinlikler düzenlemeleri için destek verilmelidir.

Uluslararası öğrencilerin talep ve sorunlarının üniversitelerin ilgili birimlerine ulaştırılmasında kolaylık sağlamak üzere her ülkeden öğrenci temsilcileri seçilmesi ve bu temsilcilerle periyodik toplantılar düzenlenmesi faydalı olabilir. Periyodik olarak bu temsilcilerle toplantılar yapılarak, uluslararası öğrencilerin talep ve sorunlarının üniversitelerin ilgili birimlerine ulaştırılması kolaylaştırılabilir.

3.3.2 Öğrenci ofisleri, rehberlik ve mezun hizmetleri

Uluslararası öğrenciler, yeni bir kültürle ilk temaslarından itibaren eğitim sürecinin tamamında kendilerine yol gösterecek ve sorunlarına çözüm bulacak bir yapıya ihtiyaç duymaktadır. Yurt dışındaki uygulamalarda uluslararası öğrenci ofisleri olarak adlandırılan birimler oryantasyon süreci dahil olmak üzere öğrencilerin eğitim gördükleri süre zarfında önemli bir rol üstlenmektedir.

Bazı Türk üniversitelerinde yurt dışındakilere benzer şekilde faaliyet gösteren uluslararası öğrenci ofisleri bulunmaktadır. Bu konuda vakıf üniversiteleri genel olarak daha başarılı uygulamalar yürütürken devlet üniversiteleri önemli sorunlarla karşılaşmaktadır. Devlet üniversitelerinde uluslararası öğrencilerle umumiyetle “Öğrenci İşleri Daireleri” ilgilenmektedir. Ancak bu birimlerde yabancı dil bilen personel sayısının yetersizliği ve altyapı eksiklikleri gibi sorunlar nedeniyle verilen hizmet gereksinimleri karşılamamaktadır. Yapılan görüşmelerde, bu konudaki en önemli sorunlardan birinin mevcut mevzuatta üniversitelerin idari yapılanması içinde uluslararası öğrenci birimlerine (Erasmus ofisleri dâhil olmak üzere) yer verilmemesi olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda, üniversiteler bünyesindeki Erasmus koordinatörlükleri ve uluslararası öğrenci ofisleri resmi bir statüye kavuşturulmalıdır. Bu birimlerin verdikleri hizmetlerin nitelikleri ve standartları da hazırlanacak kılavuz ve yardımcı dokümanlarla YÖK, Ulusal Ajans, YTB ve diğer ilgili kurumlar tarafından belirlenmelidir. Ayrıca, bu birimlere yönelik eğitim ve seminerler düzenlenerek kapasitelerinin gelişmesine katkı sağlanmalıdır.

Üniversitelerde uluslararası öğrenciler ile yabancı öğretim üyeleri ve araştırmacılara rehberlik edecek ve özellikle ülkeye ilk geldiklerinde yardımcı olacak birimler oluşturulmalı, var olanların fiziki ve idari kapasiteleri geliştirilmelidir. Bu birimlerin aday öğrencilerle doğrudan ve sürekli iletişim kurabilecek şekilde yapılanması sağlanmalıdır. Rehberlik hizmetleri gerektiğinde öğrencilere kendi ülkelerinde verilmeli ve Türkiye’ye daha hızlı uyum sağlamalarına yardımcı olacak oryantasyon programlarını da kapsamalıdır.

Uluslararası öğrencilere rehberlik yapan birimler öğrencinin kabul, vize, sağlık sigortası ve çalışma izni gibi kamu kuruluşları nezdindeki bürokratik işlemlerinde yol göstermeli ve yardımcı olmalıdır. Bu çerçevede, uluslararası öğrenci ofislerinde bilgilendirmenin ötesinde hizmet verebilecek uzmanlar istihdam edilmelidir. Yabancı dil sorunun aşılması bu konuda ilk şart olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle üniversitelere yabancı dil bilen nitelikli eleman alımı için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Yine tecrübeli (üst sınıflarda okuyan, Türkçe anlama ve konuşma düzeyleri yüksek olan) uluslararası öğrencilerin de bu birimlerde görev alarak yeni gelen öğrencilere rehberlik yapmaları faydalı olacaktır.

Düzenli olarak yapılacak anketlerle uluslararası öğrencilerin ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri hakkında bilgi toplanmalıdır. Üniversitelerdeki öğrenci işleri ve/veya uluslararası öğrenci ofislerindeki nitelikli idari personel eksikliği akademik personel ile giderilmeye çalışılmakta olup bu durum akademisyenlerin vaktinin önemli bir kısmını idari işler için harcamasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, idari kadro sayısının sınırlı olması ve üniversitelerin gelişmesine paralel olarak artırılmaması önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Bu kapsamda, uluslararası öğrenciler konusunda deneyim ve kapasite sahibi olan üniversitelerden ODTÜ’de, Uluslararası Öğrenci Ofisi yanında öğrencilerin adaptasyonuna ve kendilerini geliştirmelerine destek veren Öğrenme ve Öğrenci Gelişim Birimi (ÖGEB) bulunmaktadır. ÖGEB yaptığı faaliyet ve etkinliklerle yurt dışından gelen öğrencilerin oryantasyonuna katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Erasmus Programı kapsamında gelenler ve diğer uluslararası öğrencilerin memnuniyetini değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Yükseköğretimin uluslararasılaşması ve yabancı uyruklu öğrencilere yönelik eğilim ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi hedefi doğrultusunda, öncelikli sorumluluğun üniversitelere ait olduğu ve üniversiteler arası işbirliği ve eşgüdümün geliştirilmesinin sürece katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği uluslararası öğrenci değişim programları çerçevesinde üniversitelerin Değişim Programları Koordinatörleri ve çalışanlarının katılımıyla yapılan yıllık değerlendirme toplantılarına benzer bir organizasyonun, değişim programları dışında eğitim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerle ilgilenen birim çalışanları için de gerçekleştirilmesi üniversiteler arasında bilgi ve deneyimlerin paylaşılması açısından fayda sağlayacaktır.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, özellikle lisans düzeyindeki uluslararası öğrencileri dinleyecek ve rehberlik edecek birimler ve/veya kişiler (tutorship) olmasının öğrenciler üzerinde olumlu etki yaptığı belirtilmiştir. Türkiye Diyanet Vakfı bursları ile gelenlerin başarı oranlarının yüksek olmasında öğrencilerle yakından ilgilenilmesinin ve 20-30 kişilik gruplara bir danışman atanmasının önemli bir etken olduğu Vakıf yetkililerince ifade edilmiştir.

Üniversitelerin uluslararasılaşması kapsamında ele alınması gereken hususlardan biri de mezun öğrencilerle irtibatın sürdürülmesidir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, Türkiye’de eğitim almış öğrencilere ilişkin hâlihazırda bir mezun envanteri bulunmadığı belirtilmiştir. Çeşitli ülkelerde Türkiye Mezunları Derneği kurulması ve desteklenmesi yönünde TİKA ve YTB’nin çalışmaları bulunmaktadır. Ancak, bazı ülkelerde mezunların Türkiye’yle bağlarını sürdürmesine yönelik çalışmalar hakkında tereddüt ve şüpheler olduğu, yürütülen faaliyetlere ilişkin tepkiler alındığı belirtilmiştir. Bu durumlarda üniversitelerin mezun dernekleri vasıtasıyla mezunlarla ilişki kurulmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Öğrenciler Türkiye’den ayrılmadan mezun derneklerine kayıtları yapılmalıdır. Mezunlara ilişkin bilgiler (iletişim bilgileri, çalıştıkları kurumlar gibi) güncel olarak tutulmalıdır. Üniversiteler, mezun derneklerinin yurt dışında faaliyet göstermelerini teşvik ederek uluslararası öğrencilerle bağlarını korumak ve geliştirmek üzere çalışmalar yürütmelidir. Mezun derneklerinin diğer ülkelerde (bölgesel ölçekte de olabilir) etkinlikler yapması teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Bu kapsamda, YEE’nin kültür merkezleri sosyal mekân olarak kullanılabilir. Ayrıca, mezun derneklerinin internet sayfaları olmalı, faaliyetler ve bilgilendirme için bilişim teknolojileri ve sosyal medya etkin olarak kullanılmalıdır. Üniversitelerin periyodik yayınları mezunlara ulaştırılmalıdır.

Diğer ülkelerdeki bilimsel etkinlikler, resmi görüşmeler veya tanıtım amaçlı ziyaretlerde üniversite yetkililerinin, o ülkede Türkiye’den mezun olmuş kişilerle irtibata geçerek mezunları bir araya getirecek programlar yapmaları sağlanmalıdır.³¹

³¹ Misafir Öğrencilerin ve Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi, Polis Akademisi Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi, 2013, s. 27.

3.3.3 Fiyatlandırma

Öğrencilerin üniversite ve ülke tercihlerinde bir diğer önemli etken öğrenim ücretleridir. OECD tarafından yayımlanan *Education at a Glance – 2014* isimli Raporda yer alan OECD üyesi ülkelerle G-20 ülkelerinin uluslararası öğrencilere yönelik fiyatlandırma politikaları Tablo 18’de özetlenmiştir. Uluslararası öğrencilerden alınan ücretler öğrencinin geldiği ülke, kayıtlı olduğu program ve başarı durumuna göre değişmektedir. Raporda, çoğu AB ülkesinin diğer AB ülkelerinden gelen öğrencileri yerli öğrencilerle aynı statüde değerlendirdikleri belirtilmektedir. Ayrıca bazı ülkelerde uluslararası öğrencilere özel burs programları uygulanmakta ve eğitim ücretinin bir kısmı veya tamamı sübvansede edilmektedir (Bkz. Tablo 19).

Tablo 18: OECD ve G-20 Ülkelerinin Fiyatlandırma Politikaları

Uluslararası öğrencilerden yerli öğrencilere kıyasla daha yüksek ücret alan ülkeler	ABD, İngiltere, Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Danimarka, İrlanda, Hollanda, Polonya, İsveç, Yeni Zelanda, Rusya Federasyonu, Türkiye
Fiyatlandırma hususunda uluslararası-yerli öğrenci ayrımı yapmayan ülkeler	Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Güney Kore, Meksika, İspanya, İsviçre
Ücret almayan ülkeler	Finlandiya, İzlanda, Norveç

Kaynak: OECD, 2014, s. 348.

OECD’nin aynı Raporunda öğrenim ücreti almayan ülkelerdeki uluslararası öğrenci sayılarında son yıllarda yaşanan artışın yükseköğrenim maliyetlerinin devlete getirdiği yükü artırması nedeniyle fiyatlandırma konusunda ülkelerin farklı politika arayışlarına girdiği belirtilmektedir. 2006-2007 öğrenim dönemi öncesinde ücret uygulamama yönünde bir politika izleyen Danimarka, fiyatlandırma politikası konusunda değişikliğe gitmiş ve uluslararası öğrencilerden yerli öğrencilere kıyasla daha yüksek ücret alan ülkeler grubuna dahil olmuştur. Danimarka gibi İsveç de fiyatlandırma politikasını değiştirmiştir. Halihazırda öğrenim ücreti almayan ülkeler grubunda yer alan Finlandiya’da da tüm bu uygulamalara paralel olarak fiyatlandırma politikası konusunda tartışmalar devam etmektedir.

Tablo 19: Uluslararasılaşmada Öne Çıkan Ülkelerdeki Yükseköğrenim Ücretleri

Ülkeler	Fiyatlandırma
ABD	ABD’de fiyatlandırma konusunda ulusal bir politika bulunmamaktadır. Uluslararası öğrencilere yönelik fiyatlar üniversiteler ve eyaletlere göre farklılaşmıştır. Dünya üniversiteleri sıralamasında en üst basamaklarda bulunan Massachusetts Institute of Technology (MIT) öğrenim ücretlerini 2013-2014 öğrenim döneminde yıllık 43.210 ABD Doları olarak belirlemişken, bu tutar diğer üniversitelerde yıllık 6.240 ABD Dolarına kadar inebilmektedir. Bu fiyatlar arasında, öğrenim görmek isteyenlerin tercihi göre çeşitli üniversite seçenekleri bulunmaktadır.
Fransa	Öğrenciler üniversiteler için sadece 175 ile 550 Avro arasında değişen yıllık bir eğitim harcı ödemektedir. Özel okullar ve “Grands Ecoles” ler için de ücretler yıllık 300 ile 15.000 Avro arasında değişmektedir. Devletin her yıl Fransız ya da yabancı öğrenci başına sağladığı katkı ortalama 8.000 ile 14.000 Avro arasındadır.
İngiltere	Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile olmayan ülkelere gelen öğrencilere yönelik fiyat farklılaşması vardır. Yıllık üniversite ücretleri sosyal bilim alanları için 9.000-10.800 £, mühendislik ve doğa bilimleri alanları için 10.200-13.800 £, klinik alanlar için ise 23.000-26.000 £ tutarlarında gözlenmektedir.
Güney Kore	Öğrenim ücretleri özel ve kamu üniversiteleri ve bölümler itibarıyla farklılaşmaktadır. Dönemlik ücretler kamu üniversitelerinde 2.000 – 5.100 ABD Doları arasında değişmektedir, özel üniversitelerde ise 3.000 – 7.000 ABD Doları olarak gözlenmektedir.
Hollanda	2014-2015 öğrenim döneminde yükseköğrenim programlarının çoğunda eğitim ücreti yıllık 1.906 Avrodur. Bazı istisnalar ve özel üniversitelerde ise ücretler genellikle daha pahalıdır. Fakat standart ücretlerin iki katından fazla olmayıp yıllık 9.000 Avroyu geçmemektedir. Ücretler devlet tarafından belirlenir ve enflasyon oranında her yıl artırılır.
Japonya	Yükseköğretim ücretleri devlet üniversiteleri ile özel üniversitelerde farklılık göstermektedir. Lisans program ücretleri devlet üniversiteleri için yıllık 10.000 ABD Doları civarında iken, özel üniversitelerde bu tutar eğitim alınacak bölümlere göre yüksek seviyelere çıkabilmektedir. Tıp ve diş hekimliği bölümlerinde 50.000 ABD Doları üzerinde gözlemlenen özel üniversite eğitim ücretleri, sosyal bilim dallarında 12.000-13.000 ABD Doları civarındadır. Yüksek lisans ve doktora eğitim ücretleri ise gerek devlet gerek özel üniversitelerde 9.000 ile 15.000 ABD Doları arasında bulunmaktadır.

Kaynak: İlgili ülkelerin yükseköğretim ve üniversite internet sitelerindeki verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Ayrıca yine aynı Raporda, öğrenim ücretlerinin uluslararası öğrencilerin ülke tercihlerini mutlak ölçüde etkileyen bir unsur olmadığı, eğitimin kalitesinin yüksek olduğu ve potansiyel getiri sağladığı sürece, eğitime yapılan yatırımın değerli olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte, benzer nitelikteki eğitim fırsatları arasında seçim yapılırken fiyatlandırmanın önemli bir unsur olduğuna değinilmektedir. Son yıllarda ABD'nin uluslararası öğrenciler pazar payındaki düşüşün nedenlerinden biri olarak benzer nitelikteki programlara göre daha yüksek yükseköğrenim ücreti uygulaması gösterilmektedir. Uluslararası öğrenciler, anadili İngilizce olan bölgelerdeki benzer nitelikte ve daha düşük maliyetteki programları tercih etmektedirler. Örneğin Yeni Zelanda'daki ileri düzeyde araştırma programları, öğrenim ücretinin yerli öğrencilerle aynı seviyeye düşürülmesinin ardından uluslararası öğrenciler için daha çekici hale gelmiştir.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, devlet üniversitelerinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılı için öğrenim ücretlerinin en fazla 2 bin ABD Doları olduğu, sadece tıp fakültelerinde cari hizmet maliyetinin yüksek olması nedeniyle yüksek ücretler istendiği ifade edilmiştir. ODTÜ ve Boğaziçi gibi üniversitelerin eğitim kalitesi ve bilinirlikleri dikkate alındığında talep edilen ücretlerin sunulan hizmetin karşılığı olmadığı, yurt dışındaki muadillerine oranla çok düşük kaldığı vurgulanmıştır. Azerbaycan Büyükelçiliği Eğitim Müşaviri ile yapılan görüşmede ise öğrenim ücretlerinin düşük olmasının Azeri öğrencilerin Türkiye tercihlerinde en önemli faktörlerden biri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bazı üniversitelerin öğrencilerin eğitime başlamasından sonraki yıllarda öğrenim ücretlerinde önemli oranlarda artış yaptığı ve bu sebeple öğrencilerin mağdur oldukları ifade edilmiştir.

Ülkemizde devlet üniversitelerinin uluslararası öğrencilerden alabilecekleri öğrenim ücretleri 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Kanun'un 46'ncı ve 19/11/1992 tarihli ve 3843 sayılı Kanun'un 7'nci maddeleri uyarınca her yıl yenilenen bir Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda belirlenmektedir. Devlet üniversitelerinin lisans programlarının birinci öğretimlerindeki uluslararası öğrenciler tarafından yıllık olarak ödenecek öğrenim ücretlerine ilişkin detaylı bilgi Tablo 20'de verilmiştir.

Uluslararası öğrencilerin ödeyeceği öğrenim ücretlerinin yıllar içinde nasıl bir değişim gösterdiği incelendiğinde; 2006-2007 eğitim-öğretim dönemi ile 2009-2010 eğitim-öğretim dönemleri arasında, uygulanan sistemde değişiklik yapılmaksızın Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki cetvellerde yer alan meblağlarda yıllık olarak artış yapıldığı görülmektedir. Bahsi geçen dönemlerde uluslararası öğrencilerden ekli cetvellerde yer alan öğrenci katkı payının üç katı tutarında öğrenim ücreti alınacağı düzenlenmiştir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılını düzenleyen Karar'dan itibaren ise sık sık sistem değişikliğine gidildiği dikkat çekmektedir. 2010-2011 yılı için çıkarılan Karar'da uluslararası öğrencilere farklı fiyat uygulamasından vazgeçilerek, yükseköğretim öğrencilerinden öğrenci katkısı tutarında öğrenim ücreti alınacağı hükme bağlanmıştır. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında ise uluslararası öğrencilerden ekli cetvelde belirtilen öğrenci katkısının üç katından az olmamak ve cari hizmet maliyetlerini geçmemek üzere yükseköğretim kurumlarınca belirlenecek tutarda öğrenim ücreti alınacağı yönündeki düzenleme, akabinde çıkarılan bir diğer Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilmiş ve uluslararası öğrencilerden alınacak öğrenim ücretlerinin öğrenci katkı payından az olmamak ve cari hizmet maliyetlerini geçmemek üzere belirleneceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme, 2012-2013 ve 2013-2014 eğitim-öğretim yıllarında da uygulanmıştır. 2014-2015 eğitim-öğretim yılı için geçerli olacak yükseköğrenim ücretleri ise 27/09/2014 tarihli ve 29132 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 2014/6787 sayılı "2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararı" ile (Bkz. EK-4) düzenlenmiş ve yine uygulanan sistemde değişikliğe gidilmiştir.

Tablo 20: Devlet Üniversiteleri Lisans Programlarında Uluslararası Öğrenciler için Eğitim-Öğretim Yılı Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Öğrenim Ücretleri (TL)

	2006 - 2007	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012		2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015	
				Alt Sınır	Üst Sınır	Alt Sınır	Üst Sınır	Alt Sınır	Üst Sınır	Alt Sınır	Üst Sınır
Tip	1.449	1.773	591	591	15.544	591	15.544	591	15.544	591	77.720
Dış Hekimliği/Eczacılık	1.209	1.482	494	494	5.607	494	5.607	494	5.607	494	28.035
Veterinerlik	945	1.158	386	386	4.267	386	4.267	386	4.267	386	21.335
Mühendislik/Mimarlık	951	1.161	387	387	3.057	387	3.057	387	3.057	387	15.285
Denizcilik	774	948	316	316	3.848	316	3.848	316	3.848	316	19.240
Güzel Sanatlar	774	948	316	316	3.848	316	3.848	316	3.848	316	19.240
Hukuk	768	939	313	313	2.310	313	2.310	313	2.310	313	11.550
İktisat/İşletme/İktisadi ve İdari Bilimler	768	939	313	313	2.310	313	2.310	313	2.310	313	11.550
Dil Tarih ve Coğrafya	696	852	284	284	2.053	284	2.053	284	2.053	284	10.265
İlahiyat	696	852	284	284	2.053	284	2.053	284	2.053	284	10.265
Turizm	696	852	284	284	2.053	284	2.053	284	2.053	284	10.265
Açık öğretim	174	213	71	71	198	71	198	71	198	71	990
Devlet Konservatuvarı	1.443	1.767	589	589	8.535	589	8.535	589	8.535	589	42.675
Turizm ve Otelcilik/Sağlık Hizmetleri/ Sivil Havacılık M.Y.O.	465	570	190	190	1.539	190	1.539	190	1.539	190	7.695

Kaynak: Resmi Gazete’de yayımlanan ilgili yıllara ait Bakanlar Kurulu Kararları ve eki cetvellerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri uyarınca:

- Yurt dışından öğrenci kabul kontenjanları dâhilinde kayıt yaptıracak ön lisans ve lisans öğrencilerinden alınacak öğrenim ücreti, söz konusu Karar ekinde verilen ilgili cetvellerde belirtilen öğrenci katkı payı ve öğrenim ücretinden az olmamak ve cari hizmet maliyetinin beş katını aşmamak üzere; lisansüstü öğrencilerinden ise ilgili cetvelde belirtilen öğrenci katkı payından az olmamak üzere yükseköğretim kurumları tarafından belirlenmektedir.
- Program süresi içerisinde öğrenime devam eden mevcut öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti tutarı, ilgili programın ekli cetvellerde gösterilen cari hizmet maliyetini geçemez.
- Bu kapsamda, 2014-2015 yılı için belirlenen cari hizmet maliyetleri tıp fakülteleri için 15.544 TL, diş hekimliği ve eczacılık fakülteleri için 5.607 TL, veterinerlik fakülteleri için 4.267 TL, mühendislik fakülteleri için 3.057 TL tutarındadır. Sosyal bilimlerde eğitim gören öğrenciler göreceli olarak daha düşük miktarda ücret ödemektedir. Hukuk, iktisat ve işletme fakülteleri için belirlenen cari hizmet maliyeti 2.310 TL'dir. Açık öğretim fakülteleri için ise cari hizmet maliyeti 198 TL tutarında belirlenmiştir. Ön lisans ve lisans programlarında uluslararası öğrencilerden alınacak öğrenim ücretlerinin üst sınırının tespitinde bahse konu tutarların beş katı esas alınacaktır.
- İkili antlaşmalarla üniversitelere yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden mütakabiliyet esaslı çerçevesinde öğrenim ücreti alınmamaktadır.
- Yükseköğretim kurumları, tarihi ve kültürel bağların yoğun olduğu coğrafyalardan gelen öğrenci hareketliliğini artırmak, yurt dışında başarılı olan öğrencileri programlarına dâhil edebilmek veya eğitim-öğretimleri sırasında üstün başarı gösteren öğrencileri teşvik edebilmek amacıyla, söz konusu öğrencilerden ilgili dönemde kayıt yaptıran (kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşları, kamu yararına faaliyet gösteren dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından tam burs sağlanan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından ayrılan kontenjanlar dâhilinde yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrenciler hariç) yabancı uyruklu öğrenci sayısının yüzde 10'unu geçmemek üzere ve yönetim kurulu kararıyla, belirlenen tutarlardan daha az öğrenim ücreti alabilmektedir.

Ayrıca, incelenen Bakanlar Kurulu Kararlarının tümünde yabancı dille eğitim yapan yükseköğretim kurumlarında daha fazla öğrenim ücreti alınabilmesine imkan tanınmakta ve 2012-2013 yılına kadarki Karar'larda ise üniversitelerin özellikleri, öğrenim dallarının nitelikleri ve süreleri göz önünde tutularak öğrenci katkılarını belli bir oranda artırarak uygulamak konusunda üniversitelere yetki verilmektedir.

Vakıf üniversiteleri ise öğrenim ücretlerini kendileri belirlemektedir. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında bazı vakıf üniversiteleri tarafından lisans programları için uluslararası öğrencilerden talep edilen öğrenim ücretleri Tablo 21'de verilmektedir. Tablodan da görüleceği üzere farklı fiyat politikaları güden vakıf üniversiteleri arasında yıllık ücretler bazında büyük farklar bulunmaktadır.

Tablo 21: 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı İçin Bazı Vakıf Üniversitelerinin Lisans Düzeyindeki Uluslararası Öğrencilere Yönelik Öğrenim Ücretleri

Üniversite	Bölüm/Fakülte	Ücret (ABD Doları)
Bilkent	Tüm bölümler	13.950
Fatih	Tıp	19.500
Fatih	Eğitim	6.750
Yaşar	Tüm bölümler	10.500
İstanbul Bilgi	Mühendislik, mimarlık ve hukuk hariç tüm bölümler	8.100
İstanbul Bilgi	Mühendislik, mimarlık ve hukuk	9.720
Sabancı	Tüm bölümler	17.000
İstanbul Aydın	Tüm lisans bölümleri (Dış hekimliği hariç)	6.000

Kaynak: Üniversitelerin internet sitelerindeki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Bazı vakıf üniversiteleri uluslararası öğrencilere özel burslar sağlamaktadır. Çalışma kapsamında görüşülen Bilkent Üniversitesi yetkilileri, araştırma üniversitesi olarak ön plana çıkma hedefi doğrultusunda, yüksek lisans (MBA hariç) ve doktora programlarına kayıtlı uluslararası öğrencilerden ücret alınmadığını ve ayrıca öğrencilere burs verildiğini belirtmiştir.

Proje kapsamında yapılan görüşmelerde, üniversitelerin uluslararası kalite ve tanınırlıklarıyla uluslararası öğrenciler tarafından daha fazla tercih edilir hale gelmesi sağlanana kadar uluslararası örnekler göz önünde bulundurularak rekabetçi bir fiyatlandırma politikası uygulanmasının, uluslararası eğitimi son yıllarda gelir getirici bir hizmet ticareti olarak görmeye başlayan Türkiye için, 160 milyar ABD Doları³² olduğu tahmin edilen yükseköğretimdeki uluslararası eğitim piyasasından pay almak adına, stratejik bir politika tercihi olacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda özetlenen “2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararı” uluslararası öğrencilere uygulanan fiyatlandırma politikasında önceki yıllara göre önemli değişiklikler getirmektedir. Aynı konuda çıkan 2013-2014 dönemine ilişkin Karar’da uluslararası öğrencilerden alınacak öğrenim ücretleri yükseköğretim kurumları ön lisans, lisans, lisansüstü ayrımı olmaksızın, Karar’ın eki cetvellerde belirtilen cari hizmet maliyetleri ile sınırlı iken; 2014-2015 dönemine ilişkin Karar’da ön lisans ve lisans ücretlerinin tespitinde yükseköğretim kurumlarının göz önünde tutacağı üst sınır, cari hizmet maliyetlerinin beş katına çıkarılmış ve lisansüstü programlarda ise herhangi bir üst sınır konulmamıştır. Ayrıca, bu Karar’da Türkiye’nin artan uluslararası etkinliğine hizmet etmesi ve yükseköğretimin uluslararasılaşması bağlamında “tarihi ve kültürel bağların yoğun olduğu coğrafyalardan gelen öğrenci hareketliliğini artırmak” amacı vurgulanmıştır.

³²Yapılan görüşmelerde ve literatür incelemelerinden edinilen bilgiler ışığında bir uluslararası öğrencinin öğrenim maliyetinin, yaşam giderleri dahil yıllık ortalama 40 bin ABD Doları olduğu, toplam öğrenci sayısının da 4 milyon olduğu varsayıldığında yükseköğrenim pazarının yaklaşık 160 milyar ABD Doları olduğu söylenebilir.

Bu yeni düzenleme; eğitim kalitesi, bilinirlik, uluslararası sıralamalardaki yer, fiyat-kalite dengesi gibi faktörler gözetilerek eğitim ücretlerinin belirlenmesinde devlet üniversitelerine esneklik getirmesi bakımından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Ancak, marka değeri taşıyan bazı üniversitelerimizde daha yüksek öğrenim ücretlerinin uygulanabileceği, dolayısıyla ilgili Karar'da ön lisans ve lisans ücretleri için öngörülen üst sınırın, uluslararası muadillerinin uyguladığı öğrenim ücretleri ve talep gibi unsurlar göz önünde bulundurularak daha da yükseltilmesinin değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

3.3.4 Akreditasyon, denklik, uluslararası işbirlikleri

Akreditasyonda, yükseköğretim kurumunun eğitimi vermeye ehil olup olmadığı ve programın niteliğine bakılırken denklik işlemlerinde, verilen diplomaların eşdeğerliğinin kontrolü esas alınmaktadır.

Yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından alınmış ön lisans, lisans ve lisansüstü diplomalarının denklik işlemleri 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi uyarınca yayımlanan Yurt Dışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde YÖK tarafından yapılmaktadır. Doktora diplomalarının denklik işlemleri ise Üniversitelerarası Kurul tarafından yapılmaktadır.

2010 yılında yürürlüğe giren mevcut Yönetmelik'in yükseköğretimin uluslararasılaşması konusundaki ihtiyacı karşılamadığı düşünülmektedir. Farklı ülkelerin diplomalarının tanınmasına ilişkin işlerin aynı şekilde yürütülmesi sorunlar doğurmaktadır. Mevcut mevzuat hükümleri ortak diploma programları gibi göreceli olarak yeni uygulamalara da cevap vermemektedir. Bu nedenle YÖK tarafından Yönetmelik'in yenilenmesine ilişkin bir çalışma yürütülmektedir.

YÖK'ün Denklik Birimi, 196 ülkeyi Amerika, Avrupa, KKTC, Balkanlar, Azerbaycan, Asya-Pasifik, Ortadoğu-Afrika ve Orta Asya-Kafkasya olarak sekiz gruba ayırmıştır. Denklik konusundaki başvuruların yaklaşık yüzde 30'u KKTC ve Azerbaycan üniversitelerinden alınan diplomalar için yapıldığından bu ülkeler ayrı birer grup olarak ele alınmıştır. Her ülkenin eğitim sistemi dikkate alınarak denklik süreçleri yürütülmektedir. Örneğin, Hollanda program bazlı bir yaklaşım benimsemişken, ABD üniversiteleri akademik dereceyi temel almaktadır.

Denklik işlemlerinde öncelikle üniversitenin tanınıp tanınmadığına bakılmaktadır. Üniversitenin tanınması için ise iki koşul bulunmaktadır. Bunlar; bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca kabul edilmesi ve/veya uluslararası ve bölgesel akreditasyon kuruluşlarınca akredite olmasıdır. Üniversitenin tanınmasından sonra ise alınan krediler, programın açık veya örgün olması, tam veya yarı zamanlı olması gibi kriterler dikkate alınarak diplomaya denklik verilmektedir.

Bazı durumlarda koşullu denklik verilmektedir. Bu durumda diploma sahibinin lisans tamamlama, ders tamamlama, İngilizce yeterlik veya özellikle unvan kazandıran programlarda (tıp, eczacılık, hukuk, mühendislik, eğitim, ilahiyat gibi) seviye tespit sınavı gibi koşulları yerine getirmesi durumunda denklik verilebilmektedir.

ABD ve AB üyesi olanlar dışındaki ülkelerde diplomanın sahte olup olmadığını belirlemek için ilgili ülkenin yetkili birimleriyle yazışma yapılmaktadır. Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yapılan bu teyit uygulaması bürokrasinin artmasına ve işlemlerin uzamasına neden olmaktadır. Sahteciliğin artmasına paralel olarak bu uygulama ilgili kurumlar tarafından gerekli görülmektedir. Denklik işlemlerinde başvuruyu yapanın yerli veya yabancı olması fark etmemektedir. Sadece istenen belgeler değişmektedir.

AB’de denklik uygulaması yerine AB ülkelerindeki üniversitelerin diplomalarının otomatik olarak tanınması uygulamasına geçilmiştir. Unvan kazandıran programlarda denklik işlemleri ise AB dahil dünyanın birçok ülkesinde sorun teşkil etmektedir.

Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafından kurulan ENIC ağı denkliğe ilişkin politika ve uygulamalar geliştirme konusunda faaliyet göstermektedir. Her ülkedeki yetkili kurum tarafından kurulan ENIC ağı bünyesindeki merkezler yabancı diploma, derece ve diğer yeterliliklerin denkliği hakkında bilginin yanı sıra bulunduğu ülke ve diğer ülkelerin eğitim sistemleri hakkında bilgi sunmaktadır.

Avrupa Komisyonunun bir girişimi olan NARIC ağı ise 1984 yılında kurulmuştur. Tüm üye ülkelerde kurulu olan ulusal merkezler öğrenci, öğretim elemanı ve araştırmacıların hareketliliğini desteklemek üzere akademik denkliğe ilişkin bilgi ve tavsiyeler sunmaktadır. Türkiye’de YÖK Uluslararası İlişkiler Birimi NARIC görevini üstlenmiştir.

AB tarafından 2000 yılında yayımlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve ülkemizin 2001 yılında dahil olduğu Bologna Süreci hedeflerine yönelik olarak yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi YÖK tarafından hazırlanmıştır. Bologna Süreci tavsiyelerini uygulama bakımından bazı üniversiteler ileri bir aşamada. Diğer yandan, Avrupa Komisyonunun hazırladığı Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporunda Bologna Sürecine ilişkin bağımsız ve tümüyle işlevsel kalite güvencesi ve akreditasyon ajansının henüz kurulmadığı belirtilmektedir.

Kutu 10: Bologna Süreci

Bologna süreci; Avrupa yükseköğretim alanı yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir. Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri olan Bologna Süreci’nin temelleri, 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının hazırladıkları Sorbonne Bildirisi ile atılmış, 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları tarafından Bologna Bildirisi’nin imzalanması ve yayımlanması ile Bologna Süreci resmi olarak başlamıştır.

Bologna Sürecinin en önemli sonuçlarından biri, Avrupa yükseköğretim alanı içerisinde yer alan ülke vatandaşlarının yükseköğrenim görme ya da çalışma amacıyla Avrupa’da serbestçe hareket edebilmeleridir. Böylelikle Avrupa, gerek yükseköğretim ve gerekse iş imkânları açısından dünyanın diğer bölgelerindeki kişiler tarafından tercih edilir hale gelmektedir. Diğer bir amaç ise yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıklarının korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesidir. Bu şekilde, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden bir diğerine geçişin kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim görevlilerinin hareketliliğinin ve istihdamının artırılması sağlanacaktır. Türkiye’nin 2001 yılında katılım sağladığı Bologna Süreci’nin 2014 yılı itibarıyla katılımcı ülke sayısı 49’a ulaşmıştır. Ayrıca, Bologna sürecine üye ülkelerin, 2020 yılında mezunlarının yüzde 20’sinin hareketli olması ile ilgili bir hedef konulmuştur.

Kaynak: YÖK: İnternet Sitesi. Kasım 2013. “bologna.yok.gov.tr”

Özellikle mesleki hizmetler kapsamında ülkemizde uygun görülen ülkeler nezdinde hizmet ticaretini ve hizmet sunucuların geçici dolaşımını kolaylaştırmak amacıyla karşılıklı tanıma anlaşmaları (KTA) yapılması söz konusudur. Ekonomi Bakanlığı, denklik konusunda YÖK ile mesleki yeterlilik konusunda ise ilgili Bakanlık ve meslek birlikleri ile işbirliği yapmaktadır. KTA’lar ikili düzeyde Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine tabi olabileceği gibi çoklu ve çok taraflı platformlarda da söz konusu anlaşmalara yönelik müzakere ve/veya çalışmalar yürütülebilmektedir.

Kutu 11: Erasmus ve Mevlana Değişim Programları

Erasmus Programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Bu Program ile yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretip hayata geçirmeleri ve kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlanmaktadır. Programa 33 ülkeden 4 binden fazla yükseköğretim kurumu katılmaktadır. Bu programa 1987’den 2013 yılına kadar 3 milyondan fazla yükseköğretim öğrencisi ve 300 binden fazla yükseköğretim kurumu öğretim görevlisi ve diğer personeli katılmıştır. Türkiye Erasmus Programına 2003 yılında pilot uygulamalar ile 2004 yılında ise resmen dâhil olmuştur. Ulusal Ajans verilerine göre bu Program kapsamında 2011-2012 eğitim-öğretim yılında yaklaşık 12 bin öğrenci Türkiye’den yurt dışına giderken, bu sayı 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yine yaklaşık olarak 12.300 öğrenim 1.900 staj olmak üzere 14.200’e ulaşmıştır. Aynı öğretim döneminde Erasmus Programı ile Türkiye’ye gelen öğrenci sayısı ise 5.560 civarında gözlenmiştir. Ayrıca 2014’ten itibaren “Hayat Boyu Öğrenme Programları” bünyesinde yürütülmüş olan uluslararası işbirliği programları “Erasmus +” çatısı altında toplanacaktır.

Kaynak: Ulusal Ajans: İnternet Sitesi. Aralık 2013. “www.ua.gov.tr”

Mevlana Değişim Programı, yurt içinde eğitim veren yükseköğretim kurumları ile yurt dışında (Erasmus Programına dahil ülkeler YÖK tarafından 2014 tarihi itibarıyla kapsam dışı bırakılmıştır) eğitim veren yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılan bir programdır. 23 Ağustos 2011 tarihli ve 28034 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik ile birlikte yurt dışındaki yükseköğretim kurumları ile ülkemizdeki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişiminin önü açılmıştır. Diğer değişim programlarından farklı olarak, hiçbir coğrafi bölge ayrımı olmaksızın değişim programı bünyesindeki hareketlilik bütün dünyadaki yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Mevlana Değişim Programı kapsamında 2013-2014 akademik yılı öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği kapsamında; kullanılacak toplam bütçe tutarı 6.976.877 TL olarak öngörülmüştür. Mevlana Değişim Programının özellikle EAGÜ’de tanıtılması ve üniversitelerin bu ülkeler ile protokoller imzalayarak öğrenci ve akademik personel değişimlerini artırmaları beklenmektedir. Programının etkili bir şekilde devamı için mali altyapısının güçlendirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye’de eğitim veren yükseköğretim kurumları ile yurt dışında eğitim veren yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini gerçekleştirmeyi amaçlayan bu Programa katılmak isteyen öğrenciler en az bir en fazla iki yarıyıl eğitim için; öğretim elemanları ise en az 1 hafta en fazla 3 ay süreyle dünyadaki yükseköğretim kurumlarında ders vermek üzere Programdan faydalanabilir. Benzer şekilde dünyanın bütün bölgelerinden de öğrenci ve öğretim elemanları Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarına Program kapsamında gelerek eğitim-öğretim faaliyetlerine katılabilmektedir.

Kaynak: YÖK: İnternet Sitesi. Aralık 2013. “www.yok.gov.tr/web/mevlana”

Yukarıda bahsedilen KTA müzakerelerine ilişkin hâlihazırda aktif yürüyen bir süreç bulunmamakla birlikte Ekonomi Bakanlığı tarafından mimarlık ve mühendislik hizmetleri pilot sektör olarak seçilerek meslek birlikleri (TMMOB ve TMMMB) ile danışma süreci yürütülmeye devam edilmektedir.

Türkiye, Avrupa Bölgesi’nde bir başka ülkeden alınmış olan derece ve öğrenim sürelerinin tanınmasına ilişkin usulleri belirleyen ve hukuksal bağlayıcılığı olan Lizbon Tanıma Sözleşmesini imzalamıştır. Dolayısıyla Avrupa’daki üniversitelerle tanınma konusunda genel olarak problem yaşanmamaktadır. Ancak, Türkiye ile fazla öğrenci hareketliliği olmayan Uzakdoğu Asya gibi bölgelerdeki ülkelerle denklik ve akreditasyona ilişkin sorunlar yaşanabilmektedir. Genel olarak hangi ülkelerin Türk üniversitelerini tanıdığıyla ilgili bir envanter bulunmamakta, öğrencilerin aldıkları diplomalarla ilgili sorun çıkması halinde çözüm yoluna gidilmektedir.

Tüm dünyada geçerli diploma verebilmek ve uluslararası ölçekte rekabet edebilir programlar sunabilmek yükseköğretimin uluslararasılaşması açısından önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, Türkiye'ye uluslararası öğrenci çekilmesinin önündeki önemli engellerden birinin diplomaların denkliğine ilişkin sorunlar olduğu birçok kez gündeme gelmiştir. Diplomalarının kendi ülkelerinde tanınmaması ya da denklik sınavına girmek zorunda kalmaları öğrencilerin yükseköğrenim için Türkiye'yi tercih etmelerine engel olmaktadır.

Tanınma ve denklik uluslararasılaşma bağlamında üzerinde önemle durulması gereken husustur. Ancak, Türk yükseköğretim kurumlarının verdiği derece ve diplomaların uluslararası geçerliliğinin sağlanması yönünde bir çalışma bulunmamasının önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Uluslararası öğrenci çekme konusunda hedef ülkeler tespit edildikten sonra farklı eğitim ve değerlendirme sistemleri hakkında daha detaylı araştırmalar yapılmalı, sonuçlar, karşılaştırmalar ve YÖK'ün kabul ettiği kriterler üniversitelerle paylaşılmalıdır. Ayrıca, uluslararası öğrenci çekme konusunda hedef ülkeler tespit edildikten sonra Türk üniversitelerinin bu ülkelerdeki tanınma durumu ve diplomalarının denkliğine ilişkin detaylı inceleme yapılarak tanınma/denklik konusu kapsamlı bir biçimde ele alınmalı, bu konudaki girişimler YÖK tarafından sistematik hale getirilmelidir.

Uluslararası öğrencilerin özellikle ülke seçimlerinde önem verdiği kriterlerden bir diğeri de eğitim alınan ülke diploması ile birlikte uluslararası prestije sahip üniversitelerin diplomasının da aynı anda alınabiliyor olmasıdır. Örneğin Malezya ve Polonya üniversitelerinin son yıllarda uluslararası öğrencilerden daha çok talep görmesinin en temel nedeni, bu ülke üniversitelerinin İngiliz üniversiteleri ile çift diploma anlaşmalarının olması ve öğrencilere aynı zamanda bir İngiliz üniversitesinin diplomasını da alma olanağı tanınmasıdır. Bu yöntemin, kısa vadede uluslararası öğrenciler tarafından daha çok tercih edilme olanağı sağlarken, uzun vadede uluslararası işbirliği potansiyelini geliştirme ve eğitim kalitesini yükseltme açısından da yararlı olacağı düşünülmektedir.

Dünya örnekleri incelendiğinde, çeşitli ülkeler tarafından ortak kampüs açma girişimlerinin bulunduğu görülmektedir. Güney Kore'nin yurt dışından tanınmış üniversiteleri davet ederek kampüs kurmaları için yer temin ettiği ve Çin'de de benzer çalışmalar yürütüldüğü bilinmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri'nde aynı amaçla "Knowledge Village" isimli bir yerleşke kurulmuştur. Abu Dabi'de "Academic City" adında aynı amaca hizmet eden bir yapı teşkil edilmiştir. Katar ise Georgetown, Carnegie Mellon, Northwestern, Texas A&M University, University College London gibi farklı ülkelerin önde gelen üniversitelerini ülkesine çekmiş olup bu yöndeki faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca, İtalya'da da Brown Üniversitesi ve Johns Hopkins Üniversitesi gibi dünya çapında tanınan üniversitelerin kampüsleri bulunmaktadır. Türkiye'de ise Galatasaray Üniversitesi, Türk-Alman Üniversitesi ile kuruluş çalışmaları devam eden Türk-Japon Üniversitesi gibi mevcut örnekler desteklenmeli ve benzer uluslararası ortak üniversite girişimleri teşvik edilmelidir.

2010 yılında YÖK tarafından alınan kararla üniversitelerin yurt dışındaki muadilleriyle işbirliği protokolü imzalaması kendi inisiyatifine bırakılmıştır. Ancak, üniversiteler ortak program açma ve yurt dışındaki üniversitelere öğrenci gönderme konularında ise YÖK'ten onay almak zorundadır. Üniversitelerin yurt dışındaki üniversitelerle ortak diploma programları düzenlemeleri konusunda, özellikle işbirliklerinin YÖK tarafından onaylanması sürecinde bürokratik işlemlerin çokluğu ve zaman alması gibi sorunlar yaşandığı bildirilmiştir. YÖK Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle ortak diploma imkanlarının geliştirilmesi, yabancı üniversitelere Türkiye'de kampüs açmaları için arazi temin edilmesi, Türkiye'deki vakıf üniversiteleri ile ortaklık kurma imkânı tanınması ve Türk üniversitelerinin yurt dışında kampüs açması gibi uluslararası işbirliğine ilişkin konular ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

3.3.5 Yabancı dilde eğitim

Eğitim dili uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite tercihlerinde önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Dünyada yaygın olarak konuşulan dilleri (İngilizce, Fransızca, Rusça, İspanyolca gibi) eğitim dili olarak kullanan ülkelere yönelik ilgi bunu doğrulamaktadır.³³ Bu çerçevede, OECD verilerine göre uluslararası öğrencilerin yüzde 42'si eğitim dilinin İngilizce olduğu ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkeleri tercih ederlerken Almanya, Fransa ve İspanya da en çok öğrenci çeken ülkeler arasında yer almaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde de tamamı İngilizce olan programlar sunulmasının uluslararası öğrencileri çekmek için büyük önem taşıdığı belirtilmiştir. ODTÜ'nün uluslararasılaşma konusundaki göreceli başarısının nedenlerinden biri de eğitim dilinin İngilizce olması olarak görülmektedir.

Türk üniversitelerinde İngilizce başta olmak üzere yabancı dilde eğitim verilen program sayısının az olması ve bu programları verebilecek nitelikteki akademisyen eksikliği öğrenci çekilmesi önündeki önemli engeller arasında yer almaktadır. Çeşitli programlar kapsamında Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin, yapılan bazı çalışmalarda³⁴ dile getirdikleri en önemli hususlardan biri İngilizce eğitim görme beklentisiyle Türkiye'ye gelmelerine karşın öğrencilerin bu beklentilerinin karşılanamıyor olmasıdır.

Bu çerçevede, İngilizce eğitim verilen programların sayısının artırılması öncelikle ele alınması gereken konulardandır. Bu konuda önceliğin hâlihazırda uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olan üniversitelere verilebileceği değerlendirilmektedir.

Kutu 12: Eğitim Dili Konusunda Bazı Ülkelerde Uygulanan Politikalar

Almanya – Alman yükseköğretim kurumları pek çok lisans ve lisansüstü programını İngilizce (tamamıyla veya ağırlıklı olarak) sunmaktadır. Ayrıca, Çince, Fransızca, İtalyanca, Rusça ve İspanyolca eğitim verilen “uluslararası lisans ve lisansüstü programları” yurt dışından öğrenci çekmek için kullanılmaktadır.

Çin – Devlet tarafından seçilen bazı üniversitelerde uluslararası öğrencileri çekmek için İngilizce programlar bulunmaktadır.

Fransa – İngilizce program sayısında özellikle işletme, mühendislik, fen bilimleri alanlarında artış gözlenmektedir. Yaklaşık olarak 480 program tamamıyla İngilizce olarak sunulmaktadır.

Hollanda – Lisans ve yüksek lisans programlarının yarısından fazlasında eğitim İngilizcedir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında 1500 uluslararası programın büyük çoğunluğunda eğitim dili İngilizcedir (850 yüksek lisans ve 250 lisans programı). Ayrıca bazı üniversitelerde Almanca eğitim veren programlar da bulunmaktadır.

İsviçre – Yüksek lisans başta olmak üzere (programların yüzde 80'i) yükseköğretim programlarının büyük bir kısmı uluslararası öğrencilerin ve ülkedeki yabancıların taleplerini karşılamak için İngilizce olarak sunulmaktadır. (BECKER, R., KOLSTER, R., 2012, s. 18-28.)

Japonya – İngilizce giriş sınavı imkânı verilmekte olup, yaklaşık 30 üniversitede tamamıyla İngilizce programlar sunulmaktadır. (The Observatory on Borderless Higher Education, April 2009)

Malezya – İngilizce ve Arapça dillerinde eğitim veren yükseköğretim kurumları kurulmuştur. (DEİK, Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu, 2012, s. 31.)

³³ OECD, 2014, s. 345.

³⁴ Gündüz, 2012, s. 63-65.

Buna paralel olarak yabancı dilde eğitim verebilecek akademisyen sayısının artırılması gerekmektedir. Ayrıca yabancı dilde ders vermek öğretim üyeleri için ilave bir zorluk doğurduğundan, kapasite oluşana kadar akademisyenlerin teşvik edilmesi ve desteklenmesi bu kapsamda değerlendirilmelidir. Sorunu kısa vadede aşmak için ise yurt dışından akademisyenler istihdam edilebilir. Yabancı dilde eğitim verebilecek öğretim elemanı eksikliğini uzun vadede gidermek amacıyla öğretim elemanı alım ilkelerinde yabancı dilde eğitimin verilebilmesine ilişkin kriterlerin belirlenmesi yanında alınan araştırma görevlilerine yurt dışı doktora olanakları sağlanması yerinde olacaktır.

Diğer yandan Türkiye'nin coğrafi konumunu dikkate alarak İngilizcenin yanı sıra Arapça ve Rusça eğitim veren üniversiteler/programlar kurulması değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, Türk Alman ve Galatasaray Üniversiteleri gibi örnekler dikkate alınarak yabancı dilde eğitim veren üniversiteler kurulabilir. Özellikle İslami ilimler gibi alanlarda Arapça eğitim verilmesi öğrenci çekilmesi hususunda katkı sağlayacaktır.

Üniversiteler uluslararası öğrencilere, kabul edildikleri programın eğitim diline göre, hazırlık sınıfı veya TÖMER'ler aracılığıyla Türkçe ya da İngilizce öğrenme veya dil becerilerini geliştirme olanağı sağlamaktadır. Ankara Üniversitesi, Türkiye'ye gelen öğrencilere öncelikli olarak Türkçe olmak üzere istedikleri dilde eğitim almaları için TÖMER'de 2 ay süreyle ücretsiz eğitim imkânı sağlamaktadır. Bazı üniversitelerde ise öğrencilerine hazırlık programları kapsamında bir sene İngilizce dil eğitimi verilmektedir.

3.3.6 Yabancı öğretim üyeleri

Yükseköğretimin uluslararasılaşması ve daha fazla öğrenci çekilmesi açısından önem taşıyan yabancı öğretim üyeleri konusu, uluslararası üniversite sıralamalarında da dikkate alınan bir faktördür. Özellikle alanında temayüz etmiş ve tanınan akademisyenler öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 34'üncü maddesinde yükseköğretim kurumlarında, sözleşmeyle görevlendirilecek yabancı uyruklu öğretim elemanlarının, ilgili fakülte, enstitü veya yüksekokul yönetim kurulunun önerisi ve üniversite yönetim kurulunun uygun görüşü üzerine rektör tarafından atanacağı düzenlenmektedir. Yabancı uyruklu öğretim elemanlarının bu şekilde atanmaları veya görevlendirilmeleri, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Bakanlar Kurulu kararını gerektiren hükümlerine tabi olmadan, Yükseköğretim Kurulunca İçişleri Bakanlığına bildirilmekte ve iki ay içinde alınacak olumlu görüş neticesinde ilgili üniversiteyle sözleşme yapılmaktadır. 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nun 16'ncı maddesine göre bu kapsamda sözleşmeli olarak çalıştırılacak olan yabancı uyruklu öğretim elemanlarına ödenecek ücret, Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde Yükseköğretim Kurulunca tespit edilmektedir.

YÖK'ün 2013-2014 eğitim-öğretim yılı verilerine göre Türk üniversitelerindeki yabancı uyruklu öğretim elemanı sayısı 2.800'ü aşmış olup toplam öğretim elemanlarının yüzde 1,9'unu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, yabancı akademisyenlerin özel hayatlarına ilişkin sebepler dışında araştırma konuları, Ar-Ge altyapı imkânları veya cazip özlük hakları nedeniyle Türkiye'ye geldikleri belirtilmiştir. Bununla birlikte, mevzuat yetersizliği ve bürokrasinin caydırıcılığı yabancı uyruklu öğretim elemanlarının Türkiye'yi tercih etmeleri önündeki engeller arasında gösterilebilir.

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, mevcut özlük haklarıyla, tanınmış ve temayüz etmiş kaliteli akademisyenleri devlet üniversitelerine çekmenin çok zor olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, yerli akademisyenleri ihmal edip emsalleri durumunda olan yabancı akademisyenlere yüksek ücretler verilmesinin de sorun çıkarabileceği ifade edilmiştir.

Yurt dışından konuk bilim insanı çekmek amacıyla TÜBİTAK tarafından 2221 kodlu “Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı” yürütülmektedir. Program kapsamında, yurt dışındaki üniversitelerde ve/veya araştırma kuruluşlarında çalışmakta olan kendi uzmanlık alanlarında seçkin bilim insanlarının/araştırmacıların Türkiye’ye getirilerek, kamu veya özel sektör kurum ve kuruluşlarında araştırma yapma, laboratuvarında çalışma, ürün geliştirme, konferans/kongre düzenleme, seminerler verme, ortak proje yazma gibi her türlü akademik çalışmaları ve Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştirmesine destek verilmektedir.³⁵

Ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) vizyonunu, önceliklerini ve ana hedeflerini içeren Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) 2011-2016 ve bu kapsamda BTY insan kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla TÜBİTAK koordinasyonunda ilgili kurumların katılımıyla hazırlanan 2011-2016 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı (BT-İK) Strateji ve Eylem Planı, alanında tanınırlığı yüksek, seçkin yabancı akademisyen ve araştırmacıların ülkeye çekilmesine doğrudan hizmet etmektedir. Ayrıca, 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı kapsamındaki Öncelikli Dönüşüm Programları arasında yer alan “Nitelikli İnsan Gücü İçin Çekim Merkezi Programı” ile de başta yurt dışındaki vatandaşlarımız olmak üzere yerli ve yabancı nitelikli insan gücü için ülkemizin cazibe merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Avrupa Birliği’nin 2014-2020 yılları arasında yürüteceği Araştırma ve Yenilik Çerçeve Programı olan Horizon 2020’nin alt alanlarından biri Marie Skłodowska Curie Araştırma Programları ve Bursları ile nitelik ve nicelik olarak araştırma ve teknoloji alanındaki insan potansiyelinin güçlendirilmesi, araştırmacıların kariyer gelişiminin desteklenmesi, uluslararası ve sektörler arası araştırmacı dolaşımının teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Böylelikle uzun vadede Avrupa’yı ve Türkiye’yi araştırmacılar için bir cazibe merkezi haline getirmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda sunulan burs ve destek mekanizmaları aracılığı ile araştırmacılar bulundukları ülkeden başka bir ülkeye araştırma amaçlı dolaşım gerçekleştirmek üzere bir proje önerisi hazırlayarak Marie Skłodowska Curie Araştırma Programları ve Burslarından faydalanabilmektedir. Horizon 2020 Marie Skłodowska Curie özel programı kapsamında yürütülen burs ve destek programlarının amaç ve kapsamlarına ilişkin bilgi EK-8’de yer almaktadır.

Bu çerçevede, üniversitelerimizin bilim insanı ihtiyacı nitel ve nicel olarak bilinmeli, bilim insanı hareketliliği YÖK tarafından düzenlenmelidir. Özellikle uluslararası öğrenci çekmek amacıyla belirlenen hedef ülkelerden olmak üzere, alanında tanınırlığı yüksek, seçkin yabancı akademisyen ve araştırmacıları istihdam edebilmek için uygun özlük hakları içeren farklı modeller geliştirilmelidir. Bu amaçla üniversitelerin katkısıyla orantılı şekilde devlet katkısı verilebileceği düşünülmektedir. Çin, Japonya gibi ana dili İngilizce olmayan ülkelerde, İngilizce bilen akademisyen sayısının artırılması için kamu desteği verilmektedir.

Öğretim üyesi ve araştırmacıların değişimi teşvik edilmeli ve akademik izin (sabbatical) dönemindeki akademisyenlere verilen desteklerin yaygınlaştırılması düşünülmelidir. Üniversitelere kısa süreli öğretim üyesi değişimleri, yabancı öğretim üyelerinin kabulü, yükselmesi ve yönetici olarak atanması gibi hususlarda esneklik sağlanmalıdır. Buna paralel olarak hareketliliği artırmaya yönelik mevzuat çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca, konuk bilim insanlarına yönelik etkili oryantasyon programları düzenlenmeli, sosyal hayata uyumlarını kolaylaştırmak üzere Türkçe eğitimi verilmelidir.

³⁵ Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı, TÜBİTAK, <www.tubitak.gov.tr/tr/burslar/yabancilara-yonelik/arastirma-burs-programlari/icerik-2221-konuk-bilim-insani-destekleme>, Ekim 2013.

3.4 Öğrenci Başvuru, Seçim ve Kabul Süreçleri

Uluslararası öğrencilerin istedikleri programlara erişimlerini kolaylaştırmak ve uygun öğrencilerin seçilmesini sağlamak Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi haline gelmesi bakımından önem taşımaktadır. Uluslararası öğrencilerin başarılı olmaları ve motivasyonlarını sürdürebilmeleri programa uygun nitelikleri taşımalarına bağlıdır. Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde de özellikle lisansüstü programlara kabul edilen uluslararası öğrencilerin yeterliliğinin tez aşamasında avantaj sağladığı belirtilmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri uyarınca yabancı uyruklu öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına kabul usul ve esasları YÖK tarafından belirlenmektedir. Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında uluslararası antlaşmalar gereği burslu olarak öğrenim görecektir yabancı uyruklu öğrencilerin yerleştirme işlemleri de YÖK tarafından yapılmaktadır.

Yükseköğretim Genel Kurulunun 21/1/2010 tarihli toplantısında; 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavının (YÖS) kaldırılmasına karar verilmiştir. Kendi imkânlarıyla ülkemizde ön lisans ve lisans eğitimi almak isteyen yabancı uyruklu öğrencilerin bir ortaöğretim kurumundan mezun olması ve her üniversite tarafından belirlenen ve YÖK tarafından da uygun görülen sınav ve puanlara sahip olması, bu belgeler ve üniversitenin talep edeceği diğer belgeler ile doğrudan üniversiteye başvurması ve üniversite tarafından değerlendirmeye alınması gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının yurt dışından gelecek öğrencilere ilişkin kontenjanları ile eğitim dili ve hazırlık sınıfına ilişkin bilgiler YÖK tarafından, programların öğrenim ücreti, sağlık raporu gibi koşulları ise üniversiteler tarafından ilan edilmektedir. Uluslararası öğrencilere tahsis edilecek program kontenjanları bir önceki yılın toplam kontenjanının devlet üniversitelerinde yüzde 35'ini, vakıf üniversitelerinde ise yüzde 50'sini geçmeyecek şekilde üniversite önerileri doğrultusunda YÖK tarafından belirlenmektedir. Üniversitelerdeki uluslararası öğrenci yoğunlukları dikkate alındığında mevcut kota uygulamasının uluslararası öğrenci sayısını kısıtlamadığı görülmektedir. Ancak yapılan görüşmelerde kota uygulamasına çeşitli eleştiriler getirilmiştir. Bu çerçevede, yükseköğretimde uluslararasılaşma sağlandıkça uluslararası öğrencilere ilişkin kota uygulamasının gözden geçirilmesi faydalı olacaktır.

Lisans eğitimi almak isteyen uluslararası öğrencilerin kabulü hakkında Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 13/2/2013 tarihli toplantısında belirlenen Yurt Dışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar EK-5'te yer almaktadır. Bu Esaslara göre, ülkelerin kendi ulusal sınavları, uluslararası sınavlar, ortaöğretim not ortalamaları, üniversiteler tarafından yapılan sınavlar gibi öğrenci kabulünde kullanılacak kriterlerin üniversite senatolarınca kabul edilen bir yönerge veya yönetmelik şeklinde düzenlenerek Yükseköğretim Genel Kurulunun onayına sunulması gerekmektedir. Ayrıca, yurt dışından gelecek öğrencilerin ülkemizde yükseköğretimlerini sürdürmeye yetecek maddi bir güvenceye sahip olduklarını belgelemeleri istenmektedir. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin öğrenci kabulü başlıklı 2'nci maddesinin f bendi uyarınca uluslararası öğrenciler ile yurtdışında ikamet eden Türk vatandaşlarının lisansüstü programlara kabulüne ilişkin usul ve esaslar, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü senatolarınca belirlenmektedir.

Türkiye'de lisans eğitimi almak isteyen uluslararası öğrencinin kabul alabilmesi için üniversiteler YÖK'ün belirlediği esaslar çerçevesinde adaylara birçok sınav alternatifi sunmaktadır. Bazı üniversiteler, başvuran öğrencilerin öğrenim görmek istediği program için yeterliliğini uluslararası veya bazı ülkeler tarafından yapılan ulusal sınav sonuçları ile değerlendirmektedir. Ayrıca, öğretim üyeleri veya belirlenen uzman kadrolardan da değerlendirme sürecinde

faydalanılabilmektedir. Nitelikli öğrenci seçiminde birçok faktörün yanı sıra üniversitelerin yıllar içinde edindiği tecrübeden de (ülke, üniversite ve lise düzeyinde başarı istatistikleri gibi) yararlanılmaktadır.

Öğrenci başvuru ve kabul sürecine ilişkin, üniversitelerin ortak bir görüşe sahip olduğu söylenemez. Yapılan görüşmelerde ve paydaşlardan görüş alma sürecinde ortaya çıkan sonuç, 2011 sonrası uygulamaya konan yeni sistemin görece kolaylık ve esneklik getirdiği, uluslararası öğrenci sayısının artışına pozitif katkısı olduğu fakat karmaşıklığa da yol açtığı yönündedir. Merkezi bir sınavın yapılması gerektiğini savunanların yanında üniversitelerin kendi öğrenci seçim sistemlerini ve kriterlerini oluşturmalarının tercih edilebileceği yönünde görüş de mevcuttur. Her halükarda başvuru ve kabul sürecinin sorunlu bir alan olduğu, yaşanan aksaklıklara çözüm üretilmesi ve sürecin sadeleştirilmesi gereği ortak kanaat olarak ön plana çıkmaktadır.

Mevcut sisteme getirilen en temel eleştiri üniversiteler tarafından gerçekleştirilen sınavların standart olmamasıdır. Özellikle üniversiteler tarafından yapılan sınavların zorluk dereceleri, türleri, değerlendirme yöntemleri, başvuruların sonuçlandırılmasında farklı uygulamaların varlığı uluslararası öğrenciler için bir karmaşaya yol açmakta, öğrenciler şanslarını artırmak için birçok sınava girmekte ve yüksek meblağlar ödemek zorunda kalmaktadır. Yapılan bu sınavlara giren bir öğrenci bir sınavdan yüksek puan alırken diğerinden orta veya düşük puan alabilmektedir. Öğrencinin bu süreci yaşaması üniversite sistemine karşı olumsuz yargılar edinmesine sebep olabilmektedir. Yapılan sınavların standardının olmaması, daha fazla gelir elde etme ve öğrenci kapabilme isteği hem üniversitelerin hem kabul edilen öğrencinin kalitesini aşağı çekmektedir.

Üniversiteler uluslararası öğrencileri seçmek üzere kendi sınavlarını yaparken bazı hususları göz ardı etmektedir. Örneğin, Türkiye'ye sınav için gelirken uluslararası öğrenciler öğrenci statüsüne sahip olmadıkları için vize konusunda sorunlar yaşamaktadır. Yine ulaşım ve konaklama maliyetleri, sınav tarihlerinin çakışması gibi hususlar göz önüne alındığında öğrencilerin sınava girmek için Türkiye'ye gelmesi uygulama açısından çok verimli görülmemektedir. İstanbul Üniversitesi buna benzer sorunları gidermek üzere YEE işbirliğiyle sınavı öğrencinin geldiği ülkede yapmak üzere çalışmalar yürütmektedir. Bu çerçevede, lisansüstü öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden internet üzerinden mülakata girmelerine imkân sağlayacak düzenleme yapılmalıdır. Diğer yandan, bazı ülkelerde yapılan bakalorya sınavlarının tarihleri ile Türk üniversitelerinin akademik takvimleri arasındaki uyumsuzluk nedeniyle öğrencilerin başvuru yapmaları mümkün olmamaktadır.

Öğrenci seçimine ilişkin alternatif bir çözüm önerisi olarak, yapılmakta olan sınavlara bir standart kazandırmak adına, üniversitelerarası sınav komisyonu gibi bir yapı kurulması ve bu yapı marifetiyle tüm yükseköğretim kurumlarının esas alabileceği ortak bir sınav ihdas edilmesi, bu sınavın farklı ülkelerde ve farklı dillerde yapılması, üniversitelerin sınavda alınan puanlar dışında veya kabule esas ilave kriterler belirlemesinin serbest bırakılması konuları Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Bu kapsamda sınavın uygulanmasındaki güçlüklerin, SAT benzeri çevrimiçi sınav yönteminin benimsenmesi, uluslararası sınav merkezlerinden yararlanılması ya da seçilmiş ülkelerdeki büyükelçiliklerimiz aracılığı ile sınavların organize edilmesi şeklinde aşılabileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede üniversitelerin kendi programlarına, hedefledikleri ülkelere, belirledikleri akademik kaliteye göre önceden tespit edilmiş kabul standartları doğrultusunda öğrenci seçebilecekleri bir sistem oluşturulabilmesi hususu ön plana çıkmaktadır.

Uluslararası öğrenci başvuru ve kabul sürecinde yaşanan sorunları gidermek amacıyla, öğrencilerin başvurularına aracılık edecek, üniversitelerin üzerindeki idari işlerden kaynaklı yükü

ve öğrencilerin yerine getirmek zorunda olduğu bürokratik işlemleri azaltacak farklı dil seçeneği olan çevrimiçi başvuru sistemi kurulması değerlendirilmelidir. Bu sistem ABD ve İngiltere'deki benzerleri (Bkz. Kutu 14) gibi tek seferde birden fazla tercih yapılabilmesi, farklı program ve kurumlara eş zamanlı olarak başvurulabilmesi ve yapılan başvuruların takip edilebilmesi gibi faydalar sağlayacaktır. Ayrıca, uluslararası öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan istatistikî bilginin üretilmesine de katkı verecektir.

Kutu 13: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Lisans ve Lisansüstü Programlar için Yurt Dışından Öğrenci Kabul ve Kayıt Koşulları

Lisans Öğrencileri

Adayların Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca lise seviyesinde denkliği onaylanmış bir ortaöğretim kurumunun son sınıfında olmaları ya da mezun durumunda bulunmaları gerekir.

Göz önüne alınacak üniversite giriş sınavı niteliğindeki sınavlar ve diplomalar ile başvuruların değerlendirmeye alınması için bu sınav veya diploma notlarından alınması gereken minimum puanlar, her yıl Üniversite Senatosu tarafından belirlenerek YÖK'e bildirilir ve Üniversite internet sayfasında duyurulur. Değerlendirmede dikkate alınacak sınav ve diploma notları kullanılarak bir "merkezi yerleştirme puanı" belirlenir ve adayların yerleştirme işlemleri bu puan temel alınarak yapılır. Başvuru koşullarını sağlamış olmak programa kabul edilmeyi gerektirmez. Bir program için ilan edilen kontenjana kabul edilecek öğrencilerin farklı ülkelerden olması dikkate alınabilir.

Başvuruların değerlendirilmesinde göz önüne alınan üniversite giriş sınavı niteliğindeki sınavların (SAT ve benzeri) geçerlik süresi iki yıldır. Lise bitirme sınavları statüsünde olan GCE-AL (General Certificate of Education), IB Diploma (International Baccalaureate Diploma - Uluslararası Bakalorya Diploması), Baccalaureate ve benzeri sınavların ve lise bitirme derecelerinin/diploma notlarının geçerlik sürelerinde herhangi bir sınırlama yoktur.

Başvurular ilan edilen koşullar çerçevesinde Uluslararası Öğrenciler Ofisi tarafından ön değerlendirmeye tabi tutulur. Başvuruların değerlendirilmesinde, adayın ulusal/uluslararası sınavlardaki başarısı, diploma notu, mezun olduğu ortaöğretim kurumunun ulusal ve uluslararası sıralamalardaki yeri gibi ölçütleri dikkate alınabilir. Başvuru koşullarını sağlayan adayların başvuruları Üniversite Eğitim Komisyonu tarafından değerlendirilir. Komisyon, adayların başvurularını 'Kabul' veya 'Ret' şeklinde karara bağlar.

Lisansüstü Öğrencileri

Adayların değerlendirilmesinde;

- Lisans/lisansüstü mezuniyet genel not ortalaması ve not çizelgesi,
- Özgeçmişi (yayınlar, ödüller, akademik ve profesyonel deneyim gibi),
- ALES, GRE, GMAT vb. sınavların sonuçları,
- İngilizce yeterlik sınavı sonuçları,
- İlgili enstitü anabilim dalı tarafından yapılan yazılı/sözlü sınav,
- Referans mektubu,
- Niyet mektubu,
- İlgili anabilim dalı tarafından istenen diğer belgeler (portfolyo vb.)

gibi ölçütler dikkate alınır.

Başvurular; koşullu kabul, bilimsel hazırlık programına kabul, kesin kabul, ret şeklinde sonuçlandırılır.

Lisansüstü programlara kabul edilen yabancı uyruklu öğrencilerin ODTÜ Ankara Kampüsüne kayıt yaptırabilmek için Öğrenim Meşruhatlı Vize sahibi olmaları veya Emniyet Genel Müdürlüğü'nün belirlediği ilkeler çerçevesinde Öğrenim Vizesi istenmeyecek yabancılar statüsünde olmaları gerekir. Başvuruların Kuzey Kıbrıs Kampüsünde uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Senato tarafından belirlenir.

Kayıt sırasında kayıt için gerekli tüm belgelerin eksiksiz olarak sunulması zorunludur.

Yurt dışından kabul edilen öğrencilerden, maddi durumlarının ülkemizde yükseköğretimlerini sürdürmeye yeterli olduğunu maddi bir güvence göstererek belgelenmeleri istenebilir.

Programlara kabul edilen adaylara ilgili birimler tarafından elektronik posta aracılığıyla kabul yazısı gönderilerek kayda gelip gelmeyeceklerini beyan etmeleri istenir. Kayda geleceklerini beyan eden adaylara vize alabilmeleri için resmi kabul mektubu gönderilir.

Kaynak: ODTÜ Lisans ve Lisansüstü Programları için Yurtdışından Öğrenci Kabul ve Kayıt Yönergelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Başvuru gibi öğrencilerin kayıt işlemlerini de çevrimiçi olarak yapabilmelerinin yanında bir alternatif kanal olarak öğrencilerin eğitim şirketleri aracılığıyla başvuru yapmalarına da imkan tanınması değerlendirilmelidir.

Kutu 14: Bazı Ülkelerin Ortak Başvuru Sistemleri

ABD - Common Application - Ortak ve standart bir başvuru formu yayınlama fikriyle 15 özel yükseköğretim kurumu tarafından 1975 yılında kurulmuştur. 2013 yılı itibarıyla yaklaşık 500 yükseköğretim kurumu bu sistem üzerinden lisans programına yapılan başvuruları kabul etmektedir. Böylece birden fazla üniversiteye tek bir başvuru ücreti ödeyerek aynı anda başvuru yapılabilmektedir.

Kaynak: Common Application: İnternet Sitesi. Eylül 2013. “www.commonapp.org”

İngiltere - Universities and Colleges Admissions Service (UCAS) - İngiltere’deki yükseköğretim kurumlarının lisans programlarına yapılan başvuruları yönetmektedir. UCAS’ın temelleri 1961’e kadar uzanmakla birlikte UCAS’ı işleten UCCA (Universities Central Council on Admissions) 1993’te kurulmuştur. UCCA öğrencilere bilinçli ve doğru bir seçim yapmaları hususunda gerekli rehberlik ve danışmanlık hizmetini vermektedir. UCAS üzerinden 340’ın üzerindeki üniversiteye her yıl yaklaşık 2,5 milyon başvuru yapılmaktadır.

Kaynak: UCAS: İnternet Sitesi Eylül 2013. “wwwucas.com”

Uluslararası öğrencilerin, Türkiye’de öğrenim görmek istediği bir program için yeterliliğe sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla uluslararası geçerliliğe sahip sınavlar ile diğer ülkelerin yaptıkları ulusal sınavların kullanılmasının da bir alternatif olduğu düşünülmektedir. Başvuru, seçim ve kabul süreçlerinde aranan şartlar şeffaf, objektif ve uygulanabilir olmalı, başvuru yapmak isteyen tüm öğrencilerin kolayca erişebileceği şekilde duyurulmalıdır. Başvuru süreçleri ve takvimi belirlenirken potansiyel öğrencilerin kendi ülkelerinde girmek zorunda oldukları sınavların tarihleri ile uyum sağlanmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak, öğrenci seçme ve değerlendirmesi uzmanlık gerektiren bir konu olması itibarıyla bu süreci yöneten ve yürüten kadronun gereken yeterliliğe sahip olması önem arz etmektedir. Öğrenci seçim ve kabulünde hangi esas ve sistem tercih edilirse edilsin ülkemize gelen uluslararası öğrenci sayısının artırılması adına ne kabul edilen öğrencilerin ne de üniversitelerin niteliği ve kalitesinden taviz verilmelidir.

3.5 Mevzuat ve Bürokratik İşlemler

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye girişleri, ikametleri, çalışabilme şartları gibi hususlar birden fazla mevzuatla düzenlenmiştir. Yabancıların Türkiye’ye giriş, Türkiye’de kalış ve Türkiye’den çıkış süreçleriyle birlikte, İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 11/4/2013 tarihinde 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Kanun’da öğrencilerin ikametleri ve çalışmalarına dair hükümler yer almaktadır.

Burslu öğrenciler ile kendi imkânlarıyla yükseköğretim gören öğrenciler arasında vize ve ikamet izni alma süreçleri bakımından, burslu öğrencilerden harç ve vergi alınmaması dışında, bir farklılık bulunmamaktadır. Yapılan görüşmelerde, mevzuat gereği değerli kâğıtlara ilişkin olarak ödenmekle yükümlü olunan vergi ve harçların tahsili konusunda sorun yaşandığı aktarılmıştır.

İkamet ve vize hususlarında yaşanan problemleri azaltmaya yönelik olarak Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından bir bilgi formu hazırlanmış ve üniversitelere gönderilmiştir. (Bkz. EK-6) Bazı üniversitelerin internet sitelerinde de bu bilgiler öğrencilerin dikkatine sunulmaktadır.

3.5.1 Vize ve ikamet izni

Türkiye, öğrenci vizesi alınması hususunda göreceli olarak fazla sorun yaşanmayan ülkelerden biri konumunda bulunmaktadır. Öğrencilerden genel olarak kabul belgesi yanında geçerli ve öğrenim süresini kapsayan bir pasaport, öğrenimi süresince geçimini sağlayabileceğini gösterir belge ve vize harcı talep edilmektedir. Mayıs 2013 itibarıyla uygulamaya giren elektronik vize sadece turizm ve ticari amaçlarla gelenlerin faydalanmasına açık olup, öğrencilerin vize için dış temsilciliklere başvuru yapması yönündeki uygulama devam etmektedir.

Yürürlükteki mevzuat vize ve ikamet iznini birbirinden ayırmakta ve bu sebeple iki işlem birbirinden bağımsız yürümektedir.

Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin vize işlemleri yetişmediğinden turist vizesi almak zorunda kalıp sonrasında da farklı sorunlarla karşı karşıya kalabildikleri ifade edilmiştir. Bu tür sorunların önüne geçmek için, Dışişleri Bakanlığı tarafından vize işlemlerinde yaşanabilecek gecikmeler dikkate alınarak vize başvurularının planlanan seyahat tarihinden en az bir ay önce yapılması önerilmektedir.

Türkçe dışında bir dil ve üniversite öncesi hazırlık eğitimi almak üzere gelmek isteyen kişiler öğrenci vizesi alma hususunda sorun yaşamaktadır. Yapılan görüşmelerde, Rusya Federasyonu, Irak, Türk Cumhuriyetleri gibi birçok ülkeden Türkçenin yanı sıra İngilizce, Arapça gibi dilleri öğrenmek isteyenlerin de vize sorunu olmaması halinde Türkiye'ye gelebilecekleri ifade edilmiştir. İlgili kurumlar ile yapılan görüşmelerde ise, uluslararası güvenlik ve asayişten kaynaklanan durumlar sebebiyle söz konusu ülkelere gelen vize taleplerine ihtiyatlı yaklaşıldığı kurumlarca dile getirilmiştir.

Gerek Türkiye Bursları kapsamında gerekse kendi imkanlarıyla ve değişim programları kapsamında öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen öğrencilerin, öğrenci ve program bazında merkezi bir sistem vasıtasıyla takibi önem arz etmektedir. ABD'de 1996 yılında çıkarılan bir yasayla temelleri atılan internet tabanlı SEVIS (The Student and Exchange Visitor Information System) sisteminde eğitim ya da kültürel değişim maksadıyla M, F ve J1 vizeleriyle ülkeye gelen yabancı uyruklu kişilere ilişkin bilgi tutulmaktadır. İç Güvenlik Bakanlığı (Department of Homeland Security) tarafından kurulan sistem, SEVP (Student and Exchange Visitor Program) tarafından idare edilmektedir. YÖK, YTB, TÜBİTAK ve ilgili diğer kurumların işbirliğiyle benzer bir sistemin Türkiye için de hayata geçirilmesi değerlendirilmelidir.

6458 sayılı Kanun'a göre Türkiye'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksandan fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları gerekmektedir. Söz konusu Kanun, ikamet izinlerini gruplara ayırmış ve her bir grup için başvuru yapabilecek olanları ve izin için aranan şartları düzenlemiştir. Yükseköğretimin uluslararasılaşması kapsamında yabancı uyruklu öğretim üyeleri, öğrenciler ve araştırmacılar ile ailelerini ilgilendiren ikamet izni türleri ve bu izinlerden kimlerin faydalanabileceği aşağıda listelenmiştir:

a) Kısa dönem ikamet izni: Bilimsel araştırma amacıyla gelecekler, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla gelecekler, Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar, kamu kurumları aracılığıyla Türkiye'de eğitim, araştırma, staj ve kurslara katılacaklar ile Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat edenler,

b) Aile ikamet izni: İkamet izinlerinden birine sahip olan yabancıların yabancı eşi, kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğu, kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğu,

c) Öğrenci ikamet izni: Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görecektir yabancılar.

Kanun'da, ikamet izni başvurularının yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılacağı; konsoloslukların, başvuruları görüşleriyle birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne ileteceği; Genel Müdürlüğün gerekli gördüğü takdirde ilgili kurumların görüşlerini de alarak başvuruları sonuçlandıracağı ve ikamet izninin düzenlenmesi ya da başvurunun reddedilmesi için konsolosluğa bilgi vereceği düzenlenmiştir. Bazı istisnai hallerde ikamet izni başvurularının valiliklere de yapılabilmesine imkan tanınmıştır. Bu istisnai haller arasında öğrenci ikamet izinleri ile Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayanların kısa dönem ikamet iznine geçişlerinde yapacakları başvurular da yer almaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur.

6458 sayılı Kanun ile kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yapılanması ve Kanun'un uygulama yönetmeliklerinin oluşturulması sürecinde uluslararası öğrenciler ile yabancı uyruklu öğretim üyelerinin ve araştırmacıların Türkiye'ye gelişleri ve ikametlerine ilişkin halihazırda yaşanan sorunların dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde istihdam edilecek personelin uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek derecede yabancı dil bilmesi hususu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çerçevede yapılacak düzenlemeler yükseköğretimin uluslararasılaşması ve nitelikli insan gücünün çekilmesini desteklemeli, takip edilmesi gereken prosedürleri kolaylaştırmalı, birbiriyle bağlantılı işlemleri yürüten kurumlar arası koordinasyonu gözetmeli ve yürütülen işlemleri standart hale getirmelidir. Bu kapsamda üniversitelerdeki uluslararası öğrenci ofisleri ile işbirliği sağlanmalı ve görüşleri alınmalıdır. İşlemlerin daha hızlı şekilde sonuçlandırılmasında üniversiteler için gerekirse toplu bir randevu sistemine geçilmesi hususu da değerlendirilmelidir.

3.5.2 Çalışma izni

Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri süre içerisinde bulundukları ülkede çalışmaları için birçok ülke tarafından farklı uygulamalara gidilmiştir. ABD, İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi yükseköğretim sistemini uluslararası öğrenciler için daha çekici hale getirmiş ülkeler incelendiğinde, bu ülkelerin tamamında uluslararası öğrencilere yönelik çalışma izinlerinin

verildiği gözlenmektedir. Eğitim-öğretim döneminde yarı zamanlı çalışma, tatil dönemlerinde tam zamanlı çalışma, yaz tatilinde staj yapma, mezuniyet sonrası belli bir süre (örneğin 1 sene) o ülkede kalarak tam zamanlı çalışma olanakları söz konusu ülkelerdeki uygulamalar arasında dikkat çekmektedir. Bu kapsamda uluslararası öğrencilere verilecek çalışma izinlerinin yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması için önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir.

Eğitimi devam ettirirken çalışarak tecrübe kazanmak, ek gelir elde etmek, Türk toplumunu ve kültürünü tanıma imkanı sahip olmak öğrencilere cazip gelmektedir. Ayrıca bu yolla uluslararası öğrencilerden dil öğretimi, tercümanlık gibi hizmetlerde yararlanabilme imkanı doğmaktadır.

Başarılı ve ülkeye katkıları olabilecek öğrencilere diğer bazı ülkelerde olduğu gibi sınırlı oranda, vatandaşlık, mezuniyet sonrası ikamet ve çalışma izni verilmesi değerlendirilmelidir. Aynı şekilde yabancı uyruklu öğretim görevlisi ve araştırmacıların da bu imkânlardan faydalanması düşünülebilir.

Diğer yandan uluslararası öğrencilerin çalışması, dikkatle düzenlenmesi ve denetlenmesi gereken, suistimale açık bir alan olarak göze çarpmaktadır. Özenli davranılmaması halinde öğrencilerin eğitim için Türkiye'ye gelip başta turizm ve diğer sektörlerde kayıt dışı çalışmaları gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bazı uluslararası öğrenciler, eğlence mekanları gibi kendileri için uygun olmayabilecek yerlerde çalıştıklarından karşılaştıkları asayiş sorunları ülkenin menfi propagandasının yapılmasına da sebep olmaktadır.

27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'a göre Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekmektedir.

Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını bulundukları ülkelerdeki temsilciliklerimize yapmakta, temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına (ÇSGB) iletmektedir. Bakanlık başvuruları ilgili mercilerin görüşlerini alarak değerlendirip durumu uygun görülen yabancılar çalışma izni vermektedir. Geçerli ikamet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri başvurularını ÇSGB'ye yurt içinden de yapabilmektedir.

Mevzuat gereği çalışma izni verilirken iş piyasası, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik değişiklikler dikkate alınmaktadır. Bu doğrultuda belli bir pozisyon için yabancı uyruklu kişilere çalışma izni verilirken Türk vatandaşlarının istihdamına öncelik verilmektedir. Doğrudan yabancı yatırım niteliğindeki şirketlerde özel bir pozisyonda istihdam edilecek yabancı uyruklu kişiler istisna tutulmaktadır. Uluslararası öğrencilere çalışma izni verilmesi konusunda da paralel uygulamalar söz konusudur.

4817 sayılı Kanun uluslararası öğrencilerin çalışmasına ilişkin özel bir düzenleme ihtiva etmemektedir. Mevzuata göre çalışma izni kişilerden bağımsız olarak işveren kurumlara verilmekte ve kişinin ikamet iznine sahip olması şartı aranmaktadır. Fakat mevcut Kanun, yükseköğretimde uluslararasılaşmaya hizmet edecek yeterlilikte bulunmamakta olup mevzuatta değişiklik yapılması gündemdedir. Bu değişikliklerle uluslararası öğrenciler konusundaki sorunların giderilmesine yönelik bir sistem oluşturulması faydalı olacaktır.

6458 sayılı Kanun ile Türkiye'de öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine çalışma izni almaları kaydıyla eğitimleri süresince çalışma hakkı tanınmıştır. Bu hakkın, ön lisans ve lisans öğrencileri için öğrenimlerinin ilk yılından sonra başlayacağı ve haftada

yirmi dört saatten fazla olamayacağı düzenlenmiştir. Bu yöndeki düzenleme Nisan 2014'te yürürlüğe girmiştir. Ön lisans ve lisans öğrencilerinin çalışma hakkına ilişkin usul ve esasların Göç Politikaları Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde İçişleri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları tarafından müştereken düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

YTB'nin uluslararası öğrencinin kendisine çalışma iznine sahip olduğunu gösteren bir kart verilmesi ve öğrencinin bu kart ile istediği yerde çalışabilmesi yönünde ÇSGB'ye sunduğu bir öneri mevcuttur. Ancak bu öneri yürürlükteki 4817 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemelerle bağdaşmamaktadır. Mevzuat gereği yabancı bir kişi için çalışma izni o kişinin çalışacağı işyeri tarafından alınabilmektedir. İznin verilmesi için de çalışılacak işyerinin yasal kriterlere uyması ve kişinin orada çalışmak için haklı bir gerekçesinin bulunması gerekmektedir. Kişi bu işyerinden ayrıldığında ise çalışma izni iptal olmaktadır. Bu kapsamda, uluslararası öğrencilere 6458 sayılı Kanun'la tanınan haftalık 24 saat çalışabilme izninin işyerinden bağımsız olarak verilmesi değerlendirilmelidir. Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin sadece bazı sektörlerde (eğitim, araştırma, sağlık gibi) çalışmalarına izin verilmesinin daha uygun olacağı ifade edilmiş olup bu doğrultudaki görüşlerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dil kursları ve özel okullarda yabancı uyruklu öğretmen çalıştırılması için çalışma izni verilmesi konusunda yetkili olan ÇSGB ile yapılan görüşmede bu kişilere çalışma izni verilmesi hususunda sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardan ise bu konuda çok sık başvuru olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, üniversitelerle yapılan görüşmelerde diploma yeterlilik uygulamasındaki sorunlar nedeniyle yabancı akademisyenlerin çalışma izni alması hususunda da engeller olduğu ifade edilmiştir.

6458 sayılı Kanun'da, geçerli çalışma izni ile 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesine istinaden verilen Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesinin ikamet izni sayılacağı düzenlenmiştir.

Konsolosluklardan ikamet ve çalışma izni alarak Türkiye'ye gelen yabancıların giriş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmaları gerekmektedir.

Öğrencilerin mesleki gelişimi ve nitelikli insan gücünün Türkiye'ye çekilmesi bakımından kritik önemi haiz diğer bir konu da uluslararası öğrencilere kamu kurumları ile özel sektörde ve sivil toplum kuruluşlarında staj imkânı sağlanmasıdır. Mevcut durumda uluslararası öğrenciler staj yapmak için çalışma izni almak zorunda kalmaktadır. Özellikle mühendislik gibi uygulama gerektiren disiplinlerde eğitimin bir parçası olan staj konusu çalışma izni kapsamından çıkarılmalıdır.

Kutu 15: Bazı Ülkelerin Uluslararası Öğrencilere Yönelik Vize, İkamet ve Çalışma İzni Uygulamaları

ABD - Farklı ihtiyaçlara yönelik alternatif vize uygulamaları:

- F-1 Öğrenci Vizesi: ABD'deki akredite kolej ve üniversitelerde bir eğitim programına kaydolmak veya dil eğitimi almak isteyenlere verilen ve en yaygın kullanılan vize türü. (<http://travel.state.gov/content/visas/english/study-exchange/student.html>)

- J-1 Değişim Vizesi: Eğitim ve kültürel değişim yoluyla küresel anlayışı geliştirmek hedefiyle lise ve üniversiteler dahil olmak üzere değişim programlarına katılmak isteyen kişilere verilen vize türü. (<http://travel.state.gov/content/visas/english/study-exchange/exchange.html>)

- M-1 Öğrenci Vizesi: Akademik olmayan programlara veya mesleki eğitime katılmak isteyenlere verilen vize türü. (<http://travel.state.gov/content/visas/english/study-exchange/student.html>)

Avustralya - Uluslararası öğrenci sayısının azalmasıyla öğrenci vizelerine yönelik bir değerlendirme çalışması yapılmış ve bürokratik işlemler azaltılarak öğrencilerin vize almaları kolaylaştırılmıştır. Uluslararası öğrencilere haftalık 20 saate kadar çalışma izni, mezuniyetten sonra ise 'Skilled-Graduate' vizesi ile 18 aya kadar ülkede kalma ve çalışma imkânı sağlanmaktadır.

Almanya - Üniversite öğrencilerinin bir takvim yılı içerisinde 90 gün tam zamanlı ve 180 gün yarı zamanlı çalışma hakkı vardır.

İngiltere - Avrupa Birliği ülkelerine mensup öğrenciler istedikleri kadar çalışabilirlerken, Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere gelen öğrenciler eğitimleri süresince haftada 20 saate kadar yarı zamanlı, tatil dönemlerinde ise tam zamanlı çalışabilmektedir.

Kanada - Vize alma sürecini kolaylaştıran çevrimiçi başvuru imkanı ve öğrencilere 20 saate kadar yarı zamanlı çalışma izni sağlanmaktadır. (BECKER, R., KOLSTER, R. 2012, 2012, s. 18-41.)

Yüksek lisans ve doktora programları için gelen evli öğrencilerin eşlerine çalışma izni verilmesi konusunda da sorun yaşanabilmektedir. 4817 sayılı Kanun'a göre yabancının eşinin ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının çalışma izni alabilmesi için yabancının kendisi ile birlikte en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak Türkiye'de ikamet etmiş olması şartı aranmaktadır. Yabancı uyruklu öğretim üyeleri için de sorun teşkil eden bu husus bazı ülkelerde özel düzenlemelerle aşılmıştır. Örneğin, İngiltere'de eğitim almak isteyen öğrenciler 12 ay veya daha uzun bir dönem için vize almışsa, eşleri İngiltere'de otomatik olarak çalışma hakkına sahiptir. Eğer 12 aydan daha kısa süreli bir vize verilmiş ise çalışma izni verilmemektedir. Bu kapsamda, yabancı öğretim üyelerinin eş ve çocuklarına çalışma izni verilmesinin kolaylaştırılması ve beş sene ikamet etme şartının aranmaması konusu değerlendirilmelidir.

3.5.3 Sağlık Sigortası

Ülkemizde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sağlık sigortasına ilişkin hususlar 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda düzenlenmektedir. 29/5/2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 6486 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la 5510 sayılı Kanun'un 60'ıncı maddesinde yapılan değişiklikle ülkemizde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler için zorunlu olan genel sağlık sigortası uygulamasına son verilmiştir. Yeni düzenlemeye göre Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenciler, ilk kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları hâlinde genel sağlık sigortalısı olabilmektedir. Bu sürede talepte bulunmayanlar hakkında ise öğrenimleri süresince genel sağlık sigortası hükümleri uygulanmamaktadır.

Uluslararası öğrenciler söz konusu Kanun'un 82'nci maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının üçte birinin 30 günlük tutarı üzerinden genel sağlık sigortası primi ödemektedir. Türkiye Bursları kapsamında ülkemizde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sağlık sigorta primleri YTB tarafından ilgili kuruma ödeme yapılmak suretiyle karşılanmaktadır.

6486 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la 5510 sayılı Kanun'a eklenen Geçici 50'nci maddeyle, bu maddenin yayımı tarihinde ilk kaydını yaptırmış olup öğrenimlerine devam etmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin, maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde başvuru yapmaları halinde genel sağlık sigortası kapsamına alınacağı düzenlenmiş bulunmaktadır. Böylelikle, hâlihazırda Türkiye'de eğitim görmekle olan uluslararası öğrencilerden, 29/5/2013 tarihinden itibaren 6 ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru yapanların genel sağlık sigortalısı olmalarına imkan sağlanmıştır. Belirtilen süreler içinde başvuru yapmayan uluslararası öğrenciler ise öğrenimleri süresince genel sağlık sigortasının sağladığı imkânlardan faydalanamayacaktır.

Kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, kamu yararına faaliyet gösteren dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından tam burs sağlanan ve YÖK tarafından ayrılan kontenjanlar dâhilinde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler haricindeki uluslararası öğrenciler, ilgili hükümlerde belirtilen sürelerde başvuruda bulunmak ve her bir öğrenim dönemine ilişkin olarak prime esas günlük kazanç alt sınırının üçte birinin 30 günlük tutarı üzerinden genel sağlık sigorta primi ödemek kaydıyla, öğrenim süreleri boyunca genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır.

SGK Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünün 19/01/2015 tarihli ve 2015/4 sayılı Genelgesi'ne³⁶ göre 5510 sayılı Kanun'un 60'ıncı maddesinin 7'nci fıkrası kapsamındaki yabancı uyruklu öğrencilerin ödeyecekleri genel sağlık sigortası aylık prim tutarı 01/01/2015 ile 30/06/2015 tarihleri arasında 48,06 TL ve 01/07/2015 ile 31/12/2015 tarihleri arasında 50,94 TL'dir.

Kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, kamu yararına faaliyet gösteren dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından tam burs sağlanan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından ayrılan kontenjanlar dâhilinde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler genel sağlık sigortalısı sayılmamakta ve bu öğrencilerin sağlık giderleri üniversitelerin bütçelerine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

Türkiye ile Sosyal Güvenlik Anlaşması olan ülkelerden³⁷ gelen ve kendi ülkelerinde sosyal güvenceleri olan uluslararası öğrenciler sağlık sigortası açısından daha avantajlı durumdadır. Bu öğrenciler, ülkelerinden aldıkları sağlık yardım hakkı belgesinin bir örneğini bağlı bulundukları sosyal güvenlik il müdürlüğüne ve öğrenim gördükleri üniversiteye iletmeleri halinde genel sağlık sigortalarını aktif hale getirebilmektedir.

³⁶ Genelge, SGK, http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/c6b7522c-bb53-4540-87fa-24474a4776f1/2015_04.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=c6b7522c-bb53-4540-87fa-24474a4776f1, Mart 2015.

³⁷ http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/mevzuat/yururlukteki_mevzuat/uluslararasi_sozlesmeler/, Mart 2015.

Türkiye; Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Danimarka, Avusturya, İsviçre, İsveç, İngiltere, Libya, KKTC, Azerbaycan, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Çek Cumhuriyeti, Lüksemburg, Makedonya, Norveç, Romanya, Kanada, Gürcistan, Kebek (Kanada), Hırvatistan, Slovakya, Sırbistan ile Sosyal Güvenlik Anlaşması imzalamış bulunmaktadır.

3.6 Burs Uygulamaları

Uluslararası öğrencilere verilen burslar, ülkeler arası siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri geliştirmesi ve işbirliğine zemin hazırlaması bakımından önem taşımaktadır. Kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen burslar, Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, daha fazla öğrenci çekilmesi ve üniversitelerin bir marka olarak tanıtılması ve imajında kritik önemi haizdir. Bu çerçevede, bursiyer sayısı ve burs miktarı kadar bursiyerlerin seçim mekanizması ve nitelikleri de uluslararası öğrencilerin bursla ilgili algısını belirlemektedir.

Bu kapsamda, burs almak için başvuran ve seçilen öğrencilerin, geldikleri coğrafyaya, toplumsal yapılarına ve başarı durumlarına göre analizleri yapılmalı, elde edilecek sonuçlar doğrultusunda seçim mekanizmaları gözden geçirilmelidir. Yapılan görüşmelerde, burslu öğrencilerin seçimi için objektif kriterlere sahip akademik bir sistemin kurulması ve bu süreçte konunun uzmanlarının aktif olarak yer almasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca bursların tek tip olması yerine kademelendirilmesi düşünülmelidir. “Bir elbise herkese uyar (one size fits all)” anlayışı terk edilmelidir. Tüm masrafların karşılandığı bursların yanında, öğrenim ücretlerinin tamamının, yüzde 50’sinin ya da yüzde 25’inin karşılandığı, başarı durumuna göre kademelendirilmiş bir burs sisteminin oluşturulması, öğrenci sayısının artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Uluslararası öğrencilere verilen burslarla ülkeler arası ilişkilerin güçlendirilmesi ve öğrencilerin öğrenim gördükleri ülkedeki deneyimlerini kendi ülkelerine taşımaları amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, bursiyerlerin seçimi kadar gelen öğrencilerin ülkelere dönmelerinin sağlanması da önemli bir husustur. Diğer yandan, araştırma bursları ve diğer özel nitelikli burslarda ise bu bursları alan öğrencilerin öğrenim süreleri boyunca ve sonrasında öğrenim gördükleri ülkeye sağlayacakları katkı önem taşımaktadır. Bu sebeple bahsi geçen bursları alan uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri ülkede kalmaları çeşitli şekillerde desteklenmelidir.

Tablo 22: MEB ve TDV Verilerine Göre Burslu Öğrenci Sayıları

Proje – Kurum	Yıllar	Tahsis Edilen Kontenjan	Getirilen Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı	Devam Eden Öğrenci Sayısı
Devlet Bursu	1992-2010	42.318	31.037	8.914	6.255
Hükümet ve Bakanlık Bursu	1960-2010	-	9.773	6.238	2.424
Türkiye Diyanet Vakfı Bursu	1992-2011	-	3.115	839	1.342
TOPLAM			44.195	15.991	10.021

Kaynak: T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi*, Ankara, 2012.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından yükseköğretimdeki uluslararası öğrencilere burs verilmesi, Doğu Bloğunun dağılması ve Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını ilan etmelerini müteakip 1992 yılında başlayan Büyük Öğrenci Projesiyle ivme kazanmıştır. Burslara ilişkin istatistikler Tablo 22’de yer almaktadır. 2012 yılı itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti tarafından uluslararası öğrencilere kamu kaynakları kullanılarak verilen burslar “Türkiye Bursları” adı altında yeniden yapılandırılmış ve Türkiye Burslarına ilişkin usul ve esasları düzenleyen Türkiye Bursları Yönetmeliği 17/6/2014 tarihli ve 29033 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye Burslarına ilişkin iş ve işlemlerin koordinasyonu ve yürütülmesinden YTB sorumludur. YTB, yaklaşık 140 ülkeden, 8 farklı dilde uluslararası öğrencilerin başvurularını alarak akademik başarılarına göre bir ön değerlendirme yapmakta, ardından yaklaşık seksen ülkede yaptığı mülakatlar sonucu Türk üniversitelerinde tespit edilen kontenjanlara öğrenci yerleştirme işlemini gerçekleştirmektedir.

Kutu 16: Büyük Öğrenci Projesi (1992-2008)

Türk cumhuriyetlerinin ve topluluklarının, yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak, Türk dünyası ile kalıcı bir kardeşlik ve dostluk köprüsü kurmak ve kendi aralarındaki ilişkileri geliştirerek büyük bir şemsiye oluşturmak amacıyla 1992 yılında 5 ülkeyle (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan) başlatılan Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) zamanla 57 devlet ve topluluğun dâhil olduğu bir burs programı niteliği kazanmıştır.

BÖP kapsamında öğrenim görecekt öğrenciler için 12 ülkede (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Makedonya, Kırım, Kosova, Tataristan, Arnavutluk, Romanya ve Bosna-Hersek) Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) yapılmıştır. Sınavın yapılmadığı bölge ve ülkelerde ise seçici kurullar aracılığıyla burs verilecek öğrenciler belirlenmiştir. Program kapsamında 1992-2008 yılları arasında 27.112 kişiye burs verilmiş ve 7.464 kişi mezun olmuştur.

Proje, zaman içinde değişen uluslararası koşullara uyum sağlamakta gecikmiş ve bu durum diğer uluslararası öğrenci değişimi ve burs programları karşısındaki rekabet gücünü kaybetmesine neden olmuştur. Projeye ilişkin tanıtım yetersiz olmuştur. Seçim aşamasında iki farklı sınav uygulanması sorunlara neden olmuştur. Ayrıca, proje kapsamında mezunları izleme ve onlardan yararlanma hususlarında eksiklikler yaşanmıştır.

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, *Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008)*, Ankara, 2009.

YTB ile yapılan görüşmede, Türkiye Bursları sistemi geliştirilirken mevcut duruma, diğer burs veren ülkelerdeki uygulamalara, seçim ve destek mekanizmaları ile hedef ve rakip ülkelere ilişkin analiz yapılarak hangi bölgelere öncelik verilmesi gerektiğinin tespit edildiği, ayrıca konuya ilişkin olarak üniversiteler, kamu kurumları ve Türkiye’nin dış temsilciliklerinin de görüşlerinin alındığı belirtilmiştir. Türkiye Bursları kapsamındaki burslar yeniden düzenlenerek lisans bursları, lisansüstü burslar, branş bursları, kısa dönemli burslar olmak üzere 4 başlık altında toplanmıştır. Ayrıca, burs alan öğrencilerin yerine getirmek zorunda olduğu bürokratik işlemlerin sayısı azaltılmıştır. Türkiye Bursları kapsamında yürütülen programlara ilişkin bilgi EK-7’de yer almaktadır.

Türkiye Bursları kapsamında gelen öğrencilerin aylık burs ödemeleri, barınma ihtiyaçları, okul harçları, sağlık ve sosyal güvenlik giderleri, ikamet defter bedelleri, ülkemize ilk geliş ve mezuniyet sonrası ülkelere dönüş biletleri karşılanmaktadır. Ayrıca, Türkçe bilmeyen öğrencilere bir yıllık Türkçe eğitim imkanı sağlanmaktadır. Burs miktarları 2014-2015 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, lisans düzeyinde burslandırılan öğrenciler için 600 TL; yüksek lisans düzeyinde burslandırılan öğrenciler için 850 TL; doktora düzeyinde burslandırılan öğrenciler için 1.200 TL; araştırma düzeyinde burslandırılan öğrenciler için ise 2.500 TL olarak belirlenmiştir.

Uluslararası öğrenciler tarafından her yıl yenilenmesi gereken ikamet izinleri, eğitim süresini kapsayacak şekilde uzatılmıştır. Yeni gelen öğrenciler için, birçok resmi prosedür ortadan kaldırılarak vergi numaraları ve banka hesap numaraları öğrenciler adına alınması ile yurt yerleştirmeleri, TÖMER işlemleri gibi unsurlar öğrenciler ülkemize gelmeden YTB tarafından gerçekleştirilmektedir.

Türkiye Burslarına başvuru işlemleri çevrimiçi olarak alınmaya başlanmış, bu sayede daha geniş kitlelerin burs imkanlarından faydalanabilmelerinin yolu açılmıştır. Türkiye Bursları 2014 lisans ve lisansüstü programlarına 176 farklı ülkeden yaklaşık 82.000 başvuru gerçekleşmiştir. Başvuruların 45.581'i lisans, 36.164'ü lisansüstü programlarına yöneliktir. 2014 yılında lisans programlarına en fazla başvuruların yapıldığı ilk beş ülke Suriye, Afganistan, Mısır, Yemen ve Somali, lisansüstü programlara ise en fazla başvuru yapılan beş ülke Pakistan, Afganistan, Filistin, Suriye ve Somali olmuştur.³⁸ 2013-2014 öğretim döneminde Türkiye Bursları kapsamında ülkemize gelen öğrenci sayısı 12.575'tir. Bu öğrencilerin yüzde 65'i lisans eğitimi almak amacıyla Türkiye'ye gelmiştir. Yüzde 20,67'si ise yüksek lisans eğitimi amacıyla ülkemize gelirken, diğer burslu öğrenciler ise doktora, ön lisans ve dil kursu eğitimi almaktadır.³⁹

YURTOKUR ile işbirliği içinde yüksek lisans ve doktora öğrencileri için daha iyi şartlarda barınma imkânı sunan yüksek ücretli yurtlarda Türkiye Bursları kapsamında desteklenen öğrenciler için kontenjan ayrılmaya başlanmıştır. Ayrıca Türkiye Burslarından yararlanan öğrenciler için Çağrı Merkezi kurulmuştur. Gerçekleştirilen düzenlemeler ile dünyanın farklı coğrafyalarından çok sayıda uluslararası öğrenci, Türkiye'de öğrenim görmeyi talep eder hale gelmiştir. Rakamlara da yansıyan bu durumun önümüzdeki yıllarda Türk yükseköğretiminin uluslararasılaşmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

YÖK ve YTB arasında Mart 2014 tarihinde imzalanan protokol ile "Türkiye Bursluları Koordinasyon Ofisleri" kurulmuştur. Bu ofislerin burslu öğrencilerin işlemlerinin yürütülmesinin yanı sıra tüm uluslararası öğrencilere yönelik rehberlik faaliyetlerini gerçekleştirmesi öngörülmektedir. Koordinasyon ofislerinin ayrıca, Türkiye Burslusu öğrencilerin üniversite ve resmi kurumlarla olan ilişkilerinde onlara yardımcı olması, muhatap oldukları bürokratik süreçleri azaltması, öğrencilerin bulundukları şehirlerdeki iş, sanat, akademi, STK'lar ve sosyal çevreleri ile iletişimini güçlendirmesi beklenmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından verilen tüm bursların Türkiye Bursları çatısı altında toplanması ve YTB tarafından yönlendirilmesi koordinasyon ve mükerrerliğin önlenmesi bakımından olumlu bir adımdır. Ancak yapılan görüşmelerde Türkiye Bursları Programına yönelik çeşitli eleştiriler getirilmiştir.

Burs verilecek öğrencilerin seçiminin bursiyerlerin başarısı ve burs programının prestiji açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Başarısızlık durumunda öğrencilerin ülke, üniversite ya da geldiği bölümlerle ilgili hayal kırıklığına uğrayabildikleri ve bu durumun Türk yükseköğretim sisteminin tanıtımına olumsuz etkide bulunduğu dile getirilmiştir. Türkiye Bursları seçim sisteminin akademik bakımdan eksiklikler taşıdığına, örneğin gerekli kriterleri taşımayan ya da dil belgesi bulunmayan öğrencilerin üniversiteye yerleşme hakkı kazanabildiğine değinilmiştir. Ayrıca burs değerlendirme ve yerleştirme süreciyle Türk üniversitelerinin akademik takvimleri arasındaki uyumsuzluktan dolayı seçilen bazı öğrencilerin eğitime zamanında başlayamadığı ifade edilmiştir. Türkiye Bursları kapsamında gelen öğrencilerin başarı durumlarının etkin bir şekilde takip edilmediği yönünde eleştirilerde de bulunulmuştur.

³⁸ Türkiye Bursları, <<http://www.turkiyeburslari.gov.tr/index.php/tr/haberler/686-turkiye-burslarina-rekor-basvuru>>, Eylül 2014.

³⁹ Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, *Sayılarla Türkiye Bursları*, Ankara, 2013, s.23.

YTB tarafından iletilen görüşte ise Türkiye Burslusu öğrencilerin seçim sürecinde üniversitelerden akademik personelin görevlendirildiği, seçici heyetin görevlendirildikleri ülkelere intikal etmeden önce, öğrenci seçimi ve verimli mülakat teknikleri konusunda eğitim aldığı, Türkiye Bursları planlama çalışmalarında YÖK vasıtasıyla üniversitelerden bölümlere ilişkin öğrencilerden talep edilen özel kriter ve yeterlilik belgeleriyle ilgili bilgi istendiği, öğrencilerin henüz başvuru aşamasında, tercih edeceği üniversite ve bölümün bahsedilen kriter ve yeterliliklerini öğrenebildiği ve öğrencilerin tercihlerini bu bilgiler ışığında yapabildiği, Türkiye Burslusu öğrencilerin başarısının üniversitelerle koordineli çalışarak ilgili belgeler üzerinden izlendiği ve Türkiye Bursları Koordinasyon Ofislerinin de öğrencilerin başarı durumlarını takip konusunda yararlı olacağının düşünüldüğü ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında Türkiye Bursları Programının geliştirilmesi ve burs programlarının çeşitlendirilmesi amacıyla aşağıdaki önerilerin değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Türkiye Bursları programı kapsamında verilen bursların da öğrenci başarısına ve niteliklerine göre kademelendirilmesi ve farklılaştırılması değerlendirilmelidir. Öğrenci seçim ve yerleştirme sürecinde üniversitelerin öncelikleri ve akademik beklentileri karşılanmalıdır. Burslu seçim ve yerleştirme süreciyle, akademik takvim arasında uyum gözetilmelidir. Uluslararası öğrencilere lisansüstü eğitim verebileceği belirlenen üniversitelere kontenjan ayrılarak kendi öğrencilerini seçme yetkisi verilmeli ve böylece üniversitelerin burs sisteminde aktif bir rol üstlenmeleri sağlanmalıdır.

Türkiye Bursları gibi genel programların dışında seçim süreci, kriterleri ve burs miktarı farklılaştırılmış burs programları (Fulbright Programı gibi) hayata geçirilebilir. Örneğin, Cumhurbaşkanlığı himayesinde, seçkin öğrencilere ve kamu çalışanlarına yönelik sınırlı sayıda kişinin faydalanacağı özel bir burs programı (prestij bursu) tasarlanabilir. Öncelikleri, hedefleri ve hitap ettikleri kitleler dikkate alınarak farklı burs programları ilgili kurumlar tarafından koordine edilebilir.

TÜBİTAK tarafından da yabancı uyruklu öğrenci ve araştırmacılara araştırma ve eğitim destekleri verilmektedir. Bu kapsamda, 10 yıl içinde en az gelişmiş ülkelere 1.000 öğrenciye eğitim ve araştırma desteği verilmesi hedeflenmektedir. Bu burs programlarına ilişkin detaylı bilgi EK-8'de yer almaktadır. TÜBİTAK yetkilileriyle yapılan görüşmede, bu burslara ağırlıklı olarak eğitim hayatının bir kısmında Türkiye'de bulunmuş olan öğrencilerin başvurduğu ve dolayısıyla dil ve uyum konusunda fazla sorun yaşanmadığı belirtilmiştir. TÜBİTAK tarafından verilen bir diğer destek ise Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik (UBYT) programıdır. UBYT kapsamında, yayında adres olarak Türk kurum ve kuruluşlarının gösterilmesi halinde, yabancı uyruklu araştırmacılara da teşvik verilebilmektedir. 2015 yılı itibarıyla teşvik değeri minimum 500 TL maksimum 7.500 TL olarak kabul edilmiştir. Çok yazarlı yayınlarda teşvik tutarı, T.C. ve yabancı uyruklu tüm yazarlar arasında eşit olarak bölüştürülmektedir. Ayrıca, lisans bursları için diğer ülkelerdeki olimpiyat komitelerine tanıtım yapılarak başarılı öğrencilerin çekilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Kutu 17: Fulbright Programı

1946 yılında kurulan Fulbright Programı, Amerika Birleşik Devletleri'nin en prestijli burs programı olarak nitelendirilmektedir. Fulbright Programı, ABD ve diğer ülke hükümetlerinin özel ve devlet eğitim kurumlarıyla ortaklaşa yürütülmektedir. Programın amacı eğitim ve kültürel değişim yoluyla uluslararası seviyede ortak bir anlayış oluşturmaktır. 2013 yılı itibarıyla 155 ülkede Fulbright Komisyonları bulunmaktadır.

Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu yükseköğretimin uluslararasılaşması noktasında önemli organizasyonlardan biridir. Komisyon, Türkiye ve Amerika'dan öğrenci, akademisyen, öğretmen ve profesyonellere kültürel değişime katkıda bulunmak amacıyla burslar sağlamak ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu burslarla 60 yılda 4.000'i Türkiye'den ABD'ye giden, 1.200'ü ABD'den Türkiye'ye gelenler olmak üzere yaklaşık olarak 5.200 kişiye hareketlilik imkânı sağlanmıştır. Verilen burslar çerçevesinde Türkiye'ye gelen öğrencilere ülkeyi tanıtıcı bir oryantasyon programı düzenlenmektedir.

Fulbright Programı kapsamında öğrenciler için yüksek lisans, doktora ve doktora tezi araştırma bursları, öğretim üyeleri ve araştırmacılar için ise doktora sonrası araştırma ve ikamet bursu "Scholar in Residence" destekleri mevcuttur. Ayrıca meslek yüksekokulu öğrenim, Yabancı Dil Öğretim Asistanlığı (FLTA) Bursları ve Hubert H. Humphrey Programları da bulunmaktadır. Başvuru yapmak isteyen adayların öncelikle giriş sisteminde "Embark system" hesap oluşturması ve çevrimiçi başvuru formunu doldurması gerekmektedir. Başvurular değerlendirildikten sonra mülakatlara kalan adaylar elektronik posta ile bilgilendirilmektedir. Mülakatları takiben programa katılmaya hak kazanan adaylar açıklanmaktadır. Okul seçimi ise hak kazananların belirlenmesinin ardından, adayların daha önceden eğitim almak istediklerini belirttikleri bölüm doğrultusunda burs programının uzmanlarıyla birlikte yapılmaktadır.

Kaynak: Fulbright: Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu. İnternet sitesi, Ekim-2013 "www.fulbright.org.tr"

TÜBİTAK, kurduğu bilgi sistemi ile burs duyurularından öğrencileri haberdar etmektedir. Burslara ilişkin ilanlar ve başvuru sistemleri Türkçe ve İngilizce olarak iki dilde sunulmaktadır. TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB) tarafından bursiyerlerin tüm sorularının cevaplanacağı bir portal hazırlanması ve burs programları hakkında bilgi verilmesi planlanmaktadır.

STK'lar da ülkemizde öğrenim görmek üzere uluslararası öğrencilere burs imkânı sağlamaktadır. Bazı STK'lar öğrencilerin tüm ihtiyaçlarını karşılarken bazıları sınırlı miktarda katkı vermektedir. Bu kapsamda en köklü kurumlardan biri olan Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 1992-2011 yılları arasında örgün eğitim almak üzere ülkemize getirilen toplam öğrenci sayısı 3.115'tir.

Bazı vakıf üniversiteleri de uluslararası öğrencilere yönelik burs ve çeşitli destekler vermektedir. Örneğin, Bilkent Üniversitesi İşletme Yönetimi Yüksek Lisansı (MBA) dışındaki lisansüstü programları için ücret almamaktadır. Ayrıca kaliteli öğrencileri çekmek için yüksek miktarda burs vermekte ve burs miktarını öğrenci başarısına bağlı olarak yüzde 20 ile 100 arasında kademelendirmektedir. Bahçeşehir Üniversitesi ise diploma başarısına sahip olan öğrencilere çeşitli oranlarda ücret muafiyetleri ve tam burslu öğrencilere yurt dışı kampüslerinde bir dönem eğitim imkânı tanımaktadır.

Verilen burslarda lisansüstü öğrencilere ağırlık verildiği takdirde Onuncu Kalkınma Planında da yer alan nitelikli insan gücünü çekme amacına daha fazla hizmet edileceği düşünülmektedir. Lisansüstü bölümlerde eğitim almak amacıyla Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere verilecek bursların Türkiye'nin Ar-Ge faaliyetlerine katkı sağlayacak mühendislik ve temel bilimler gibi alanlarda verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

3.7 Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye adaptasyonu açısından önemli bir faktör olan Türkçe öğretimi yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması kapsamında ele alınması gereken bir konudur.

Hâlihazırda Türkçe öğretimi konusunda YEE başta olmak üzere çeşitli kurumlar ve üniversiteler faaliyet göstermektedir. Türkiye'yi, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak ve bu alanlarda eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek amacıyla kurulan YEE yurt dışında kurduğu kültür merkezleri aracılığıyla Türkçe öğretimi faaliyetlerini yürütmektedir. Türkçe Yeterlilik Sınavını yapan YEE, YTB ile birlikte Türkçe Yaz Okulu Programını da düzenlemektedir. TÖMER'lerle işbirliği yapan kurum, dil eğitime yönelik uzaktan eğitim de vermektedir. TÖMER'lerde verilen eğitimin standart hale gelmesi ve öğrencilerin öğrenme düzeylerini ölçecek standart bir sınav geliştirilmesine ve Türkçe'nin ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelere (Gürcistan ve Bosna-Hersek) yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

İlk örneği Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER'ler pek çok üniversite kapsamında faaliyetlerini sürdürmektedir. Ankara Üniversitesi TÖMER eğitim çalışmalarının yanı sıra TOEFL benzeri bir Türkçe dil sınavı olan Uzaktan Türkçe Sınavını (UTS) geliştirmiş olup öğrencileri çevrimiçi olarak sınava alabilmektedir.

Bazı üniversiteler öğrencilerinin Türkçe öğrenmelerini teşvik etmektedir. Ankara Üniversitesi, Türkiye'ye gelen öğrencilere TÖMER'de 2 ay süreyle ücretsiz eğitim imkânı sağlamaktadır. ODTÜ de oryantasyon aşamasında 15 günlük bir Türkçe öğretim programı sunmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde bazı vakıf üniversitelerinde temel düzeyde zorunlu ve ileri düzeyde isteğe bağlı Türkçe eğitimlerinin verildiği belirtilmiştir.

29-30 Mart 2013 tarihleri arasında YTB tarafından düzenlenen "Uluslararası Öğrencilere Türkçe Öğretimi Çalıştayı"nda konu ile ilgili sorunlar ele alınarak çözüm önerileri üretilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler ve bahsi geçen Çalıştay kapsamında dile getirilen Türkçe öğretimi konusundaki temel sorunlar;

- a) Türkçe eğitimi konusunda standartlaşmış ve uluslararası düzeyde kabul görmüş bir sertifika sınavının yaygın olarak uygulanmaması,
- b) Yabancılar ikinci dil olarak Türkçe öğretimi konusunda lisans programı olmaması, yüksek lisans ve doktora programlarının akademik yükselme açısından tercih edilmemesi,
- c) Türkçe öğretimi konusundaki teknik altyapı, insan gücü ve müfredat eksiklikleri,
- d) Farklı ihtiyaçlar (eğitim, turizm, hobi, iş vb.) gözetilerek hazırlanmış programlar olmaması,
- e) Yeni kurulan TÖMER'lerin Türkçe öğretimi konusunda kapasitelerinin yetersiz olması

şeklinde özetlenmiştir. Ayrıca, Türkçe öğretimi konusunda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar (yurt içi ve dışında Türkçe öğreten kurumlar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları) arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve ortak çalışmalarının sağlanmasının üzerinde durulmuştur.

Türkiye'nin küresel etkisinin artması ve ekonomisinin gelişmesine paralel olarak ticari, kültürel ve politik sebeplerle Türkçe öğrenmek daha çekici hale gelmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma bağlamında Türkçe öğrenimine olan ilginin artmasının getirdiği fırsatlardan da faydalanılmalıdır.

Öğrencilere ülkeyi ve kültürü sevdirmek, başarılı olanların Türkiye'de kalmalarını sağlamak ve ülkelerine dönenlerin Türkiye'yle bağlantılarını sürdürmelerini temin etmek için Türkçe öğreniminin teşvik edilmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrencilerin ülkemizde eğitim görmesinden umulan siyasi, akademik, kültürel, ekonomik ve ticari katkıları maksimize etmek üzere öğrencilik ile geçirilen süreyi uzun bir seyahatin ötesine taşıyacak faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Bu amaçla ülkemize gelen öğrencilere dilimizin ve kültürümüzün en iyi şekilde tanıtılmasına, aynı zamanda gelen öğrencilerin de kendi ülkelerine ait değerleri tanıtımalarına olanak verilmesi gerekmektedir. Bu şekilde, çok kültürlülük anlamına da gelen uluslararasılaşmaya katkı sağlanabilecektir.

Ancak, Türkiye'ye gelen öğrencilerin eğitim görecekları süre içerisinde Türkçe öğrenmelerine ilişkin uygulamaların sınırlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrencilerin seçtikleri programların eğitim dili bu açıdan önem arz etmektedir. Eğitim dilinin Türkçe olması halinde, uluslararası öğrenciler tarafından iyi düzeyde Türkçe okuma, yazma ve konuşma becerilerinin kazanılması zorunlu olacaktır. Türkçe dışında başka bir dilde eğitim gören uluslararası öğrenciler için ise günlük ihtiyaçlarını karşılamada kendilerine yetecek bir Türkçe'ye sahip olmaları beklenmelidir. Bu kapsamda gerekli düzenlemeler yapılmalı, oryantasyon aşamasında yoğunlaştırılmış programlar sunulmalıdır. Ayrıca, YEE yurt dışı eğitim merkezleri ve uzaktan eğitim imkanları da kullanılabilir.

Çalışma kapsamında gelen görüşlerde, yabancı dilde eğitim verilen programlardaki uluslararası öğrencilere yönelik Türkçe verilen zorunlu derslerin olumsuz etki yaptığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu programlardaki öğrencilere Türkçe öğretiminin zorunluluk gibi sunulmaması, eğitim programının ana unsurları olmayan ve Türkçe verilen Türk Dili ve Edebiyatı, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi gibi derslerde daha esnek davranılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Diğer yandan, öğrencilerin Türkçe öğrenme düzeylerini daha doğru tespit edebilmek amacıyla yüksek standartlarda, dil becerilerini ölçmede yetkin ve uygun maliyetli sınavlar geliştirilmelidir. Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından geliştirilen UTS bu kapsamda yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilir. Türkçe eğitim veren bölümlerde okuyan uluslararası öğrenciler için hazırlık sınıflarından sonra mesleki, akademik ve ileri düzeyde Türkçe dersleri sunulabilir veya hazırlık eğitimi şartlar dahilinde uzatılabilir. Bu derslerden, İngilizce eğitim alan öğrenciler de çalışma hayatına yönelik olarak faydalanabilir. Bu çerçevede, uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri teşvik edilmeli ve Türkçe seviyelerinin geliştirilmesi için sosyal ortamlar oluşturulmalıdır. Ayrıca, farklı ihtiyaçlara yönelik materyal (kitap, süreli yayın, internet sayfası) geliştirilmesi ve TÖMER'lerin fiziki imkânlarının ve insan gücü kapasitelerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

4

SONUÇ VE ÖNERİLER

4. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

“Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi” konulu Araştırma Projesi, Türk üniversitelerine yurt dışından gelen öğrenci sayısının artırılması için yapılması gereken iyileştirme ve düzenlemeleri tespit etmeyi ve politika önerileri geliştirerek ilgili kurumların değerlendirmesine sunmayı amaçlamaktadır. Yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik politikaların etkinliğini artırma anlayışı ile uygulanabilir nitelikte öneriler geliştirmek amacıyla başlatılan Projenin bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların bir tamamlayıcısı olması ve yerel literatürün zenginleşmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

Dünyada yükseköğretim alanındaki eğilimler ve beklentiler göz önüne alındığında Türk yükseköğretim sistemine ilişkin üzerinde derinlemesine düşünülmesi gereken pek çok konu bulunmaktadır. Bu konuların her biri başlı başına bir araştırma konusu ve kapsamlı bir yükseköğretim stratejisinin alt başlığı olabilecek mahiyettedir. Bu çerçevede, Türk yükseköğretim sisteminin tüm boyutları ile analiz edilmesi ve değerlendirmeye tabi tutulması, bu Araştırma Projesi kapsamında mümkün olamayacak kadar geniş ve derin bir çabayı gerektirmektedir. Her ne kadar Proje konusuyla yakından ilişkili olsalar da yükseköğretimin kalitesinin artırılmasına yönelik uluslararasılaşma dışındaki konuların yükseköğretim reformu bağlamında ayrıca ve kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmayla, uluslararasılaşma konusunda tüm paydaşların farkındalık düzeylerine katkı sağlanması ve konunun temel sorumluları olan YÖK, YTB ve üniversiteler başta olmak üzere ilgili kamu kurumlarına yapacakları çalışmalarda yardımcı olunması hedeflenmiştir. Çalışmanın ilgili bölümlerinde önerilere temel teşkil eden konuya ilişkin detaylı bilgiler verilmekte ve tespitler yapılmaktadır. Bu bilgiler ışığında geliştirilen öneriler Uluslararasılaşmada Etkin Yönetişimin Sağlanması, Tanıtım ve Markalaşma, Yükseköğretim Sisteminin Hazır Hale Getirilmesi, Öğrenci Başvuru ve Kabul Süreçleri, Mevzuat ve Bürokratik İşlemler, Burs Sistemi, Türkçe Öğretimi olmak üzere yedi ana eksenle ele alınmıştır. Çalışma kapsamında geliştirilen bu öneriler yönlendirici mahiyette hazırlanmış olup, önerilerin hayata geçirilmesi aşamasında, detaylandırılmasına, alt faaliyetlerle desteklenmesine ve her bir öneri/eylem için gerekli bütçenin tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması amacıyla geliştirilen öneriler aşağıda sunulmaktadır:

1. Uluslararasılaşmada Etkin Yönetişimin Sağlanması

Uluslararası öğrencilere yönelik ulusal bir strateji hazırlanması gerekmektedir. Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, üst düzeyde sahiplenmeyi ve bütüncül bir bakış açısıyla sistematik bir çabanın ortaya konmasını gerektiren bir süreçtir. Konunun hükümet politikası olarak ele alınması, tüm paydaşların katkılarıyla kapsamlı, uluslararası yükseköğretim pazarının önde gelen aktörlerinin uygulamalarına benzer, Türkiye'nin izlediği dış politikayla uyumlu bir uluslararasılaşma stratejisinin hazırlanması gerekmektedir. Tüm paydaşların katkıları alınarak hazırlanacak stratejiyle konuya ilişkin ilke ve hedefler ile mevcut durum ve yapılması gerekenler ortaya konulmalıdır. Bu çerçevede, oluşturulacak üst politika belgesini esas alan eylem planları hazırlanmalı, programlar oluşturulmalı ve politika, program, uygulama sistematigi içinde faaliyetlerin maliyeti hesaplanmalı, buna ilişkin bütçe oluşturulmalıdır.

Uluslararasılaşmadan sorumlu bir üst yapının kurulması değerlendirilmelidir. İlgili tüm kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak, uluslararasılaşma konusundaki standartları belirleyecek, üniversitelere politik, stratejik ve teknik destek sağlayacak, yükseköğretimin tanıtım ve markalaşma faaliyetlerine önderlik edecek bir yapılanmaya ihtiyaç vardır.

Kurulması öngörülen üstyapı için farklı alternatifler oluşturulabilir. Bu üst yapının kanunla tesis edilmesi, bünyesinde çeşitli kurum temsilcilerinin yer aldığı bir kurula sahip olması, yurt dışında temsilcilik açma yetkisini haiz, bağımsız bir kurum olarak yapılandırılması etkinliğinin sağlanması bakımından ilk seçenek olarak düşünülmelidir. Bunun hayata geçirilememesi durumunda ise bir kurul oluşturularak bu kurulun sekreteryaya hizmetlerinin uluslararasılaşma konusunda çalışacak mevcut bir kuruma verilebileceği değerlendirilmektedir. Diğer bir seçenek olarak, söz konusu üst yapı için tanımlanan işlevlerin YÖK veya YTB içindeki birimlere ya da Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (UÖDK) gibi kurullara verilmesi ancak bunun için mevzuat değişikliği yapılarak ilgili birimlerin/kurulların görevlerinin genişletilmesi, ilgili birimlere gerekli beşeri ve mali kaynağın sağlanması ve yurt dışında temsilcilik açma hakkının tanınması göz önünde bulundurulmalıdır.

Üst yapının görev, yetki ve çalışma esasları katılımcı bir yöntemle belirlenmelidir. Kurumsal yapılanma eksikliği ilgili tüm paydaşların karar alma süreçlerinde etkin ve eşit biçimde temsil edilmesi ve yükseköğretim kurumlarının akademik ve idari özerklikleri gözetilerek giderilmelidir. Söz konusu üst yapı tesis edilirken mevcut bürokratik yükün artırılmaması, kurumlar arasında çatışmaya yol açılmaması, devlet/vakıf üniversitesi ayrımının gözetilmemesi esas olmalıdır. Kamunun uluslararası öğrenci çekme konusundaki rolü kolaylaştırıcılığın ötesine geçmemelidir. Üniversitelerin taleplerinin karşılandığı, kontenjanlarını ve kendi eğitim fiyatlarını belirlediği, pazarlama faaliyetleri gibi konular dâhil olmak üzere kendi kararlarını verebildikleri, daha esnek ve özerk bir sistemin kurulması değerlendirilmelidir. Uluslararasılaşma meselesi ele alınırken kısa vadede ve sadece ekonomik getiri elde etmek yerine uzun vadede beşeri sermayeye katkı, üniversitelerde eğitimin niteliğinin artırılması ve kültürel etkileşim gibi katkıların en üst seviyeye çıkarılması amaçlanmalıdır.

Uluslararasılaşma eylem planının hazırlanması gerekmektedir. Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması kapsamında hazırlanacak ulusal stratejiyle ortaya konulacak hedeflerin hayata geçirilmesini sağlamak üzere konuyu tüm yönleriyle ele alan ve ilgili paydaşların da katkıları alınarak maliyet ve önceliklendirme bakımından detaylandırılmış bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Uluslararasılaşma konusunda farkındalık düzeyinin artırılması sağlanmalıdır. Başta üniversitelerin akademik ve idari kadrolarında görev alan kişiler ve uluslararası öğrencilerle gündelik hayatlarında temas halinde bulunan kişiler (toplu taşıma görevlileri, yurt görevlileri vb.) olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde uluslararasılaşma konusunda bilinç düzeyini artırmayı hedefleyen toplantı ve seminerler kamu kurumları, STK'lar, üniversiteler, yerel yönetimler için ayrı ayrı düzenlenmelidir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetlerle uluslararası öğrencilere ilişkin olarak toplumda farkındalığın artırılması ve algının iyileştirilmesi sağlanacak, öğrencilerin yaşaması muhtemel olumsuz tecrübelerin önüne geçilecek ve hafızalarında olumlu bir Türkiye imajı yer etmesi temin edilecektir.

Karar alma sürecinde etkinliği artırmak üzere veri ve istatistikler üretilmelidir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenciler konusunda veri ve istatistiklerin üretilmesi ve özellikle yükseköğretim hizmeti alıcıları konumunda bulunan öğrencilerin beklentileri

ile davranış kalıplarını ortaya koymaya imkân sağlayacak bilgilerin toplanması amacıyla bilimsel araştırma ve çalışmaların yapılması konuya ilişkin politika üretme ve sistem tasarımı yapma sürecinde önem taşımaktadır.

Uluslararasılaşma konusunda yürütülecek proje ve programlar için bir izleme değerlendirme sistemi kurulması değerlendirilmelidir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma çerçevesinde hazırlanacak yıllık izleme ve değerlendirme raporları Türk yükseköğretim markasının oluşturulmasında ve yaygınlaştırılmasında sistematik bir yaklaşımla hareket edilmesini sağlayacaktır. Ayrıca, eğitim dili, yabancı öğretim üyesi sayısı, diploma denkliği, uluslararası öğrenci ofislerinin kapasiteleri, yerleşkenin bulunduğu şehir, yerleşke hayatı, öğrenciye sunulan sosyal imkânlar gibi objektif parametrelerle üniversiteleri değerlendirmek üzere bir kriter seti oluşturulmalıdır.

2. Tanıtım ve Markalaşma Faaliyetlerinin Geliştirilmesi

Uluslararası yükseköğretim pazarında Türkiye markasının oluşturulması gerekmektedir. Türkiye'nin uluslararası yükseköğretim pazarında etkin bir şekilde varlık gösterebilmesi için tanıtım faaliyetlerinin sistematik bir yaklaşımla yürütülmesi gerekmektedir. Türk yükseköğretim sisteminin pazarlanabilir bir ürün olarak tüm dünyada tanıtımını sağlamak için profesyonel anlamda bir marka oluşturmak üzere çalışmalar yürütülmelidir. Bu çerçevede logo, isim, internet sitesi vb. ürün pazarlama enstrümanları geliştirilmeli ve Türk yükseköğretiminin pazarlanması sürecinde bu enstrümanlardan etkin bir şekilde yararlanılmalıdır.

Türk üniversite sisteminin bilinirliğini artırmak üzere bir tanıtım stratejisi hazırlanmalıdır. Başarılı ülke örnekleri, yapılan görüşmeler ve literatür taraması Türk üniversitelerinin tanıtımına ilişkin bir yol haritasının olması gerektiğini göstermektedir. Hazırlanacak stratejide etkinlik, etkililik ve ekonomiklik ilkeleri gözetilmelidir. Bu çerçevede, Türk üniversite sisteminin tanıtımı bütüncül yaklaşımla ele alınmalı, hedef pazar analizleri yapılmalı, belirlenen ülke/bölgelere yönelik tanıtım stratejileri geliştirilmeli, hedef kitleye uygun tanıtım araç ve ortamları tespit edilmelidir. Oluşturulması öngörülen üst yapının hayata geçmesi durumunda bu yapının tanıtım ve markalaşma konularında üniversitelere rehberlik etmesi ve bu faaliyetleri sistematik olarak gerçekleştirmesi de gerekmektedir.

Tanıtım materyallerinin gözden geçirilmesi, markalaşma faaliyetleri doğrultusunda yeni materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Yurt dışı eğitim fuarlarında ve internet sitelerinde öğrencilerin istifadesine sunulan tanıtım materyallerinde üniversite ve bölüme ilişkin güncel ve doğru bilgilerin yanı sıra ülkeye ve yerleşkelerin bulunduğu şehirlere ilişkin bilgilerin yer alması da önem taşımaktadır. Ayrıca, öğrenci memnuniyetinin tanıtım ve imaj açısından önemli bir husus olduğu dikkate alınarak olumlu tecrübelerin ve başarı öykülerinin tanıtım materyallerinde paylaşılması faydalı olacaktır. Bu çerçevede, ülkemizde eğitim görmüş yabancı uyruklu öğrencilerden başarılı bir kariyere sahip olanlar hakkında tanıtım filmleri çekilerek Türk yükseköğretiminin tanıtımında kullanılabileceği düşünülmektedir.

Tanıtım yapmak üzere Study in Turkey portalı geliştirilmelidir. Hâlihazırda YÖK, DEİK/EEİK, üniversiteler ve eğitim şirketleri bünyesinde tanıtım amaçlı internet siteleri bulunmakla birlikte; kapsayıcı olmamaları, üyelik esasına göre çalışmaları gibi sebeplerle bu siteler beklenen faydayı gösterememektedir. Türk üniversitelerinin tanıtımında kurumsallaşma adına YÖK tarafından işletilen 'Study in Turkey' portalının, Türkiye'nin tanıtımı kapsamında değerlendirilerek daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Bu portalda tüm üniversitelere ilişkin program bilgileri, eğitim

ücretleri, başvuru şartları ve kabul kriterleri ile Türkiye’de eğitim ve gündelik yaşama ilişkin güncel ve doğru bilgiler çelişkiye yol açmayacak şekilde Türkiye’de eğitim almak isteyen adayların kullanımına sunulmalıdır.

Türk yükseköğretim markasının oluşturulması ve tanıtımında sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Sosyal medyanın kullanılması, etkin ve interaktif iletişimi sağlayarak marka değeri ve tanınırlığı artıracaktır. Ayrıca, markanın geniş kitlelere ulaşması için kurumsal sosyal medya hesabı oluşturulması ve bilgi, haber, video paylaşımının profesyonel bir ekip tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

Dış temsilcilikler ve müşavirliklerin uluslararası öğrenci çekme ve tanıtım konularında faaliyet göstermesi değerlendirilmelidir. Yabancı ülkelerden ve uluslararası kuruluşlardan burslu öğrencilerin Türkiye’ye çekilmesi için diplomatik faaliyetler yürütülmesi gerekmektedir. Pek çok ülke ve bazı uluslararası kuruluşlar (İslam Kalkınma Bankası gibi) geliştirdikleri özel burs programlarıyla yurt dışına öğrenci göndermektedir. Bu burs programları kapsamında öğrenci gönderilecek ülkeler listesinde Türkiye’nin de yer alması için diplomatik girişimlerde bulunulmalıdır. Başta MEB olmak üzere, yurtdışı temsilciliklerimizde bulunan Bakanlık müşavirliklerinin/ ataşeliklerinin yetki, görev ve imkânlarının da revize edilmesi suretiyle uluslararası eğitimin tüm aşamalarında koordinasyon ve icra görevini daha etkin yerine getirecek ve ilgili paydaşlarla doğrudan çalışacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Uluslararasılaşma bağlamında özel sektör kuruluşlarının özendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Özellikle kendi imkânlarıyla öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelmek isteyen uluslararası öğrencileri ülkeye çekme konusunda üniversitelerle de işbirliği halinde faaliyet gösterecek, belirli standartları taşıyan şirketlerin kurulması desteklenmelidir. Türkiye’den yurt dışına öğrenci gönderen eğitim şirketlerinin bu kapsamda mevcut faaliyetlerinin yanında ülkeye öğrenci çekmek üzere faaliyet göstermeleri de sağlanabilir. Ayrıca, profesyonel eğitim fuarcılığının geliştirilmesi suretiyle, eğitim fuarlarında sadece üniversitelerin değil ülkelerin de tanıtımlarının yapıldığı dikkate alınarak bu tür organizasyonlarda tecrübeli, profesyonel bir ekiple çalışılması faydalı olacaktır.

Kamunun sağladığı döviz kazandırıcı hizmet ticareti teşvikleri konusunda iyileştirme yapılması gerekmektedir. Döviz kazandırıcı hizmet gelirlerini artırmak ve eğitim sektöründe ülkemizin uluslararası rekabet gücünü geliştirmek amacıyla verilen teşviklere ilişkin bürokratik süreç sadeleştirilmeli ve hızlandırılmalıdır. Teşviklerden yararlanma konusunda devlet ve vakıf üniversiteleri arasında öngörülen oransal farklılığa son verilmeli, ilgili düzenlemelerde üniversitelerin performanslarına dayalı kriterleri esas alan bir revizyon yapılmalıdır. Bunun yanında, üniversitelerin Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen desteklerden faydalanma konusunda yaşadıkları sorunları gidermek üzere eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

3. Yükseköğretim Sisteminin Uluslararasılaşmaya Hazır Hale Getirilmesi

Uluslararasılaşma bağlamında üniversitelerin stratejik planlarını gözden geçirmesi ve eylem planları hazırlaması gerekmektedir. Üniversitelerin uluslararasılaşmayı sadece akademik olarak algılamayıp çok boyutlu bir süreç olarak görmesi gerekmektedir. Üniversiteler hazırladıkları stratejik planlarında uluslararasılaşmaya öncelik vermeli, bu konuda faaliyetler belirlemeli ve bütçelerinde bu faaliyetlere kaynak ayırmalıdır. Üniversiteler uluslararasılaşma kapsamında nitelik ve nicelik olarak mevcut durumlarını analiz etmeli ve eksikliklerini gidermek için ayrıntılı,

maliyetlendirilmiş ve önceliklendirilmiş eylem planları oluşturmalıdır. Bu çerçevede, öğrenci ve akademisyenlerin tercihlerinde belli bir alandaki yetkinliği esas aldıkları göz önünde tutularak üniversitelerin tematik kimliklerini oluşturmaları faydalı olacaktır.

Üniversiteler uluslararasılaşma konusunda teknik olarak desteklenmelidir. Uygulama birliği ve kurumsal kapasitenin gelişmesini sağlamak amacıyla hizmetiçi eğitim ve uygulamalarda kullanılmak üzere bilgilendirici rehberler (Tanıtım Rehberi, Öğrenci Ofisi Rehberi vb.) hazırlanmalıdır.

Üniversitelerin cazibesini artırmak üzere eğitim programlarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Yurt dışındaki öğrencilerin yükseköğretimde Türkiye'yi tercih etmeleri için çift diploma, sertifika ve kısa süreli diploma, yaz okulları, uzaktan eğitim gibi programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca dört yıllık yüksekokullar açılmalı, tasarım, sinema, konservatuvar, beden eğitimi, denizcilik, turizm işletmeciliği, Ortadoğu çalışmaları, ilahiyat gibi alanlarda butik/tematik üniversiteler kurulmalı ya da ihtisas programları düzenlenmelidir.

Yükseköğretimde uluslararası işbirliği ve değişim programlarının sayısı artırılmalı ve niteliği geliştirilmelidir. İkili ve çok taraflı eğitim ilişkilerinin geliştirilmesi ve proje bazlı işbirliklerinin teşviki ve yaygınlaştırılmasının sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda; Mevlana Değişim Programının niceliksel ve niteliksel olarak geliştirilmesi, üniversite ve fakülteler bazında tematik işbirliklerinin artırılması, akademisyen değişim programlarının teşvik edilmesi faydalı olacaktır. Yabancı üniversitelere Türkiye'de kampüs açmaları için arazi temin edilmesi, Türkiye'deki vakıf üniversiteleri ile ortaklık kurma imkânı tanınması ve Türk üniversitelerinin yurt dışında kampüs açmasına imkân tanınması uluslararasılaşmaya katkı sağlayacaktır.

Akreditasyon ve denklik konusunda esnek, uygulanabilir bir sistematüğün kurulması gerekmektedir. Eğitim dili, akreditasyon ve denklik konuları uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite tercihlerini etkilemektedir. Uluslararası öğrenci çekme konusunda hedef ülkeler tespit edildikten sonra Türk üniversitelerinin bu ülkelerdeki tanınma durumu ve diplomalarının denkliğine ilişkin detaylı inceleme yapılarak tanınma/denklik konusu kapsamlı bir biçimde ele alınmalı, ilgili ülkelerle temas edilerek problemler giderilmeli ve bu konudaki girişimler YÖK tarafından sistematik hale getirilmelidir. Denklik ve diploma konusunda, tek başına yeterli olmamakla birlikte, işlemlerin hızlandırılması amacıyla elektronik bir sistemin kurulması zaruri görülmektedir.

Uluslararası akademisyenlerin Türkiye'de daha fazla istihdam edilebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Mevzuat yetersizliği ve bürokrasinin caydırıcılığı yabancı uyruklu öğretim elemanlarının Türkiye'yi tercih etmelerinin önündeki engeller arasında görünmektedir. Üniversitelerin akademik olarak gelişimine katkı sağlayacak yabancı akademisyenlerin istihdam edilmesine yönelik girişimlerin başlatılması, hukuki alt yapının geliştirilmesi uluslararasılaşma açısından önem arz etmektedir. Alanında tanınırlığı yüksek, seçkin yabancı akademisyen ve araştırmacıları çekebilmek için uygun özlük hakları içeren farklı istihdam modelleri geliştirilmelidir.

Uluslararası öğrenciler için barınma imkanlarının genişletilmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrenci sayısının az olduğu şehirler başta olmak üzere öğrencilerin kalmasına uygun olacak şekilde tasarlanmış yaşam alanları yetersizdir. Öğrencilere yeterli sayıda ve nitelikte yurt imkânı sunulması gerekli görülmektedir.

Kampüs ve yurtlardaki fiziki koşullar ve sosyal imkânlar iyileştirilmelidir. YURTKUR ve üniversite yurtlarının fiziki koşulları ve sosyal imkânları uluslararası öğrencilerin beklentilerini

karşılacak şekilde düzenlenmelidir. YÖK, üniversiteler, YURTKUR, yerel yönetimler, STK'lar ve ilgili diğer kuruluşlar birlikte hareket ederek, öğrencilerin kampüs yaşamlarını kolaylaştıracak, kampüs dışındaki sosyal hayatı destekleyecek, toplum ve diğer öğrencilerle kaynaşmayı ve etkileşimi güçlendirecek faaliyetler yürütülmelidir. Uluslararası öğrencilerin kendi kültürlerini tanıtmaları ve kampüs içinde ve dışında toplumsal yakınlaşmanın sağlanması için festival, şenlik, çalıştay vb. etkinlikler düzenlenmesi uluslararası öğrencilerin kendilerini iyi hissetmelerini sağlayacaktır.

Barınma konusunda alternatif çözümler üretilmelidir. Uluslararası öğrenci sayısı fazla olan ABD ve İngiltere üniversitelerindeki uygulamalar örnek alınarak barınma konusunda öğrenci ofisleri aracılığıyla verilen hizmetler geliştirilmelidir. Özellikle batılı ülkelerde yaygın olan ve kültürel etkileşime de katkı sağlayan aile yanında konaklama seçeneği gibi farklı barınma modelleri değerlendirilmelidir.

Uluslararası öğrenci ofislerinin resmi bir statüye kavuşturularak idari ve fiziki kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrenciler, yeni bir kültürle ilk temaslarından itibaren eğitim sürecinin tamamında kendilerine yol gösterecek ve sorunlarına çözüm bulacak bir yapıya ihtiyaç duymaktadır. Birçok üniversitede uluslararası öğrencilerle genellikle "Öğrenci İşleri Dairesi" ilgilenmektedir. Mevcut mevzuatta üniversitelerin idari yapılanması içinde uluslararası öğrenci birimlerine yer verilmemesi bu birimler tarafından verilen hizmetin niteliğini ve standardını düşürmektedir. Bu çerçevede uluslararası öğrenci ofislerinin resmi statüye kavuşturulması gerekmektedir. Uluslararası öğrencilere yönelik birimlerde verilen hizmetler, yabancı dil bilen personel sayısının yetersizliği ve altyapı eksiklikleri gibi sorunlar nedeniyle gereksinimleri karşılamamaktadır. Dolayısıyla, üniversitelerde uluslararası öğrenciler ile yabancı öğretim üyeleri ve araştırmacılara rehberlik edecek ve özellikle ülkeye ilk geldiklerinde yardımcı olacak birimler oluşturulmalı, var olanların fiziki ve idari kapasiteleri geliştirilmelidir.

Öğrenci ofisleri arasında periyodik olarak tecrübe paylaşımı toplantıları düzenlenmelidir. Üniversiteler arası işbirliği, eşgüdümün geliştirilmesi ve uygulama standartlarının geliştirilmesine yönelik AB uluslararası öğrenci değişim programları çerçevesinde Değişim Programları Koordinatörleri ve çalışanlarının katılımıyla yapılan yıllık değerlendirme toplantılarına benzer bir organizasyonun, değişim programları dışında eğitim görmekte olan yabancı uyruklu öğrenciler için de gerçekleştirilmesi bilgi ve deneyimlerin paylaşılması açısından fayda sağlayacaktır.

Uluslararası öğrencilere yönelik oryantasyon programları düzenlenmelidir. Öğrencilerin üniversite dışındaki sosyal hayatını destekleyecek programlar düzenlenmeli, diğer öğrenciler ve toplumla kültürel etkileşime girecekleri ortamlar yaratılmalıdır. Bu kapsamda öğrencilerin Türkiye'ye daha hızlı uyum sağlamalarına yardımcı olacak oryantasyon programları verilmeli, Türkiye'yi ve öğrenim görecekleri şehri tanıtıcı rehber ve haritalar sağlanmalıdır.

Uluslararası öğrencilerin sorun ve beklentileri tespit edilmelidir. Uluslararası öğrencilere yönelik düzenli anketler yapılarak öğrencilerin ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri hakkında bilgi toplanmalı ve memnuniyet düzeyleri ölçülmelidir. Bu çalışma, öğrencilerin gözünden mevcut durumun değerlendirilmesini sağlayarak yapılması gereken iyileştirmelerin neler olduğu hakkında bilgi verecektir. Üniversite altyapı eksiklikleri, bürokratik işlemler, barınma, sosyal ihtiyaçlar, yabancı dilde eğitim, rehberlik ve mezun hizmetleri gibi uluslararası öğrencilerin sorun yaşadıkları ya da yaşayabilecekleri tüm alanlar ve problemler tespit edilerek çözümü için odak grup toplantıları düzenlenmelidir.

Mezunlara yönelik faaliyetlerin düzenli ve sistematik bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Mezunlara ilişkin bilgilerin (iletişim bilgileri, çalıştıkları kurumlar gibi) güncel olarak tutulması Türkiye’de eğitim görmüş uluslararası öğrencilerle bağlantı kurulmasına yardımcı olacaktır. Böylece, üniversite yetkililerinin diğer ülkelerdeki bilimsel etkinlikler, resmi görüşmeler veya tanıtım amaçlı ziyaretlerinde mezunlarla irtibata geçmeleri ve mezunları bir araya getirecek programlar yapmaları sağlanacaktır. Mezun derneklerinin yurt dışında faaliyet göstermelerinin teşvik edilmesi gerekmektedir. Öğrenciler Türkiye’den ayrılmadan mezun derneklerine kayıtları yapılmalıdır. Mezun derneklerinin yurt dışında faaliyet göstermeleri teşvik edilerek uluslararası öğrencilerle bağların korunması ve geliştirilmesi üzerine çalışmalar yürütülmesi sağlanmalıdır.

Uluslararasılaşma faaliyetlerinin mali olarak desteklenmesi üniversitelerin uluslararası öğrenci çekmesine katkı sağlayacaktır. Üniversiteler, uluslararasılaşma hususunda, konunun stratejik planlarında yer alması, uluslararası öğrencilere yönelik yapılan ve yapılması planlanan eylemler, uluslararası öğrenci sayısında göstermiş olduğu artış vb. performans kriterleri göz önünde tutularak bütçe imkânları çerçevesinde mali olarak desteklenmelidir. Destekler verilmeden önce kriterlerin somut, tarafsız ve etkin bir şekilde belirlenmesi ve verilecek desteklerin ilgili üniversite tarafından uluslararasılaşma faaliyetlerinde kullanımının objektif bir şekilde belgelendirilebilmesi önem arz etmektedir. Ekonomi Bakanlığının genel teşvik uygulamasından farklı olarak önerilen mali destekler üniversitelere harcama yapılmadan önce verilmelidir.

Bilinirliği yüksek üniversitelerin fiyatlandırma konusunda daha esnek olabilmesi değerlendirilmelidir. Üniversiteler, uygulayacakları fiyatlandırma politikalarını belirlerken eğitim kalitesi, bilinirlik, uluslararası sıralamalarındaki yer, fiyat-kalite dengesi ile uluslararası muadillerinin uyguladığı öğrenim ücretleri ve talep gibi unsurları göz önünde bulundurarak hareket etmelidir. Devlet üniversiteleri için 2014-2015 eğitim-öğretim yılında fiyat belirleme bakımından önemli bir esneklik getirilmiştir. Bu yeni düzenleme olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Ancak, marka değeri taşıyan bazı üniversitelerin yeni uygulama ile belirlenen sınırın da üzerinde fiyatlandırmaya gidebileceği, bu sebeple üst sınırın daha da yükseltilebileceği düşünülmektedir.

4. Öğrenci Başvuru, Seçim ve Kabul Süreçlerinin Gözden Geçirilmesi

Öğrencilerin başvuru ve kabulü için ortak bir sistem/portal oluşturulması değerlendirilmelidir. Uluslararası öğrenci başvuru ve kabul sürecinde yaşanan sorunları gidermek amacıyla, öğrencilerin başvurularına aracılık edecek, bürokratik işlemleri azaltacak ortak bir başvuru sistemi/portali kurulması gerekli görülmektedir. ABD ve İngiltere’deki örneklere benzer bir merkezi başvuru sisteminin kurulması, tek seferde birden fazla tercih yapılabilmesi, farklı program ve kurumlara eş zamanlı olarak başvurulabilmesi ve yapılan başvuruların takip edilebilmesi gibi faydalar sağlayacaktır. Ayrıca, ihtiyaç duyulan istatistikî bilgilerin üretilmesine de katkı verecektir.

Öğrenci seçiminde objektif, şeffaf, erişimi ve bilinirliği yüksek, esnek, uygulanabilir, adil bir sistematik oluşturulmalıdır. Özellikle üniversiteler tarafından yapılan sınavların zorluk dereceleri, türleri, değerlendirme yöntemleri, başvuruların sonuçlandırılmasında farklı uygulamaların varlığı uluslararası öğrenciler için bir karmaşaya yol açmaktadır. Üniversitelerin yapmakta olduğu kabul sınavlarına bir standart kazandırılması gerekmektedir. Yapılmakta olan sınavlara bir standart kazandırmak adına, üniversitelerarası sınav komisyonu gibi bir yapı kurulması ve bu yapı marifetiyle bütün yükseköğretim kurumlarının esas alabileceği ortak bir sınav ihdas edilmesi, bu sınavın farklı ülkelerde, farklı dillerde ve birden çok kez yapılması değerlendirilebilir. Üniversitelerin bu

sınavda alınan puanları veya ilave kriterleri esas alabilmelerine imkân sağlanmalıdır. Öğrenci kabulünde uluslararası geçerliliğe sahip SAT benzeri sınavlar ile diğer ülkelerin yaptıkları ulusal sınavların kullanılması da alternatif olarak düşünülebilir. Bununla beraber üniversitelerin kendi programlarına, hedefledikleri ülkelere, belirledikleri akademik kaliteye göre önceden belirlenmiş kabul standartları doğrultusunda seçebileceği bir sistemi oluşturabilmeleri önem taşımaktadır.

Öğrenci kabul dönemine ilişkin esnek bir uygulama oluşturulmalıdır. Uluslararası öğrencilerin kabul sisteminde sağlanacak, yarı yılda öğrenci kaydına imkân tanınması gibi esneklikler, yükseköğretim sistemini, gerek Türkiye'nin gerekse de yabancı devletlerin uyguladığı değişim programlarına daha uygun hale getirecek ve Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısının artmasına katkı sağlayacaktır.

5. Mevzuat ve Bürokratik İşlemlerin Gözden Geçirilmesi

Uluslararası öğrencilerin takip etmesi gereken işlemlerde bürokrasinin en aza indirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır. Bürokratik süreçlerin analiz edilmesi, tekrarlanan işlemlerin ortadan kaldırılması, kurulacak otomasyon sistemi ile öğrenciden talep edilen belgelerin bir kez talep edilmesi ve söz konusu belgelerin ilgili tüm kurumlarla elektronik ortamda paylaşımı gerekmektedir. Bu şekilde hem iş yükü ve zaman kaybı en aza indirilebilecek hem de memnuniyetsizlikler ortadan kaldırılabilir.

Vize ve ikamet izni konusunda takip edilmesi gereken prosedürler kolaylaştırılmalıdır. Uluslararası öğrenciler ile yabancı uyruklu öğretim üyelerinin ve araştırmacıların Türkiye'ye gelişleri ve ikametlerine ilişkin hâlihazırda yaşanan sorunların dikkate alınması gerekmektedir. Yürürlükteki mevzuat vize ve ikamet iznini birbirinden ayırmakta ve bu sebeple iki işlem birbirinden bağımsız yürümektedir. Birbiriyle bağlantılı işlemleri yürüten kurumların koordinasyonu gözetilmeli ve yürütülen işlemler standart hale getirilmelidir. Uluslararası öğrencilerin, farklı resmi kurumların birimlerinin/personelinin bir arada bulunduğu tek bir adreste veya çevrimiçi olarak işlemlerini sonuçlandırabilmeleri, başvuru durumlarını takip edebilmeleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda üniversitelerdeki uluslararası öğrenci ofisleri ile işbirliği yapılmalı ve görüşleri alınmalıdır. Ayrıca, Türkiye'ye gelmelerinin ardından çeşitli yasal prosedürleri gerçekleştirirken muhatap olacakları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü personelinin, uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek derecede lisan bilmesi hususu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Başarılı ve ülkeye katkıları olabilecek öğrencilere uzun süreli ikamet ve çalışma izni verilmeli, hatta vatandaş olabilmelerin yolu açık olmalıdır. Diğer bazı ülkelerde olduğu gibi başarılı yabancı uyruklu öğrenci, öğretim görevlisi ve araştırmacıların çalışma izni, uzun süreli ikamet ve hatta vatandaşlık gibi olanaklardan faydalanması düşünülmelidir. Yetişmiş insan gücünün Türkiye'de kalması ve çalışma hayatına katılması Türkiye için bir kazanım olacaktır. Ayrıca, yurt dışından gelen yabancı akademisyenler, yüksek lisans ve doktora programları için gelen evli öğrencilerin eşlerine çalışma izni verilmesi gibi konularda düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Diğer yandan, uluslararası öğrencilerin öğrenci ofislerinde, kamu kurumları ile özel sektörde ve sivil toplum kuruluşlarında staj imkânı sağlanmalıdır.

Uluslararası öğrencilere yönelik genel sağlık sigortası hükümlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrenciler için genel sağlık sigortası zorunlu hale getirilmeli ve öğrencilerin öğrenim süreleri boyunca genel sağlık sigortasından mahrum kalmalarına yol açan süre kısıtları gözden geçirilmelidir. Ayrıca uluslararası öğrencilere yönelik özel sigorta imkânları geliştirilmelidir.

6. Burs Sisteminin Gözden Geçirilmesi

Türkiye tarafından verilen bursların sistematığının gözden geçirilmesi gerekmektedir. Kamunun ve özel kuruluşların verdikleri burslar, Türk yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, daha fazla öğrenci çekilmesi ve Türk yükseköğretimi markasının tanıtımında etkin olarak kullanılmalıdır. Ayrıca, uluslararası öğrencilere verilen burslar, Türkiye ve Türk üniversitelerinin imajı ve uluslararasılaşmanın başarısı için önemlidir. Burs verilen öğrencilerin gerek seçim mekanizmasında gerek yerleştirilme aşamasındaki aksaklıkları giderici yönde yapılacak iyileştirmeler, bursların veriliş amacına hizmet edecek ve kaynakların daha etkin kullanımını sağlayacaktır. Burs için seçilen öğrencilerin geldikleri coğrafyaya, toplumsal yapılarına ve başarı durumlarına göre analizleri yapılmalı, elde edilecek sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin seçimi için organizasyonel problemlere mahal verilmeden, objektif, konunun uzmanlarının da aktif olarak yer aldığı akademik bir sistem kurulmalıdır.

Farklılaştırılmış ve tematik burs programlarının oluşturulması değerlendirilmelidir. Seçim süreci, kriterleri ve burs miktarı farklılaştırılmış programları oluşturmak ve bu bursları kurumsallaştırmak, yükseköğretimi değişik alanlarda çalışmak isteyen uluslararası öğrencilere daha cazip kılacak ve Türk üniversitelerinin tanıtımına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bursların kademelendirilmesi de düşünülmelidir. Tüm masrafların karşılandığı bursların yanında, öğrenim ücretlerinin yüzde 50'sinin ya da yüzde 25'inin karşılandığı, başarı durumuna göre kademelendirilmiş bir sistematik oluşturulmalıdır. Türkiye kaynaklarından verilen burslar tek bir merkezden dağıtılmaktansa üst politika metinlerinde öngörülen sektörlerde, alanlarda veya özel projelerde, iş piyasası ihtiyaçlarına göre üniversitelere veya öğretim üyelerine burslu öğrencisini seçme imkânı tanınması yararlı olacaktır.

7. Türkçe Öğretimi Konusunun Ele Alınması

Türk dilinin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik altyapı oluşturulmalıdır. Türkçe eğitimi sadece Türkçe bilen ülke vatandaşlarına verilmek üzere tasarlanmıştır. Türkçe bilmeyen yabancılara Türkçe öğretimi ise ayrı bir lisans ve/veya lisansüstü eğitim alanı olarak düşünülmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretimine yönelik program, ders kitapları ve diğer materyaller geliştirilmesi gerekmektedir.

Uluslararası Türkçe dil becerisi düzeylerini tespit edebilmek amacıyla bir sınav sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkçe yeterlik düzeylerini tespit edebilmek amacıyla yüksek standartlarda, dil becerilerini ölçmede yetkin ve uygun maliyetli sınavlar geliştirilmelidir. Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından geliştirilen UTS bu kapsamda yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilir. Uluslararası öğrencilerin sınavlara girmelerini kolaylaştırmak amacıyla sınav merkezleri kurulmalı, sınavlara başvuru ve sınavların uygulanmasında çevrimiçi imkânlar geliştirilmelidir.

EKLER

EK-1: ÇALIŞMA KAPSAMINDA YAPILAN GÖRÜŞME VE SUNUMLAR

Görüşme/Etkinlik Tarihi	Görüşülen Kurum ve Katılım Sağlanan Etkinlikler	Görüşülen Kişiler/Faaliyetler
16 Ocak 2013	Kalkınma Bakanlığı	Yılmaz TUNA – Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürü Ahmet Alper EĞE – Daire Başkanı Mehmet YAVUZ – Uzman Ahu Meryem DALOĞLU – Uzman
7 ve 13 Şubat 2013	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Mehmet KÖSE – Başkan Yardımcısı Serdar GÜNDOĞAN – Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanı Adem GÜNAYDIN – Koordinatör Ahmet ATABAŞ – Koordinatör Hüseyin GÜNDOĞAR – Koordinatör Cengiz POLAT – Koordinatör
15 Şubat 2013	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK)	Dr. Nuh ERDOĞAN – BİDEB Yurt içi Burslar Müdürü Nursel ÜSTÜNŞOY – BİDEB Sözleşmeler Müdürlüğü Daire Başkan Vekili
19 Şubat 2013	Avrupa Birliği Bakanlığı AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı	İlyas ÜLGÜR – Erasmus Program Koordinatörü
20 Şubat 2013	Başbakanlık	Birol DOK – Başbakanlık Müşaviri
20 Şubat 2013	Yükseköğretim Kurulu	Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA – Başkan
22 Şubat 2013	Yunus Emre Enstitüsü	Prof. Dr. Hayati DEVELİ – Enstitü Başkanı
25 Şubat 2013	Milli Eğitim Bakanlığı	Ziya YEDİİLDİZ – AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Abdurrahman GÜZEL – Grup Başkanı Mehmet Ali AKDAĞ – Grup Başkanı Alparslan DEMİR – Şube Müdürü Aykut UYUMUŞ – Şef

Görüşme/Etkinlik Tarihi	Görüşülen Kurum ve Katılım Sağlanan Etkinlikler	Görüşülen Kişiler/Faaliyetler
26 Şubat 2013	Hacettepe Üniversitesi	Prof. Dr. Murat TUNCER – Rektör Prof. Dr. Yüksel KAVAK – Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Tuncay ERGENE – Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Nermin YAMALIK - Uluslararası Eğitim İşbirliğinden Sorumlu Genel Koordinatör Prof. Dr. Gül BALTACI – Eğitim, Değişim ve İkili Protokoller Birimi Koordinatörü Prof. Dr. Mehmet MUTLU - Bilim, Sanayi ve Teknoloji İşbirliği Birimi Koordinatörü Prof. Dr. M. Cahit GÜRAN – Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı Prof. Dr. Aydın ULUCAN – Rektör Danışmanı (Öğrenci İşleri) Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN – Rektör Danışmanı (Uluslararası İlişkiler) Özlem TÜRKER – Uzman
28 Şubat 2013	Emniyet Genel Müdürlüğü	Sinan TUNA – Yabancılar Hudut Dairesi Başkan Yardımcısı Birol YAKAN – Şube Müdürü Hasan AKPINAR – Şube Müdür Yardımcısı Gülten ÇITAKER – Komiser Yardımcısı Elif TAŞKIN – Komiser Yardımcısı Osman Selçuk ATEŞ – Komiser Yardımcısı İsmail AVCI – Komiser Yardımcısı
5 Mart 2013	AKARE Eğitim Danışmanlık Şirketi	Emrah KÖKNAR – AKARE Genel Müdürü Aslıhan ÖZENÇ – ASBA Genel Müdürü Nazım ÖZSOYLU – Yönetici Sedat EREN – Yönetici
5 Mart 2013	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü	Prof. Dr. Şahap Armağan TARIM – Enstitü Başkanı Prof. Dr. Banu AKADLI ERGÖÇMEN – Ekonomik ve Sosyal Demografi Anabilim Dalı Bşk. Prof. Dr. İsmet KOÇ – Teknik Demografi Anabilim Dalı Başkanı

Görüşme/Etkinlik Tarihi	Görüşülen Kurum ve Katılım Sağlanan Etkinlikler	Görüşülen Kişiler/Faaliyetler
6 Mart 2013	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Prof. Dr. Ahmet ACAR – Rektör Prof. Dr. Ayşegül DALOĞLU – Rektör Danışmanı Prof. Dr. K. Önder ÇETİN - Rektör Danışmanı Doç. Dr. Barış SÜRÜCÜ - Rektör Danışmanı
7/14 Mart 2013	Ankara Üniversitesi	Pof. Dr. Erkan İBİŞ – Rektör Prof. Dr. Ayhan ELMALI – Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sibel Aysıl ÖZKAN – Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sibel SÜZEN – AB Eğitim Programları Koordinatörü Prof. Dr. Ayşen APAYDIN – Öğrenci ve Bilişim Koordinatörü Prof. Dr. Ali SINAĞ – Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatörü Doç. Dr. Taşansu TÜRKER – Dış İlişkiler ve Uluslararasılaşma Koordinatörü Doç. Dr. Hakkı Hakan YILMAZ – Mali Koordinatör Doç. Dr. Mahmut Ertan GÖKMEN – TÖMER Müdürü Yrd. Doç. Dr. İlhan KARASUBAŞI – Dış İlişkiler ve Uluslararasılaşma Koordinatör Yrd. Volkan TOKGÖZ – Uzman Merve TOTUK – Uzman
8 Mart 2013	Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu	Doç. Dr. Ersel AYDINLI – Genel Sekreter
12 Mart 2013	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu	Hasan ALBAYRAK – Genel Müdür Yıldıray GÜRLER – Genel Müdür Yardımcısı A. Halim AKPINAR – Yurt İdare ve İşletme Dairesi Başkanı Özlem ÇEVİŞ – Danışman
13 Mart 2013	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Ali Kemal SAYIN – Çalışma Genel Müdürü Nurcan ÖNDER – Çalışma Genel Müdür Yardımcısı Abdülkadir ÇİNİ – Yabancıların Çalışma İzinleri Dairesi Başkanı
19 Mart 2013	IEFT Yurt Dışı Eğitim Şirketi	Deniz AKAR – Genel Müdür

Görüşme/Etkinlik Tarihi	Görüşülen Kurum ve Katılım Sağlanan Etkinlikler	Görüşülen Kişiler/Faaliyetler
20 Mart 2013	Bilkent Üniversitesi	Prof. Dr. Orhan AYTÜR – Rektör Yardımcısı Ayşegül BAŞOL – Uluslararası Öğrenciler ve Değişim Ofisi Koordinatörü
22 Mart 2013	Diyanet İşleri Başkanlığı	Prof. Dr. Mehmet PAÇACI – Dış İlişkiler Genel Müdürü Ahmet DİLEK – Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanı
29-31 Mart 2013	Uluslararası Öğrencilere Yönelik Türkçe Öğretimi Çalıştayı	Proje hakkında görüşmeler yapıldı.
2 Nisan 2013	Dışişleri Bakanlığı	Naci KORU – Bakan Yardımcısı Ergin SONER – Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcısı
4 Nisan 2013	Azerbaycan Büyükelçiliği	Doç. Dr. Necibe NESİBOVA – Eğitim Müşaviri
4 Nisan 2013	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Prof. Dr. Ömer DEMİR – Rektör
19 Nisan 2013	Üniversitelerarası Kurul Toplantısı	Proje hakkında görüşmeler yapıldı.
10 Mayıs 2013	Üniversitelerarası Kurul Toplantısı	Proje hakkında sunum yapıldı.
31 Mayıs 2013	Kocaeli Üniversitesi	Üniversite öğretim üyelerine, yöneticilerine proje hakkında sunum yapıldı.
5 Haziran 2013	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü	Doç. Dr. Sinan TÜRKYILMAZ
15 Temmuz 2013	Yükseköğretim Kurulu	Özlem Pınar ORAN – Denklik Birim Sorumlusu

Görüşme/Etkinlik Tarihi	Görüşülen Kurum ve Katılım Sağlanan Etkinlikler	Görüşülen Kişiler/Faaliyetler
17 Temmuz 2013	Ekonomi Bakanlığı	Özge DUMLUPINAR – Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı
30 Temmuz 2013	Yükseköğretim Kurulu	Prof. Dr. Muhittin ATAMAN – Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatörü Sedat GÜMÜŞ - Uluslararası İlişkiler Birimi Koordinatör Yardımcısı
6 Aralık 2013	Kadir Has Üniversitesi	Prof. Dr. Mustafa AYDIN – Rektör
6 Aralık 2013	DEİK/EEİK	Dr. Mustafa AYDIN - DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Başkanı
6 Aralık 2013	İstanbul Aydın Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. Mehmet Miraç ÖZAR - İstanbul Aydın Üniversitesi Ayşe Deniz ÖZKAN - Kadir Has Üniversitesi Güney ÇOBAN - Okan Üniversitesi Selman ARSLANBAŞ - İstanbul Aydın Üniversitesi M. Hasan AKSOY - Atılım Üniversitesi Ebru KOÇ - Sabancı Üniversitesi Aslı Akdeniz ÖZELLİ - DEİK Bölge Koordinatörü
13 Aralık 2013	ODTÜ Teknokent	Ufuk BATUM - ODTÜ Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi - Genel Müdür Yardımcısı
10 Şubat 2014	Yükseköğretim Kurulu	Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA – Başkan

EK-2: TÜRK YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİ İSTATİSTİKLERİ*

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
ÜNİVERSİTELER	12.903	43.251	0,88	13.196	48.183	0,90
- Örgün Eğitim	11.941	35.379	1,31	12.591	46.703	1,55
- Açık Öğretim	962	7.872	0,35	605	1.480	0,06
Abant İzzet Baysal	69	157	0,68	15	113	0,48
Acıbadem	11	15	1,29	1	15	1,17
Adana Bilim ve Teknoloji	-	-	-	3	3	1,70
Adıyaman	-	1	0,01	3	3	0,03
Adnan Menderes	82	121	0,36	116	231	0,63
Afyon Kocatepe	185	220	0,61	97	258	0,67
Ağrı İbrahim Çeçen	-	-	-	12	12	0,13
Ahi Evran	7	10	0,06	5	16	0,10
Akdeniz	159	405	0,94	25	197	0,44
Aksaray	36	36	0,28	103	127	0,35
Amasya	14	14	0,16	17	24	0,26
Anadolu	1,162	8,620	0,38	606	2.078	0,08
- Örgün Eğitim	200	748	2,28	86	720	2,64
- Açık Öğretim	962	7,872	0,35	520	1.371	0,06
Ankara	238	1.600	2,82	243	2.018	3,28
Ardahan	80	167	4,39	35	159	4,50
Artvin Çoruh	15	15	0,28	4	4	0,07
Atatürk	179	417	0,63	344	1.424	1,37
Atılım	5	25	0,41	48	168	2,37
Avrasya	-	1	0,11	-	-	-
Avrupa M.Y.O.	-	1	0,67	-	-	-
Bahçeşehir	262	564	4,17	389	1.003	7,41
Balıkesir	433	574	1,52	203	612	1,70
Bartın	18	61	0,84	10	61	0,69
Başkent	9	43	0,45	18	46	0,56
Batman	4	4	0,08	12	15	0,24
Bayburt	8	12	0,22	5	10	0,18
Beykent	164	486	2,73	40	316	1,59
Beykoz Lojistik M.Y.O.	-	-	-	-	-	-
Bezmialem	10	24	2,77	4	65	0,53

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
Bilecik	20	74	0,67	62	70	0,76
Bingöl	-	4	0,06	4	7	0,08
Bitlis Eren	-	-	-	62	65	1,05
Boğaziçi	34	485	3,70	50	351	2,41
Bozok	-	6	0,06	3	8	0,07
Bursa Orhangazi	-	-	-	11	11	1,62
Bülent Ecevit	47	91	0,42	81	166	0,67
Canik Başarı	2	2	0,61	15	15	1,24
Celal Bayar	114	201	0,56	94	282	0,76
Cumhuriyet	29	36	0,09	11	41	0,11
Çağ	10	21	0,67	0	10	0,29
Çanakkale Onsekiz Mart	76	340	0,95	82	348	1,05
Çankaya	11	27	0,50	35	277	4,55
Çankırı Karatekin	19	23	0,27	2	28	0,33
Çukurova	161	254	0,57	33	297	0,67
Dicle	25	44	0,16	16	37	0,13
Doğuş	2	18	0,35	4	20	0,38
Dokuz Eylül	134	684	1,12	148	834	1,36
Dumlupınar	47	71	0,15	54	116	0,26
Düzce	32	40	0,30	17	40	0,25
Ege	85	945	1,69	215	1.316	2,35
Erciyes	198	774	1,68	213	924	1,85
Erzincan	15	34	0,22	15	43	0,25
Eskişehir Osmangazi	136	470	2,00	160	594	2,31
Fatih Sultan Mehmet	32	53	3,49	100	177	6,78
Fatih	241	832	5,73	319	1.214	8,34
Fırat	27	123	0,38	8	121	0,36
Galatasaray	3	28	0,69	1	53	1,33
Gazi	175	950	1,24	225	1.695	2,25
Gaziantep	297	661	2,37	26	470	1,67
Gazikent	-	-	0,00	26	26	3,43
Gaziosmanpaşa	21	38	0,16	38	61	0,24
Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	3	9	0,22	1	29	0,60
Gedik	-	-	-	5	5	0,18
Gediz	96	248	7,25	123	329	6,15

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
Giresun	44	53	0,26	146	195	0,91
Gümüşhane	10	14	0,13	5	14	0,11
Hacettepe	151	995	2,56	70	1.042	2,54
Haliç	1	19	0,26	-	15	0,20
Harran	9	19	0,10	35	55	0,30
Hasan Kalyoncu	33	52	1,15	19	84	2,71
Hitit	-	2	0,02	22	24	0,22
Iğdır	-	-	-	13	13	0,39
Işık	11	16	0,44	3	20	0,46
İhsan Doğramacı Bilkent	66	186	1,43	175	167	0,55
İnönü	153	285	0,99	76	153	0,63
İpek	-	-	-	52	52	28,73
İstanbul 29 Mayıs	30	88	23,47	38	113	18,31
İstanbul Arel	28	60	0,59	3	12	0,04
İstanbul Aydın	117	238	1,13	432	839	3,13
İstanbul Bilgi	67	341	2,48	115	371	2,27
İstanbul Bilim	2	13	0,51	2	8	0,17
İstanbul Gelişim	1	1	0,02	10	11	0,14
İstanbul Kavram M.Y.O.	-	2	0,15	-	1	0,07
İstanbul Kemerburgaz	16	34	2,31	96	133	5,00
İstanbul Kültür	137	225	2,55	138	361	3,63
İstanbul Medeniyet	10	10	2,86	6	19	1,78
İstanbul Medipol	28	62	3,69	11	49	1,57
İstanbul Sabahattin Zaim	13	13	1,68	28	42	2,92
İstanbul Şehir	108	179	13,32	211	401	15,40
İstanbul Şişli M.Y.O.	-	-	-	1	1	0,09
İstanbul Teknik	109	895	2,90	60	1.075	3,23
İstanbul Ticaret	57	106	1,66	72	209	2,93
İstanbul	587	3.031	2,80	488	3.051	2,37
- Örgün Eğitim	-	-	-	403	2.942	2,97
- Açık Öğretim	-	-	-	85	109	0,37
İzmir Ekonomi	20	69	1,05	16	75	1,09
İzmir Katip Çelebi	13	17	2,04	27	43	1,68
İzmir	17	34	1,01	5	24	0,58
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	18	70	2,03	40	125	3,30

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
Kadir Has	6	7	0,13	1	14	0,25
Kafkas	152	176	1,36	129	236	1,83
Kahramanmaraş Sütçü İmam	49	58	0,26	79	214	0,81
Kapadokya M.Y.O.	1	1	0,11	-	-	-
Karabük	18	44	0,20	23	73	0,24
Karadeniz Teknik	187	626	1,19	171	854	1,60
Karamanoğlu Mehmetbey	9	19	0,21	20	27	0,34
Kastamonu	59	59	0,47	164	249	1,52
Kırıkkale	61	89	0,38	56	158	0,59
Kırklareli	249	378	2,44	225	465	2,87
Kilis 7 Aralık	79	137	2,12	58	176	2,58
Kocaeli	213	605	0,93	276	757	1,15
Koç	4	24	0,46	90	182	3,11
KTO Karatay	8	8	0,66	6	10	0,50
Maltepe	19	33	0,44	5	20	0,25
Mardin Artuklu	5	6	0,14	11	25	0,42
Marmara	426	1.683	2,41	287	2.146	2,96
Mehmet Akif Ersoy	2	3	0,02	79	79	0,45
Melikşah	62	137	6,52	125	267	7,99
Mersin	73	207	0,65	136	289	1,05
Mevlana	62	110	6,66	45	153	5,29
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	32	216	2,70	37	290	0,90
Muğla Sıtkı Koçman	190	253	0,87	110	259	0,34
Mustafa Kemal	15	35	0,11	22	46	0,14
Muş Alparslan	-	-	-	1	1	0,01
Namık Kemal	74	204	0,89	58	210	0,86
Necmettin Erbakan	130	370	2,27	128	508	2,17
Nevşehir	12	62	0,65	17	65	0,65
Niğde	19	47	0,26	93	158	0,92
Niğantaşı	-	-	-	5	7	0,05
Nuh Naci Yazgan	2	2	0,57	1	3	0,37
Okan	27	81	0,69	76	176	1,14
Ondokuz Mayıs	352	992	2,47	209	923	2,58
Ordu	7	13	0,11	11	28	0,23

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
Orta Doğu Teknik	387	1.634	6,10	379	1.817	6,81
Osmaniye Korkut Ata	-	-	-	21	21	0,28
Özyeğin	61	136	4,58	98	241	5,68
Pamukkale	118	164	0,41	-	170	0,14
Recep Tayyip Erdoğan	79	105	0,80	107	176	1,33
Sabancı	41	67	1,80	241	243	6,65
Sakarya	410	739	1,15	268	927	0,63
Selçuk	182	732	0,99	192	849	1,17
Siirt	-	-	-	3	3	0,05
Sinop	-	-	-	13	13	0,26
Süleyman Demirel	380	812	1,57	235	922	1,51
Süleyman Şah	41	41	0,63	45	79	6,45
Şifa	21	21	3,98	18	28	2,28
TOBB ETÜ	2	22	0,54	8	33	0,70
Toros				2	2	0,89
Trakya	455	1.169	3,35	299	1.329	3,77
Tunceli	-	1	0,02	-	1	0,02
Turgut Özal	52	74	5,55	30	160	3,04
Türk Hava Kurumu	81	81	2,59	235	314	6,09
Türk - Alman	-	-	-	1	1	0,79
Ufuk	-	-	-	1	6	0,24
Uludağ	221	974	1,86	195	1.124	2,07
Uluslararası Antalya	121	121	34,57	137	247	23,15
Uşak	49	53	0,43	463	602	3,85
Üsküdar	-	-	-	13	14	0,47
Yalova	10	12	0,17	4	22	0,23
Yaşar	25	43	0,78	27	123	1,97
Yeditepe	25	147	0,72	32	200	0,98
Yeni Yüzyıl	9	12	0,44	10	18	0,43
Yıldırım Beyazıt	147	188	5,70	178	341	5,65
Yıldız Teknik	113	549	1,78	64	528	1,58
Yüzüncü Yıl	64	71	0,33	53	133	0,57
Zirve	107	290	6,82	118	397	5,81

	2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı			2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı		
	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)**	Yeni Kayıt Yapan Uluslararası Öğrenci Sayısı	Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı	Uluslararası Öğrenci Yoğunluğu (%)***
<i>Diğer Öğretim Kurumları****</i>	179	774	2,42	-	-	-
GATA	16	116	6,23	-	-	-
Kara Harp Okulu	39	194	5,45	-	-	-
Kara Kuvvetleri Astsubay M.Y.O.	16	44	1,74	-	-	-
Silahlı Kuvvetler Bando Astsubay M.Y.O.	2	3	2,27	-	-	-
Deniz Harp Okulu	13	42	4,90	-	-	-
Deniz Kuvvetleri Astsubay M.Y.O.	8	19	2,01	-	-	-
Hava Harp Okulu	7	42	4,21	-	-	-
Hava Kuvvetleri Astsubay M.Y.O.	2	3	0,42	-	-	-
Jandarma Astsubay M.Y.O.	-	-	-	-	-	-
Polis Akademisi	76	311	1,63	-	-	-
TOPLAM (Üniversiteler + Diğer Öğretim Kurumları)	13.082	44.025	0,89	13.196	48.183	0,90

* 2012-2013 yılı verileri için ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri, 2013-2014 yılı verileri YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemindeki veriler kullanılarak üretilmiştir. Verisi olmayan yükseköğretim kurumları tablodan çıkartılmıştır.

** Yükseköğretim kurumundaki uluslararası öğrenci sayısının toplam ön lisans, lisans, lisansüstü ve tıpta ihtisas yapan öğrenci sayısına oranı

*** Yükseköğretim kurumundaki uluslararası öğrenci sayısının toplam ön lisans, lisans, lisansüstü yapan öğrenci sayısına oranı

**** "Diğer Eğitim Kurumları" başlığı altında verilen istatistikler 2012-2013 yılı için ÖSYM Yükseköğretim istatistikleri kullanılarak hazırlanmıştır. YÖK tarafından yayınlanan istatistiklerde bu bilgilere ulaşılamamıştır.

Ek-3: DÖVİZ KAZANDIRICI HİZMET TİCARETİNİN DESTEKLENMESİ HAKKINDA TEBLİĞ (TEBLİĞ NO: 2012/4)⁴⁰

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tebliğ'in amacı, Türkiye'nin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinin artırılması ve hizmet sektörlerinin uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi için Türkiye'de yerleşik yararlanıcıların gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin giderlerin belirli bir kısmının Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan (DFİF) karşılanmasına dair usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, ülkemizin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerini artırmak ve hizmet sektörlerinin uluslararası rekabet gücünü geliştirmek amacıyla sağlık turizmi, bilişim, film ve eğitim sektörlerine verilen "pazara giriş", "yurt dışı tanıtım", "yurt dışı birim", "belgelendirme", "ticaret heyeti", "alım heyeti" ve "danışmanlık" desteklerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Tebliğ, 27/12/1994 tarihli ve 94/6401 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı"na dayanılarak hazırlanan Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 19/06/2012 tarih ve 2012/6 sayılı Kararına istinaden hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Tebliğ'de geçen;

a) Alım heyeti: Bakanlık koordinasyonunda yapılan, ülkemizin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinin artırılması, mevcut pazarlardaki payının yükseltilmesi, ülkemize yeni pazarlar bulunması veya ülkemizin ekonomik ve ticarî açıdan tanıtımı amacıyla; yurt dışında faaliyette bulunan şirket, kurum, kuruluş temsilcileri veya basın mensuplarının yararlanıcılar ile ikili iş görüşmeleri gerçekleştirmelerini, meslek kuruluşlarını ziyaret etmelerini, ilgili tesisleri yerinde görmelerini, iş organizasyonlarına katılmalarını, serbest bölgelerde inceleme yapmalarını veya ülkemizde düzenlenen fuar, kongre, konferans, festival veya film marketlerini ziyaret etmelerini sağlayan organizasyonları,

b) Bakanlık: Ekonomi Bakanlığı'nı,

c) Bilişim şirketi: Türkiye'de yerleşik olup yazılım, internet, bilgisayar oyunu veya mikroçip alanında faaliyet gösteren şirketi,

ç) Birim: Yurt dışında açılan ofis, bilişim merkezi, irtibat ofisi veya Türkiye'ye hasta getirilmesi amacıyla faaliyet gösteren ön tanı merkezini,

d) Eğitim kurumu: 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile düzenlenmiş üniversiteleri veya Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğretim kurumlarını ya da adı geçen kurumları işleten şirketi,

⁴⁰ 25 Haziran 2012 Tarihli ve 28334 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- e) Film: Belirli bir kısmı veya tamamı Türkiye’de çekilmiş olan ve ülkemizin tanıtımına olumlu katkı sağlayan sinema, belgesel, animasyon ve televizyon dizisini,
- f) Genel Müdürlük: Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü’nü,
- g) Genelge: Bu Tebliğ’in uygulama usul ve esaslarının düzenlendiği genelgeyi,
- ğ) İşbirliği kuruluşu: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM); Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB); Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK); İhracatçı Birliği; Ticaret ve/veya Sanayi Odası; sektör dernek, birlik, konsey veya kuruluşu; işadamları dernek, birlik veya kuruluşu ya da teknokenti,
- h) Katılım maliyeti: Yararlanıcıların yurt dışında düzenlenen fuar, kongre, konferans, festival veya film marketlerine katılmak için ödemeleri gereken yer kirası, stand kurulumu, dekorasyon ve sigorta giderlerinden oluşan maliyeti,
- ı) Sağlık turizmi şirketi: Yurt dışından gelen hastalara rehberlik, danışmanlık ve organizasyon hizmetleri sunan şirketi,
- i) Sağlık kuruluşu: Sağlık sektöründe faaliyet gösteren, Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılmış veya Sağlık Bakanlığı’na bağlı bir kuruluşu, üniversite hastanesini veya bunları işleten şirketi,
- j) Sektörel ticaret heyeti: Bakanlık koordinasyonunda yapılan, ülkemizin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinin artırılması, mevcut pazarlardaki payının yükseltilmesi, ülkemize yeni pazarlar bulunması veya ülkemizin ekonomik ve ticarî açıdan tanıtımı amacıyla; aynı sektörde ve/veya alt sektörlerde faaliyette bulunan yararlanıcıların yurt dışında yerleşik şirket, kurum veya kuruluşlarla ikili iş görüşmeleri yapmalarını ve ilgili tesisleri yerinde görmelerini sağlamaya yönelik organizasyonları,
- k) Şirket: Borçlar Kanunu veya Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş şirketi,
- l) Teknokent: 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında kurulan ve faaliyet gösteren bölgeyi veya bu bölgeyi işleten şirketi,
- m) Ticaret heyeti: Sektörel ticaret heyetini veya Bakanlıkça koordine edilen sektörel tanıtım ve sunum gezisini,
- n) Yararlanıcı: Türkiye ve/veya serbest bölgelerde yerleşik olup döviz kazandırıcı hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren; sağlık turizmi şirketlerini, sağlık kuruluşlarını, bilişim şirketlerini, teknokentleri, film dağıtımcısı ve/veya yapımcısı şirketleri, eğitim kurumlarını ve söz konusu sektörlerdeki işbirliği kuruluşlarını ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Döviz Kazandırıcı Hizmetler Komitesi ve Çalışma Grubu

MADDE 5- (1) Döviz Kazandırıcı Hizmetler Komitesi; Bakanlık ile döviz kazandırıcı hizmet ticaretiyle ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinden oluşur.

(2) Söz konusu Komite, bu Tebliğ kapsamında desteklenecek işbirliği kuruluşları, yararlanıcılar veya hedef pazarlar gibi konularda Bakanlığa istişarî nitelikte görüş verir.

(3) Komitenin teşkili ile çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir ve sekretarya görevi Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

MADDE 6- (1) Döviz Kazandırıcı Hizmetler Çalışma Grubu, Bakanlık ile döviz kazandırıcı hizmetlerle ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur.

(2) Söz konusu çalışma grubu; döviz kazandırıcı hizmet faaliyetlerinin desteklenmesi, bu Tebliğ kapsamında düzenlenen destek unsurlarının uygulanması, geliştirilmesi ve etki analizlerinin yapılması konularında gereken çalışmaları yürütür.

(3) Anılan çalışma grubunun teşkili ile çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir ve sekretarya görevi Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

(4) Bakanlık bu Tebliğ kapsamındaki çalışmaların yürütülebilmesi amacıyla alt çalışma grupları oluşturabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörlerine Yönelik Destekler

A- Sağlık Turizmi Sektörüne Yönelik Destekler

.....

B- Bilişim Sektörüne Yönelik Destekler

...

C- Film Sektörüne Yönelik Destekler

....

D- Eğitim Sektörüne Yönelik Destekler

Pazara giriş desteği

MADDE 33- (1) Eğitim kurumlarının ve işbirliği kuruluşlarının sektör, ülke, uluslararası mevzuat veya yatırım ile ilgili konularda satın alacakları ya da hazırlatacakları raporlara ilişkin giderler; eğitim kurumları için %60 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları tutarında, işbirliği kuruluşları için %70 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında karşılanır.

(2) Bu madde kapsamında verilen destekler, devlete ait eğitim kurumları için %100 oranında ve yıllık en fazla 60.000 ABD Doları tutarında uygulanır.

(3) Bu madde uyarınca satın alınacak raporlar yayım tarihi itibarıyla en fazla 2 (iki) yıllık olmalıdır. Desteklenecek raporun içeriği ve raporu hazırlayan kuruluşa ilişkin, Bakanlıktan ön onay alınmalıdır.

(4) Yararlanıcılar bu madde kapsamında yıllık en fazla toplam 600.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

Yurt dışı tanıtım desteği

MADDE 34- (1) Yurt dışında düzenlenen fuar, kongre, konferans ve/veya bağımsız tanıtım programı kapsamında yapılan tanıtımlara ilişkin sponsorluk, reklam, tanıtım, danışmanlık, katılım ve organizasyon giderleri; eğitim kurumları için %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında, işbirliği kuruluşları için %70 oranında ve yıllık en fazla 500.000 ABD Doları tutarında karşılanır.

(2) Bu madde kapsamındaki destekler devlete ait eğitim kurumları için %100 oranında ve yıllık en fazla 150.000 ABD Doları tutarında uygulanır.

(3) Bu Tebliğ uyarınca ön onay verilen tanıtım programları desteklenir. Eğitim kurumları ve işbirliği kuruluşları tanıtım programının başlangıç tarihinden en az bir ay önce program taslak faaliyet planı ve tahminî bütçesi ile birlikte Bakanlığa ön onay başvurusunda bulunurlar. Bakanlık, ön onay verirken taslak program faaliyet planı ve tahminî bütçesinde değişiklik yapabilir.

(4) Bu madde uyarınca desteklenebilecek sponsorluk, reklam, tanıtım, danışmanlık, katılım ve organizasyon giderlerinin kapsamı Genelge ile düzenlenir.

MADDE 35- (1) Eğitim kurumları ve işbirliği kuruluşlarının yurt dışında düzenlenen fuar, kongre ve konferanslara ilişkin katılım maliyetleri; etkinlik başına %70 oranında ve en fazla 15.000 ABD Doları tutarında karşılanır.

(2) Bu madde kapsamındaki destek, devlete ait eğitim kurumları için %100 oranında ve yıllık en fazla 15.000 ABD Doları tutarında uygulanır.

(3) Bu madde uyarınca bir eğitim kurumu veya işbirliği kuruluşu bir takvim yılı içerisinde en fazla 10 (on) kez destek alabilir.

(4) Bu madde uyarınca desteklenebilecek fuar, kongre ve konferanslar Genelge ile düzenlenir.

(5) 34 üncü madde uyarınca destek başvurusunda bulunan eğitim kurumları ve işbirliği kuruluşları aynı etkinlik için bu madde kapsamında destek başvurusu yapamazlar.

MADDE 36- (1) Eğitim kurumları veya işbirliği kuruluşlarının arama motorlarında yapacakları, arama ağı reklamları da dâhil olmak üzere reklam ve tanıtım giderleri; %50 oranında ve eğitim kurumu veya işbirliği kuruluşu başına yıllık en fazla 100.000 ABD Doları tutarında karşılanır.

(2) Bu madde kapsamında uygulanacak destek, Devlete ait eğitim kurumları için %100 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD Doları tutarında uygulanır.

(3) Bu madde uyarınca desteklenecek arama motorları Genelge ile düzenlenir.

Yurt dışı birim desteği

MADDE 37- (1) Eğitim kurumlarının doğrudan veya yurt dışında faaliyet gösteren şirketleri ya da şubeleri aracılığıyla açtıkları birimlerin kira giderleri 4 (dört) yıl süresince karşılanır. Bu madde kapsamında; eğitim kurumları her bir birim başına %60 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları tutarında, işbirliği kuruluşları her bir birim başına %70 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

(2) Bu madde kapsamındaki destek, devlete ait eğitim kurumları için %100 oranında ve yıllık en fazla 60.000 ABD Doları tutarında uygulanır.

(3) Bir eğitim kurumu yurt dışı birim desteğinden en fazla 10 (on) birim için yararlanabilir.

(4) Bu Tebliğ'in yayımlandığı tarihten önce açılmış olan bir birim de bu madde kapsamında destekten yararlanabilir.

(5) Yurt dışındaki birimin yurt dışında kurulmuş yerli-yabancı ortaklığı tarafından açılması halinde, bu madde kapsamındaki destek tutarları söz konusu ortaklıktaki hisse nispetinde ödenir.

(6) Yurt dışı birim desteğinden yararlanabilmek için ilgili birimi kiralayan ile kiraya veren arasında ortaklık ilişkisinin bulunmaması ve kiralanan yerin konut olarak kullanılmaması gerekir.

(7) Destek başvurusuna ilişkin inceleme sonuçlanmadan önce ilgili birimin kapatılması durumunda destek ödemesi yapılmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ön inceleme ve Destek Kapsamına Alınma

MADDE 38- (1) Bakanlık, bu Tebliğ çerçevesinde desteklenen veya destek kapsamına alınacak yararlanıcıların iş yönetimi kalitesi, operasyonel mükemmellik düzeyi veya gelişim potansiyellerinin belirlenmesi; performanslarının izlenmesi ve döviz kazandırıcı hizmetlerin desteklenmesi konularındaki stratejilerin oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulanması konularında gerçek ya da tüzel kişilerden yıllık en fazla 5 milyon ABD Doları tutarında danışmanlık hizmeti satın alabilir.

MADDE 39- (1) Bakanlık, bu Tebliğ kapsamında yararlanıcılardan işbu Tebliğ'in 7 ila 37 nci maddelerinde düzenlenen destek türlerinden yararlanabilmesi için 'Stratejik İş Planı' talep edebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ödeme Belgelerinin İbrarı ve Ödeme

Ödeme esasları

MADDE 40- (1) Bu Tebliğ kapsamında herhangi bir destekten yararlanabilmek için yapılan giderlere ilişkin ödeme belgeleri ve ilgili diğer belgelerin tevsik edilmesi gerekir. Destek başvurularının değerlendirilebilmesi için gerekli olan bilgi ve belgeler ile uygulamaya ilişkin hususlar Genelge ile belirlenir.

Başvuru ve ödeme belgelerinin ibrası

MADDE 41- (1) Bu Tebliğ kapsamında destekten yararlanabilmek için gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin ödeme belgeleri ile Genelge'de belirtilen diğer belgeler, ilgili yararlanıcı tarafından elden ya da posta ile Bakanlığa teslim edilir.

(2) Bu Tebliğ'in, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35 ve 36 nci maddelerinde belirtilen faaliyetler için düzenlenme tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde Bakanlığa ibraz edilmeyen ödeme belgeleri destek kapsamına alınmaz.

(3) Bu Tebliğ'in 12, 22 ve 37 nci maddelerinde belirtilen "Yurt Dışı Birim Desteği" için düzenlenme tarihinden itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde Ticaret Müşavirliği/Ataşeliği'ne ibraz edilmeyen ödeme belgeleri destek kapsamına alınmaz.

(4) Bu Tebliğ'in 8 inci maddesi kapsamındaki faaliyetler için ödemelere ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ile sağlık kuruluşları arasında yapılan protokol ile belirlenir.

(5) Bu Tebliğ'in 27 ve 31 inci maddelerinde belirtilen faaliyetler için desteklenecek film yurt dışında gösterime girdiği tarihten itibaren en geç 6 (altı) ay içerisinde Bakanlığa ibraz edilmeyen ödeme belgeleri destek kapsamına alınmaz.

(6) Eksik bilgi ve belgelerin Bakanlıkça ilk eksik belge bildiriminin yapıldığı tarihten itibaren en geç 3 (üç) ay içerisinde tamamlanması gerekir. Eksikliklerin 3 (üç) ay içerisinde tamamlanmaması halinde, destek başvurusu; süresi içinde yapılmamış kabul edilir. Söz konusu 3 (üç) aylık süre Bakanlıkça gönderilen eksik belge bildirim yazısının tebliğinden itibaren başlar.

(7) Bu maddede belirtilen sürelerin hesaplanmasında, yararlanıcılar tarafından gönderilen evrakın Bakanlık veya Ticaret Müşavirliği/Ataşeliği kayıtlarına girdiği tarih esas alınır. Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

(8) Bu Tebliğ'in 12, 22 ve 37 nci maddelerinde yer alan "Yurt Dışı Birim Desteği" kapsamında yurt dışında yapılan giderlere ait ödeme belgeleri ile yurt dışında düzenlenen diğer belgelerin harcamanın yapıldığı ülkedeki ilgili Ticaret Müşavirliği/Ataşeliği'ne onaylatılması gerekir.

(9) Ticaret Müşavirlikleri/Ataşelikleri, bu Tebliğ'in 12, 22 ve 37 nci maddelerinde belirtilen "Yurt Dışı Birim Desteği"nden yararlanmak amacıyla başvuruda bulunan yararlanıcıların yurt dışı birimlerini ilk destek başvurusunda denetler ve desteğin verilmesi halinde destek süresince her yıl en az bir kez yerinde inceler ve söz konusu birimde gerçekleştirilen faaliyetlerin Türkiye'nin döviz kazandırıcı hizmet gelirlerini artırmaya yönelik olup olmadığını değerlendirir.

(10) Ticaret Müşavirlikleri/Ataşelikleri, bu Tebliğ'in 12, 22 ve 37 nci maddelerinde belirtilen harcama belgelerinde yer alan tutarların rayiç bedellere uygun olup olmadığını denetler.

Ödeme

MADDE 42- (1) Bakanlık, Bakanlık Bölge Müdürlükleri veya İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri; ödeme yapılacak yararlanıcıyı ve ödeme tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na (TCMB) bildirir.

(2) Bu Tebliğ kapsamında destek ödemeleri, desteklenecek faaliyeti gerçekleştiren yararlanıcıya yapılır. Ancak, Tebliğ'in 8 inci maddesi kapsamındaki destek ödemesi Bakanlığın protokol yaptığı sağlık kuruluşuna yapılır. Tebliğ'in 14, 24 ve 32 nci maddeleri kapsamındaki destek ödemeleri organizatör işbirliği kuruluşuna veya Bakanlığın protokol yaptığı yararlanıcıya yapılır.

(3) Bu Tebliğ kapsamında verilen desteklere ilişkin ödemeler, tevsik edilen ödeme belgelerinde gösterilen giderlerin (vergiler dâhil) Türk Lirası (TL) cinsinden olanları TL, döviz cinsinden olanları ise ödeme belgesi tarihindeki "Gösterge Niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kurları" listesinde yer alan çapraz kurları ve döviz alış kurları esas alınarak, ABD Doları karşılığı TL olarak Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan karşılanır. "Gösterge Niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kurları" listesinde yer almayan ülke para birimleri TL'ye çevrilirken "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca Alım Satım Konu Olmayan Bilgi Amaçlı Kur Tablosu"nda yer alan kurlar esas alınır. "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca Alım Satım Konu Olmayan Bilgi Amaçlı Kur Tablosu"nda da yer almayan ülke para birimleri ABD Doları'na çevrilirken, Bakanlık tarafından uygun görülen diğer uluslararası veri kaynakları esas alınır.

YEDİNCİ BÖLÜM Diğer Hükümler

Yetki

MADDE 43- (1) Bakanlık, işbu Tebliğ'in uygulama usul ve esaslarını belirlemeye, uygulamada ortaya çıkacak sorunlar ile mücbir sebepleri inceleyip sonuçlandırmaya yetkilidir.

(2) Bakanlık, dış ticaret strateji ve hedefleri çerçevesinde, işbu Tebliğ kapsamında desteklenecek olan yararlanıcıları; belirlemeye, akredite etmeye ve bunlara ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(3) Bakanlık, dış ticaret hedef ve stratejilerini gerçekleştirebilmek ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'nun bütçesini etkin ve adil yönetebilmek amaçlarıyla destek kapsamına aldığı yararlanıcılara bir takvim yılı içerisinde sağlanacak destek miktarını sınırlamaya yetkilidir.

(4) Bakanlık, işbu Tebliğ kapsamındaki desteklerin uygulanmasını, incelenmesini ve değerlendirmesini doğrudan yapabileceği gibi, Bakanlık Bölge Müdürlükleri veya İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri aracılığıyla da yapabilir.

(5) Bakanlık, Bakanlık Bölge Müdürlükleri veya İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri; bu Tebliğ kapsamında ödenecek destek miktarlarını her türlü kamu alacağından mahsup edilmek üzere ilgili kurum veya kuruluşlara bildirmeye yetkilidir.

Yaptırım

MADDE 44- (1) Bu Tebliğ kapsamında haksız olarak alındığı tespit edilen destek ödemeleri, ilgililerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

(2) Bu Tebliğ kapsamındaki desteklerden yararlanan veya yararlanmak üzere müracaatta bulunan bir yararlanıcının yanıltıcı bilgi ve belge ibraz ettiğinin veya bu Tebliğ'in hükümlerine aykırı işlemlerde bulunduğu tespit edilmesi durumunda; söz konusu yararlanıcının bu Tebliğ kapsamında yapmış olduğu bütün başvurular reddedilir ve bu Tebliğ kapsamındaki diğer destek talepleri en az 2 (iki) yıl süreyle değerlendirmeye alınmaz.

İzleme ve değerlendirme

MADDE 45- (1) Bakanlık, yararlanıcıların işbu Tebliğ kapsamında desteklenen faaliyetlerini izler ve değerlendirir. Faaliyetlerin Tebliğ'in amaç ve hükümlerine uygun bulunmaması durumunda ilgili yararlanıcı destek kapsamından çıkarılır, henüz sonuçlandırılmamış destek başvuruları değerlendirmeye alınmaz ve ilgili yararlanıcı hakkında işbu Tebliğ'in 44 üncü maddesinin 1 inci fıkrası hükmü uygulanır.

Uygulama

MADDE 46- (1) Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 11/8/2010 tarihli ve 2010/7 sayılı Kararına istinaden hazırlanan ve 18/8/2010 tarihli ve 27676 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" kapsamında destekten yararlanmış olan birimler, işbu Tebliğ'in 12, 22 ve 37 nci maddeleri kapsamındaki desteklerden de yararlanabilirler.

(2) “2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ” kapsamındaki desteklerden yararlanan ve bu Tebliğ’in yayımlandığı tarih itibarıyla destek süresi sona ermiş olan birimler işbu Tebliğ kapsamında desteklenmez.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen mevzuat

MADDE 47- (1) Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu’nun 16/03/2011 tarihli ve 2011/2 sayılı Kararına istinaden hazırlanan ve 21/03/2011 tarihli ve 27881 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “2011/1 sayılı Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ”in 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 48- (1) “2011/1 sayılı Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ”in

a) 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan “, döviz kazandırıcı hizmet veya faaliyetlerle iştigal eden şirketler”

b) 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan “, döviz kazandırıcı hizmet veya faaliyetlerle iştigal eden şirketler”

c) 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) ve (e) bentlerinde yer alan “ve döviz kazandırıcı hizmet gelirlerimizin”

ç) 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (h) bendinde yer alan “şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren”

d) 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan “şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren”

ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 49- (1) Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu’nun 24/7/1997 tarihli ve 97/8 sayılı Kararının 1 inci maddesine istinaden hazırlanan ve 31/7/1997 tarihli ve 23066 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “97/5 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kapsamında Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ”in

a) 1 ve 2 nci maddelerinde yer alan “tarım ya da yazılım sektörlerinde” ibareleri “tarım sektöründe”;

b) 3 üncü maddesinin (d) bendinde yer alan “tarım veya yazılım sektörlerinde” ibaresi “tarım sektöründe”

olarak değiştirilmiştir.

MADDE 50- (1) Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulunun 11/8/2010 tarihli ve 2010/7 sayılı Kararına istinaden hazırlanan ve 18/8/2010 tarihli ve 27676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ”in 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendinde yer alan “kapasite raporu sahibi şirketler ile yazılım şirketlerini,” ibaresi “kapasite raporu sahibi şirketleri” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 51- (1) Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 23/12/2009 tarihli ve 2009/11 sayılı Kararına istinaden hazırlanan ve 30/12/2009 tarihli ve 27448 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "2009/5 sayılı Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ" in 5 inci maddesinin 5 inci fıkrasında ve 7 nci maddesinin 4 üncü fıkrasında yer alan "yazılım (software)," ile "veya film yapımcısı olması" ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten önce; "2011/1 sayılı Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ", 2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ", "2009/5 sayılı Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ" ve "97/5 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kapsamında Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin, Bakanlığa intikal ettirilmiş destek başvurularının incelenip sonuçlandırılmasında yararlanıcılar açısından bu Tebliğ'in lehte olan hükümleri uygulanır.

(2) Bu Tebliğ'in yayımlandığı tarihten önce Tebliğ kapsamında gerçekleştirilmiş olan faaliyetler veya Bakanlık tarafından uygun görülen fuar, kongre, konferans, festival ya da film marketleri için, ön onay alınmamış olsa bile, işbu Tebliğ kapsamında destek başvurusunda bulunulabilir. Bu çerçevede başvuru tarihi itibarıyla, faaliyetin düzenlenmiş olduğu tarihten itibaren üzerinden 6 (altı) ayı geçmemiş ödeme belgeleri destekten faydalanabilir.

Yürürlük

MADDE 52- (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 53- (1) Bu Tebliğ'i Ekonomi Bakanlığı yürütür.

EK-4: 2014-2015 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA CARİ HİZMET MALİYETLERİNE ÖĞRENCİ KATKISI OLARAK ALINACAK KATKI PAYLARI VE ÖĞRENİM ÜCRETLERİNİN TESPİTİNE DAİR KARAR⁴¹

BİRİNCİ BÖLÜM

Öğrenci Katkı Payları ve Öğrenim Ücretleri ile İlgili Esaslar

Öğrenci katkı payı ve öğrenim ücreti tutarları

MADDE 1 - (1) 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında yükseköğretim kurumlarının cari hizmet maliyetlerine birinci öğretim ve açık öğretimde Devlet ve öğrenci tarafından yapılacak katkı payı tutarları ekli (I) sayılı cetvelde, ikinci öğretim ve uzaktan öğretim öğrencilerinin öğrenim ücreti tutarları ekli (II) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

(2) Bir eğitim-öğretim yılında iki dönem öğretim yapan yükseköğretim kurumlarında, her bir dönem için alınacak öğrenci katkı payları ve öğrenim ücretleri, ekli cetvellerde belirlenen tutarların yarısıdır.

(3) Öğrencilerden, kayıt ve kayıt yenileme sırasında katkı payı/öğrenim ücreti dışında (açık öğretim ve uzaktan öğretim materyal ücreti hariç) her ne ad altında olursa olsun ücret alınmaz.

Genel esaslar

MADDE 2 - (1) 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında öğrenimine devam eden veya yeni kayıt yaptıracak birinci öğretim ve açık öğretim öğrencilerinden, 4 üncü ve 11 inci maddelerdeki hükümler saklı kalmak kaydıyla, öğrenci katkı payı alınmaz. Bu öğrencilerden alınması gereken öğrenci katkı payı tutarları, Devlet tarafından karşılanır.

(2) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 47 nci maddesi ile 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 23/4/1981 tarihli ve 2453 sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki görevlerini ifa ederken hayatlarını kaybedenlerin eş ve çocuklarından; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki maluller ile eş ve çocuklarından; 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında şeref aylığı alanlar ile eş ve çocuklarından; yaş sınırlaması olmaksızın öğrenim ücreti alınmaz.

(3) Yükseköğretim programlarına kayıt yaptıрма veya kayıt yenileme sırasında 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 14/1/2012 tarihli ve 28173 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik uyarınca engelli olduğuna dair raporu ilgili yükseköğretim kurumuna sunan öğrencilerin ödemesi gereken öğrenim ücreti tutarlarından, engellilik oranı kadar indirim yapılır. Engelli olduğu halde, kayıt yaptıрма veya kayıt yenileme sırasında engelli olduğuna dair raporu ibraz edemeyen öğrencilere, ilgili belgeyi ibraz ettiği tarihte, engellilik oranı kadar yapılacak indirim tutarı red ve iadeler kaleminden iade edilir.

⁴¹ 27/09/2014 tarihli ve 29132 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralar kapsamına giren birinci öğretim ve açık öğretim öğrencileri hakkında, bu Kararın 11 inci maddesi hükmü uygulanmaz.

(5) Erasmus ve Mevlana Değişim Programları kapsamında yurtdışından gelen ve yurtdışına giden öğrenciler, katkı payı ve öğrenim ücretlerine ilişkin yükümlülükleri bakımından kendi yükseköğretim kurumlarının mevzuatına tabidir.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Katkı payı ve öğrenim ücretini süresinde ödemeyenler hakkında yapılacak işlem

MADDE 3 - (1) Öğrenci katkı payları ve öğrenim ücretleri, ilgili dönem başlarında kayıt olma veya kayıt yenileme sırasında ödenir. Süresi içinde katkı payı veya öğrenim ücretini ödemeyenler ile mazeretleri ilgili yükseköğretim kurumunun yönetim kurulunca kabul edilmeyenler, o dönem için kayıt yaptıramaz ve öğrencilik haklarından yararlanamaz.

(2) Kayıt yaptırmadığı için öğrencilik haklarından yararlanmayanlar, daha sonraki dönemlerde kayıt yaptırmaları halinde, öğrencilik haklarından yararlanmadığı döneme ait katkı payı ve öğrenim ücreti ödemez.

Yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti tutarları

MADDE 4 - (1) Yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları dahilinde kayıt yaptıracak öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti;

- önlisans ve lisans programlarında ilgisine göre ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde belirlenen öğrenci katkı payı ve öğrenim ücretinden az olmamak ve cari hizmet maliyetinin beş katını aşmamak üzere,

- lisansüstü programlarda ekli (I) sayılı cetvelde belirlenen öğrenci katkı payından az olmamak üzere,

yükseköğretim kurumları tarafından belirlenir. Ayrıca, program süresi içerisinde öğrenime devam eden mevcut öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti tutarı, ilgili programın ekli cetvellerde gösterilen cari hizmet maliyetini geçemez.

(2) Suriye Arap Cumhuriyetinde yaşanan olaylar nedeniyle ülkemizde misafir edilen Suriye vatandaşlarından Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen esaslara göre yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları kapsamında ayrıca belirlenecek kontenjan dahilinde yükseköğretim kurumlarına önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde yerleştirilen öğrenciler ile Yükseköğretim Kurulunca belirlenen Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esasların (B) bölümünün (a) maddesinin (2) ve (4) numaralı bentleri kapsamında olup yurtdışından öğrenci kabul kontenjanları kapsamında ayrıca belirlenecek kontenjan dahilinde yükseköğretim kurumlarına yerleştirilen kişiler hakkında birinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu öğrenciler, öğrenim ücreti bakımından bu Kararın ilgisine göre birinci öğretim ve açık öğretim için katkı payı, ikinci öğretim için öğrenim ücreti esaslarına tabidirler.

(3) İkinci fıkra kapsamındakilerden birinci öğretim ve açık öğretim programlarında program sürelerinde öğrenimlerine devam eden ve yeni kayıt yaptıracak öğrencilerin ödemeleri gereken öğrenim ücretleri, bu öğrenciler adına Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bütçesinden karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca müştereken belirlenir.

(4) Ülkemizdeki üniversitelere yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden mütakabiliyet esası çerçevesinde öğrenim ücreti alınmaz.

(5) Yükseköğretim kurumları, tarihi ve kültürel bağların yoğun olduğu coğrafyalardan gelen öğrenci hareketliliğini artırmak, yurtdışında başarılı olan öğrencileri programlarına dahil edebilmek veya eğitim-öğretimleri sırasında üstün başarı gösteren öğrencileri teşvik edebilmek amacıyla, söz konusu öğrencilerden ilgili dönemde kayıt yaptıran (kamu idareleri, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, kamu yararına faaliyet gösteren dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından tam burs sağlanan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından ayrılan kontenjanlar dahilinde yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrenciler hariç) yabancı uyruklu öğrenci sayısının yüzde onunu geçmemek üzere ve yönetim kurulu kararıyla, bu maddeye göre belirlenen tutarlardan daha az öğrenim ücreti almaya yetkilidir.

Öğrenim ücretinin kullanılması

MADDE 5 - (1) İkinci öğretimde alınacak öğrenim ücretlerinin yüzde onu, öğrencilerin başta beslenme olmak üzere barınma, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetlerinde kullanılır. Kalan kısmı ise, üniversite bütçesine dahil edilerek Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen usul ve esaslara göre kullanılır.

Başarılı öğrencilerin öğrenim ücreti tutarları

MADDE 6 - (1) Hazırlık sınıfı hariç, bulundukları bölümde her bir dönem için belirlenen asgari derslerden başarılı olan ve bu dersleri alan öğrencilerin başarı ortalamasına göre dönem sonu itibarıyla yapılacak sıralamada ilk yüzde ona giren ikinci öğretim öğrencileri, bir sonraki dönemde birinci öğretim öğrencileri için belirlenen öğrenci katkı payı kadar öğrenim ücreti öder.

(2) 19/11/1992 tarihli ve 3843 sayılı Kanun'un 7 nci maddesinden yararlanan öğrenciler, ikinci öğretim yapan başka bir yükseköğretim kurumuna yatay geçiş yaptıklarında aynı haklardan yararlanır. Bu durumdaki öğrencilerden, o dönem için birinci öğretim öğrencileri için belirlenen katkı payı kadar öğrenim ücreti alınır.

Başka bir yükseköğretim kurumunda öğrenim hakkı kazanan öğrencilerin katkı payı ve öğrenim ücreti tutarları

MADDE 7 - (1) Bir yükseköğretim programına kayıtlı iken tekrar girdiği sınav sonucuna göre başka bir yükseköğretim kurumuna yerleşen öğrenciler, kayıt yaptıracakları yükseköğretim programına ait katkı payı/öğrenim ücretine tabi olur.

Mecburi hizmet karşılığı öğrenim gören öğrenciler ile Devlet burslusu olarak öğrenim gören öğrencilerin katkı payı tutarları

MADDE 8 - (1) Bakanlıklar ve kamu kuruluşları adına mecburi hizmet karşılığı öğrenim gören öğrencilerin öğrenci katkı paylarının tamamı, ilgili Bakanlık veya kuruluş tarafından yükseköğretim kurumlarına ödenir.

(2) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereğince, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu tarafından belirlenen esaslara göre yurtdışından yükseköğrenim görmek amacıyla ülkemize gelen öğrencilerin katkı payı tutarı, ikiyüzbeş TL'dir. Bu tutar Maliye Bakanlığınca, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bütçesine ödenek olarak konulur ve Başkanlıkça yıl içerisinde ilgili yükseköğretim kurumuna def'aten aktarılır.

Adları değiştirilen fakülte veya yüksekokullar ile fakülte veya yüksekokula dönüştürülen yükseköğretim kurumlarında katkı payı ve öğrenim ücreti tutarları

MADDE 9 - (1) İlgili mevzuatla adları değiştirilen ya da fakülte veya yüksekokula dönüştürülen yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler, yeni fakülte veya yüksekokula ilişkin öğrenci katkı payı/öğrenim ücretine tabi olur.

Yabancı dille öğretim yapan yükseköğretim programlarında öğrenim ücreti tutarları

MADDE 10 - (1) Yabancı dille öğretim yapan yükseköğretim programlarında öğrenim ücreti bir buçuk katı olarak alınır.

Süresinde mezun olamayan öğrencilerin katkı payı ve öğrenim ücreti tutarları ile artırımlı katkı payı ve öğrenim ücreti uygulaması

MADDE 11 - (1) Hazırlık sınıfı veya yabancı dil geliştirme programı hariç olmak üzere, önlisans, lisans düzeydeki yükseköğretim programlarından Öğrenci Seçme Yerleştirme Sistemi Kılavuzunda belirtilen süreler, lisansüstü düzeydeki yükseköğretim programlarından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen süreler sonunda mezun olamayan öğrencilerden (bu maddenin 2, 3, 4 ve 5 inci fıkralarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla) ekli cetvellerde belirtilen tutarlar kadar öğrenci katkı payı ve öğrenim ücreti alınır.

(2) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 44 üncü maddesinin (c) fıkrasındaki süreler içinde aynı yükseköğretim kurumundaki öğrenimi sırasında bir derse üçüncü defa kayıt yaptıran öğrencilerden, ilgili dönem için öngörülen katkı payı ya da öğrenim ücretinin yanı sıra bu maddenin 6 ncı fıkrasına göre hesaplanan kredi başına ödenecek katkı payı veya öğrenim ücreti; dersin alınacağı dönem için belirlenen kredi başına katkı payı veya öğrenim ücretinin yüzde elli fazlası, dördüncü defa kayıt yaptırılması halinde yüzde yüz, beşinci veya daha fazla defa kayıt yaptırılması halinde ise yüzde üçyüz fazlası ile hesaplanarak alınır.

(3) 2547 sayılı Kanun'un 44 üncü maddesinin (c) fıkrasındaki süreler içinde öğrenimin tamamlanamaması halinde, her bir ilave ders için kredi başına ödenecek öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti; dersin alınacağı dönem için bu maddenin 6 ncı fıkrasına göre belirlenecek olan kredi başına katkı payı veya Öğrenim ücretinin yüzde yüzü, ikinci defa kayıt yaptırılması halinde yüzde ikiyüzü, üçüncü defa kayıt yaptırılması halinde yüzde üçyüzü, dördüncü ve daha fazla defa kayıt yaptırılması halinde ise yüzde dörtyüzü olarak hesaplanır.

(4) 2547 sayılı Kanun'un 44 üncü maddesinin (c) fıkrasında belirlenen süreler içerisinde yandal veya çift anadal öğreniminin tamamlanamaması nedeniyle ilave ders alınması halinde, her bir ders için kredi başına ödenecek öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti; dersin alınacağı dönem için bu maddenin 6 ncı fıkrasına göre hesaplanan kredi başına katkı payı veya öğrenim ücretinin yüzde yüzü, ikinci defa kayıt yaptırılması halinde yüzde ikiyüzü, üç ve daha fazla defa kayıt yaptırılması halinde ise yüzde üçyüzü olarak hesaplanır.

(5) Lisansüstü öğrenimin, 2547 sayılı Kanun'un 44 üncü maddesinin (c) fıkrasındaki süreler içinde tamamlanamaması halinde, tez aşamasında ödenecek öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti, lisansüstü öğrenim için belirlenen dönemlik katkı payı veya öğrenim ücretine bu maddenin 3 üncü fıkrasındaki oranlar uygulanarak hesaplanır.

(6) Bu maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkralarında belirtilen durumlarda her bir ders için kredi başına ödenecek katkı payı veya öğrenim ücreti tutarları, her bir dersin kredisinin ilgili dönemde

alınması gereken toplam ders kredisine oranlanması sonucu bulunacak katsayının ilgili dönem için belirlenen öğrenci katkı payı veya öğrenim ücreti ile çarpılarak, ilgili yükseköğretim kurumunca dönem başlarında hesaplanır.

Araştırma görevlilerinin öğrenim ücreti tutarları

MADDE 12 - (1) İkinci öğretimde lisansüstü öğrenim gören araştırma görevlileri katkı payı tutarında öğrenim ücreti öderler.

(2) Devlet yükseköğretim kurumlarında görevli olup, birinci öğretimde lisansüstü öğrenim gören araştırma görevlileri hakkında, 11 inci madde hükmü uygulanmaz.

İkinci öğretim programının kapatılması veya öğrencilerin birinci öğretim programına aktarılması halinde ödenecek tutarlar

MADDE 13 - (1) 3843 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi uyarınca ikinci öğretim programının kapatılmasından dolayı birinci öğretim programına aktarılan mevcut öğrenciler, birinci öğretim katkı payı esaslarına tabi olur.

(2) Öğrenci sayısı on ve altında kalan ikinci öğretim programlarında öğrenim gören öğrenciler, üniversitenin talebi ve Yükseköğretim Kurulunun uygun görüşü üzerine birinci öğretim programına aktarılır ve bu öğrenciler birinci öğretim katkı payı esaslarına tabi olur.

Geçiş yapanların katkı payı ve öğrenim ücreti tutarları

MADDE 14 - (1) Vakıf yükseköğretim kurumları veya yabancı ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarından Devlet yükseköğretim kurumlarına geçiş yapan veya yurtdışında öğrenim gören ve denklikleri yapılarak Türkiye'deki bir üniversitede lisans öğrenimlerini tamamlamalarına karar verilen ve yükseköğretim kurumlarına yerleştirilen mevcut veya yeni kayıt yaptıracak öğrenciler, 4 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ilgisine göre birinci öğretim için katkı payı, ikinci öğretim için öğrenim ücreti esaslarına tabi olur.

(2) Yatay geçiş şartlarına uygun olarak birinci öğretim programlarından ikinci öğretim programlarına yatay geçiş yapan öğrenciler ikinci öğretim ücreti öder.

(3) Yatay geçiş yapılması halinde ilgili döneme ait katkı payı/öğrenim ücreti geçiş yapılan yükseköğretim kurumuna ödenir.

(4) Yatay geçiş yapan öğrencilerin geçiş öncesi ilgili döneme ait ödedikleri öğrenim ücreti tutarları, talep edilip edilmediğine bakılmaksızın ilgililere red ve iadeler kaleminden iade edilir.

Devlet burslusu öğrencilerin sağlık giderleri

MADDE 15 - (1) 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Kanun gereğince, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu tarafından belirlenen esaslara göre yurtdışından yükseköğrenim görmek amacıyla ülkemize gelen öğrencilerin, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanun'un 60 ıncı maddesinin yedinci fıkrasına göre ödenecek genel sağlık sigortası primleri, bu amaçla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bütçesinde tefrik edilen ödenekten karşılanır.

İKİNCİ BÖLÜM Çeşitli ve Son Hükümler

Kayıt sildirme halinde yapılacak işlemler

MADDE 16 - (1) Kayıt yaptırıp kendi isteği ile kaydını sildiren öğrencilerin katkı payı ve öğrenim ücretleri geri ödenmez.

Lisansüstü öğrenim gören öğrenciler

MADDE 17 - (1) Lisansüstü öğrenim gören öğrenciler, önlisans ve lisans öğrencilerinin yararlandığı haklardan ve sunulan hizmetlerden aynı şekilde yararlanır.

(2) Uzaktan öğretim kapsamında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerden alınacak öğrenim ücreti, tezsiz yüksek lisans programlarının öğrenim ücretine tabidir.

Açık öğretim programı uygulayan fakülte ve yüksekokullara aktarılabacak öğrenci katkı payı

MADDE 18 - (1) Açık öğretim programı uygulayan yükseköğretim kurumlarında, fakülte ve yüksekokulların 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılına ait öğrenci katkı paylarının toplamının yüzde yirmisine kadar olan kısmı söz konusu fakülte ve yüksekokullara akademik danışmanlık ve eğitim hizmeti veren öğretim kurumlarına aktarılır. Konu ile ilgili uygulama, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve açık öğretim programı uygulayan yükseköğretim kurumlarının birer temsilcisinden oluşan komisyon tarafından belirlenen usul ve esaslara göre yapılır.

Uygulamaya ilişkin tebliğ

MADDE 19 - (1) Maliye Bakanlığı, bu Kararın uygulanması ile ilgili hususlarda Yükseköğretim Kurulunun görüşünü alarak tebliğler çıkarabilir.

Yürürlük

MADDE 20 - (1) Bu Karar, 30/6/2014 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21 - (1) Bu Karar hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(I) SAYILI CETVEL (A)

ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETLERİ VE KATKI PAYLARI

GRUP	FAKÜLTE VE PROGRAMIN ADI	ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETİ		
		ORTALAMA MALİYET	ÖĞRENCİ KATKISI	DEVLET KATKISI
I	TIP FAKÜLTELERİ	15.544	591	14.953
II	DIŞ HEKİMLİĞİ FAK. ECZACILIK FAK.	5,607	494	5.113
III	VETERİNER FAKÜLTESİ	4.267	386	3 881
IV	TIBBİ BİYOLOJİK BİL.PROG. FİZİK TEDAVİ VE REHA.PROG.	4.267	281	3.986
V	TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ	2.294	281	2.013
VI	İTÜ İŞLETME FAKÜLTESİ MÜH.	2.804	402	2.402
VII	MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜH.-MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜHENDİSLİK VE TEKN. FAK. MİMARLIK VE TASARIM FAK. İNŞAAT FAKÜLTESİ BİLGİSAYAR BİLİŞİM FAKÜLTESİ MAKİNA FAKÜLTESİ MADEN FAKÜLTESİ ELEKTRİK-ELEKTRONİK FAK. KİMYA METALÜRJİ FAK. UÇAK VE UZAY BİL. FAKÜLTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ MÜH. VE DOĞA BİLİMLERİ FAK. YER BİLİMLERİ FAKÜLTESİ TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ ORMAN FAKÜLTESİ	3.057	387	2.670
VIII	GEMİ İNŞ. VE DENİZ BİL. FAK. DENİZ BİLİMLERİ FAKÜLTESİ SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ DENİZCİLİK FAKÜLTESİ TEKSTİL TEKN. VE TASARIM FAK. SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ GEMİ İNŞ. VE DENİZCİLİK FAK. MÜZİK VE SAHNE SANATLARI FAK. GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAK. GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	3.848	316	3.532

IX	FEN FAKÜLTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ (FEN PROGRAMI)	2.562	284	2.278
X	HUKUK FAKÜLTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ İŞLETME FAKÜLTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAK.	2.310	313	1.997
XI	DİL TARİH VE COĞRAFYA FAK. İLAHİYAT FAKÜLTESİ İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ENDÜSTRİYEL SAN. EĞT. FAK. TİCARET TURZ. EĞT. FAKÜLTESİ TURİZM FAKÜLTESİ İNSANİ VE SOSYAL BİL. FAK. İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAK. İNSANİ BİLİMLER VE EDEBİYAT FAK. SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER FAK. EĞİTİM BİLİMLERİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ	2.053	284	1.769
XII	FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ (EDEBİYAT VE SOS. PROG.) İLETİŞİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ	1,923	284	1.639
XIII	AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ	198	71	127
XIV	YABANCI DİL DESTEK BİRİMLERİ YABANCI DİL HAZIRLIK SINIFLARI YABANCI DİL HAZIRLIK OKULLARI	Kazandığı fakültenin, yüksekokulun ve bölümün esaslarına tabidir.		

(I) SAYILI CETVEL (B)

ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETLERİ VE KATKI PAYLARI

GRUP	FAKÜLTE VE PROGRAMIN ADI	ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETİ		
		ORTALAMA MALİYET	ÖĞRENCİ KATKISI	DEVLET KATKISI
I	DEVLET KONSERVATUVARI	8.535	589	7.946
II	SİVİL HAVACILIK YÜKSEKOKULU	8.535	470	8.065
III	MESLEKİ TEKNOLOJİ Y.O. TÜTÜN EKSPERLİĞİ Y.O. EV EKONOMİSİ Y.O.,	3.846	227	3,619
IV	BANKACILIK VE SİGORTA, Y.O, UYGULAMALI BİLİMLER Y.O. İLAHİYAT MESLEK Y.O. SAĞLIK YÜKSEKOKULLARI ENDÜSTRİYEL SANATLAR YO. TAKİ TEK. VE TASARIMI YO. BEDEN EĞİT. VE SPOR Y.O. SPOR BİLİMLERİ TEK. Y.O. FİZİK TED, VE REH. Y.O. HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ULAŞTIRMA VE LOJİSTİK Y.O, UYGULAMALI TEK. VE İŞL. Y.O, TAPU KADASTRO Y.O. ORMANCILIK MYO	2.310	190	2.120
V	ENGELLİLER ENTEGRE Y.O.	3.848	190	3.658
VI	TAPU KADASTRO MYO MALİYE MYO MİLLİ SARAYLAR VE TARİHİ YAPILAR MYO TURİZM VE OTELCİLİK MYO MESLEK YÜKSEKOKULLARI SAĞLIK HİZMETLERİ MYO VETERİNER MYO TURZ. VE OTELCİLİK İŞL. MYO TURZ İŞL. VE OTELCİLİK Y.O. SİVİL HAVACILIK MYO SOSYAL BİLİMLER MYO TEKNİK BİLİMLER MYO UZAKTAN ÖĞRETİM MYO ADALET YÜKSEKOKULU	1.539	190	1.349
VII	DENİZCİLİK Y.O. DENİZCİLİK MYO DENİZ İŞL. VE YÖN. Y.O.	1.923	190	1.733
VIII	LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİM	1.536	258	1.278

(II) SAYILI CETVEL (A)

UZAKTAN ÖĞRETİM VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÖĞRENİM ÜCRETLERİ

GRUP	FAKÜLTE VE PROGRAMIN ADI	ORTALAMA ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETİ	UZAKTAN VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÖĞRENİM ÜCRETİ
I	VETERİNER FAKÜLTESİ	4.267	2.134
II	TIBBİ BİYOLOJİK BİL.PROG. FİZİK TEDAVİ VE REHA PROG.	4.267	2.134
III	TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ	2.294	1.147
IV	MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜH.-MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜHENDİSLİK VE TEKN. FAK. MİMARLIK VE TASARIM FAK. İNŞAAT FAKÜLTESİ BİLGİSAYAR BİLİŞİM FAKÜLTESİ MAKİNA FAKÜLTESİ MADEN FAKÜLTESİ ELEKTRİK-ELEKTRONİK FAK. KİMYA METALÜRJİ FAK. UÇAK VE UZAY BİL. FAKÜLTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ MÜH. VE DOĞA BİLİMLERİ FAK. YER BİLİMLERİ FAKÜLTESİ TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ ORMAN FAKÜLTESİ	3.057	1.529
V	GEMİ İNŞ. VE DENİZ BİL. FAK. DENİZ BİLİMLERİ FAKÜLTESİ SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ DENİZCİLİK FAKÜLTESİ TEKSTİL TEKN. VE TASARIM FAK SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ GEMİ İNŞ. VE DENİZCİLİK FAK. MÜZİK VE SAHNE SANATLARI FAK. GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAK. GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	3.848	1.924
VI	FEN FAKÜLTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ (Fen Programı)	2.562	1.281
VII	HUKUK FAKÜLTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ İŞLETME FAKÜLTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAK.	2.310	1.155

VIII	DİL TARİH VE COĞRAFYA FAK. İLAHİYAT FAKÜLTESİ İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ENDÜSTRİYEL SAN EĞT.FAK. TİCARET TURZ. EĞT. FAKÜLTESİ TURİZM FAKÜLTESİ İNSANİ VE SOSYAL BİL. FAK İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAK. İNSANİ BİLİMLER VE EDEBİYAT FAK. SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER FAK. EĞİTİM BİLİMLERİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ	2.053	1.027
IX	FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ (Edebiyat ve Sos. Prog.) İLETİŞİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ	1.923	962

(II) SAYILI CETVEL (B)

UZAKTAN ÖĞRETİM VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÖĞRENİM ÜCRETLERİ

GRUP	FAKÜLTE VE PROGRAMIN ADI	ORTALAMA ÖĞRENCİ CARİ HİZMET MALİYETİ	UZAKTAN VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÖĞRENİM ÜCRETİ
I	DEVLET KONSERVATUVARI	8.535	4,268
II	SİVİL HAVACILIK YÜKSEKOKULU	8.535	4.268
III	MESLEKİ TEKNOLOJİ Y.O. TÜTÜN EKSPERLİĞİ Y.O. EV EKONOMİSİ Y.O.	3.846	1.923
IV	BANKACILIK VE SİGORTA. Y.O. UYGULAMALI BİLİMLER Y.O. İLAHİYAT MESLEK Y.O. SAĞLIK YÜKSEKOKULLARI ENDÜSTRİYEL SANATLAR YO. TAKİ TEK VE TASARIMI YO. BEDEN EĞİT. VE SPOR Y.O. SPOR BİLİMLERİ TEK. Y.O. FİZİK TED. VE REH. Y.O. HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ULAŞTIRMA VE LOJİSTİK Y.O. UYGULAMALI TEK. VE İŞL. Y.O. TAPU KADASTRO Y.O ORMANCILIK MYO.	2.310	1.155
V	ENGELLİLER ENTEGRE Y.O.	3.848	1.924
VI	TAPU KADASTRO MYO MALİYE MYO MİLLİ SARAYLAR VE TARİHİ YAPILAR MYO TURİZM VE OTELCİLİK MYO MESLEK YÜKSEKOKULLARI SAĞLIK. HİZMETLERİ MYO VETERİNER MYO TURZ. VE OTELCİLİK İŞL. MYO TURZ. İŞL. VE OTELCİLİK Y.O. SİVİL HAVACILIK MYO SOSYAL BİLİMLER MYO TEKNİK BİLİMLER MYO UZAKTAN ÖĞRETİM MYO ADALET YÜKSEKOKULU	1.539	770
VII	DENİZCİLİK Y.O. DENİZCİLİK MYO DENİZ İŞL. VE YÖN. Y.O.	1.923	962
VIII	AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRETİM FAKÜLTESİ (Açık Öğretim Programları Hariç)	1.432	716

EK-5: YURT DIŞINDAN ÖĞRENCİ KABULÜNE İLİŞKİN ESASLAR ⁴²

A- Genel İlkeler:

- 1) 11.04.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6287 sayılı Kanun’un 14/f maddesi uyarınca yurt dışından öğrenci kabul etmek isteyen üniversitelerin Yükseköğretim Kurulu onayı ile yurt dışından öğrenci kabul etmesi,
- 2) a) Yurt dışından öğrenci kabul edecek yükseköğretim kurumlarının kontenjan önerilerinin belirlenecek takvim çerçevesinde Yükseköğretim Kurulu tarafından toplanması,
b) Yurt dışından öğrenci kabul kontenjanlarının, bir önceki yıl ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda yer alan programların kontenjanlarının devlet üniversitelerinde %35’ini, vakıf üniversitelerinde %50’sini geçmeyecek şekilde üniversite önerisi dikkate alınarak belirlenmesi, ilgili yılda yeni açılan (ilk defa öğrenci alan) programlar için ÖSYS kontenjanları ile birlikte önerilmesi halinde yurt dışından öğrenci kabul kontenjanlarının değerlendirilmesi, ÖSYS Ek Yerleştirme işlemleri sırasında ilk defa öğrenci alan programların yer almaması,
c) Söz konusu programların kontenjanları ile öğretim dili, hazırlık sınıfına ilişkin bilgilerin Yükseköğretim Kurulu internet sitesinde yayınlanması,
d) Yükseköğretim programlarının eğitim ücreti, sağlık raporu vb koşullarının üniversiteleri tarafından ilan edilmesi,
- 3) Yabancı öğrenci kabul etmek isteyen üniversitelerin ön lisans ve lisansta birinci öğretim, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim programlarında kontenjan ayrılması, METEB bağlantılı (eğitim öğretim ... Endüstri Meslek Lisesinde vb) programlara kontenjan ayrılmaması,
- 4) Yurt dışından öğrenci kabulü sırasında öğrenci başvurularının değerlendirilmesinde üniversitelerin yabancı uyruklu öğrenci kabulünde kullanılması önerilen ve Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylanan sınavlardan; lise bitirme sınavları statüsünde olan sınavların (Abitur, International Baccalaureate, GCE, Tawjihi vs.) geçerlilik sürelerine bir sınırlama getirilmemesine ancak üniversite giriş sınavı statüsünde olan sınavların (SAT, vs.) geçerlilik sürelerinin iki yıl ile sınırlandırılması,
- 5) Devlet üniversitelerinde istisna yapılmaksızın yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden her yıl alınacak öğrenim ücretinin asgari ve azami miktarının Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi,
- 6) Vakıf yükseköğretim kurumlarına yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden alınacak öğretim ücretinin daha önceki yıllarda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarının yetkili kurullarınca belirlenmesi,
- 7) Yurt dışından öğrenci kabul edecek üniversite kontenjanına başvuru olmaması veya kontenjanın dolmaması halinde, dolmayan ve başvuru olmayan kontenjanların Hukuk, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık programları dışındaki diğer programlar için üniversite talep ettiği takdirde; aynı üniversitenin diğer program kontenjanlarına 2/b maddesindeki kontenjan belirleme sınırlarını aşmamak şartıyla üniversitelerin ilgili kurulları tarafından aktarılabilmesi, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Hukuk programlarında ise Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararı ile aktarılabilmesi,

⁴² Yurt Dışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar, YÖK, <<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/9294357/internet%20bilgisi%20vurtdisindan%20öğrenci%20kab%20ulune%20ilişkin%20esaslarTemmuz2014.pdf/920ee828-c5a8-4230-a4d4-b20dc9a37ae3>> , Eylül 2014.

B- Başvuracak Adaylar:

a) Lise son sınıfta olmaları ya da mezun durumda bulunmaları koşuluyla;

1) Yabancı uyruklu olanların,

2) Doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığı'ndan Türk vatandaşlığından çıkma izni

alanlar ve bunların Türk vatandaşlığından çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocuklarının Türk Vatandaşlığı Kanunu uyarınca aldığı Tanınan Hakların Kullanılmasına İlişkin Belge sahibi olduklarını belgeleyenlerin, (5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 7. Maddesinde "(1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır." hükmü bulunmakta olup, yurt dışından kabul kontenjanlarına başvuracak adayların Türk Vatandaşlığı Kanunu'nu incelemelerinde yarar bulunmaktadır.)

3) Yabancı uyruklu iken sonradan kazanılan vatandaşlık ile TC vatandaşlığına geçenlerin / bu durumdaki çift uyrukluların

*4) a) 01/02/2013 tarihinden önce yurt dışında ortaöğretime devam eden TC uyruklu öğrencilerden ise ortaöğretiminin (lise) son üç yılını KKTC hariç yabancı bir ülkede tamamlayanların (ortaöğretiminin (lise) tamamını KKTC dışında yabancı bir ülkedeki MEB nezdinde açılmış olan Türk okullarında tamamlayanlar dahil) yurt dışından öğrenci kabul kontenjanlarına başvuru yapabileceğine"

b) 01/02/2013 tarihinden sonra yurt dışında ortaöğretime başlayan adayların yurt dışından kabul kontenjanlarına ortaöğretiminin (lise) tamamını KKTC hariç yabancı bir ülkede tamamlayanların (ortaöğretiminin (lise) tamamını KKTC dışında yabancı bir ülkedeki MEB nezdinde açılmış olan Türk okullarında tamamlayanlar dahil) başvuru yapabilmelerine,

5) KKTC uyruklu olup; KKTC'de ikamet eden ve KKTC'de ortaöğrenimini (lise) tamamlayan GCEAL sınav sonuçlarına sahip olanlar ile 2005-2010 tarihleri arasında diğer ülkelerdeki kolej ve liselere kayıt yaptırıp eğitim alarak GCE AL sınav sonuçlarına sahip olan veya sahip olacakların,

başvurularının kabul edilmesi,

b) Adaylardan

1) T.C. uyruklu olup ortaöğreniminin (lise) tamamını Türkiye'de veya KKTC'de tamamlayanların,

2) K.K.T.C. uyruklu olanların (ortaöğreniminin tamamını (lise) K.K.T.C liselerinde bitirip GCE AL sonucuna sahip olanlar ile 2005-2010 tarihleri arasında diğer ülkelerdeki kolej ve liselere kayıt yaptırıp eğitim alarak GCE AL sınav sonuçlarına sahip olan veya sahip olacaklar hariç),

*3) a maddesinin 2 numaralı bendinde tanımlanan doğumla ilk uyruğu T.C. olan çift uyrukluların, (a maddesinin 4 numaralı bendindeki şartları sağlayanlar hariç)

4) Uyuğundan birisi K.K.T.C. olan çift uyrukluların (ortaöğreniminin (lise) tamamını KKTC liselerinde bitirip GCE AL sonucuna sahip olanlar ile 2005-2010 tarihleri arasında diğer ülkelerdeki kolej ve liselere kayıt yaptırıp eğitim alarak GCE AL sınav sonuçlarına sahip olan veya sahip olacaklar hariç),

5) Türkiye'deki büyükelçilikler bünyesinde bulunan okullar ile Türkiye'de bulunan yabancı liselerde öğrenimlerini gören T.C uyruklu olan veya a maddesinin 2 numaralı bendinde tanımlanan doğumla ilk uyruğu T.C olan çift uyrukluların başvurularının kabul edilmemesi,

C- Üniversitelerin Kabul Koşullarına İlişkin İlkeler:

1) Ülkelerin kendi ulusal sınavları, uluslararası sınavlar, ortaöğretim (lise) not ortalamaları, üniversite tarafından yapılan sınav vb. gibi öğrenci kabulünde kullanılacak yöntemlerin minimum puanlarının da yer aldığı yurt dışından öğrenci kabulüne ilişkin esasların Üniversite senatolarınca kabul edilen bir yönerge veya yönetmelik şeklinde düzenlenerek Yükseköğretim Genel Kurulu'nun onayına sunulması,

2) Üniversitelerce belirlenecek şart ve esaslara, yurt dışından gelecek öğrencilerin maddi imkanlarının ülkemizde yükseköğretimlerini sürdürmeye imkan sağlamasını temin etmek amacıyla maddi bir güvence miktarının eklenmesi,

3) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarımızda her aşamada öğrenim görmeleri için Öğrenim Meşruhatlı Vize sahibi olmaları gerekmekte olduğundan ülkemizdeki üniversitelerin kabul ettikleri öğrencilere "kabul mektubu" veya eşdeğer bir belge düzenlemeleri,

Yükseköğretim kurumlarının ilgili kurullarının kabul etmesi halinde ara dönemde başvuran adaylara ilişkin olarak ise incelemenin ilgili yükseköğretim kurumu tarafından yapılarak başvuru şartını sağlayan adaylara bir önceki yıldaki ilgili üniversitenin yurt dışından öğrenci kabul kontenjanının 1/3'ünü aşmayacak şekilde bir sonraki eğitim-öğretim yılı için "ön kabul mektubu" veya eşdeğer bir belge düzenlenebilmesi,

4) Yurt dışından gelecek öğrencilerin tercihlerinde ülkemiz üniversitelerini seçmelerine imkan sağlamak üzere üniversitelerimizi tanıtıcı doküman ve katalogların hazırlanması, üniversitelerimizin yurt dışındaki eğitim fuarlarına katılımlarının teşvik edilmesi ve başvuran veya gelen öğrencilere yardımcı olmak amacıyla üniversitelerce bünyelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Ofislerinin oluşturulması,

5) Yükseköğretim kurumlarının belirlenen yurt dışından gelecek öğrenci kontenjanı çerçevesinde uygulama takvimini belirleyerek akademik takviminde belirtmesine, kayıt olan öğrenciler ile ilgili bilgilerini Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirmesi,

6) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkçe düzeylerinin, kabul hakkı kazandığı üniversite tarafından belirlenen koşullar ve istenen belgeler çerçevesinde ilgili yüksek öğretim kurumu tarafından değerlendirilmesi

uygun görülmüştür.

* : Danıştay 8. Dairesi tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararı uyarınca 21.5.2014 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında Yürütme Kuruluna verilen yetkiye dayanarak 16.07.2014 Tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nda başvuru yapabilecek adaylara ilişkin alınan karara göre düzenlenmiştir.

EK-6: YABANCI ÖĞRENCİ BİLGİLENDİRME FORMU⁴³

Türkiye’de Yükseköğretim kurumlarının her seviyesinde öğrenim görecek yabancı öğrencilerin giriş, vize ve ikamet izni işlemlerine dair yapmaları gereken işlemler hakkında bilgilendirmedir.

1-Yurt Dışında Yapılacak İşlemler (Vize İşlemleri)

Yabancı öğrencilerin Türkiye’nin dış temsilciliklerine aşağıdaki belgelerle birlikte müracaat ederek “öğrenim vizesi” almaları gerekir.

- a) Öğrenim göreceği yükseköğretim kurumundan alacağı kabul mektubu veya eşdeğer bir belge,
- b) Geçerli ve uzun süreli pasaport,
- c) Türkiye’de öğrenim süresince geçimini sağlayacak maddi imkânlara sahip olduğunu gösteren (banka hesabı, burs belgesi vb.) belge,
- d) Uyuşu ve karşılıklılığa göre belirlenen vize harcı,
- e) Konsolosluk tarafından ilave belgeler istenebilir.

2- Ülkemize Gelişlerinden İtibaren Yapmaları Gereken İşlemler (İkamet İşlemleri)

Öğrenim vizesi alan yabancıların Türkiye’ye uluslararası yolu trafiğine açık olan hudut kapılarından yasal olarak giriş yapmaları gerekir. Türkiye’ye girilen tarihten itibaren en geç 30 gün içerisinde aşağıdaki belgelerle birlikte öğrenim görülecek il’in Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesine müracaat ederek Yabancılar Mahsus İkamet Tezkeresi alınması zorunludur.

- a) Yükseköğretim kurumundan aldıkları kayıt/kabul belgesi veya eşdeğer bir belge,
- b) Geçerli ve uzun süreli pasaport,
- c) Dış temsilcilikten alınan öğrenim vizesi,
- d) Türkiye’de öğrenim süresince geçimini sağlayacak maddi imkânlara sahip olduğunu gösteren (banka hesabı, burs belgesi vb.) belge,
- e) Her yılbaşında Resmi Gazete’de yayımlanan ikamet tezkeresi değerli kâğıt bedeli,
- f) Gerekli görüldüğü takdirde ilave belgeler istenebilir.

3- İkamet Tezkeresi Aldıktan Sonra Yapılacak İşlemler (Bildirim İşlemleri)

- a) Öğrenim amaçlı ikamet tezkeresi alan yabancı öğrenciler Yabancılar Mahsus Kimlik Numarası tahsis işlemini Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Kimlik Numarası Sorgulama Sayfası <https://tckimlik.nvi.gov.tr/AnonimSorgu.html> internet adresinden öğrenilebilmektedir.

⁴³ Bu bilgilendirme formu Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yayımlanmadan önce hazırlanmıştır.

- b) İkamet tezkere süresini uzatmak isteyen yabancı öğrencilerin ikamet tezkeresinde belirtilen sürenin sona ermeden önce ya da sona ermesinden sonraki en geç 15 gün içerisinde Emniyet Yabancılar Birimlerine müracaat ederek süresini uzatmaları gerekmektedir.
- c) Mezuniyet, okuldan kaydını sildirme, öğrencilikle ilişkisinin kesilmesi, devamsızlık vb. hallerde meydana gelecek değişiklikler 15 gün içerisinde, adres değişikliği ise 48 saat içerisinde Emniyet Yabancılar Birimlerine bildirilmesi gerekmektedir.
- d) İkamet tezkerelerinde silinti ve kazıntı yapılmaması ve ikamet tezkerelerinin kaybedilmesi durumunda derhal Emniyet Yabancılar Birimlerine müracaat ederek yenisinin alınması gerekmektedir.

EK-7: TÜRKİYE BURSLARI KAPSAMINDAKİ BURSLAR⁴⁴

1. Lisans Düzeyi

Aşağıda verilen burs programları kapsamında sağlık bilimleri, ilahiyat ve Türk dili ve edebiyatı dışındaki alanlarda yer alan lisans programlarındakiler faydalanabilmektedir.

- a) **Türk Dili Konuşan Ülkeler Burs Programı:** Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.
- b) **Anadolu Burs Programı:** Ortaöğretimi ülkemizde bitirmiş uluslararası öğrenci adayların başvurularına açıktır.
- c) **Balkanlar Burs Programı:** Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Sırbistan, Slovenya ve Yunanistan vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.
- ç) **Karadeniz Burs Programı:** Rusya Federasyonu, Romanya, Beyaz Rusya Federasyonu (Belarus), Estonya, Gürcistan, Letonya, Litvanya, Moldova, Slovakya, Macaristan, Ukrayna, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Ermenistan vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.
- d) **Harran Burs Programı:** Afganistan, Bangladeş, Filistin, Irak, İran, Lübnan, Pakistan, Suriye, Tacikistan, Ürdün ve Yemen vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.
- e) **Türkiye-Afrika Burs Programı:** Angola, Benin, Bostvana, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Etiyopya, Fas, Fildişi Sah., Gana, Kenya, Güney Afrika, Komor, Kongo Cum., Dem. Kongo, Libya, Madagaskar, Mali, Nijer, Nijerya, Orta Afrika, Senegal, Somali, Tanzanya, Tunus, Uganda, Ekvator Ginesi, Gabon, Gambia, Gine, Gine Bissau, Kamerun, Lesotho, Liberya, Malavi, Mauritius, Moritanya, Mozambik, Namibya, Seyşeller, Sierra Leone, Swaziland, Togo, Zambiya, Zimbabwe, Mısır, Sudan, Güney Sudan, Eritre, Ruanda, Yeşil Burun, Sao Tome ve Principe vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.
- f) **Boğaziçi Burs Programı:** Brezilya, Çin, Güney Kore, Hindistan, Japonya, Ekvador, El Salvador, Guatemala, Laos, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Paraguay, Peru, Şili, Tayvan, Umman, Uruguay, Meksika, Arjantin, Kolombiya, Venezuela, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Singapur, Endonezya, Filipinler, Kamboçya, Laos, Malezya, Nepal, Sri Lanka, Tayland, Tuvalu, Vietnam, Brunei, Myanmar, Doğu Timor, Kiribati, Samoa, Solomon, Vanuatu, Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Grenada, Haiti, Jamaika, Küba, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago, Hong-Kong (SAR) ve Makao (SAR) vatandaşı olan adayların başvurularına açıktır.

2. Lisansüstü Burslar

- a) **Ali Kuşçu Bilim ve Teknoloji Burs Programı:** Program kapsamında fen bilimleri ve teknoloji alanlarında yüksek lisans ve doktora düzeylerinde burs verilmekte olup tüm ülkelerden adaylara açıktır.

⁴⁴ Türkiye Bursları, <<http://www.turkiyeburslari.gov.tr/index.php/tr/turkiye-burslari/burs-programlari>>, Ekim 2014.

- b) **İbni Haldun Sosyal Bilimler Burs Programı:** Program kapsamında sosyal bilimler alanlarında yüksek lisans ve doktora düzeylerinde burs verilmekte olup tüm ülkelerden adaylara açıktır.

3. Branş Bursları

- a) **İbni Sina Sağlık Bilimleri Burs Programı:** Lisans düzeyinde verilir ve tüm ülkelerden adaylara açıktır. Bu programda sağlık bilimleri alanındaki lisans programları adaylara sunulur.
- b) **İlahiyat Burs Programı:** Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde verilir ve tüm ülkelerden adaylara açıktır. Bu programda ilahiyat ve din bilimleri alanındaki lisans, yüksek lisans ve doktora programları adaylara sunulur.
- c) **Yunus Emre Türk Dili Burs Programı:** Tüm ülkelerden adaylara açık olan bu programda Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki lisans, yüksek lisans ve doktora programları adaylara sunulur.

4. Kısa Dönemli Burslar

- a) **Araştırma Bursları:** Araştırma düzeyinde verilir ve tüm ülkelerden adaylara açıktır. Araştırma Burslarına, doktorasını bitirmiş ya da doktora çalışmasında tez aşamasında olan adaylardan Türkiye'deki üniversitelerin birinden araştırması için kabul almış ve ilgili üniversitenin eğitim dilini bildiğini gösterir belgelere sahip olanlar başvurabilmektedir. Araştırmacılar için bursluluk süresi yalnızca araştırma süresi ile sınırlıdır ve azami 1 yıldır.
- b) **Başarı Burs Programı:** Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde verilir ve tüm ülkelerden adaylara açıktır. Başarı Burs Programı, Türkiye'de kendi imkânları ile öğrenim görmekte olan adaylardan ilgili yönergelerde belirtilen şartları taşıyanlara yönelik başarı temelli bir burs programıdır.
- ç) **Destek Burs Programı:** Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde verilir ve tüm ülkelerden adaylara açıktır. Destek Burs Programı, Türkiye'de kendi imkânları ile öğrenim görmekte olan adaylardan ilgili yönergelerde belirtilen şartları taşıyanlara yönelik mali destek temelli bir burs programıdır.

EK-8: TÜBİTAK'IN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER VE BİLİM İNSANLARINA YÖNELİK BURS VE DESTEKLERİ⁴⁵

1. Eğitim Burs ve Destek Programları

- a) Uluslararası Öğrenciler İçin Lisansüstü Burs Programı:** Programın amacı; yabancı ülke vatandaşı başarılı öğrencilerin lisansüstü eğitimlerini Doğa Bilimleri, Mühendislik ve 12 / 19 Teknoloji, Tıbbi Bilimler, Tarımsal Bilimler, Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler alanlarında Türkiye’de sürdürmeleri için burs vermektir. Lisansüstü çalışmasının tamamını Türkiye’de yapacak bursiyerler için burs ödeme süresi, öğrenime başladıkları tarihten itibaren yüksek lisans için 2 (iki), doktora için 4 (dört) ve bütünleşik doktora için 5 (beş) yıldır. Bursiyerler programın yürütme kural ve ilkelerine uymak, kayıtlı olduğu yüksek lisans programını 3 (üç), doktora programını 6 (altı) ve bütünleşik doktora programını 7 (yedi) yılda bitirmek ve bunu belgelendirmek zorundadır. TÜBİTAK Yurt İçi Lisans Burs Programı kapsamında desteklenen uluslararası öğrencilerden, üniversite lisans öğrenimlerini normal süresinde başarıyla tamamlayıp hiç ara vermeden alanlarında lisansüstü öğrenimlerine devam edenler veya bu program kapsamında desteklenen yüksek lisans bursiyerlerinden öğrenimini normal süresinde başarıyla tamamlayıp hiç ara vermeden alanlarında doktora öğrenimlerine devam edenler, bu programın o yıl ilan edilen doğrudan bursiyerlik koşullarını sağladıkları takdirde, bursiyerlikleri bu program kapsamında devam ettirilir. Bursiyerlerin başarı durumu BİDEB tarafından izlenir. Bursun üniversite lisansüstü öğrenimi boyunca devamı için, öğrencinin başarı durumunun BİDEB Değerlendirme ve Destekleme Kurulu tarafından belirlenecek başarı ölçütlerine uyması gerekir. 2014 yılı için bursiyerlere ödenecek aylık miktar yüksek lisans seviyesinde 1.500 TL, doktora seviyesinde 1.800 TL’dir. Ayrıca; yıllık (2 dönem) toplam 2.000 Türk Lirası üniversite harç bedeli ile SGK tarafından Uluslararası Öğrenciler için yapılan Genel Sağlık Sigortası giderleri de burs kapsamındadır.
- b) En Az Gelişmiş Ülkeler Lisansüstü Burs Programı:** Programın amacı; Birleşmiş Milletlerin En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) kategorisindeki ülkelerin vatandaşı başarılı öğrencilerin lisansüstü öğrenimlerini Doğa Bilimleri, Mühendislik ve Teknoloji, Tıbbi Bilimler, Tarımsal Bilimler, Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler alanlarında Türkiye’de sürdürmeleri için burs vermektir. Lisansüstü çalışmasının tamamını Türkiye’de yapacak bursiyerler için burs ödeme süresi, öğrenime başladıkları tarihten itibaren yüksek lisans için 2 (iki), doktora için 4 (dört) ve bütünleşik doktora için 5 (beş) yıldır. Ayrıca lisan hazırlık sınıfında da bursiyerler 1 (bir) yıl süreyle burs/destekten yararlandırılabilir. Bursiyerler programın yürütme kural ve ilkelerine uymak, kayıtlı olduğu yüksek lisans programını 3 (üç) , doktora programını 6 (altı) ve bütünleşik doktora programını 7 (yedi) yılda bitirmek ve bunu belgelendirmek zorundadır. Yüksek lisans bursiyerlerinden öğrenimini normal süresinde başarıyla tamamlayıp hiç ara vermeden alanlarında doktora öğrenimlerine devam edenler, En Az Gelişmiş Ülkeler Lisansüstü Burs Programının o yıl ilan edilen doğrudan bursiyerlik koşullarını sağladıkları takdirde bursiyerlikleri bu lisansüstü burs programı kapsamında devam ettirilir. Bursiyerlerin başarı durumu BİDEB tarafından izlenir. Bursun üniversite lisansüstü öğrenimi boyunca devamı için, öğrencinin başarı durumunun BİDEB Değerlendirme ve Destekleme Kurulu tarafından belirlenecek başarı ölçütlerine

⁴⁵ TÜBİTAK'ın Uluslararası Öğrenciler ve Bilim İnsanlarına Yönelik Burs ve Destekleri, TÜBİTAK, <<http://www.tubitak.gov.tr/tr/burslar/yabancilara-yonelik/egitim-burs-programlari>>, Mart 2015.

uyması gerekir. 2014 yılı için bursiyerlere ödenecek aylık miktar yüksek lisans seviyesinde 1.500 TL, doktora seviyesinde 1.800 TL'dir.

Program 10 yıl süre ile devam edecek. Bu süre içerisinde EAGÜ ülkelerinden gelen 1000 öğrenciye Türk üniversitelerine devam etmek kaydıyla yüksek lisans ve doktora bursu verilmesi planlanmaktadır.

2. Araştırma Burs ve Destek Programları

- a) **Uluslararası Araştırmacılar İçin Araştırma Burs Programı:** Programın amacı; ülkemizin bilim ve teknoloji alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla, Doğa Bilimleri, Mühendislik ve Teknoloji, Tıbbi Bilimler, Tarımsal Bilimler, Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler alanlarında doktora alması veya yurt dışında doktora programına kayıtlı yabancı ülke vatandaşı araştırmacıların araştırmalarının bir kısmını Türkiye'de gerçekleştirebilmeleri için destek vermektir. Burs süresi en çok 12 aydır. Aylık burs miktarı 2250 TL'dir. Desteklenen bursiyerlerin yol ve sağlık giderlerine ilişkin BİDEB değerlendirme ve Destekleme Kurulu'nca belirlenen tutar ödenir. Bu tutar en çok 2250 TL'dir.
- b) **Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı:** Programın amacı; üniversiteler, kamu ya da özel sektör kurum/kuruluşlarında, Doğa Bilimleri, Mühendislik ve Teknoloji, Tıbbi Bilimler, Tarımsal Bilimler, Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler alanlarında yürütülen her türlü bilimsel ve/veya teknolojik faaliyetlere katkıda bulunmaları için yurt dışındaki seçkin bilim insanları ve araştırmacıların ülkemize getirilebilmeleri için destek vermektir. Program kapsamında ayrıca, TÜBİTAK Başkanlığı tarafından bilgi ve deneyiminden faydalanılması, araştırmalara katılması, Kurum adına bilimsel etkinlikler düzenlemesi ve benzeri faaliyetlerde bulunması amacıyla yurt içi veya yurt dışından bilim insanlarının/araştırmacılarının getirilmesi için de destek sağlanabilir. Burs süresi, en çok 12 aydır. 2013 yılı itibarı ile Türkiye'ye tek seferlik geliş ve Türkiye'den tek seferlik dönüş yol giderleri, 1-12 ay arası desteklenen bilim insanları için en fazla 180 TL/ay sağlık sigortası ile 0-1 ay arası başvurular için; Prof. Dr. 'lar için 180 TL/gün, Doç. Dr.'lar için 150 TL/gün, Yrd. Doç. Dr.'lar için 125 TL/gün, 1-12 ay arası başvurular için; Prof. Dr.'lar için en fazla 5500 TL/ay, Doç. Dr.'lar için en fazla 4500 TL/ay, Yrd. Doç. Dr.'lar için en fazla 3700 TL/ay. Akademik İzinli (Sabbatical) gelecek başvurular için; Prof. Dr.'lar için en fazla 3500 \$ karşılığı TL/ay, Doç. Dr.'lar için en fazla 3000 \$ karşılığı TL/ay, Yrd. Doç. Dr.'lar için en fazla 2500 \$ karşılığı TL/ay tutarlarında burs verilebilir.
- c) **Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı:** Programın amacı, Doğa Bilimleri, Mühendislik ve Teknoloji, Tıbbi Bilimler, Tarımsal Bilimler, Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler alanlarında, ülkemizde kamu veya özel sektör kurum/kuruluşlarında ihtiyaç duyulan bilim insanı/araştırmacı açığının kapatılmasına katkıda bulunmak üzere yurt dışındaki kendi uzmanlık alanlarında seçkin bilim insanlarının/araştırmacıların Türkiye'ye gelmelerini desteklemektir. Bu program Avrupa Birliği Projeleri çerçevesinde TÜBİTAK ile Avrupa Komisyonu arasında imzalanan proje sözleşmesi hükümlerine uygun olarak düzenlenip yürütülür. Burs süresi, en çok 24 aydır.

3. Horizon 2020 Marie Skłodowska Curie Özel Programı Kapsamında Yürütülen Burs ve Destek Programları

- a) **Bireysel Araştırma Bursları / Avrupa İçi Dolaşım Boyutu:** Doktora derecesi olan ya da çağrı kapanış tarihi itibarı ile en az 4 yıl tam zamanlı araştırma deneyimine sahip olan araştırmacılar faydalanabilmektedir. Araştırmacıların Türkiye’de çağrı kapanış tarihi itibarı ile son 3 yıl içerisinde 12 aydan fazla bulunmamış olmaları gerekmektedir. Bu kural AB dışından, Türkiye’ye gelmek için başvuru yapan AB Üye Ülke veya Asosiye Ülke vatandaşı araştırmacılar ile araştırma çalışmalarına çeşitli sebepler ile ara verdikten sonra yeniden başlamak üzere başvuru yapan araştırmacılar için son 5 yılda 3 yıldan fazla bulunmamış olmalarını gerektirecek şekilde esnetilmiştir. Program kapsamında araştırmacılar 12-24 ay süre ile destek alabilmektedir. Destek miktarı araştırmacının proje süresince tüm yaşam giderlerini ve kuruma masraflarını kapsar nitelikte olup; proje süresine, bakmaya yükümlü olduğu aile ya da ebeveynleri olup olmadığına bağlı olarak da değişiklik göstermektedir.
- b) **Yenilikçi Eğitim Ağları Programı:** Yeni ve gelişmekte olan araştırma alanlarında kariyerinin başlangıcındaki araştırmacıların eğitilmesini hedefleyen Yenilikçi Eğitim Ağları kapsamında birden çok ülkeden üniversite ve araştırma faaliyetleri yürüten sanayi kuruluşunun bir araya gelerek bir eğitim ve araştırma programı oluşturması hedeflenmektedir. Bu eğitim programı kapsamında 4 yıla kadar proje önerileri sunulabilmekte olup; yüksek lisans ya da ortak protokollü bir doktora programı geliştirilebileceği gibi sertifika programı ya da yaz okulu niteliğinde bir eğitim ağı da oluşturulabilmektedir. İlgili eğitim ağı kapsamında istihdam edilen henüz doktora derecesini almamış ya da en fazla 4 yıl tam zamanlı araştırma deneyimi olan araştırmacıların istihdam giderleri, eğitim ağı içi dolaşımları süresince yaşam giderleri ve belirli araştırma giderleri proje bütçesi kapsamında karşılanabilmektedir.
- c) **Araştırma ve Yenilikçilik Değişim Programı:** Avrupa içinden ve dışından üniversite, araştırma merkezi ve araştırma faaliyetleri yürüten sanayi kuruluşlarının en az 3 tanesinin bir araya gelmesi ile oluşturulacak araştırma projeleri kapsamında konsorsiyum içerisinde yer alan kurumlar arası araştırmacı, teknik ve idari personelin değişimi ile uluslararası ve sektörler arası bilgi ve teknoloji transferi sağlanması hedeflenmektedir. Proje süresi 4 yıl kadar olabilmekte ve bu süre içinde kurum personeli olup projeye dahil olan araştırmacılar kişi başı 12 ayı geçmeyecek şekilde dolaşım yapabilmektedir. Araştırmacılara dolaşımda oldukları süre boyunca Avrupa Komisyonu tarafından aylık sabit destek ile araştırma ve idari giderlere yönelik bütçe sağlanmaktadır.
- d) **Burslara Katkı Fonu - COFUND:** Türkiye’ye gelecek olan doktora öğrencilerinin veya doktora sonrası araştırma amaçlı ziyarette bulunacak bilim insanlarının desteklenmesine yönelik burs ve destek mekanizması bulunan ya da böyle bir program oluşturmak isteyen kuruluşların bölgesel, ulusal ve uluslararası burs programlarının oluşturulması veya var olan programlarının desteklenmesi amacıyla araştırma bursu veren kuruluşlara ek fon sağlanması hedeflenmektedir. Burs programının süresi 36 ile 60 ay arasında olabilmekte ve bu kapsamda araştırmacılara en az 3 ay süre ile destek sağlanabilmektedir. Desteklenmesi uygun görülen burs programının toplam bütçesinin %50’si Avrupa Komisyonu tarafından karşılanmaktadır.

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

Advisory Panel on Canada's International Education Strategy, *International Education: A Key Driver of Canada's Future Prosperity*, Kanada, 2012, (çevrimiçi) <http://www.international.gc.ca/education/assets/pdfs/ies_report_rapport_sei-eng.pdf>, Ekim 2013.

AKGÜN, M., GÜNDOĞAR, S., *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2013*, TESEV, İstanbul, Kasım 2013.

APAYDIN, A., ERHAN, Ç., KESTEL, S., HAZAR, S., ÇÖRTOĞLU, F.S., *Ankara Kenti Yabancı Öğrencilerle Zenginleşiyor*, Ankara Kalkınma Ajansının destekleriyle Türk İstatistik Derneği, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Avrasya Enderun Eğitim ve Araştırma Vakfı, Ankara, 2012.

Avrupa Uluslararası Eğitim Derneği (EAIE), EAIE: İnternet Sitesi, <www.eaie.org>, Eylül 2013.

BAYINDIR, M., "UNAM", 6 Ağustos 2013, yazılı mülakat.

BECKER, R., KOLSTER, R., *International Student Recruitment: Policies and Developments In Selected Countries*, Netherlands Organisation For International Cooperation In Higher Education (NUFFIC), Hollanda, 2012.

Bologna Süreci, YÖK: İnternet Sitesi, <bologna.yok.gov.tr>, Kasım 2013.

CHOUDAHA, R., CHANG, L., *Trends in International Student Mobility*, WES Research and Advisory Services, New York, Şubat 2012, (çevrimiçi) <<http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/researchtrendsinternational-student-mobility-education-2012-en.pdf>>, Nisan 2013.

CHOUDAHA, R., OROSZ, K., CHANG, L., *Not All International Students Are the Same: Understanding Segments, Mapping Behavior*, WES Research and Advisory Services, New York, Ağustos 2012, (çevrimiçi) <<http://wenr.wes.org/2012/08/wenr-feature-2012-notall-international-students-are-the-same/>>, Nisan 2013.

CHOUDAHA, R., KONO, Y., *Beyond More of the Same: The Top Four Emerging Markets for International Student Recruitment*, WES Research and Advisory Services, New York, Kasım 2012, (çevrimiçi) <<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:vQ1s7J2ora8J:www.lfhe.ac.uk/download.cfm/docid/E036C0EA-1725-4C12-B42C30D47F5C0448+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=tr>>, Nisan 2013.

CHOUDAHA, R., CHANG, L., KONO Y., *International Student Mobility Trends 2013: Towards Responsive Recruitment Strategies*, WES Research and Advisory Services, New York, Mart 2013, (çevrimiçi) <<http://cdnci33.actonsoftware.com/acton/cdna/4184/f-003c/0/2.>>, Nisan 2013.

- CONLON, G., LITCHFIELD, A., SADLER, G., *Estimating the Value to the UK of Education Exports, Department for Business, Innovation and Skills Research Paper Number:46*, Londra, 2011, (çevrimiçi) <<http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/higher-education/docs/e/11-980-estimating-value-ofeducation-exports.pdf>>, Ekim 2013.
- ÇAĞLAR, A., “Türk Üniversitelerinde Öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt.32, Sayı.4, Aralık 1999, ss. 133-169.
- ÇETİNSAYA, G., *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma:Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası*, Yükseköğretim Kurulu Yayın No:2014/2, Eskişehir, Mayıs 2014, (çevrimiçi) <<https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>>, Haziran 2014.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu*, Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul, 2012.
- Fulbright, Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu: İnternet sitesi, <www.fulbright.org.tr>, Ekim 2013.
- GÜNDÜZ, O., “Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Görme Beklentileri ve Kariyer Hedefleri”, (Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Uzmanlık Tezi), Ankara, 2012.
- Hacettepe Üniversitesi, “Yayınlanmamış Çalıştay Raporu”, Dünya ile Bütünleşen Bir Üniversite: Hacettepe Üniversitesi Çalıştayı, Ankara, 19 Temmuz 2012.
- Institute of International Education, *Open Doors 2011 Report on International Educational Exchange*, Washington DC., 2011, (çevrimiçi) <<http://www.iie.org/Research-and-Publications/Open-Doors>>, Ekim 2013.
- I See İstanbul: Uluslararası Öğrenci Merkezi, <<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=21067#.UfJZio17leo>>, ...
- KIROĞLU, K., KESTEN, A., ELMA, C., “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt.6, Sayı.2, Aralık 2010, ss. 26-39.
- Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı, TÜBİTAK: İnternet Sitesi, <www.tubitak.gov.tr/tr/burslar/yabancilara-yonelik/arastirma-burs-programlari/icerik-2221-konuk-bilim-insani-destekleme>, Ekim 2013.
- Mevlana Değişim Programı, YÖK: İnternet Sitesi, <www.yok.gov.tr/web/mevlana>, Aralık 2013.
- NAFSA Association of International Educators, *The Economic Benefits of International Students to the U.S. Economy Academic Year 2011-2012*, Washington DC., (çevrimiçi) <http://www.nafsa.org/_/File/_/eis2012/USA.pdf>, Ekim 2013.

OECD, *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*, Paris, 2012.

OECD, *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*, Paris, 2013.

OECD, *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, Paris, 2014.

ÖZER, M., “Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt.2, Sayı.1, Nisan 2012, ss. 10-13.

ÖZOĞLU, M., GÜR, B.S., COŞKUN, İ., *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, SETA, Ankara, 2012.

Polis Akademisi Güvenlik Eğitimi Araştırma Merkezi, *Misafir Öğrencilerin ve Eğitim Programının Değerlendirilmesi*, Ankara, 2013.

Roslyn Kunin & Associates, Inc., *Economic Impact of International Education in Canada – An Update Final Report*, Department of Foreign Affairs and International Trade, Vancouver, 2012, (çevrimiçi) <http://www.international.gc.ca/education/assets/pdfs/economic_impact_en.pdf>, Ekim 2013.

SHAO, C., “Japanese Policies And International Students In Japan”, 17th Biennial Conference of the Asian Studies Association of Australia, Melbourne, 1-3 Temmuz 2008.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2012 Yılı Programı, Ankara 2011.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013 Yılı Programı, Ankara 2012.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, Ankara 2014.

T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, *Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi*, Ankara, 2012.

T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, *Sayılarla Türkiye Bursları*, Ankara, 2013.

T.C. Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı, *Uluslararası İlahiyat Programı Tanıtım Kılavuzu*, Ankara, 2014.

The Observatory on Borderless Higher Education, *The land of the rising recruitment efforts? Japan’s strategies to attract more foreign students*, 2009.

TÜBİTAK Uluslararası Öğrenciler ve Bilim İnsanlarına Yönelik Burs ve Destekler, TÜBİTAK: İnternet Sitesi, <<http://www.tubitak.gov.tr/tr/burslar/yabancilara-yonelik/egitim-burs-programlari>>, Mayıs 2013.

- Türkiye Bursları, Türkiye Bursları: İnternet Sitesi, <<http://www.turkiyeburslari.gov.tr/index.php/tr/turkiye-burslari/burs-programlari>>, Ekim 2014.
- Türkiye’de Yükseköğretimin Genel Görünümü, YÖK: İnternet Sitesi, <<https://istatistik.yok.gov.tr/>>, Nisan 2014.
- Uluslararası Eğitimciler Derneği (NAFSA), NAFSA: İnternet Sitesi, <www.nafsa.org>, Eylül 2013.
- Ulusal Ajans, Ulusal Ajans İnternet Sitesi, <www.ua.gov.tr>, Aralık, 2013.
- UNESCO Institute for Statistics (UIS), Global Education Digest 2009: Comparing Education Statistics Across the World, Kanada, 2009.
- UNESCO Verileri, UNESCO İtstitute for Statistics: İnternet Sitesi, <<http://data.uis.unesco.org/Index.aspx?queryid=169>>, Mart 2015.
- VICKERS, P., BEKHRADNIA, B., *The Economic Costs and Benefits of International Students*, Higher Education Policy Institute, 2007.
- VURAL, F.T.Y., ALKAN, S., *Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008)*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2009.
- YÖK Verileri, YÖK: İnternet Sitesi, <<https://istatistik.yok.gov.tr/>>, Mart 2015.
- Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Enstitüsü: İnternet Sitesi. <<http://yee.org.tr/>>, Ocak 2014.
- World Reputation Rankings, Times Higher Education (THE): İnternet Sitesi, <<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/>>, Mart 2015.
- 5978 Nolu Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (06.04.2010 tarih, 27544 sayılı T.C. Resmi Gazete).
- 2547 Nolu Yükseköğretim Kanunu (04.11.1981 tarih, 17506 sayılı T.C. Resmi Gazete).
- 2914 Nolu Yükseköğretim Personel Kanunu (11.10.1983 tarih, 18190 sayılı T.C. Resmi Gazete).
- 6458 Nolu Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (04.04.2013 tarih, 28615 sayılı T.C. Resmi Gazete).
- 4817 Nolu Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (27.02.2003 tarih, 25040 sayılı T.C. Resmi Gazete).
- 5510 Nolu Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (31.05.2006 tarih, 26200 sayılı T.C. Resmi Gazete).

2014/6787 Nolu 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Bakanlar Kurulu Kararı (15.09.2014 tarih, 29132 sayılı T.C. Resmi Gazete).

Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (04.05.2011 tarih, 27924 sayılı T.C. Resmi Gazete).

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Yurt İdare ve İşletme Yönetmeliği (03.01.1999 tarih, 23572 sayılı T.C. Resmi Gazete).

2012/4 Nolu Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ Resmi (25.06.2012 tarih, 28334 sayılı T.C. Resmi Gazete).

2015/4 Nolu Genelge, SGK: İnternet Sitesi, <<http://www.sgk.gov.tr>>, Mart 2015.

Yurt Dışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar, YÖK: İnternet Sitesi, <<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/9294357/internet%20bilgisi%20vurtdisindan%20ogrenci%20kab%20ulune%20iliskin%20esaslarTemmuz2014.pdf/920ee828-c5a8-4230-a4d4-b20dc9a37ae3>>, Eylül 2014.

T.C.

KALKINMA BAKANLIĞI

YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Nisan 2015

Necatibey Cad. No: 110/A 06100 Yücetepe - ANKARA

Tel: +90 (312) 294 50 00 • Faks: +90 (312) 294 69 77

ISBN NO : 978-605-9041-50-8

KALKINMA BAKANLIĞI YAYINLARI BEDELSİZDİR, SATILAMAZ.